

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

9-10
září – říjen

2022
42. ročník

Pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzinger StraÙe 11-13, 1140 Wien,**

je podmíněno covidovou situací, takže pro ně platí aktuální opatření v době konání.

Předběžné termíny promítání v letošním roce:
14. 11. a 12. 12. 2022.

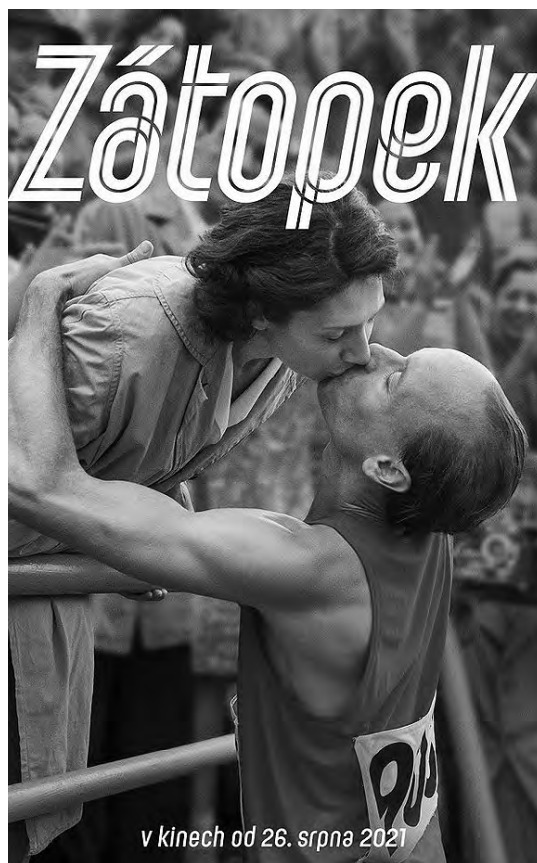
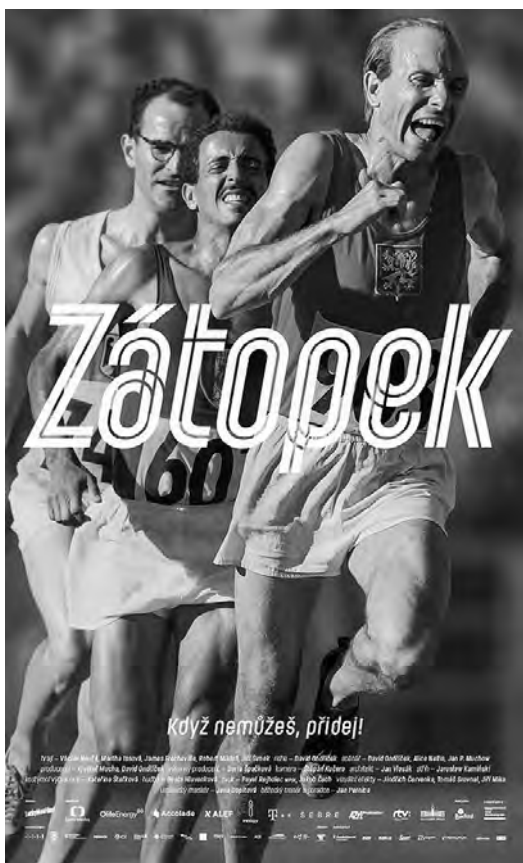
Pondělí 10. 10. v 19:30 Zátopek (Česko, 2021, 131 min., s angl. nebo něm. titulky)

Film uvádíme ke stému výročí narození manželského páru, vynikajících sportovců, olympioniků a manželů Dany a Emila Zátokových.

Režie: David Ondříček; scénář: David Ondříček, Alice Nellis, Jan P. Muchow; kamera: Štěpán Kučera; hudba: Beata Hlavenková

Hrají: Václav Neuzil ml., Martha Issová, James Frecheville, Robert Mikluš, Jiří Šimek, Milan Mikulčík, Peter Nádašdi, Štěpán Kozub, Vojtěch Fůlep ad.

Australský rekordman Ron Clarke přijíždí v pohnutém roce 1968 do Prahy za legendárním běžcem Emilem Zátokem, jehož bezmezně obdivuje. V rozhovorech Rona s Emilem se děj filmu retrospektivně vrací do stěžejních momentů atletova sportovního i soukromého života a spojuje se v komplexní portrét muže, jenž neztrácí tempo ani poté, co jeho poslední závod skončí, a jenž dokáže bojovat nejen na atletickém oválu. Film vypráví o nezlomné síle vůle, která dodnes inspiruje tisíce sportovců po celém světě. A také o jedinečném vztahu dvou lidí – Emila a Dany Zátokových –, kteří navzdory všem překážkám spolu strávili celý život.

Pro usnadnění Vás prosíme o registraci účasti na emailové adrese ccwien@czech.cz. V e-mailu prosíme uveďte plná jména návštěvníků, kteří se na akci registrují, v případě dalších osob také jejich emailové adresy a telefonní čísla.

U jiných akcí (koncerty apod.) prosíme o telefonické nebo e-mailové přihlášení u Mag. Evy Zeman, tel.: 0664 5143329, e-mail: evazeman@gmx.at. V e-mailu laskavě uveďte celá jména návštěvníků, kteří se na akci registrují, v případě dalších (doprovázejících) osob také jejich e-mailové adresy a telefonní čísla.

Změna programu vyhrazena.

Vážené čtenářky,
vážení čtenáři,

pravidelná klubová promítání v kinosálu českého velvyslanectví, nadále ve spolupráci s Velvyslanectvím České republiky v Rakousku a Českým centrem, pokračují po prázdninové odmlce každé druhé pondělí v měsíci, začátek představení je vždy v 19:30, výjimku činí prosincová pohádka.

S potěšením Vám oznamujeme, že Rakousko má nového českého velvyslance: J. E. pana dr. Jiřího Šitlera, který při své první veřejné akci zval 8. září 2022 na vernisáž výstavy s názvem Umělecká Vídeň. Brikcius. Kohout. Vones.

ORF připravuje nový koncept televizního vysílání pro národnostní menšiny, brzy Vás budeme informovat o jeho obsahu.

Srdečně Vás zveme na slavnostní prezentaci knihy 11 let s Jiřím Grušou v Rakousku, která se bude konat 6. října 2022 v Senátu ČR v Praze .

Stejně srdečně Vás zveme do Národopisného muzea ve Vídni, kde budete mít možnost během tří dní, tj. 7., 8. a 9. října 2022, vidět a naslouchat nejen prezentaci vídeňských českých a slovenských spolků, ale zároveň se zúčastnit i vernisáže výstavy O současném životě a činnosti spolků vídeňských Čechů, kterou připravil Kulturní klub. Hned poté, v pondělí 10. října, následuje pravidelná filmová produkce v kinosálu Velvyslanectví České republiky.

Budeme se těšit, když Vás některá z připravovaných akcí osloví, a těšíme se na shledanou.

Příjemné posezení nad stránkami Kulturního klubu

přeje

redakce a Helena Baslerová

Obsah

Klub připravuje	2, 4
Editorial – Obsah – Impressum	3
Fejeton	5
Rozhovor	6
Kultura	8
Zajímavosti	35
Události	46
Ekonomika	47
Věda a technika	55
Správy zo Slovenska	62
Sokol & sport	68
Z české a slovenské Vídně a okolí	74
Informace	87
Inzerce	97
Příloha: Podzimní čtení	I-IV

Na přední straně obálky:

Tomáš LAMPAR: Bez názvu, 2001, akvarel, papír. Bližší informace o autorovi viz str. 12.

Na zadní straně obálky:

TOYEN: Polní strašák, 1945. Bližší informace o autorce viz str. 13-14.

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku / Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
Redakční příprava a sazba: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha
Tisk: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno
Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
(Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
Verlagsort: 1030 Wien
Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &
Quatro print, a. s., Brno, Tschechische Republik
Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung und durch MZV ČR
Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien,
mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454
e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler
Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis
Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic, Anna Křivanová
Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler
Redakční kruh: DI. Gabriela Jakelíč, Eva Kalinová, Ludvík Kavin, Michaela Kováčiková, dr. Marta Marková, Mag. Daniela Makový Nedas, Mag. Andrea Ozábalová, dr. Kweta Ozábalová, P. Václav Sládek O.Cr., DI Tomislav Vašíček, doc. JUDr. Marián Velický, CSc., ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Žaloudek
Fotografové: Mag. Richard Basler, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová
Distribuce: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

Časopis je vydáván s podporou Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

SENÁT

PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

**STÁLÁ KOMISE SENÁTU PČR
PRO KRAJANY ŽIJÍCÍ V ZAHRANIČÍ**
společně s odborným partnerem
**Kulturním klubem Čechů a Slováků
v Rakousku**

si Vás dovoluji pozvat na křest publikace

11 let s Jiřím Grušou v Rakousku,
který se uskuteční 6. října 2022 v 15:00 hodin
v Cerninském salonku Kolovratského paláce.

Vstup je umožněn od 14:30 hodin recepcí Kolovratského paláce z Valdštejnské ulice v Praze.
Při vstupu do Senátu PČR je nutné, prosím, předložit průkaz totožnosti a podrobit se bezpečnostní kontrole.

Prosím o laskavé potvrzení Vaší účasti na adrese vackovab@senat.cz nejpozději do 4. října 2022.

Srdečně Vás zveme na

České a slovenské dny ve Vídni: Vídeňští Češi a Slováci 2022

(v rámci roku vídeňských Čechů a Slováků)

Pátek 7. 10. (17:00-21:30), sobota 8. 10. (10:30-17:00) a neděle 9. 10. (10:30-17:00)

Stopy existence Čechů jak v minulosti, tak v současném životě Vídně nelze přehlédnout. A právě ty současné bychom chtěli s pomocí vídeňských českých a slovenských spolků nabídnout.

Výstava, tanec a hudba, workshop, film, přednáška a beseda.

Kde? Volkskundemuseum Wien (Národopisné muzeum), Laudongasse 15-19, 1080 Wien

PROGRAM:

Pátek 7. 10.

17:00 Slavnostní zahájení

Vystoupení Singschule z obecné školy Komenský
Přednáška: Mojmir Stransky: *Přehled vývoje vídeňských Čechů za posledních padesát let* (Institut východoevropských dějin, Universität Wien)

Koncertní ukáзка Školního orchestru Komenský
Zahájení výstavy *O současném životě a činnosti spolků vídeňských Čechů* (Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku)

19:30 Český underground v exilu ve Vídni – příběh Nachtasylu: rozhovor s Jiřím Chmelem s ukázkami z filmu Josefa Haslingera *Nachtasyl – Die Heimat der Heimatlosen*

Sobota 8. 10.

10:30 Workshop – česká a moravská kuchyně

11:00 Prohlídka muzea ve slovenštině

12:00 Folklórní skupina U Dunaja

14:30 Tamburášská skupina ADRIA

16:00 Divadelní soubor Vlastenecká omladina – ukázky z muzikálu *Rebelové*

Neděle 9. 10.

10:15 Gero Fischer: *O projektu dvojjazyčnosti ve Weinviertelu* (Institut slavistiky, Universität Wien)

Gertraude Zand: *Vídeň Boženy Němcové a její „Babičky“* (Institut slavistiky, Universität Wien)

Jana Klier: *Genderování v různých jazycích a studium translatologie* (ZTW)

11:00 Workshop – Matej Steiner: *Slovenské pastýřské lidové nástroje fujara a píšťala*

12:00 Prohlídka výstavy v češtině

14:00 Evangelická farářka Anna Kampl: *Z Krkonoš do Vídně, život evangelické komunity v Simmeringu*

15:00 Prohlídka výstavy *Po českých stopách* v němčině

16:00 Český film pro děti (v němčině nebo s německými titulky)

Pod záštitou velvyslanců České republiky a Slovenské republiky a starosty Vídně M. Ludwiga.
Podpořeno BKA a MZV ČR, ve spolupráci s Volkskundemuseum Wien.

Aktuální informace viz:

www.kulturklub.at | www.wien-cz-sk.at | www.volkskundemuseum.at.

Vstup na akce je bezplatný.

Fejeton Ludvíka Kavína

Žijeme stovkami, tisíci, ne-li milióny problémů. Samozřejmě ne naráz, v jednu chvíli, v jeden den, v jednom roce, ale v průběhu našich životů. Máme radosti i starosti a mnohé z těchto starostí přerůstají v problémy: ve škole, s nemocemi, v práci, v rodině či mezi kamarády, na návsi nebo na ulici a v obchodech, se sousedy... a v posledních letech se rozmohly také takzvané fejky na internetu: lži, zlomyslnosti, útoky na jiné kvůli názorům či přesvědčení. A především proto, že „fejkování“ je jednoduchá hra s vypouštěním žluči, fejků neubývá, i když si už mnohých všimá i policie či také advokátní kanceláře. Ale zřejmě ještě pořád nedostatečně.

Díky fejkům, vyhrožování, dehonestacím, díky zlobě se bohužel stává, že si s tím vším někteří lidé nevědí rady a pokusí se o sebevraždu. Bohužel často úspěšně. Je to psycho, řekla by jedna moje známá, co mnozí v pubertě zažijí a někdy zlobě podlehnou. V Rakousku si ovšem před pár týdny – podle všech dosavadních informací – vzala život lékařka. Kdo ji znal, říkal o ní, že je plná energie a je odbornice, která ví, o čem mluví. Její práce pro ni byla posláním. Přesto nevydržela tlak způsobený vyhrožováním. Na samém počátku covidové pandemie byla jednou z prvních „bojovnic v předních řadách“. Dobrovolně se hlásila k péči o pacienty. Její péči zažily stovky, ne-li tisíce pacientů. Ještě předtím, než se díky studiím z Cambridge stalo oficiálním zjištěním o pomoci covidovým pacientům jedním lékem na astma, objevila a praktikovala pomoc tímto lékem ona. Lékařka-průkopnice. Jen v dobrém smyslu toho slova. A stala se známou. A začala veřejně podporovat očkování proti covidu.

A začalo to: hrozby zavražděním. A nedostatečná pomoc ze strany policie vedla k tomu, že musela zavřít ordinaci. Kvůli bezpečnostním opatřením se zadlužila. Požadovala policejní ochranu a policie jí sdělila, že se má zdržet veřejných vyjádření (to jí mělo chránit, měla držet ústa...). Lékařská komora jí radila totéž, i když dobře věděla, že říká jen to, co je správné, co je odborně podloženo. Neonáček z okolí Berlína jí vyhrožuje a jeden občan z Bavorska jí hrozí „lidovým tribunálem“. Pověštinou anonymní hecíři ji uštvali a šestatřicetiletá výborná, zodpovědná a odborně vybavená lékařka Lisa-Maria Kellermayer si 26. července podle všech dosavadních informací vzala život.

„Člověk člověku vlkem“ – toto přísloví jsem se naučil už jako kluk a bohužel se jeho pravdivost až příliš často nadále potvrzuje. Zřejmě jde o jednu z věčných pravd. „...beránka vlku se zachtělo...“ jsme poslouchali po okupaci Československa „bratrskými“ armádami. A tady to mělo jednoznačný a přímý politický dosah, význam, všem nám bylo jasné, že jsme my těmi beránky a vlci, to jsou RuSSáci, což podle mě nejsou Rusové, ale všichni ti v Rusku i jinde na světě, kteří podporují politiku expanze nebo jsou dokonce jejími nositeli či podporovateli. A když dnes 21. srpna píší tyto řádky, asociuje se mně i text jiné písně: „Běž domů, Ivane, čeká Tě Nataša.“ Vzpomínám si, jak jsme jeli po půlnoci během silvestrovské noci 68. roku tramvaj a zpívali a nejméně jsme se vyřádili na textu „Běž domů, Ivane“.

Odkud odevšad by Ivan měl jít domů? Po 89. roce to vypadalo slibně: mysleli jsme si (já a moje bublina, ale ta je spojená s dalšími bublinami a je silná po celé Evropě i jinde ve světě), že už opravdu Ivan odešel, ale pokud jsme se mysleli jen to, mylili jsme se. Já jsem samozřejmě spolu s mnoha dalšími lidmi pozoroval ruské politické aktivity na různých místech ve světě. Okolo roku dva tisíce jsem si krátce myslel, že se poměry v Rusku snad skutečně transformují v pokus o demogratizaci (když ne demokratizaci či demokracii). Každopádně jsem v té době kupoval ruské noviny (Izvěstija) na vídeňském Západním nádraží a četba ve mně vyvolávala dojem, že se tam v Rusku zřejmě poměry uvolňují, novináři mají více svobody. Pamatuji, s jakým nadšením jsem o tom vyprávěl vídeňskému kulturnímu radnímu Peteru Marboe, on si mě vyslechl, ale tvářil se přece jen poněkud skepticky... A z dnešního hlediska je mi jasné, že Putinův a Medveděvův politický projekt prodělal různé vědomé fáze: tehdejší „popuštění uzdy“ bylo vědomým získáváním „inteligencije“, protože ji imperiální režim tajně policie potřeboval získat na svou stranu.

Před čtyřmi lety jsem se na Maltě několik týdnů denně vídal s mladým párem Rusů. Studovali tam angličtinu. Jakmile jsem zabředl na „politiku“, začali se projevat jako příznivci Putina a jeho politiky. Připadli mi trochu jako ti mladí kluci ze Saudské Arábie, kteří mě o rok později zase přesvědčovali o tom, jak promyšlený je jejich politický systém a jak je zřejmé, že oni chtějí Jemen svou politikou zachránit, a jen proto musí podporovat ty síly v Jemenu, které jsou na jejich straně...

V Evropě je válka. To víme. Ale nemohu si odpustit poznámku, že VÁLKA NENÍ na území Evropské unie. Ano, státy Evropské unie stojí na straně Ukrajiny a pomáhají: finančně, humanitární pomocí i zbraněmi. Jenže NEVÁLČÍ! A proto se mi nelíbí, když kdokoliv říká, že jsme ve válce. Ne, naše státy (země Evropské unie) jen podporují shora vyjmenovanými významnými pomocemi jednu stranu válečného konfliktu. Ve válce nejsme! To by se totiž i ve střední Evropě střílelo, létaly rakety, bombardovalo atd. Takže si také myslím, že není správné, ba je špatné uvažovat slovy, v mysli i nahlas, o válečné dani, jako to dělá ministr financí české vlády Stanjura. Ekonomický boj o trhy, boj o hospodářské oslabení protivníků se dá nazvat soupeřením, bojem, a chce-li někdo, snad tomu může říkat i „hospodářská válka“. Ale neměl by vynechat ono hospodářská. To samozřejmě může vést – a také vede – k oslabení protivníka, ale není prostě jen válkou.

Myslím, že na slova je třeba dávat pozor. A můžeme být jen rádi, že ta skutečná válka u nás není. Ale také můžeme mít svůj postoj k pomoci Ukrajině a k intenzivním pokusům o oslabení agresora. Já obojí považuji především za výraz solidarity s ohroženým, s napadeným. A v tom se dnešní Evropská unie a jiné „západní“ státy (USA, Kanada, Velká Británie atd.) jeví alespoň morálnější, než tomu bylo v 68. roce. Nám tehdy nikdo nepomohl a okupace Československa proběhla jen za protestů takzvaného „západního“ světa.

Faktem ovšem je, že ani Československo si – jako stát – nepomohlo. Nebojovali jsme. Příznávám otevřeně, že jsem vlastně rád. Zahynuly „jen“ stovky lidí. Neměli jsme po osmašedesátém žádná rozbombardovaná města. Ale hrdiny jsme jako národy žijící na území Československa nebyli. A těch odvážných jednotlivců – protivníků režimu a okupace – bylo pohříchu málo. Omlouvá nás snad jen to, že by nás stejně tehdejší „západní svět“ nepodporoval tak, jako ten dnešní podporuje Ukrajinu proti agresorovi. Co z toho všeho ještě bude, co se „vyklube“, to je zatím stále ještě ve hvězdách.

Vídeň, 21. srpna 2022

I když paní farářka Anna Kampf

působí již delší čas ve Vídni, teprve až při ekumenické bohoslužbě spojené s oslavou 150 let Školského spolku Komenský mě napadlo ji oslovit a požádat o rozhovor. Dělat rozhovory není má parketa, ale kolegyně Marie je v poslední době velice zaneprázdněná – šťastná dvojnásobná babička. S paní farářkou jsme se setkaly za velice teplého odpoledne v jedné kavárně třetího vídeňského okresu. Potkala jsem mladou, štíhlou ženu vyzařující elán, dobrou náladu, a jak jsem při rozhovoru poznala, zanícenou do své práce.

Byl Váš již dětský sen stát se farářkou, nebo jste měla jiné představy?

Od čtrnácti let jsem snila o tom, že jednou budu novinářkou. Vedla jsem školní noviny na gymnáziu v Nové Pace a psala jsem i do regionálního tisku. Hrozně mě to bavilo, protože mě vždycky zajímali lidi. V tom mě ovlivnila asi dost moje babička. Vyrostla jsem ve velkém domě, kde nás bylo jedenáct a minimálně čtyři psi. Moje babička vařila každý den pro všechny. Když někdo dopoledne přišel na návštěvu, zůstal i na oběd. Jídlo, co zbylo, si pravidelně vyzvedávali místní bezdomovci. Babičku znal ve městě každý. Byla hrozně zvědavá a s každým se hned dala do řeči. Tu zvědavost mám po ní. Tak jsem ve čtrnácti začala dělat rozhovory se známými lidmi a lidi to rádi četli. Několikrát jsem zpovídala Zdeňka Svěráka, Ladislava Smoljaka, Karla Heřmánka, Jana Buriana, Jiřího Dědečka nebo Michala Viewegha.

A proč jste se tedy nakonec rozhodla jinak?

V roce, kdy jsem maturovala, vyšla kniha rozhovorů s evangelickým farářem Svátou Karáskem *Vino tvé výborné*. Dostala jsem ji k Vánocům a přečetla ji jedním dechem. Líbila se mi Karáskova otevřenost vůči světu a jeho způsob „žítí“ farářského povolání. V okruhu mých přátel jsem měla už lidi, kteří v té době studovali evangelickou teologii a chtěli se stát faráři. Přemýšlela jsem o tom asi trochu už předtím a díky té knize jsem najednou věděla: chci být farářkou a nic jiného. Někteří lidé v mém okolí se tomu smáli. Nevěřili, že se toho budu držet. Byla jsem spíš flink. Ráda jsem chodila s kamarády na pivo. Nebyla jsem žádná svěťice. (Smích). A ta kniha mi dodala odvalu.

Odkud pocházíte? Jste jediná duchovní ve Vaší rodině?

Narodila jsem se v Praze a vyrostla jsem v Podkrkonoší. V Nové Pace, městě bláznů. V devadesátých letech to bylo město, kde to kulturně velmi žilo. To mě tenkrát hodně ovlivnilo. Podkrkonoší a Novopacko je kraj, kte-

rý mě dodnes fascinuje. Je tam zvláštní, dalo by se říct, magická atmosféra. Mám k Pace dodnes vztah, ráda se tam vracím. Nová Paka byla mimochodem centrem spiritistického hnutí. Možná to má souvislost s tou zvláštní atmosférou. Ráda tam jezdím, i když můj život už je jinde. Kořeny člověk nezapře.

Navštěvovala jste evangelické bohoslužby již předtím, než jste se rozhodla být farářkou?

Ano. Chodila jsem na náboženství i do kostela. Hrála jsem pravidelně ve vánoční hře, většinou jsem měla roli vypravěče. Ostatní děti se nám (mně a ségře) ve škole smály, že jsme „nábožné krysy“. To mi přišlo strašně „cool“. Chtěla jsem se lišit. Později jsem navštěvovala evangelickou mládež. Vyrostla jsem mezi evangelíky, ale doma jsme víru příliš nepraktikovali. Pamatuju si, že mi to bylo v dospívání líto, že slavíme Vánoce strašně konzumně. Přála jsem si je v dospělosti slavit jinak. To se mi daří: máme open house. Na Štědrý den každý něco přinese a slavíme společně s lidmi, kteří by jinak byli sami. Naše děti to jinak neznají. Dárky si dáváme jen symbolické. Jsme rádi, že se máme. Je to strašně fajn!

Kdy jste si ujasnila, že jste povolána k duchovní činnosti, a co Vás inspirovalo?

V osmnácti. Pak jsem měla během studia párkrát období, kdy jsem to chtěla zabalit. Já? Farářka? Nikdo mě nebude brát vážně. Ale šla jsem si za tím. Byl to můj sen a splnil se. Každý den cítím velkou vděčnost za to, co můžu dělat. Moje práce mě strašně naplňuje.

Předpokládám, že jste vystudovala teologickou univerzitu. V jakém městě a jak dlouho studium trvalo? Jaký titul jste po zakončení univerzity obdržela?

Studovala jsem v Praze. V České republice můžete evangelickou teologii studovat jen v Praze. Studium trvá pět let a pak dostanete magisterský titul.

Co Vás do Rakouska zavedlo?

Studium. Šla jsem do Vídně na rok na stipendium na konci své studentské

kariéry, psala jsem diplomku o doprovázení v umírání a ve Vídni byla tenkrát výborná praktická teologie. Chtěla jsem ale hlavně pryč. Poznat něco nového a postavit se na vlastní nohy. Nebyla jsem moc samostatná, chtěla jsem vědět, jestli zvládnu žít jinde.

Jak jste byla jazykově vybavená?

Chodila jsem ve škole na němčinu a doma jsme měli privátně paní, co se s námi učila německy, ale na začátku to bylo přesto těžké. Rakouská němčina je jiná než ta školní a já jsem navíc nebyla extra sebevědomá.

Jaké studium jste v Rakousku absolvovala?

Chodila jsem nejdřív na přednášky na pedagogické vysoké škole. Asi tři roky. To byl takový pomalý start. Učila jsem ve škole na prvním stupni náboženství a měla doma dvě malé děti. Babičky daleko. Nebylo to vždycky úplně jednoduché. Můj muž tenkrát dokončoval studium. Měli jsme malý byt bez výtahu a dnes, když se dívám zpět, jsem pyšná na to, jak jsme to dobře zvládli.

Jaké překážky jste musela zdolat, než jste se stala farářkou Glaubenskirche v okrese Simmering ve Vídni?

První překážka byla dostat se na praktické vzdělání faráře, které trvá v Rakousku tři roky. Nejdřív si musíte nechat nostrifikovat studium. To byla fuška, ale nakonec se to povedlo. Rakouská byrokracie nemá konkurenci! Před deseti lety to nebylo samozřejmostí jako Česka začít pracovat v církvi. Nejdřív mě úplně nechťeli. Bylo mi to líto, ale nedala jsem se. V Simmeringu jsem nikdy žádné problémy neměla. Můj sbor je se mnou spokojený a já s ním také.

Zažila jste jako Češka něco nepříjemného?

Zažila, ale ne v 11. okrsku. Občas se mě lidi ptali, kdy se vracím do Čech,

nebo jak dlouho tu chci ještě zůstat. Dneska je situace úplně jiná. Jsem členkou synodu, což je volený církevní celostátní parlament. Jsem jednou ze dvou duchovních zvolených zástupců z Vídně. Nedávno jsem byla nominována do výboru, který se zabývá teologickými tématy ve vztahu k současnosti. Zastupuji naši církev na konferencích v zahraničí. Německá televize ZDF vyjádřila přání udělat přímý přenos bohoslužeb z našeho kostela. Myslím, že můžu říct, že dělám dobrou práci a mám úžasný tým lidí, se kterými je radost spolupracovat.

Rakousko je tradičně konzervativní země, jak jste byla jako žena-farářka přijata?

Ve Vídni je polovina duchovních v mé církvi (evangelická luterská) žen. Tady to není až zas takové téma. V Horním Rakousku, kde jsou spíš tradiční sbory, je situace jiná, ale i tam se to mění k lepšímu.

Jak vypadá Váš běžný pracovní den? Jaké jsou Vaše povinnosti jako farářky?

(Smích.) Běžný pracovní den u mě neexistuje... Každý den dělám něco jiného a většinou sto věcí zároveň... Jako farářka jste tak trochu holka pro všechno.

Pohřeb, příprava na křtiny, výuka náboženství, bohoslužba v domově důchodců, koordinace vzdělávacích a kulturních pořadů, svatby, setkání mládeže, doprovázení lidí v umírání, příprava dospělých konvertitů z Íránu a Afghánistánu na křest, příprava kázání, koordinace pomoci pro lidi v nouzi, návštěvy nemocných, příprava výletů a jiných akcí. Koordinace akcí v rámci našeho okrsku. Nemám fixní pracovní dobu, což je svoboda, ale zároveň i zátěž, protože někdy pracuju fakt ve dne v noci. Musím si na to dávat pozor. Work-life-balance je výraz, ze kterého se mi ježí vlasy na hlavě hrůzou. Nemůžu ho vystát, obraz sedmého dne v knize *Genesis*, který je dnem odpočinku, je mi bližší. Nemůžu jet furt na sto procent, pauzy jsou důležité, i Pán Bůh odpočívá.

Navštěvují bohoslužby či chodí na faru také Češi či Slovinci?

Navštěvují, pravidelně chodí dva nebo tři. Spolupracuji i s učitelkou evangelického náboženství Lucíí Mundilovou a společně s týmem učitelů škol Komenský připravujeme evangelické a ekumenické školní bohoslužby. Na nich mluvím samozřejmě česky. Občas se objeví přání uspořádat pohřeb

či křtiny v mateřském jazyce a to samozřejmě dělám také moc ráda.

Předpokládám, že kázání jsou jen v němčině.

V Glaubenskirche ano, ale přímluvné modlitby jsou v různých jazycích. Zaznívá u nás angličtina, čeština, francouzština, akán, perština... Setkávají se u nás lidé pocházející z různých koutů země. Tuhle pestrost mám moc ráda. Moje děti vyrůstají ve velmi otevřeném prostředí. To je opravdu luxus a velký dar.

Jaké máte koníčky, máte-li na ně čas? Vim, že jste matkou dvou dcer, a tudíž Vám moc času určitě nezbývá.

Ráda sportuji, chodím na hory. Ve Vídni běhat a naproti kostelu mám fitko, kam smí jen ženy. To je fajn, protože tam můžu odběhnout, když mám zrovna hodinku volno. Moje trenérky a spolucvičitelky se ze začátku divily, že farářka chodí v krátkých šortkách do fitka, ale už jim to přijde normální. Rádi si zajdeme s mým mužem i do divadla. Obzvláštní radost nám dělaly návštěvy divadla Brett a dnešního divadla Arche.

Navštěvovaly Vaše dcerky českou školu?

Ano, navštěvovaly a jsem ráda, že se díky tomu naučily perfektně česky.

Odkud pochází Váš manžel? Jakou řeč mluvíte doma?

Můj muž je „echter Steirer“. Z Judenburgu. Česky se bohužel nenaučil. Doma mluvíme všichni dohromady německy, ale s dětmi mluvíme výhradně česky. Holky jsou na svou češtinu hrdé. Starší dcera se narodila v Jičíně a mladší už ve Vídni. Někdy ta mladší nadává, že není rodilá Češka. (Smích.)

Stýkáte se s kolegy z České republiky? Konají se nějaké sjezdy evangelických duchovních v Rakousku či v cizině?

Stýkám se občas s bývalými spolužáky a snažím se udržovat i kontakty se sbory, které mají zájem o spolupráci. Covid mi to trochu zkomplikoval, ale náš sbor by rád vyrazil na výlet do Brna nebo do Prahy. Už jsem několik výletů organizovala.

Navázala jste kontakty s Čechy ve Vídni?

Mam kontakty s Lucíí Mundilovou, dříve s rodiči z české školy, lidmi okolo Marjánky, kde naše holky dlouho tancovaly. A nově s vedením Vlastenecké omladiny, kterým hrozně fandím.

Jak se Vám ve Vídni líbí, stala se vaším druhým domovem?

Vídeň mám moc ráda. Jsem tu doma. Miluji tu pestrost a miluji Simmering. Je to tu trošku jak na vesnici. Paní farářku lidé na ulici zdraví. (Smích). Neměnila bych, ale trvalo to dlouho, než jsem se dostala tam, kde jsem dneska. Mám povolání, které mě baví, spokojenou rodinu. Nespadlo mi to ale jen tak do klína, musela jsem si to dost vybojovat.

Co Vás na vašem povolání těší, inspiruje, ale i unavuje?

Ta různost. Nikdy se nenudím a jsem stále blízko lidem. V Simmeringu nežije žádná smetánka, ale obyčejní lidé, kteří to nemají vždycky snadné. Tohle místo je jako dělané pro povolání farářky. Nestojím o církev, která působí jako exkluzivní klub vyvolených. Naše církev je otevřená všem.

Někdy mě unavuje, když je toho najednou moc a cítím bezmoc. Není v mých silách pomoci všem, kteří to potřebují. Když narazím na hranice vlastních možností, tak se cítím jak vymačkaný citrón. Když cítím, že to přichází, jdu si zacvičit, zaběhat nebo projet na kole. Někdy vyrazíme na velký kopec italské zmrzliny nebo na pivo. To pomůže a pak je zas dobře.

Jaké máte další pracovní plány?

Momentálně pracujeme na velkém projektu, ve kterém jde o kooperaci evangelické církve a Diakonie. Snažíme se využít sociálního prostoru – pomoci lidem ze sousedství znovuobjevit síly vzájemnosti a solidarity díky společným projektům. První výsledky projektu bychom chtěli prezentovat v říjnu 2023 v televizním přímém přenosu na ZDF. A pořad něco nového zkouším. V plánu je vystoupení kabaretiérů Gebrüder Moped, spolupráce se simmeringskou výtvarnicí Jasmin Dobrovsky, pořádná vzpomínková akce k výročí pogromu jako každý rok. Je toho opravdu hodně. Nejradši mám ale nedělní bohoslužby. To není žádná velkolepá show. Sejdeme se tam všichni: staří, mladí, lidi s rakouským pasem i bez, lidi s postižením i bez. Lidi z různých sociálních skupin, kteří by jinak nikdy nepřišli dohromady. Atmosféra bohoslužeb se nedá ničím nahradit. Na bohoslužbách načerpám sílu do nového týdne. Děkuju Bohu za každý nový den. Mám velké štěstí, že jsem tady a teď.

Děkuji za rozhovor.

Helena Basler

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Stanislav Kolíbal: *Stavby*

Galerie Miroslava Kubíka v letošním roce připravila výstavu Stanislava Kolíbala *Stavby*. Stanislav Kolíbal proslul především jako sochař, na Vysoké škole uměleckoprůmyslové vystudoval užitou grafiku. Tvrdí, že zájem o vnímání prostoru v něm probudilo studium scénografie, jímž po absolutoriu pokračoval. Široký záběr jeho umělecké tvorby zahrnuje knižní ilustraci, sochařství, grafiku, scénografii i prostorové instalace.

Stanislav Kolíbal se narodil 11. prosince 1925 v Orlově na Těšínsku. V říjnu 1945 začal studium na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Už během studia pracoval na knižních ilustracích k dílu Františka Halase, Adama Mickiewicze, Edgara Allana Poea, Karla Schulze a dalších autorů. Školu pak absolvoval knižními ilustracemi Antona Pavloviče Čechova v roce 1951. Pokračoval ve studiu na Divadelní fakultě Akademie múzických umění studiem scénografie u prof. Trostra, které ukončil v roce 1954. Pracoval na inscenacích pro divadla v Ostravě, Opavě a pro Národní divadlo v Praze. Díky studiu získal hluboký vztah k prostoru a zájem o prostorovou instalaci, který pak uplatnil v sochařské tvorbě. V roce 1952 byl přijat jako člen Svazu výtvarných umělců. Živil se především zakázkami knižních ilustrací. Renomé si získal ilustracemi dvou dílů antologie *Strom pohádek z celého světa* (1957, 1959). Účastnil se práce na československém pavilonu na světové výstavě Expo konané v Bruselu v roce 1958. Mezi lety 1960-1970 byl členem umělecké skupiny UB-12. V letech 1968-1969 byl na zahraničních stipendijních pobytech. V letech 1970-1988 nemohl v Československu vystavovat vůbec. O odchodu z Československa po srpnu 1968 z rodinných důvodů nevažoval. V sedmdesátých a osmdesátých letech se mu podařilo díky zahraničním kontaktům, které získal během předchozích let, zúčastnit zahraničních výstav (Itálie – Milán, Japonsko – Tokio, USA), které však byly československými úřady částečně omezovány. Po složitých jednáních získal povolení k výjezdu na roční stipendijní pobyt v západním Berlíně v letech 1988-1989.

Po roce 1989 pak mohl tvořit bez cenzurních zásahů a omezení. V letech 1990-1993 vedl ateliér socha – instalace na pražské Akademii výtvarných umění, realizoval četné návrhy a uspořádal mnoho výstav. V roce 1992 pobývá v Calderově ateliéru na Loiře. V roce 2004 byl oceněn ministrem kultury ČR za celoživotní dílo, o rok později pře-

Stanislav Kolíbal: *Stavby*

Stanislav Kolíbal s objektem *Křídla*

vzal státní vyznamenání Medaile Za zásluhy o stát ve výtvarném umění.

K výstavě nazvaná *Stavby* kurátorka výstavy Helena Musilová uvádí: „...na základě kreseb začal Stanislav Kolíbal konstruovat prostorové útvary – *Stavby*. Dají se charakterizovat jako kresby v prostoru, jako architektury, jako nový prostor v existujícím prostoru. Důležitými prvky jsou materiál (kresba dřeva je jiná než hladkost kovu), výška a tloušťka stěn, vazba vnitřního a vnějšího. Snad nejdůležitější vlastností je však to, že jednotlivé *Stavby* jsou vytvářeny ve vztahu k lidskému tělu, respektive v možnostem vnímání...“

V expozici, která byla přístupná do konce srpna, byla vystavena připomínka tvorby umělce od roku 1964, modely a projekty, listy ze skicáře z osmdesátých let, soubor berlínských kreseb z let 1988-1989, kresby po Berlínu z let 1991-1992, bílé a černé reliéfy, ale i akvarely z posledních let.

Svět plný strašidel a přízračných krajin Jaroslava Panušky

Malíř Jaroslav Panuška (1872-1958) vycházel z tradičních výtvarných východisek krajinomalby 19. století (studoval mimo jiné na Akademii výtvarných umění u krajináře Julia Mařáka), ale postupem času je výrazně přesáhl. V jeho tvorbě se objevily také prvky impresionismu, symbolismu i dekadence. Výstava, která se konala v interiéru pardubického zámku do 25. září, měla podtitul *Kořeny a toulky malíře a ilustrátora*. Ten v jedné větě charakterizoval vizuální i ideové pojetí celé expozice. Nejklasičtější působí v Panuškově pojetí krajinářská tvorba, na níž je patrný vliv romantizujících tendencí předminulého století. Ovšem občas už do ní proniká tehdy moderní styl – impresionismus.

Právě takový je olej *Ve slunci na Hradech* (1907). Téma autor pojal coby běžnou momentku z přírody. Dvě ženské postavy sedí na rozkvetlé mýtině v lese, vše je zahalené v šerosvitu. Veškerou vegetaci, listy a květy namaloval autor rychlými tahy štětcem, tak typickými právě pro impresionismus.

Naproti tomu olej *Hrad z pohádky* (1905) připomíná spíše ilustraci z dětské knížky. Je pojatý ve stylu romantismu i realismu, který je typický pro autory, jako byli Josef

Jaroslav Panuška: *Vampyr*

Mánes, Antonín Chittussi či Karel Purkyně. Obě výše uvedená díla dělí sice krátký časový úsek, ale přesto je jasné, jaký posun ve svém rukopise malíř udělal.

To, co však bylo na této výstavě nejpůsobivější, bylo autorovo pojetí pohádkových bytostí. Právě na nich mohl divák nejlépe vidět jeho originální imaginativní vidění. Ovšem veškerá strašidla poněkud přesahovala české pojetí pohádkových bytostí. V něm například ďábel působí spíš jako směšný hlupáček než coby démon, jak je známý z anglosaských příběhů. Panuška si vzal z obojího jen něco a smíchal to do svého chápání tajemna.

Uhel *Umrlec pronásledovaný krkavci* (1908) zobrazil téměř průhlednou figuru mrtvého, jenž panicky prchá před hejnem útočících černých opeřenců. Tady se člověk mohl spíš pousmát, než aby to v něm vyvolalo bázeň. Jinak už ale působil akvarel *Havrani* (1906) – tíseň tu zalézala za nehty stejně jako mráz, který trápi na poli sedící posly smrti. Čekají za palisádami nějaké tvrze poblíž popravičího místa, kůly připravené pro odsouzence jsou zatím prázdné, ale jistě ne nadlouho.

Podobně vynívá také kvaš *Dušičky na popravišti* (1902). Poněkud děsivá kompozice, která je zahalena tmavomodrou tmou, v níž tančí tenké bílé postavy popravených. Vypadají ovšem spíš jako veselí rarášci než jako tajuplné bytosti z druhého břehu řeky Styx.

Nicméně výtvarníkově estetické mistrovství se nejvíce projevilo u tvorby knižních ilustrací a ex libris. Na ploše bílého papíru pomocí jednoduché černé linie autor mistrně předvedl velkou vizuální podívanou – pracuje se siluetami prastarých stromů, polorozpadlých budov i tajemných zvířat (především oblíbených havranů), ale i drobnokresbou, díky níž vytváří hradbu mraků na letní obloze, odlesky vodní hladiny vesnického rybníka i prohlubně v závějích sněhu.

S podobnou dokonalostí dokázal Jaroslav Panuška vytvářet i práce v oblasti užitého umění. Konkrétně jde o reklamní plakáty. I do nich se mu ale podařilo dostat prvky tajemna a pohádkové romantiky. Například plakát vytvořený pro Masarykovu ligu proti tuberkulóze používá sice pohádkové výrazivo, nicméně výsledek se vztahuje k negativům tohoto světa – lebka umrlce s vlajícími dlouhými vlasy cení zuby na vytrčenou ruku, která jí míří prstem přímo do prázdných očních důlků. Jako by chtěl malíř podat jasné poselství o tom, jak lidstvo dopadne, když se nebude proti této zákeřné nemoci bránit.

Svět Jaroslava Panušky je světem tajemna zahaleného šerem věků i neproniknutelnou pohádkovou mlhou, v níž se jeho bledí duchové plíží kolem lidských obydlí jako neviditelné stíny a nahlíží do nich osvětlenými okny. Přesto jeho svět nelze brát pouze jako místo děsu a různých příznaků, protože tohle všechno nakonec překonává autorka fantazie, vedoucí diváka přímo do říše radostného barevného rozjímání. (mk)

Michal Škapa: *Wal Street a murál v Karlíně*

Tvorbu Michala Škapy a dalších významných zástupců domácí street art a graffiti komunity, jako jsou Jan Kaláb (Point), Jakub Matuška (Masker) nebo Ondřej Vyhnánek (X-Dog), bylo možné do začátku srpna vidět na společné výstavě *Wall Street* ve Ville Pellé. Většina prezentovaných umělců již vyměnila zdi ulice za stěny galerií, a výstava tak nabízí jedinečný pohled na jejich další umělecký vývoj. Díla zaplnila všechna tři patra galerie i přilehlou zahradu a řada děl vznikla přímo pro Villu Pellé. Návštěvníky tak například před galerií vítal „světelný kiosek“ *In Love* právě od Michala Škapy, Jan Kaláb speciálně pro výstavu vytvořil dílo *Gravity of Light 621*, které se skládá ze sedmačtyřiceti pláten. Další díla přímo pro Villu Pellé vytvořili Petr Königsmark (Zeb One), Ondřej Vyhnánek (X-Dog) nebo Epos 257.

Současně s výstavou zdobí Karlín obří murál Michala Škapy, velkoformátová malba s názvem *Vesmír Medúz*, je v Křížíkově ulici a bude zdobit celou boční fasádu domu č. 61 a oživit tak nevzhlednou proluku. „Murál v Karlíně jsem plánoval dlouho a jsem rád, že vyšel v této skvělé lokalitě. Schovaný v proluce mezi domy náhle překvapí kolemjdoucí. Zobrazuje dva světy, které se ve své kráse přibližují. Mikrokosmos podmořských hlubin a makrokosmos, vesmír. Medúzy, úžasně těžko uchopitelní tvorové se noří z hlubin ve své barevné kráse, jsou světlem ve tmě,“ vysvětluje jeden z nejrespektovanějších současných českých umělců Michal Škapa, který začínal jako writer a autor graffiti.

V poslední době se Škapa vrátil k malování v veřejném prostoru a vytvořil sérii velkoformátových muralů, které doslova změnilы tvář Prahy. Zásadní je především 350 metrový malovaný projekt *Kosmos* v blízkosti přístávací drá-

Michal Škapa před svou instalací ve Ville Pellé

hy na letišti Václava Havla. Jako první writer vystavoval samostatně v kultovní Galerii Václava Špály. Podle J&T Banka artindex patří do stovky nejúspěšnějších současných českých umělců.

Michal Škapa (* 1978) patří do silné generace českých writerů, která se na české graffiti scéně objevila hned v první polovině devadesátých let a postupně prošel nejzásadnějšími uskupeními své doby, ať už to byla oldschoolová DSK crew, nebo provokativní a ironičtí CAP. Konfrontoval se i s mezinárodním prostředím, o čemž svědčí úspěšný atak newyorského metra na přelomu tisíciletí, který se stal jedním z mezníků domácí graffiti subkultury. Náleží k okruhu autorů legendární pražské Třafačky, téměř patnáct let spolupracuje s MeetFactory, kde má také ateliér. V rámci volné tvorby se vyjadřuje v různých médiích a formátech od muralů, přes malbu akrylem, airbrushem, po site-specific instalace a prostorové i světelné objekty. Je spoluzakladatelem sítotiskové dílny Analog!Bros a blízkým spolupracovníkem labelu BiggBoss.

Národní galerie Praha v roce 2022

V roce 2022 představuje Národní galerie Praha rozsáhlé výstavní projekty, nové sbírkové expozice i významné mezinárodní spolupráce, z nichž některé určitě stojí za to připomenout. Veletržní palác v dubnu uvedl retrospektivu Markéty Othové a koncem roku nabídne dvě nové expozice: *Česká architektura 1958-1989* a *České umění 1939-2021*. Výstava *V kroužcích dýmu* se věnuje motivu zobrazení umělce jako kuřáka v českém výtvarném umění přelomu 19. a 20. století a meziválečného období. Salmovský palác se znovu otevře s tematickým výběrem zenového umění ve výstavě *Zenga*.

350 000 návštěvníků (včetně online) a 90 000 sledujících sociálních sítí, 259 restaurovaných děl a 298 zápůjček, více než 550 vzdělávacích programů pro veřejnost a 37 pro zaměstnance – takový byl pro Národní galerii Praha rok 2021. Zahájeno bylo hned několik unikátních výstavních projektů – mimo jiné retrospektiva surrealistické malířky Toyen. Ve Šternberském paláci stále probíhá velmi úspěšná výstava *Falza? Falza!* a ve Valdštejnské jízdárně *Buddha zblízka*.

Rok 2022 bude neméně bohatým. Šternberský palác uvádí výstavu *Sochy z hlíny: Terakoty italských mistrů 15.-18. století ze sbírek Národní galerie Praha* (17. 6. – 27. 11. 2022, kurátorka Olga Kotková). Výstava *V hloubce a po povrchu* (10. 11. 2022 – 26. 3. 2023, kurátorka Štěpánka Chlumská) v klášteře sv. Anežky České představí výsledky mezioborového projektu, k jehož cílům patří i vývoj aparatury, která posouvá možnosti průzkumových metod děl starého umění.

Sbírka umění Asie připravila pro znovuotevřený Salmovský palác kolekci japonských zenových tušových maleb a kaligrafií pocházejících z období od 16. do 20. století, kterou Národní galerii Praha daroval nizozemský sběratel umění Felix Hess a která obsahuje více než 520 děl, a představuje tak jedinečnou sbírku zenového umění v Evropě. Tematický výběr z této kolekce přináší výstava *Zenga* (27. 5. – 2. 10. 2022, kurátorky Markéta Hánová a Jana Ryndová).

Tématem výstavy *V kroužcích dýmu* (23. 9. 2022 – 8. 1. 2023, kurátorka Petra Kolářová) je motiv zobrazení

umělce jako kuřáka v českém výtvarném umění přelomu 19. a 20. století a meziválečného období. Jedná se o první výstavní projekt NGP na toto téma, jenž ukáže díla z vlastních sbírek doplněná zápůjčkami z dalších českých a zahraničních institucí, a sice v kontextu dobových názorů na kouření, značně odlišných od těch dnešních.

Podstatnou částí programu NGP v roce 2022 se stanou nové sbírkové expozice ve Veletržním paláci, pokrývající české umění v letech 1939 až po současnost a architekturu v Čechách z období 1958-1989. Ačkoli budou zaměřeny na období, v němž byly umění a kritéria posuzující jeho kvalitu výrazně zpolitizovány, expozice se pokusí pojmut tuto éru komplexně a postavit vedle sebe umělecké fenomény i tehdejší fungování NGP.

Expozice věnovaná architektuře zachytí hlavní tendence modernity druhé poloviny 20. století, charakterizované přechodem k postindustriální společnosti, růstem sektoru služeb, pokrokem v oblasti (tele)komunikace a audiovizuálních médií. *České umění 1939-2019* a *Česká architektura 1958-1989* budou zpřístupněny 24. listopadu 2022 (kurátoři Michal Novotný a Helena Huber-Doudová).

Od 29. dubna do 30. října 2022 je k vidění retrospektivní přehlídka tvorby jedné z mála českých umělkyní, které se v devadesátých letech prosadily na velkých výstavách v zahraničí – Markéty Othové (kurátorka Adéla Janíčková). Vráti se také prezentace laureátů Ceny Jindřicha Chalupického určené vizuálním umělcům do 35 let (23. 9. 2022 – 8. 1. 2023). Novou spoluprací představuje Fotograf festival (23. 9. 2022 – 8. 1. 2023, kurátorky Markéta Jonášová, Elisabeth Pichler a Tereza Rudolf), který propojí různé výstavy, akce a skupinu umělců ze střední a východní Evropy.

Sbírka grafiky a kresby tento rok představí celkem třináct komorních výstavních projektů, které budou probíhat v grafických kabinetech ve Veletržním a Schwarzenberském paláci. Ve Veletržním paláci byla od února do května otevřena výstava *Smrtelné hříchy Jamese Ensora* (kurátor Petr Šámal), která prezentovala dílo belgického malíře, který se díky odmítání konvencí nebo využívání estetiky ošklivosti stal přímým předchůdcem expresionismu. Dále výstava *Živly Mikoláše Alše* (22. 2. – 15. 5. 2022, kurátorka Markéta Dlábková), jenž představila výjimečnou realizaci cyklu *Živly*, jejichž originalita a invenčnost je řadí k mistrovským dílům Sbírkou grafiky a kresby NGP.

Schwarzenberský palác hostil výstavu *Miracula mundi. Divy starověkého světa v grafice 16. a 17. století* (22. 2. – 22. 5. 2022, kurátorka Petra Zelenková), která představila grafické série tematizující legendární divy světa od autorů Maartena van Heemskerck, Maartena de Vos a Antonia Tempesty, ale i další související díla.

Rok 2022 bude i nadále velmi dynamickým v oblasti mezinárodní spolupráce. Na jaře proběhla u příležitosti francouzského a českého předsednictví v Radě Evropské unie ve spolupráci s Centre Pompidou akce *Move*, kterou centrum každoročně pořádá od roku 2017. Projekt *Move: Intimita jako zdroj* byl po prezentaci v Paříži představen s upraveným seznamem umělců v červnu v Praze. Od července do prosince probíhá výstava Mileny Dopitové v bruselském Bozaru a projekt s názvem *Umělci pro Evropu*, který v Bruselu představuje mladou uměleckou generaci (kurátor Michal Novotný).

(mk)

Česká výstava streetartových děl pod Eiffelovkou

Kolem českého velvyslanectví ve Francii, které se nachází pod pařížskou Eiffelovou věží, vyrostla česká výstava streetartových děl. Za uměleckým projektem nazvaným *Galerie Le Mur – Liberté et énergie* stojí kurátor Pavel Šťastný se svým týmem.

Společná malba mladých umělců Lenky Brázdilové, Pavly Šťastné, Oskara Šťastného a studentů Školy a Akademie Michael má délku padesát metrů. Vznikla u příležitosti současného předsednictví České republiky v Radě Evropské unie.

„Rád bych, aby české předsednictví dalo Evropě novou energii, a kultura je toho nedílnou součástí. Proto realizujeme tak velkou malbu na plot naší ambasády. Výtvarník Pavel Šťastný mnohokrát zpracovával témata Václava Havla, takže bylo hned jasné ho pověřit realizací díla,“ uvedl český velvyslanec ve Francii Michal Fleischmann.

„Část výstavy se malovala v České republice a část se domalovala přímo v Paříži. Jedním z témat je slogan českého předsednictví Evropa jako úkol, což je myšlenka prvního českého prezidenta Václava Havla,“ řekl kurátor projektu Pavel Šťastný, který je mimo jiné autorem loga Občanského fóra. Byl také kurátorem společné malby na Lennonově zdi v Praze. (mk)

Ve věku 79 let zemřel malíř a grafik Emanuel Ranný

Ve věku devětasádkdesáti let zemřel malíř a grafik Emanuel Ranný. Ranný proslul zejména grafickou technikou suché jehly. Pro svá první díla čerpal inspiraci hlavně v motivech židovské čtvrti v Třebíči. Spolupracoval s básníkem Janem Skácelem, jeho básně doprovázel svými grafikami.

Od roku 1981 se Emanuel Ranný věnoval už jen volné grafice. Důležitou součástí jeho díla tvoří ilustrace, bibliofilie a volné grafické listy inspirované poezií – vedle veršů Jana Skácela ho inspirovaly texty Ivana Diviše, Ludvíka Kundery či Edgara Allana Poea. Od roku 1982 pravidelně navštěvoval Dalmácii, jejíž krajina ho okouzila. V devadesátých letech se grafik vrátil ke Skácelově poezii. Vedle suché jehly, kterou si tiskl sám, si oblíbil i litografii, kterou se začal zabývat v roce 1988.

JUBILEA

Eva Koťátková (* 1. 9. 1982, Praha)

Eva Koťátková je významná česká umělkyně, která se již v roce 2007 stala laureátkou ceny Jindřicha Chalupského. Svým hravým, ale nikoliv povrchním způsobem zkoumá role a pozice člověka v sociálním systému a jeho osobním prostředí, v němž se každodenně pohybuje. Jakýmkoliv vychýlením z rovnovážného stavu se dává do pohybu série kauzalit, která se slo-

žitou cestou vrací do nové vyváženosti. Koťátková vidí v divákovi kamaráda, kterého zasvěcuje do svého pestrobarevného, ale přeci v něčem omezeného světa. Pravidla, rituály, stereotyp nebo izolace brání upřímnému a otevřenému pohledu. Vzhledem k jejímu obecně přenositelnému tématu dětství, školy a skupinového chování je divák snadno vtažen do jejího světa a může se tak projektovat na její místo. Přes rozdílný charakter médií, která používá (kresba, performance, socha, instalace), je její dílo rozpoznatelné svou bezelstností. Nejpřímější a nejosobnější jsou její kresby. Koťátková vytváří umění prosycené energií, hravostí a nápady, svůj svět nabízí, otevírá, ale nevnučuje.

Narodila se v rodině filozofa a spisovatele Petra Koťátka. Vystudovala Akademii výtvarných umění v Praze. Absolvovala stáže v Salcburku (2005 International Summer Academy of Fine Arts, Salzburg), San Francisku (2005-2006, San Francisco Art Institute, New Genres Department) a ve Vídni (2007, Akademie der Bildenden Künste, Wien). V roce 2007 se stala laureátkou Ceny Jindřicha Chalupského. V letech 2009-2015 pak absolvovala doktorandské studium na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Disertační práci věnovala tématu přenášení tvorby outsiderů do světa umění. Je spoluzakladatelkou platformy Institut úzkosti, která vytváří prostor pro spolupráci mezi umělci, teoretiky a aktivisty. Ve své práci zkoumá

Jedna ze znepokojivých instalací Evy Koťátkové

formy moci, manipulace, diskriminace a kontroly, uplatňované skrze instituce na ty, kteří se z různých důvodů vymykají normě (resp. tomu, co je za ni považováno). Skrze různá média pak hledá jiné modely fungování, komunikace a sdílení, které by jednotlivcům i skupinám umožnily svobodnější, rovnocennější a empatičtější způsoby fungování. Pracuje s marginalizovanými příběhy a emocemi, ke spolupráci často zve děti.

Aktivně působí v českém i v mezinárodním kontextu. Vystavovala například na Istanbul bienále, Metropolitním muzeu v New Yorku, 21er Haus – Museum for Contemporary Art ve Vídni, Sonsbeek, New Museum Triennial v New Yorku, Schinkel Pavillon v Berlíně nebo na Benátském bienále. Žije a pracuje v Praze.

Ing. arch. Tomáš Lampar (* 18. 9. 1967, Olomouc)

V letech 1987-1992 absolvoval Fakultu architektury Vysokého učení technického v Brně a následně stáž na L'École d'architecture de Paris La Villette ve Francii (1993). Od roku 1997 je členem České komory architektů. Volně tvoří se věnuje od devadesátých let. Častým námětem jeho kreseb a maleb jsou květy, v nichž spatřuje bytosti ve spirituálním stadiu.

Lamparova tvorba má dvě polohy. V první z nich se vztahuje k abstraktním jevům a procesům, které se odehrávají v prostoru mimo geometrické zákonitosti i reálný čas, v druhé je zakotven v konkrétním, předmětném světě. Do reálného prostoru desky svého kreslířského stolu Lampar často usazuje i ty úkazy, které se smyslovému vnímání vymykají, a získávají tak reálné dimenze. Motiv, který se mu vyjevuje, si sám volí techniku, barevnost i formu.

Lamparův výtvarný projev si vždy zachovává zřetelný rukopis i delikátní estetické kvality. Jako by tak dokazoval, že krása je skutečností nadřazenou našemu vnímání, je na člověku nezávislá a pouze se skrze něj prosazuje.

Tomáš Lampar patří mezi voyants tvůrce obdařené vnitřním zrakem, který mu dovoluje nazřít jevy běžnými smysly nezachytitelné. Kresba a malba mu slouží jako komunikační kanál s čímsi za stolem, za stěnami, za domem, za mraky, tužkou, pastelkou, perem štětcem či špachtlí zaznamenává energetická těla jsoucna, která se pohybují mimo čas a prostor.

Tvorba Tomáše Lampara je zastoupena v soukromých sbírkách v Čechách, Německu, Francii, Itálii, Portugalsku a v USA.

Milan Lukáč (* 29. 9. 1962, Bojnice)

Milan Lukáč patří mezi významných představitelův slovenskej výtvarnej scény strednej generácie. Od roku 1990 pôsobí ako docent na Fakulte architektúry STU v Bratislave. Venuje sa komornému a monumentálnemu sochárstvu, malbe, kresbe a grafike, zúčastňuje sa medzinárodných sochárskych sympózií. Za svoju tvorbu získal mnohé ocenenia doma aj v zahraničí, napríklad Cenu Martina Benku (1988), Prix-Itinéraire v Salon Levallois (1998). V roku 1990 získal cenu Akadémie výtvarných umení a Francúzskeho inštitútu v Paríži Portrait Paul-Louis Weiller.

Je autorom niekoľkých významných sochárskych objektov na Slovensku, napr. Pamätník holokaustu v Bratislave, Pamätník politickým väzňom v Žiline, Pamätník Železnej opony na sútoku rieky Morava a Dunaj pod hradom Devín, ktorý odhalila v roku 2008 anglická kráľovná.

Milan Lukáč: *Malá mucha*, 2003, bronz, železo

Sochárstvo študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave v ateliéri Ladislava Snopeka a Jána Kulicha (1981-1987). Neskôr u Jeana Cardota na École Nationale Supérieure des Beaux Arts v Paríži.

Milan Lukáč sa zúčastňuje kolektívnych a individuálnych výstav od roku 1986. Zúčastňuje sa medzinárodných sochárskych sympózií a workshopoch (La Bresse, Francúzsko, Toluca, Mexiko, Cagliari. Taliansko, Den Haag, Holandsko, Oslip, Rakúsko, Greifswald, Nemecko) v Banskej Štiavnici, v Moravanoch nad Váhom.

Vystavoval v Belgicku, Chorvátsku, Českej republike, Číne, Dubaji, Grécku, Luxembursku, Maďarsku, Mexiku, Nemecku, Holandsku, Poľsku, Rakúsku, Rusku, Taliansku, Turecku, vo Švajčiarsku, Francúzsku, Veľkej Británii a na Slovensku.

Robert Szittay (* 13. 9. 1972, Bratislava)

V rokoch 1993-2001 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave u prof. Jozefa Jankoviča. V Prahe navštevoval AVU. Patrí k dôležitým predstaviteľom klasického figurálneho sochárstva na Slovensku.

Robert Szittay si vytvoril a rozvíja vlastný model tvorby, v ktorom je od jej začiatkov primárne stredobodom záujmu človek. Zaoberá sa komornou plastikou, ktorú v poslednom čase realizuje aj vo väčšom formáte. Je výborným modelárom, v portrétach dokáže zachytiť charakterové črty. Patrí k umelcom, ktorí si pri formulácii svojho autorského programu zvolili cestu figurácie a svoju osobnú výpoveď definujú prostredníctvom ľudského tela. Jeho tvorba reflektuje tradíciu slovenského a v širšom kontexte európskeho figuratívneho sochárstva a kontinuitne nadväzuje na umelecké myslenie prelomu milénia. Pre tvorbu Roberta Szittaya je príznačná bravúrna modelácia, dramatickosť a vypätosť sochárskej formy, založenej na deformácii

Robert Szittay: *V ateliéru*, 2000, epoxid

a fragmentarizácii tvarov, literárne filiácie a zmysel pre líniu, ktorý sa uplatňuje nielen v sochárstve, ale aj v kresbe. Kresbu pritom autor rozvíja ako svojbytné výtvarné médium. Do jeho tvorby sa premietajú aj širšie univerzálne témy vzťahov, sexuality, viery, smrteľnosti a ďalšie témy, odrážajúce zložitost ľudskej existencie, popretkávanú túžbami a frustráciami každého jednotlivca.

Pravidelne vystavuje na kolektívnych výstavách na Slovensku a v zahraničí. Žije a pracuje v Bratislave.

VZPOMÍNKA

Před 120 lety se narodila Toyen

Toyen je významnou osobností české kultury, ačkoliv většinu života prožila v Paříži, a patří mezi nejvýznamnější a nejsvobodnější tvůrčí osobnosti umělecké avantgardy první poloviny 20. století.

Toyen (vl. jménem Marie Čermínová) se narodila 21. září 1902 do rodiny poštovního pomocníka Václava Čermína, rodina žila na pražském předměstí Smíchově. O dětství

a dospívání Toyen je toho málo známo. V šestnácti letech odešla z domova a živila se na Žižkově jako dělnice při výrobě mýdla. V letech 1919-1922 studovala na Umělecko-průmyslové škole dekorativní malbu u prof. Emanuela Dítěte ml.

Velmi významné se pro ni stalo celoživotní přátelství s malířem, spisovatelem a fotografem Jindřichem Štyrským (1899-1942). Seznámili se na ostrově Korčula v létě roku 1922 a jako umělecká dvojice úzce spolupracovali. Společně se připojili k avantgardnímu sdružení mladé české generace, k Uměleckému svazu Devětsil. Roku 1925 odjeli společně do Paříže, kde následujícího roku vyhlásili vlastní směr – artificialismus, který představoval originální alternativu k surrealismu a abstrakci.

Toyen: *Původ pravdy*, 1952, olej na plátně

Byla také členkou Spolku výtvarných umělců Mánes a surrealistické skupiny kolem André Bretona a Paula Éluarda, se kterými se Toyen a Štyrský seznámili v Paříži. Po návratu z Paříže se v roce 1934 stali zakládajícími členy Skupiny surrealistů v ČSR (společně také s Bohuslavem Broukem, Karlem Teigem, Vincencem Makovským či Vítězslavem Nezvalem aj.). Blízcí si byli i s Jaroslavem Seifertem, který o ní obdivně psal ve svých vzpomínkách, a Adolfem Hoffmeisterem. Během nacistické okupace, kdy byl surrealismus považován za zvrhlé umění, nemohla být díla surrealistů vydávána. Jindřich Štyrský v průběhu okupace zemřel (21. 3. 1942). Toyen se stáhla do ústraní. Po vyhlášení platnosti Norimberských zákonů na území protektorátu se v bytě Toyen v pražské Krásově ulici ukrýval surrealista Jindřich Heisler (1914-1953), který byl židovského původu.

Po válce Toyen mohla zase vystoupit na veřejnost a krátce vystavovala. Na jaře roku 1947 spolu s Jindřichem Heislerem opustila Československo v předtuše blížícího se komunistického puče. Odstěhovala veškeré své dílo a odjela do Paříže již natrvalo. Navázala na své předválečné kontakty – dobře se znala s hlavními představiteli surrealismu André Bretonem a Benjaminem Péretem. Vytvořit novou existenci jí pomohl mj. Ferdinand Peroutka.

Toyen na svou vlast nezapomněla, jak dokazuje např. cyklus obrazů *Pražská domovní znamení*. Její tvorba si uchovala specifický a originální ráz, nadále byla vyhledávanou ilustrátorkou a účastnila se řady kolektivních i samostatných výstav. V posledním desetiletí života

se však stávala stále osamělejší. Těžce nesla rozpuštění pařížské surrealistické skupiny v roce 1969. Její přátelé postupně opouštěli tento svět. Bližší kontakt udržovala zejména s chorvatským básníkem Radovanem Ivšičem (1921-2009), který stárnoucí umělkyni pomáhal s výstavami a v roce 1973 připravil v pařížské galerii a knihkupectví Les Mains Libres výstavu věnovanou knižnímu dílu Toyen.

Toyen zemřela 9. listopadu 1980 v Paříži. Do posledních dnů se snažila pracovat. Pohřeb se konal za účasti nejbližších přátel na pařížském hřbitově Cimetière des Batignolles, kde jsou pohřbeni i její přátelé André Breton a Benjamin Péret. Československý tisk její úmrtí přešel mlčením. Umělecká pozůstalost byla rozprodána ve třech aukcích.

Vladimír Renčín

Vladimír Renčín byl jedním z neznámějších klasiků českého kresleného humoru. Je autorem tisícovek nezaměnitelných kreslených vtípů. Narodil se 6. prosince 1941 v Pečkách na Kolínsku, většinu života však strávil v Hrad-

ci Králové. Vystudoval ekonomickou školu a chtěl být písčím novinářem. Ke kreslenému humoru se Renčín, který podle vlastních slov v dětství maloval a kreslil příšerně, dostával bezděčně přes literaturu. Ležel stále v knížkách, dělal si výpisky, které zpestřoval obrázky. Textu ubývalo, kreseb přibývalo.

„Nemám příslušné výtvarné vzdělání, a tak jsem se celý umělecký život, jestli to tak můžu říct, zaobíral

tím, že jsem se stále hledal, hledal jsem, jak kreslit, jak namalovat postavu. A do dneška se hledám. Pravda, už jsem se za ta léta mohl najít, ale jak říkával Adolf Hoffmeister: Hledání předchází pád,“ uvedl před lety pro iDNES.cz milovník jazzu a vášnivý rybař Renčín.

Po úspěchu svých prvních kreseb se v roce 1965 stal profesionálním výtvarníkem. Jeho kresby se počítají na tisíce. Inspiraci pro ně čerpal ze života, naslouchal lidem kolem sebe, četl knížky, noviny, poslouchal televizi. Jeho ilustrace vycházely také v cizině, například v německých *Die Zeit* a *GEO*, v britském časopise *New Scientist* nebo americkém *Time*.

Renčinovy kresby vyšly ve zhruba třiceti knihách, na desítkách dalších knih se podílel jako ilustrátor. Mimo jiné je také spoluautorem divadelní hry *Nejkrásnější válka* a autorem příležitostné řady známek z roku 1995. Vladimír Renčín nakreslil i mimořádně oblíbený večerníček *O zvířátkách pana Krbce*.

Za sebou má víc než stovku samostatných výstav a je držitelem řady ocenění. V roce 2011 získal od prezidenta Václava Klause medaili Za zásluhy.

Zemřel po dlouhé nemoci 4. října 2017 v pětasedmdesáti letech.

ARCHITEKTURA & DESIGN

Architektonická proměna československé ambasády ve Stockholmu

Do 15. září byla ve Winternitzově vile v Praze přístupná výstava pod názvem *Česká ambasáda ve Stockholmu: Klenot brutalismu v proměnách času*. Bývalá československá ambasáda byla vystavěna v architektonickém stylu zvaném brutalismus.

Výstava představuje transformaci významné stopy české architektury v zahraničí, které se zhostila špička současné švédské scény. V sedmdesátých letech dokončil ve Stockholmu tým českých architektů vedený Janem Bočanem budovu československého velvyslanectví. Loni byla

tato unikátní stavba s mnoha originálními uměleckými díly a užitými prvky rekonstruována do podoby nového sídla módní značky Acne Studios. Švédský architekt Johannes Norlander navázal na původní architekturu, kterou postavil do kontrastu k výraznému současnému interiérovému designu. Unikátní fotografie budovy před a po rekonstrukci bylo možné si prohlédnout na výstavě.

Cyklus výstav v letošním roce ve Winternitzově vile je věnován práci původem českých architektů, kterým se podařilo významným způsobem uspět na mezinárodním poli. „Ze všech realizací jsem vybral českou ambasádu ve Stockholmu, protože ji považuji za jeden z nejlepších příkladů české architektury druhé poloviny minulého století, kte-

Winternitzova vila

rý byl v zahraničí postaven. Zaujala mě i nedávná transformace této stavby do podoby sídla módní značky Acne Studios," vysvětlil kurátor výstavy Adam Štěch.

Československá ambasáda ve Stockholmu byla jednou z posledních realizovaných ambasád v brutalistickém stylu. Je dílem Jana Bočana, Zdeňka Rothbauera, Jana Šrámka a Jiřího Náhlíka. Byla navržena v roce 1969 a dokončena o tři roky později. Konceptně výtvarně navazuje na úspěchy československých ambasád v Dillí a Londýně.

Architekt Jan Bočan patří mezi hlavní představitele českého brutalismu. Během působení v ateliéru Beta se Bočan dostal svými vítěznými návrhy k realizacím projektů, jako byly československé velvyslanectví v Londýně, Hotel Intercontinental v Praze a konečně československé velvyslanectví ve Stockholmu. K této realizaci architekt vysvětlil: „Snažili jsme se vytvořit atmosféru, kterou má v sobě Praha a česká krajina, s trochou smutku tehdejší současnosti. Zároveň jsme chtěli, aby prostředí vyznělo jako abstraktní zahrada, aby bylo cítit kulturu národa, kterou reprezentuje. Dole, ve spojovací části vízového oddělení, je kovový reliéf, abstraktní stín, který v náznaku jakoby vrhá betonový strop.“

Před dvěma lety byla tato unikátní stavba zrekonstruována do podoby nového sídla módní značky Acne Studios. Švédský architekt Johannes Norlander ve spolupráci s kreativním ředitelem značky Jonny Johanssonem navázali na původní architekturu, kterou postavili do kontrastu k výraznému současnému designu.

„Výstava *Česká ambasáda ve Stockholmu: Klenot brutalismu v proměnách času* představuje transforma-

ci významné stopy české architektury ve Skandinávii, a to prostřednictvím unikátních fotografií pořízených před i po nedávné rekonstrukci," představuje výstavu její kurátor Adam Štěch.

Historie a současnost budovy jsou prostřednictvím těchto fotografií postaveny vedle sebe. Zatímco renomovaný švédský fotograf Åke E:son Lindman se svými fotografiemi vrací do období, kdy původní interiéry velvyslanectví byly ještě zcela intaktní, snímky Rasmuse Norlandera demonstrují jejich nedávnou proměnu architektem Johannesem Norlanderem pro účely švédské módní značky Acne Studios.

Reprezentativní architektura československých ambasád byla finančně podporována státem a díky značným prostředkům mohly být stavby realizované ve vysoké kvalitě, včetně na míru navrženého mobiliáře a výtvarných děl. Součástí expozice jsou i komplexně tvarovaná křesla z ohýbané kulatiny s rákosovým výpletem, které vyrobil do interiérů ambasády tehdejší státní podnik TON. (mk)

Winternitzova vila je stavba v Praze na Smíchově, v ulici Na Cihlářce 10, dílo architekta Adolfa Loose a Karla Lhoty (ten je autorem všech prvků v interiéru). Podle interiérové barvy slonové kosti je nazývána též Běžová princezna. Vila je chráněna jako kulturní památka.

Winternitzova vila je poslední stavbou Adolfa Loose, dokončenou za jeho života. Loos na ni ještě na podzim roku 1932 dohlížel, i když většina povinností už spočívala na Karlu Lhotovi. Na konci listopadu Loos Prahu naposled opustil a jeho léčení v rakouských sanatoriích v Rosenhügelu a Karlsburgu brzy ukončila smrt v srpnu následujícího roku.

Vilu nechal postavit pražský právník JUDr. Josef Winternitz pro svou manželku Jenny Winternitzovou, dceru Suzanu a syna Petra. Projekt byl zadán v září roku 1931 Adolfu Loosovi a Karlu Lhotovi, povolení k užívání stavby vydáno 9. září 1932. Winternitzova rodina vilu obývala do roku 1941, kdy ji byla donucena převést na Auswanderungsfond für Böhmen und Mähren (Vystěhovalecký fond pro Čechy a Moravu), který spravoval konfiskovaný židovský majetek. Od fondu pak vilu koupila pražská obec a zřídila tu mateřskou školku. Toto využití trvalo až do roku 1997.

Celá rodina byla roku 1943 transportována do Terezína a odtud později do koncentračního tábora Osvětim. Zde hned po příjezdu zavraždili v plynové komoře JUDr. Josefa Winternitze a jeho syna Petra, manželka Jenny Winternitzová a dcera Suzana byly přiděleny na práci ve fabrice u transmisí. Zde díky teplu ze strojů přečkaly zimu a dožily se konce války. Vrátily se zpět do Prahy, ale do své vily se už nikdy nedostaly. Československý stát sice uznal jejich nárok na vrácení vily a obnovil vlastnické právo JUDr. Josefa Winternitze, ale uvalil na ně dědickou a posléze milionářskou daň. Navrácení vily bylo podmíněno splněním těchto platebních nároků a zatíženo exekucí. Jenny a Suzana ovšem neměly žádné příjmy ani jiný majetek. Nezbylo jim, než nabídnout československému státu darování vily výměnou za zrušení exekucí a dalších pohledávek, které bojem o navrácení majetku vznikly. Do vily se již nikdy nepodívaly, ani o ní v rodině nemluvíly. Zbytek rodiny se o vile dozvěděl až v roce 1991 při přípravě restitucí. Ani Jenny, ani Suzana se už vrácení vily nedočkaly.

Navrácenou vilu se rodině podařilo zrekonstruovat jen díky nezměrné energii a práci vnuka JUDr. Josefa Winternitze Ing. Stanislava Cysaře. Vila je nyní otevřena veřejnosti jako galerie.

Architektův spolupracovník Karel Lhota pustil do světa informaci o tom, že popírá Loosovo autorství na zmiňované stavbě. Samozřejmě se tábor odborníků i novinářů rozdělil na dvě proti sobě stojící vojska. Jedni argumentovali tím, že architekt byl v čase stavebních prací (pro zajímavost: rekordně krátká doba od listopadu 1931 do ledna 1932!) nemocný, cestoval po lázních a v Praze vůbec nepobýval, za autora označovali právě Lhotu. Druzí logicky oponovali tím, že tvůrce není žádný stavbyvedoucí, že dům pochází z mistrovy hlavy a pera, že dílo je v mnohém podobné střešovickému předobrazu atd. Dokonce se vyskytla domněnka, že Loos použil pro Winternitzovu vilu nepoužité varianty návrhů z předešlé práce.

(Václav Chadraba, *Stavební fórum*, 08/2006)

Výstava Bedřich Feuerstein: architekt Praha – Paříž – Tokio

Poprvé v ucelené formě představila výstava Heleny Čapkové v architektonické instalaci Davida Vávry v Národním technickém muzeu v Praze kurátorky život a především fascinující rozsah tvorby Bedřicha Feuersteina, který zasáhl do architektury, scénografie, grafiky oblasti nábytkového designu a navrhoval také divadelní kostýmy.

Na výstavě měl také návštěvník možnost vidět celou řadu obrazů, které nejsou běžně vystavovány, které doplnily výtvarné práce jeho současníků. Audio a video nahrávky připomněly práci pro film, Feuersteinovu esejistickou a přednáškovou činnost a spolupráci s básníky a hudebníky. Nahlédnout bylo možné do rodinného zázemí Bedřicha Feuersteina a vystaveny byly předměty, které užíval či zakoupil při svých cestách. Pozornost kurátorky výstavy Heleny Čapkové neušla ani Feuersteinovo nasazení v první světové válce, francouzskému (1920-1926) a japonskému období (1926-1930) a práci pro divadlo ve dvacátých letech (např. pro Národní divadlo v Praze) a ve třicátých letech (spolupráce s Osvozeným divadlem). Architektonické dílo prezentovalo několik modelů či technická dokumentace z Archivu architektury a stavitelství NTM, které spravuje nejrozsáhlejší osobní fond této osobnosti.

NTM vydalo ke své úspěšné výstavě také katalog, který obsahově zmíněnou expozici značně převyšuje. Zásad-

ním přínosem katalogu, jenž je ve skutečnosti monografií architekta, je text kurátorky výstavy.

Bedřich Feuerstein – Cesta do nejvýtvarnější země světa

Dílo i pohnutý osud avantgardního českého architekta a scénografa Bedřicha Feuersteina (1892-1936) se sice těší zájmu širší odborné veřejnosti, nicméně jeho japonský pobyt zůstal bez podrobnější analýzy.

Nová studie japanoložky a historičky umění Heleny Čapkové *Bedřich Feuerstein – Cesta do nejvýtvarnější země světa* vychází z rozsáhlého výzkumu archivů v Čechách i v zahraničí a představuje čtenáři životní příběh a slavné i téměř neznámé realizace či projekty tohoto tvůrce. Hlavní tematickou linii knihy tvoří Feuersteinův vztah k Japonsku, a sice ještě před tím, než odcestoval do této „nejvýtvarnější země světa“, kdy se jako tolik jeho současníků ocitl pod vlivem japonismu, dále v letech 1926-1930, kdy spolupracoval s tokijským ateliérem Čechoameričana Antonína Raymonda, až po období, kdy se vrátil do Prahy, aby tu tragicky zahynul. Publikace obsahuje řadu dosud nezveřejněného obrazového i písemného materiálu, anglické a japonské resumé.

Time: Visutý most v Dolní Moravě se umístil mezi nejlepšími destinacemi

Visutý most v Dolní Moravě se objevil mezi nejlepšími místy světa roku 2022 podle amerického časopisu *Time*. Fotografie moravského mostu se dostala i na obálku časopisu. Českého zástupce uvádí titul *Jedinečné výhledy* a podle časopisu jde o nový architektonický zázrak v České republice.

Sky Bridge 721, jak se 721 metrů dlouhý most v podhůří Jeseníků nazývá, byl po dvou letech výstavby otevřen letos v květnu. Je zavěšen více než 95 metrů nad zemí a nabízí panoramatické pohledy na Mlýnský potok a rozlehlé údolí zahalené do mraků. Chodník je široký bezmála čtyři metry a most stojí v nadmořské výšce od 1 110 do 1 116 metrů.

Atrakce je zapsána v Guinnessově knize rekordů jako nejdelší visutý most pro pěší. Dosavadního rekordmana, most Baglung Parbat v nepálské provincii Gandaki, překonala o 154 metrů.

Ateliér: Taros Nova

Investor: Horský resort Dolní Morava

Délka: 721 m

Výška nad zemí v nejvyšším bodě: 95 m

Šířka chodníku: 1,2 m

Tažná síla každého ze 6 hlavních lan: 360 t

Desing Week 2022

Studenti Technické univerzity v Liberci představili svou práci na Paris Design Week 2022. Studenti z katedry designu se na prestižním festivalu designu, umění a módy prezentovali výstavou kolekcí oděvů a šperků. Do velkoformátových textilií a žakárských tkanin s vlastními autorskými vzory při té příležitosti oblékli i budovu Českého centra v Bonapartově ulici. Paris Design Week se uskutečnil od 8. do 17. září na více než 200 místech francouzské metropole.

VZPOMÍNKA

Bohuslav Fuchs (24. 3. 1895, Všechnovice pod Hostýnem – 18. 9. 1972, Brno)

V letech 1916-1919 Bohuslav Fuchs studuje na Akademii výtvarných umění v Praze u Jana Kotěry, v letech 1919-1921 pracuje v Kotěrově pražském ateliéru. Roku 1922 se trvale usazuje v Brně, kde od roku 1923 působí jako pracovník městského stavebního úřadu. V letech 1938-1940 je profesorem Uměleckoprůmyslové školy ve Zlíně, v letech 1945-1958 učí architekturu na Vysokém učení technickém v Brně, kde je roce 1947 jmenován profesorem.

Kromě intenzivní projektové a pedagogické práce je činný též jako teoretik a grafik. Své grafické a architektonické práce vystavuje v Praze, v Brně a v řadě evropských měst. Byl členem řady odborných organizací, např. SVU Mánes, dopisující člen RIBA v Londýně, stálým delegátem CIAM a čestným místopředsedou IFHP. Roku 1968 byl jmenován národním umělcem.

Bohuslav Fuchs: obnovená Zemanova kavárna v Brně

Bohuslav Fuchs byl vynikající architekt, urbanista, pedagog a výtvarník. Byl čelným představitelem českého funkcionalismu – tzv. brněnské architektonické školy. Patří i k nejvýkonnějším architektům (přes 100 realizovaných staveb a množství soutěžních nerealizovaných návrhů) s mimořádným smyslem pro soulad funkcionalistické novostavby s prostředím. Jeho avantgardní budovy pomohly vytvořit z Brna moderní velkoměsto a svou myšlenkovou a výtvarnou hodnotou patří k trvalým dílům české moderní architektury.

Ing. arch. Kamil Dvořák

Památkáři našli ztracený hrob architekta Ernsta Wiesnera

Hrob autora sídla brněnského rozhlasu, vily Stiassni, brněnského krematoria a dalších významných staveb považovali památkáři dlouhé roky za zničený. Nečekaný objev oznámila v mimořádném vysílání Českého rozhlasu Brno z Hradozámecké noci kastelánka vily Stiassni Kateřina Konečná.

Wiesner uprchl z Brna na samém počátku okupace 15. března 1939 do Anglie. Zemřel v Liverpoolu, kde byl nyní jeho hrob na allertonském hřbitově nalezen. Zatím mají památkáři k dispozici jen fotografii kamene z liverpoolského hřbitova, na němž je architektovo jméno, profese i datum narození a smrti. Jeho křestní jméno je ale uvedeno v anglické podobě, tedy jako Ernest. Objev je o to významnější, že Wiesnerovy stavby sice stojí, ale dokladů o něm zůstalo velice málo. Jeho pozůstalost je z velké části ztracená. Až na jednu výjimku dokonce neexistují ani jeho portréty. **Doc. akad. arch. Ernst Wiesner, Dr. h. c.** (21. 1. 1890, Malacky, Slovensko – 15. 7. 1971, Liverpool, Velká Británie) – architekt; čestný doktor Masarykovy univerzity.

Počátky tvorby mladého architekta Ernsta Wiesnera, ovlivněného Vídeňskou modernou a učením Adolfa Looze, byly souhrou historických okolností spojeny s nebyvalou expanzí města Brna a vznikem Československé republiky. Není divu, že díla funkcionalismu jsou dodnes pýchou brněnské architektury a stylový purismus Ernsta Wiesnera má stále své četné obdivovatele.

V březnu 1939 byl Wiesner kvůli svému židovskému původu nucen Československo opustit. Zbytek života strávil ve Velké Británii, kde se věnoval především pedagogické činnosti na školách architektury v Oxfordu a Liverpoolu.

9. 7. 1357 byl položen základní kámen Karlova mostu. V Praze si lidé připomněli 665. výročí položení základního kamene Karlova mostu a 15. výročí otevření Muzea Karlova mostu. Podle legend základní kámen mostu položil český král a římský císař Karel IV. 9. července 1357. Mělo se tak stát v 5 hodin 31 minut, aby vznikla numerologicky zajímavá řada lichých čísel, která stoupá a pak klesá a jde po sobě stejně při čtení zepředu i pozpátku: 135797531.

Oslavy zahájil průvod Karla IV. od Malostranské mostecké věže přes Karlův most. Součástí oslav byly přednášky historiků, vystoupení skupiny dobových tanců a středověké hudby.

15. 9. 1847 k veřejnému osvětlení ulic byly v Praze poprvé použity plynové lampy.

VÝSTAVY

Miluše & René Roubíčkovi – 100

Projekt nazvaný *Miluše & René Roubíčkovi – 100* vzdal hold mimořádným osobnostem sklářského umění dvěma výstavami. Ta v „krytalu“ jabloneckého muzea nese název *Jen my dva* a je otevřena do 30. října, druhá výstava v Křišťálovém chrámu v Kunraticích u Cvikova se jmenovala *Setkání* a návštěvníci ji mohli spatřit do konce srpna.

„Oba by letos oslavili stovku, tak jsme se rozhodli udělat výstavy dvě. Byli to natolik výjimeční tvůrci a jejich tvorba byla tak pestrá, že si to zaslouží. Expozice v Jablonci má svůj příběh, ta v Křišťálovém chrámu při huti, kde působí Jiří Pačinek, který pro Roubíčkovi realizoval jejich poslední věci, má příběh druhý,“ řekl kurátor Petr Nový.

„Oni jsou nečasoví. Sice svou práci milovali, ale ne zbožňovali ji. Brali ji jako automatickou součást něčeho,

Miluše a René Roubíčkovi

co žijí. Pro ně to bylo stejné jako třeba dýchání. Nedělali věci proto, aby je vystavovali, oni je dělali proto, že to tak cítili," dodal.

„Do uměleckého skla přinesli odvahu dělat úplně běžné věci tak, aby se staly uměním. To jsou klubička, igelitky nebo hlávky zelí. Miluše Roubíčková v polovině padesátých let vytvářela věci, které jako by vypadly z oka pop-artu, a to v době, kdy ještě nebyl. Milovala pokojíčky pro panenky, různé drobnosti. Dokázala navrhnout ve skle třeba pečnou bábovku. V Křišťálovém chrámu jsme nainstalovali její hostinu. Působí to nevážně," doplnil kurátor.

Oba měli silný tvůrčí přetlak: „Ten jim zůstal i ve vysokém věku. Pořád měli chuť zkoušet nové věci. Vraceli se sice k některým tématům, ale neopakovali se. René Roubíček říkal, že nechce sklu škodit, že ho chce nechat plynout.“

René Roubíček, který zemřel v šestadevadesáti a jeho žena v třiadvadesáti letech, byl vizionářem. Jeho převratný přístup spočíval v tom, že jako první ukázal ve svých plastikách a realizacích sklo nad rámec jeho klasického užitého způsobu, osvobodil ho od zažité formy. Díky němu se věhlas českého skla rozletěl po celém světě.

Oba umělci měli velmi rádi hudbu. Hráli na několik hudebních nástrojů. „René Roubíček byl označován za záračné dítě. Vystavoval už v patnácti na velké umělecké výstavě v Praze. Mířil na Akademii," zmínil kurátor.

„Ve druhé třídě jsem zůstal dlouho doma s nějakou nemocí. Nudil jsem se a táta mi přinesl časopis, otevřel ho, ukázal na fotku nějakého pána a řekl: »Nakresli ho!« Já ho nakreslila a bylo to," zavzpomínal umělec pro projekt Paměť národa.

Na přípravě obou výstav spolupracovaly také obě dcery manželů Roubíčkových. „Vždycky se mi líbilo, jak oba ke sklu přistupovali. Jsem ráda, že se podařilo ukázat i různé technologie. Některé z nich dokonce sami vymysleli," řekla Michaela Lesařová Roubíčková. „Nepamatuji se, že by rodiče vedli vážné disputace o skle. Sklo zkrátka patřilo k našemu způsobu života. U nás se setkávali jejich žáci a kolegové, bavili se o všem, včetně umění. Jinak to byli normál-

ní rodiče, kteří s námi dětmi jezdili pod stan, zpívali nebo si vyprávěli anekdoty. Přijde mi jako samozřejmost, že lidé, kteří něco umějí a ve svém oboru něco znamenají, to nedávají výrazně najevo," zdůraznila Lesařová Roubíčková.

Oba měli moc rádi barvy. „Zjistil jsem, že nejoblíbenější barvou paní Miluše byla modrá a pana Roubíčka topazová, hnědooranžová. Tudíž všechny jejich věci, které máme ve stálé expozici v muzeu, jsou těmito barvami označeny. Takže návštěvník může pátrat, kde všude je máme," vyzval návštěvníky jablonecký kurátor Petr Nový. (mk)

Výstava **MUCHA, rodinná sbírka**

Výstava *MUCHA, rodinná sbírka* představuje díla Alfonse Muchy způsobem, jakým doposud nebyl prezentován. Příběh celosvětově známého a uznávaného umělce vyprávějí vybrané malby, sochy, fotografie, reklamní předměty z rodinné sbírky a některé originály veřejnost uvidí úplně poprvé. „Chceme ukázat mého dědečka nejen jako všestranného umělce, ale také jako Čecha, Evropana a světoobčana v tom nejlepší smyslu slova, který pevně věřil v to, že jedním ze základních úkolů umění je »ne bořit, ale stavět mosty«. Tedy něco, co v dnešní době potřebujeme možná více než kdy předtím," říká vnuk Alfonse Muchy a předseda Nadace Mucha John Mucha.

Architektonického ztvárnění výstavy *MUCHA, rodinná sbírka* v prostorách Valdštejnské jízdárny na pražské Malé Straně se zhostila světoznámá česká architektka Eva Jiříčná.

Průřezová výstava mapuje nejdůležitější etapy Muchova života. Od dětských let na jižní Moravě, přes studia v Paříži, přátelství s Paulem Gauguinem a Augustem Rodinem, pobyt v Americe až po návrat do Československa a tvorbu jednoho z nejvýznamnějších uměleckých děl české historie – monumentální *Slovanské eposy*.

Mucha se proslavil hlavně jako vrcholný představitel art nouveau a jeho dekorativní práce tvoří v dějinách moderního grafického umění výrazné milníky, Muchova umělecká tvorba zdaleka přesahovala pouhou dekorativní hodnotu.

Výstava zkoumá Muchovo umění v kontextu jeho filozofických názorů a vizí, které si vysnil pro svou domovinu, a představuje nejen Muchovy okázalé plakáty Sarah Bernhardtové z období pařížského fin de siècle, ale také méně známé aspekty jeho umění.

Připravila Nadace Mucha ve spolupráci se Senátem Parlamentu ČR, Valdštejnská jízdárna, Praha do 31. 10. 2022.

Vnuk John Mucha, v pozadí dílo Alfonse Muchy

Nová výstava v Doxu: *Via Vitae*

Umělecká obec miluje solitéry, i když ti si izolaci často nevybrali a mnozí by raději tvořili v přirozeném, širším okruhu. Byl to i případ malířů a manželů Pavla Brázdy s Věrou Novákovou (* 17. 1. 1928, Praha), jejíž samostatnou výstavu nedávno otevřelo pražské Centrum současného umění Dox. Oba se narodili ve dvacátých letech minulého století, oba byli pro svou tvorbu i postoje okamžitě odsouzeni k tomu, že je veřejnost po většinu jejich života neměla šanci poznat a ocenit.

Intelektuálně založený Pavel Brázda se již koncem osmdesátých let stal uctívanou osobností alternativní kultury, zejména mezi tvůrci kolem magazínu *Revolver Revue*. Měl v sobě cosi z Bohumila Hrabala i Egona Bondyho a texty do katalogů si nejraději psal sám. Vždy zastíňoval svou ženu Věru Novákovou. I ta však desítky let soustředěně tvořila a v poslední době se o ni začíná zajímat veřejnost, byť o dost později než o Brázdu. Výstava jejich děl v Doxu nazvaná *Via Vitae*, jež potrvá do 16. října, není klasickou retrospektivou, ale středně velkým ohlédnutím za významnými obdobími malířčina života a tvorby.

Dnes čtyřiaředesátiletá Věra Nováková žila a tvořila v napětí mezi katastrofou a nadějí. Prošla klasickým středoškolským vzděláním, z něhož jí zůstala záliba v latině – svým dílům často dává latinské popisky. Vyrosla ve vstřícném, podporujícím prostředí; otce portrétuje jako dobráckého, šikovného, usmívajícího se pána, prvního boha svého života.

Mohla si vybrat povolání, nad vědou nakonec zvítězilo umění. Ovlivnil ji tehdy ještě značně vitální surrealismus, její práce měly blízko k vrstevníkovi Mikuláši Medkovi. Strávila tři roky na akademii umění – a přišel tvrdý ortel. S partnerem Brázdou museli v únoru 1949 přerušit školu, protože se „nehodili pro budování socialistického ráje“. Jak dnes Nováková připouští, „ona to byla pravda“. Většinou se v ústraní věnovala volné tvorbě, režim jí dovolil několik knižních ilustrací a práci kreslířky pro vědecká pracoviště.

Vyhazov ze školy ji, ateistku, také nasměroval k náboženství a víře. Což už jí zůstalo. Stále se tázala, konkrétní odpovědi zřejmě nepřicházely. Prostřednictvím obrazů hovořila sama se sebou o tématech, která jí ležela na srdci. V tom je její tvorba silná především, jak ukazuje současná výstava. Nedá se oddělit od života: Věra Nováková žije ve svých plátnech a je v tom zjevně mnohem osobnější než Pavel Brázda, jenž zemřel v jedenadevadesáti letech v roce 2017.

Na rozdíl od Brázdy Věra Nováková se stále vyvíjela a zkoušela nové postupy. Všechny zvládala velmi dobře, přesto si návštěvník Doxu klade otázku, kde leží její umělecká podstata.

Nejčastěji na výstavě spatříme biblické motivy. Zobrazuje Ježíše, Pannu Marii i různá těžká, existenciální témata na plátnech, na nichž se obrací spíše k sobě či blízkým než k divákovi. Očima mýtů nahlíží i současnost. Setkání s myšlenkami Václava Bělohradského v devadesátých letech ji znepokojilo a provokovalo, proto filozofa zpodobnila jako novodobého Piláta, jemuž není radno věřit. Přátele naopak portrétovala s chutí a láskou.

V Doxu najdeme pečlivé kresby tužkou, precizní realismus, jímž se Nováková v padesátých letech až podivuhodně přiblížila stylu Pavla Brázdy, dále informel či sochy.

Z díla Věry Novákové

Někdy jen ilustruje situaci. Milým nahlédnutím do soukromí je zpodobnění Brázdy sedícího ve vaně a cosi sepišujícího, manželce navzdory.

Výstavu uzavírá místnost s vybranými díly současných českých umělců, kteří Novákové vzdávají poctu. Vesměs ji poznali osobně nebo s ní cítí provázanost. Je dobré vidět takto nečekanou sestavu dalších autorů, k samotné tvorbě Novákové však závěr příliš nepromlouvá.

Průvodní text kurátorů uvádí, že Věra Nováková více než půlstoletí patří k „tomu zásadnímu“, co vzniklo v kontextu českého výtvarného umění. Jsou to silná slova. Samotné mnohotvárné, ale často přece jen ilustrativní nebo „pouze“ formálně bezchybné dílo malířky na nejvyšší příčce nevystoupalo. Síla její tvorby spočívá v neodmyslitelném sepětí s životem, asi jako tvorba Káji Saudka nebo autorů art brut, které Dox aktuálně vystavuje v přízemí. To vůbec není málo.

Centrum současného umění Dox, Praha (kurátoři: Otto M. Urban a Michaela Šilpochová), výstava potrvá do 16. října.

Výstava *Nejstarší šperky a ozdoby těla v Moravském zemském muzeu*

Nová výstava v brněnském pavilonu Anthropos hledá odpovědi na otázky, jak se zdobili a jak vypadali lidé doby kamenné. Tvůrci výstavy z Moravského zemského muzea (MZM) shromáždili unikátní nálezy – ozdoby z různých materiálů, venuše i další zobrazení lidských bytostí. Vše v originálech, včetně slavné Věstonické venuše nebo torza loutky z hrobu šamana z Brna. Nejvzácnější exponáty přivezli pracovníci muzea za asistence policejních těžko-oděnců.

„Věstonickou venuši vystavujeme jen při výjimečných příležitostech,“ řekl ředitel Historického muzea MZM Marek Junek. Originál muzeum zapůjčilo naposledy v roce 2019 do Olomouce. V expozici jsou pro srovnání také další venuše – z Pavlova, Předmostí nebo Petřkovic. Zobrazení mužů jsou v archeologických nálezech vzácná, výjimkou je torzo z Dolních Věstonic nebo právě šamanova loutka, naposledy v originále vystavovaná před více než deseti lety.

Většina exponátů pochází z doby přibližně 25 000 let před naším letopočtem, tedy období gravettien. Naše území bylo tehdy celosvětovým centrem lidské civilizace, zdůraznila autorka výstavy Martina Galetová.

Ozdoby jsou na výstavě rozčleněné podle materiálu, zpracování a pravděpodobného způsobu používání. Odborníci ale varují před posuzováním pravěkých ozdob současnou optikou. Nejspíš neměly jen zdobný, estetický smysl. Lovci mamutů jim patrně přikládali hlubší symbolický, rituální nebo statusový význam, který lze s odstupem mnoha tisíc let jen těžko odhadovat.

Výstava *Nejstarší šperky a ozdoby těla* potrvá do února příštího roku.

Výstava Československo v Orientu: Orient v Československu 1918-1938

Předměty, které si cestovatelé a badatelé dovezli z Orientu do meziválečného Československa, ale i tuzemské výrobky určené pro export na území Blízkého a Dálného východu představuje nová výstava Akademie věd ČR. Expozice v pražské Galerii Věda a umění představuje oděvní doplňky, bižuterii, archeologické nálezy, ale i archivní dokumenty a filmové záběry. Výstava *Československo v Orientu: Orient v Československu 1918-1938* potrvá do 6. listopadu.

Orientální ústav Akademie věd ČR letos slaví 100 let od svého založení, výstava je jednou z akcí programu, který toto výročí připomíná. Do expozici návštěvníky uvede řada dobových plakátů, které před dekádami lákaly především na cestovatelské přednášky. Opodál jsou pak k vidění třeba ukázky fezů, které z jihočeských Strakoníc putovaly do světa jak v dobách Rakouska, tak i první republiky, ale i krabičky na egyptské cigarety ze soukromé rodinné sbírky nebo pestrobarevné bangle. To jsou uzavřené párové kruhové náramky hinduistických žen, které byly důležitými vývozními výrobky z Jablonce nad Nisou do Indie a Pákistánu už od 19. století.

V ráji šumavském: malby Barbory Chlastákové na vimperském zámku

Výstava *V ráji šumavském* představuje tvorbu malířky Barbory Chlastákové, respektive její nejnovější obrazy, z nichž většina vznikla po jejím přestěhování na Šumavu v roce 2018. Název odkazující na známý román Karla Klostermanna prozrazuje, že autorka nachází stejný zdroj inspirace v přírodě a obyvatelích Šumavy jako spisovatel před

více než stoletím. Vystavena jsou jak rozměrná plátna, ale i díla intimnějšího formátu. Můžete se těšit na obrazy reálných míst v krajině (Jezero Laka, Hůrka, Knížecí Pláně, Hadí vrch, Černá Lada aj.) vystřídané snovými rekonstrukcemi zaniklého osídlení, ztvárněné osobitým výtvarným pojetím.

Vimperský zámek, Zámek 20, 385 01 Vimperk, otevřeno do 31. října 2022.

Cesta kolem světa za 80 dní

Výstava do světů Julese Verna a hrdinů románu *Cesta kolem světa za 80 dní* nás prostřednictvím sbírkových předmětů, fotografických a grafických reprodukcí a textů zavede postupně na skutečná místa, kde se děj románu odehrává, v historickém kontextu.

Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur, Praha, otevřeno do 31. prosince 2022.

Boty od Bati

Výstava *Baťa, boty všem!* mapuje dějiny firmy Baťa od jejího založení v roce 1894, kdy bylo třem členům rodiny Baťů, Antonínovi, Anně a Tomášovi, vydáno živnostenské právo k provozování ševcovské činnosti ve Zlíně, přes veřejnou obchodní společnost ke vzniku akciové společnosti v roce 1931 až do jejího znárodnění v roce 1945.

Zámecký areál Ctěnice, Bohdanečská 259/1, 190 17 Praha 9-Vinoř. Otevřeno do 2. října 2022.

Výstava faksimile Kutnohorské iluminace

Výstava faksimile, tedy umělecké kopie, vytvořená barvami a malířskými technikami používanými v době jejího vzniku na původním materiálu – pergamentu.

Galerie Středočeského kraje vyšla vstříc zájmu veřejnosti a nechal zhotovit uměleckou kopii *Kutnohorské iluminace* – faksimile –, vytvořenou barvami a malířskými technikami používanými v době jejího vzniku na původním materiálu – pergamentu.

Pořadatel: Galerie Středočeského kraje, p. o., Jezuitská kolej – GASK, Barborská 51, 53, 284 01 Kutná Hora. Otevřeno do 2. října 2022.

LITERATURA

Svědectví vnučky Jana Wericha

O nejbližších ženách herce, spisovatele, dramatika a filmového scenáristy Jana Wericha napsala knihu spisovatelka Tereza Brdečková. Reagovala tak na výzvu Zdenky Kvapilové-Hulíkové, která je české kulturní veřejnosti známá jako Fanča, vnučka Jana Wericha. Kniha má název *O Janě a Zdenkách kolem Jana Wericha*.

Obě ženy se poprvé viděly v roce 1981, Fanče bylo čtrnáct let, Tereze Brdečkové o deset let více. Jistě tehdy netušila, že v příštím roce odejde její otec Jiří Brdečka, Werichův spolupracovník a přítel. Po osmatřiceti letech se setkaly znovu a Fanča začala starší kamarádce posílat autentické doklady o životě rodiny na Kampě, včetně mnoha fotografií.

Vznikla tak naprosto mimořádná publikace plná rodné korespondence Fančiny maminky Jany Werichové-Kvapilové, její matky Zdenky Houskové-Werichové, otce a manžela Jana i jeho dvojčete Jiřího Voskovce, hledící do soukromí všech těchto osobností od roku 1945 až do jejich posledních chvil.

Až do druhé poloviny šedesátých let je to obraz láskyplného vztahu svobodnomyslné rodiny v prostředí totalitní společnosti, o jejíž proměnu, zvláště o rozšiřování možností svobodné tvorby a svobodného vyjadřování, Werich po celý život usiloval.

Pro veřejnost bude objevem portrét Fančiny maminky Jany. Narozená v roce 1935 se s matkou jako čtyřletá vypravila za otcem, Voskovcem a Ježkem do exilu. Pro dospělé šlo o válečné provizorium, země za mořem však

byla Janě domovem. Cesta za otcem začátkem roku 1969 do New Yorku pro ni proto nebyla výletem, nýbrž návratem domů. Kdyby nebylo Fanči a manžela, patrně by tam zůstala, napsala Brdečková.

Při pozdějších konfrontacích s otcem mu vyčítala, že ji odvezl do Ameriky a zničil jí život. Byla by Američankou a sama sebou. Navíc dcera slavného umělce to neměla nikdy lehké. Po návratu z exilu si rodiče přáli, aby se Jana měla dobře, zdálo se jim však, že si to sama kazí. Měli dojem, že by měla být samostatná, ale kdykoliv se o to pokusila, přitáhli ji zpátky.

O hezkých vztazích v rodině však vypovídá její dopis rodičům z roku 1956 při zájezdu do Jugoslávie: „My máme všichni trochu jiný pohled na věci, velkou srandu, zkrátka si rozumíme a schází mi to. Lidi jsou na mě moc hodný, ale není to ono.“

Při Werichově cestě do Ameriky v roce 1963 mu zase napsala: „Milý Jeníku, tak jsi už tejden pryč a jako obvykle se nám s mámou s přibývajícím dnem čím dál tím víc stejská...“

Málokdo ví, že Jana, absolventka DAMU, byla výtečná překladatelka. Pro otcovy televizní miniatury *Magnetické vlny léčí* nebo *Drahý zesnulý* napsala scénáře, pro karlínské divadlo přeložila muzikál *West Side Story*, kdy texty písní jsou dílem Pavla Kopty.

Povídku Seana O'Caseyho *Uspořená libra*, v níž v roce 1963 exceloval otec s Jiřím Sovákem a Stellou Zázvorkovou, přeložila, napsala scénář a zahrála si také komickou roli poštovní úřednice.

Autorovu hru *Penzion pro svobodné pány* v roce 1965 přeložila a upravila původně pro televizní inscenaci Jiřího Krejčíka, komedie pak slavila úspěchy v Činoherním klubu. Skutečná Jana je z let 1961 až 1967, konstatuje autorka Brdečková.

V září 1969 vzniklo díky Jiřímu Melíškovi známé rozhlasové pásmo *Táto, povídej*. Měl to být rozhovor dvou kolegů, celek však podle autorky knihy působí spíš jako nekonečné poučování mladé ženy mnohmluvným pamětníkem. To samozřejmě Werichovi brání, aby Janu nechal doříct celou větu, shazuje ji a hýčká každý svůj bonmot. Ve svých zápiscích, které Fanča uvolnila ke zpracování, si však Werich dělal oprávněné starosti, chtěl dceři pomoci, ale nevěděl jak.

Koncem šedesátých let se objevují i v korespondenci V+W věty signalizující předzvěst budoucích rodinných krizí. Zdenka si Voskocovi stěžuje, že Jan je protivný, chová se jako superhvězda. Ona na něho začíná být alergická, vadí jí jeho nároky, pózy, nálady a milostné eskapády. Zdenka prý začala pít víc, než jí dělalo dobře...

Paní Fanča i Brdečková jsou maximálně upřímné i vzhledem k Voskocovi, kdy konstatují nesoulad s první ženou Anne i s druhou Christine, která navíc po jeho smrti blokovala nadměrnými požadavky provozování a vydávání všeho pod značkou V+W.

Nutno zdůraznit, že narození vnučky v roce 1967 dalo Werichovu životu nový smysl. Léto v roce 1969 ve Velharticích bylo balzámem na těžkosti a smutek. Viděl na ní všechno pěkné, čeho si jako třicetiletý na dceři nedokázal všimnout.

Velmi smutné jsou však stránky popisující blokování umělcovy tvůrčí činnosti v době tuhé normalizace. Denní provoz se pro něho od roku 1973 navíc změnil v sérii lékařských úkonů. Manželka Zdenka měla vlastní zdravotní

problémy, péči o manžela nezvládala. Podle Brdečkové navíc rodiče udělali fatální chybu: zeptali se dcery, jestli by se o otce nechtěla starat.

Tříčlenná rodina Kvapilova, to byla Jana několik let vdaná za lékaře Jiřího Kvapila, Fančina otce, se nastěhovala na Kampu a ona se postupně stala ošetřovatelkou obou starých, nemocných rodičů. Tragická jsou fakta o jejich sledování StB, včetně důkazu o odposlouchávacím zařízení v domě na Kampě.

Zatímco se u Werichů hádali a stonalo se, žila Fanča normální dětský život. Léto trávila často na táborech, někdy i tři turnusy za sebou. I když se později maminka hroutila a začala pít, zůstala pro Fanču navždy nejbližším člověkem. Někdy dívka trávila léto s dvěma syny matčiny kamarádky Dany Pakové, svými vrstevníky.

Dvanáctiletá dívka psala na přelomu let 1979 a 1980 Voskocovi: „Máma i Zdenka jsou v nemocnici, tak se o Jana starám sama. Je tu ale paní Makovcová, ta se ve všem vyzná...“ Na jaře 1980 tak na Kampě žili dva nemožící staří lidé, nemocná Jana, Fanča a ošetřovatelka, pečující předtím o prezidenta Ludvíka Svobodu, která s Werichovými nebyla zrovna v souladu.

V rodině Pakových se dvěma syny, jejími vrstevníky, se Fanča cítila nejlíp, konstatuje kniha. Nakonec u nich našla nový domov, zvláště když v letech 1980-1981 odešli na věčnost babička, děda i maminka.

Fanča se nakonec vydala vlastní cestou, nejdříve studiem pedagogiky a zdravotnictví, poté psychologie. A poslechla dědovu výzvu, aby odešla ze země. Žije a pracuje ve Švýcarsku, přitom každoročně jezdí do Velhartic na rodinnou chatu.

Veřejnost touto knihou získává neobyčejně upřímné svědectví o životě široké rodiny několika mimořádných osobností.

(mk)

Česko-německý autor Jan Faktor získal nominaci na Německou knižní cenu

Do širšího seznamu dvaceti nominací na prestižní Německou knižní cenu porota vybrala mimo jiné česko-německého spisovatele Jana Faktora (* 3. 11. 1951, Praha) s románem *Trottel* (Blbec). Vítěz literárního klání bude vyhlášen 17. října před začátkem Frankfurtského knižního veletrhu.

Porota pro letošní cenu romány vybírala z 233 titulů, které vyšly či případně vyjdou mezi loňským říjnem a letošním 20. zářím. Faktor, který od konce sedmdesátých let žije v Německu, byl na Německou knižní cenu nominován již v roce 2010 s románem *Georgs Sorgen um die Vergangenheit* (*Jiříkovy starosti o minulost*). V roce 2005 obdržel za svůj román *Schornstein* Cenu Alfreda Döblina.

Na rozdíl od Německa není Jan Faktor v Česku právě nejznámějším spisovatelem. Důvod je prostý – jeho knihy vycházejí pouze v němčině.

Miloš Kopecký namluvil povídky, hry i glosy

Audiokniha Miloše Kopeckého na 2CD nabízí téměř 20 hodin záznamů ze Supraphonu, České televize, Českého rozhlasu, Opusu a také soukromých sbírek. Dvojalbum vychází pod názvem *Miloš Kopecký – Známa i neznámá tvář*.

Miloš Kopecký, jeden z neoriginálnějších českých herců, by se 22. srpna 2022 dožil sta let. Audiokomplet

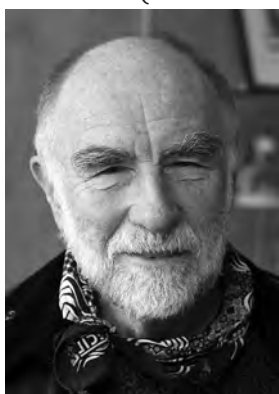
obsahuje písničky, literární díla různých autorů i jeho vlastní povídky a glosy. Mimo jiné *Dekameron*, *Epištoly k nasmělým milencům*, *Dva na Olympu*, *Umění milovati*, *O Nosáčovi*, *Špatně vyučený čaroděj*, *Literární a jiné poklesky*, *Obratě, na druhé straně jsem já*, *Večer s Milošem Kopeckým*, *S Mikrofórem v Redutě*, *Zavěste, prosím, volá Semafor*, *Za dveřmi je Miloš Kopecký*, *Večer s Milošem Kopeckým*, *Svět Jaroslava Ježka*, *Miláček Orniifle*, *Lakomec*, *Věc Makropulos* a desítky dalších.

Již v dřívější době vyšel audio záznam hry *Ptákovina* od Milana Kundery, kde Miloš Kopecký exceluje v hlavní roli psychopatického ředitele školy.

Výpravný booklet nového 2CD obsahuje dobové fotografie a fragment z vlastního životopisu Miloše Kopeckého. (mk)

JUBILEA

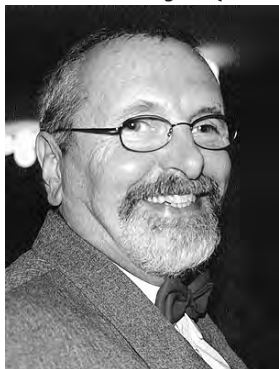
Ivan Binar (* 25. 6. 1942, Boskovice)

Ivan Binar je prozaik, autor knih pro děti a překladatel. Studoval češtinu, dějepis a výtvarnou výchovu na Pedagogickém institutu v Ostravě. Po absolvování tohoto institutu (1963) vyučoval na základní škole. Souběžně s tím pracoval v zájmovém centru mládeže, redigoval časopis *Tramp* a publikoval v řadě dalších časopisů, např. v *Mladém světě*. Po roce 1965 se významně podílel na ostravském studentském divadle Pod okapem (později Waterloo).

V roce 1971 byl zatčen a 1972 spolu s Petrem Podhrázkým, Eduardem Schiffauerem, Petrem Ullmannem a Josefem Fraisem odsouzen na dvanáct měsíců nepodmíněně za pobuřování, jehož se měl dopustit mj. hereckou účastí na divadelní adaptaci prózy Valentina Katajeva *Syn pluku* v ostravském divádelku Waterloo (k tomu viz autorův článek v časopise *Listy* 1990, č. 6). Po propuštění z vězení pracoval jako závozník a později strojník v elektrárně. V lednu 1977 podepsal Chartu 77 a vystěhoval se do Rakouska, kde pracoval jako restaurátor porcelánu (do 1980), poté ve svobodném povolání. Od roku 1983 se stal redaktorem rozhlasové stanice Svobodná Evropa v Mnichově, kde rovněž, do jejího přesídlení do Prahy (1994), žil. V letech 2003-2004 byl předsedou Obce spisovatelů.

Břetislav Kotyza (* 28. 7. 1942, Zlín)

Břetislav Kotyza se narodil ve Zlíně, kde i bydlí. Vyučil se v dřevěném řemesle. Poté vystudoval SUPŠ v Uherském Hradišti u prof. Miroslava Klímy. Od roku 1975 působil ve Filmovém studiu Zlín, ateliér animovaného filmu. Pracoval na zakázkách a tvořil i vlastní autorské animované filmy. Po rozpadu filmového studia se živil různě. V současnosti je rentiérem. Od mlá-

dí píše, vydal tři knihy. Básně i prozaické texty průběžně publikuje také v časopisech, básnických almanaších a na literárních webech. Realizovány byly jeho náměty k animovaným filmům *Profesionál*, *Concerto grosso*, *Balada o jablčkáčích*, *Švec a čert* (spoluautorství) aj. Napsal texty k písni divadelní zpěvohry *Penelopé* a také k folkovým písním, za něž byl oceněn na celostátní Portě Pízeň 1983.

O sobě píše: „Básník volného verše, širokého záběru a barokního gesta. Svě básně s podobností propracovaného šperku vědomě cizeluje k slovní dokonalosti.“ A o sobě také říká: „Sedlák se slámou v botách, vždy ochoten k hororům.“

VZPOMÍNKA

15. 9. 1867 se narodil **Petr Bezruč** (vl. jm. Vladimír Vašek), básník († 17. 2. 1958).

Před deseti lety zemřel spisovatel a scenárista Miloš Macourek

30. září 2002 po dlouhé nemoci v Praze zemřel oblíbený spisovatel a scenárista Miloš Macourek. Autor známých veseloher s prvky sci-fi, v nichž kombinoval fantastický a pohádkový svět s realitou. Pro děti odešel především jeden z duchovních otců jejich oblíbených animovaných postavíček, Macha a Šebestové.

Miloš Macourek se narodil 2. prosince 1926 v Kroměříži. Po studiích a protektorátním totálním nasazení vystřídal nejrůznější profese. Píše verše, povídky a hlavně osobité pohádky. Jeho dramatická tvorba byla 1959 převážně spjata s počátky Divadla Na zábradlí. Pro film začal pracovat od roku 1961 nejdříve jako autor námětů animovaných snímků. Od sedmdesátých let patřil s výtvarníkem Adolfem Bornem a s animátorem Jaroslavem Doubravou do velmi výkonného autorského týmu – jejich nejznámější prací jsou příhody Macha a Šebestové. Scénáře hraných filmů psal především pro Václava Vorlíčka, ale spolupracoval i s jinými autory, např. s Oldřichem Lipským.

Macourek napsal na patnáct knih, několik divadelních her, ale především bezpočet filmových scénářů. První z nich vznikl v roce 1962 k filmu *Muž z prvního století*, následovaly tituly *Kdo chce zabít Jessii*, *Zabil jsem Einsteina*, *pánové*, *Pane, vy jste vdova*, *Dívka na koštěti*, *Šest medvědů s Cibulkou*, *Jak utopit doktora Mráčka*, *Bouřlivé víno*, *Zítřka vstanu a opařím se čajem*, *Což takhle dát si špenát?*, *Monstrum z galaxie Arkana*, *Král Ubu* a poslední film *Mach, Šebestová a kouzelné sluchátko*. I známé seriály o Arabele a létajícím Čestmírovi jsou z Macourkova pera. Spolu s výtvarníkem Adolfem Bornem Macourek vytvořil na čtyři desítky animovaných filmů, nejen o Machovi a Šebestové, ale i o opičce Žofce a další příběhy pro děti i dospělé. Z Miloše Macourka se stala legenda české filmové tvorby. Jeho práce byly přeloženy do několika jazyků a získaly mnohá ocenění. On sám však o psaní scénářů hovořil vždy jen jako o řemesle, a nikoli o umění.

Slavnostní zahájení 140. sezóny Národního divadla v Praze

Do Síně slávy Národního divadla (ND) byla při slavnostním zahájení 140. sezóny uvedena tanečnice Hana Vláčilová. Letošní Cenu generálního ředitele Národního divadla pro umělce do 35 let získala první sólistka Baletu Irina Burduja, herečka Anna Fialová a operní pěvkyně Arnheidur Eiríksdóttir. Ceny se předávaly tradičně v historické budově ND na setkání vedení s členy souborů a dalšími zaměstnanci a za účasti ministra kultury Martina Baxy (ODS).

ND nedávno oznámilo, že od září zvýší kvůli meziročně až třikrát vyšším výdajům na energie ceny vstupného. Ceny činoherních představení se plošně zdraží asi o 15 procent, u baletu se o stejnou sumu navýší ceny vybraných představení. Operní představení pak plošně podrazí od ledna 2023 o přibližně 15 procent.

ND pro novou sezónu chystá devatenáct premiér. S novou sezónou přichází částečná proměna uměleckého managementu divadla. Novými uměleckými řediteli Činohry jsou Martin Kukučka a Lukáš Trpišovský. Novým hudebním ředitelem Opery Národního divadla se stává Robert Jindra. Novým hudebním ředitelem Státní opery bude Andrij Jurkevych.

Kukučka a Trpišovský, kteří společně tvoří pod názvem SKUTR, zpočátku svého působení ponechávají některé tituly zvolené bývalým vedením. To platí zejména pro *Rej*, kdysi skandální hru Arthura Schnitzlera. Pro Stavovské divadlo první činoherní premiéru sezóny připraví francouzský režisér Arthur Nauzyciel, oceňovaný tvůrce, jehož doménou je stylizovaný jevištní jazyk. „Jsme rádi, že znovu začíná být zvykem, že v činohře bude čas od času hostovat zahraniční režisér,“ řekl Trpišovský. Soubor milostných rozhovorů napsal sice autor na konci 19. století, tvůrčí tým jej ovšem chápe jako nadčasovou možnost nahlédnout nejzákladnější lidskou potřebu – potřebu sdílení a blízkosti. Činohra uvede také Čapkovu *Hordubala*, Euripidovy *Bakchantky*, Stroupežnického *Naše furianty* a noví šéfové činohry připravují dramaturgii slavného románu Choderlose de Laclose *Nebezpečné známosti*. Slibují si od nich představení, které přiláká diváky včetně těch, kdo se stále po covidu zdráhají do divadla chodit.

První baletní premiérou sezóny bude příběh dramatika Tennesseeho Williamse *Tramvaj do stanice Touha* v choreografii Johna Neumeiera. V ND bude publikum lákat obnovené uvedení energického baletu *Popelka* v choreografii Jeana-Christoha Maillota a ve Státní opěře premiérový večer v podobě pocty legendárnímu Georgi Balanchinovi, kdy soubor uvede jeho choreografie *Brahms-Schoenberg Quartet* a *Who Cares?*

Robert Jindra na začátku sezóny nově hudebně nastuduje inscenaci *Rusalky* režiséra Jiřího Heřmana a připraví koncertní provedení Janáčkovy opery *Věk Makropulos* s Evou Urbanovou v hlavní roli Emilie Marty. Premiéru bude mít Weinbergerova opera *Švanda dudák*, Straussův *Růžový kavalír*, dílo rakouského skladatele Alexandra Zemlinského *Šaty dělají člověka* či poslední dokončené dílo Antonína Dvořáka *Armida*.

Ředitel ND Jan Burian v závěru setkání se zaměstnanci připomněl, že energetická krize a důsledky covidu s jeho dopady na turistický ruch se na začínající sezóně zřejmě podepíší. „Národní divadlo je tu 140 let, přežili jsme daleko horší a větší krize a právě v těchto chvílích nás občané a naši diváci potřebovali o to víc,“ řekl.

Od nové sezóny nebude už v Divadle na Vinohradech hrát Dagmar Havlová

Někdejší první dáma byla členkou známého pražského souboru téměř tři desítky let. Diváci ji tam mohli vidět například v představení Ibsenovy *Rebeka* nebo v poslední době v Dürrenmattově tragikomedii *Návštěva staré dámy*. V inscenaci režiséra Jana Buriana se Dagmar Havlová naposledy představila v roli miliardářky Kláry. Ředitel vinohradské scény Töpfer, který byl zvolen do senátu za ODS, řekl, že Havlová uvažovala o svém odchodu z divadla už delší dobu a definitivně se rozhodla ukončit angažmá před rokem. „Paní Havlová už před rokem odešla z divadla do penze, normálně skončila, rozhodla se, že ukončí pracovní poměr.“

Herec Martin Huba vystoupil na Pohodě s legendárním představením Kontrabas

Martin Huba hrával monodrama Patricka Süskinda dlouhých čtyřadvacet let. Letos inscenaci na prknech Studia L+S po deseti letech znovu oživil a vrátil se s ní na trenčínské letiště. Tam už jednou s *Kontrabasem* vystoupil – v roce 2006. Poprvé se Martin Huba postavil na jeviště jako kontrabasista, člen státního orchestru, v roce 1988.

Monodrama, které německý spisovatel a dramatik Patrick Süskind původně napsal pro rozhlas, se k němu dostalo prostřednictvím Martina Porubjaka. Text z německého originálu přeložil a nabídl k zinscenování Studiu S.

„Když přišla revoluce, najednou jsem měl pocit, že to už ztratilo svou aktuálnost. Nabyli jsme přesvědčení, že všechno už bude fungovat, že zemi budou spravovat samí inteligentní a vzdělaní lidé, a hrát *Kontrabas* ztrácelo smysl,“ říká Huba. Ale netrvalo dlouho a hra smysl opět získala. A zdá se, že dnes, po více než desetileté přestávce od své derniéry, je ještě aktuálnější. Když začal hrát

Kontrabas, byl čtyřicátník. Od té doby se stal čestným členem asociace kontrabasistů, naučil se hrát na flažolet a na místě sopranistky se vedle něj vystřídal několik zpěvaček. I on si trochu přizpůsobuje text svému věku i zkušenostem, ale řečnická otázka, zda je stále „použitelný (pro nějakou ženu)“, z něj stále nevypadla.

Rukopis hry od Patricka Süskinda sahá až do roku 1980. Monolog v jednom dějství, první autorovo dílo pro jeviště, měl premiéru v divadle Cuvillies v Mnichově dne 22. září 1981 a provedl ji Nikolaus Paryla, který také režíroval. Díky minimálním inscenačním požadavkům byla hra úspěšně reprodukována ve většině divadel v němčině.

Hra se skládá z monologu hráče na kontrabas, který mluví k publiku ve svém malém zvukotěsném bytě. Za normálních okolností se kontrabas v orchestru ztrácí – nehraje totiž žádná sóla, jenom duety. Pro kontrabasistu je však jeho hudební nástroj celoživotním partnerem, láskou a zároveň nepřítelem. Se značným humorem odhaluje stále více ze své minulosti a současnosti...

Proběhl Jiráskův Hronov

Před nedávnem proběhl 92. ročník celostátní mezidruhové přehlídky amatérského divadla Jiráskův Hronov, který zahajoval hejtmán Královéhradeckého kraje Martin Červíček. Součástí zahajovacího ceremoniálu bylo jako každoročně předání Ceny Pavla Dostála pro významný amatérský soubor. Letos ji získalo pražské Divadlo Radar/Hroboso.

Nově byla udělena i Cena starosty města Hronova za dlouholetý přínos amatérskému divadlu. Jejím prvním laureátem se stal režisér a pedagog František Laurin, dlouholetý člen činohry pražského Národního divadla a pedagog Pražské konzervatoře, který se amatérskému divadlu věnoval jako lektor i porotce po několik desetiletí. Z rukou starosty Petra Kolety ji v zastoupení převzala Laurinova vnučka, která přečetla i děkovný dopis režiséra. Stejně ocenění získal herec, člen hronovského divadelního souboru a po léta organizátor Jiráskova Hronova Luboš Červený. Poté se rozběhl týdenní maraton divadelních představení i provoz seminářů, dílen, rozborových klubů a dalších akcí, které k Jiráskovu Hronovu neodmyslitelně patří. (mk)

Cirk La Putyka uvedl premiéru *Boom* v Edinburghu

Soubor Cirk La Putyka uvedl v srpnu nové představení *Boom* na skotské divadelní přehlídce Edinburgh Festival Fringe. Český soubor tentokrát spolupracoval s Ukrajinci.

„V prostoru McEwan Hall od Underbelly se hrálo dvacetkrát až do 28. srpna. Projekt, který v režii principála souboru Rostislava Nováka ml. spojuje mladé české herce, tanečnický a akrobatický studenty Kyjevské akademie divadelního a cirkusového umění, mohou čeští diváci vidět v premiéře od 30. září do 5. října v prostoru Jatek78,“ uvedl za soubor Jiří Sedlák.

Boom volně navazuje na jednorázové společné představení *Boom vol. 1* z března letošního roku. Nyní jde o celovečerní inscenaci, která bude na programu minimálně po celou první polovinu příští divadelní sezóny.

„Mladá generace. Young Blood. Generace Z. Heads down generace. Spojuje je nejen věk, ale také sociální síť. Účinkující v tomto představení spojuje ještě něco jiného –

potkali se v březnu 2022 pár dnů po vypuknutí války na Ukrajině,“ vysvětlil Rosta Novák ml. „Nehrajeme o válce, hrajeme příběhy každého z nás. Válka nám dala důvod se spojit a nevzdat se. Udržet kulturu a umění živé. Poskytnout bezpečí. Divadelním jazykem vyprávíme to, co jsme prožili a co nadále prožíváme.“

Představení obsahuje různé cirkusové disciplíny jako cyr wheel, šály, kruhy, čínskou tyč, žonglování, párovou akrobacii, ale i klauny, break dance, street dance a současný tanec za doprovodu hudby z dílny Igora Ochepovského.

(mk)

Herečka Alena Vránová oslavila devadesátiny

Jedna z nejkrásnějších českých hereček získávala své první umělecké zkušenosti už od dětství. V deseti letech se Alena Vránová (* 30. 7. 1932) stala členkou Dismanova dětského rozhlasového souboru a v dětských rolích vystupovala na některých pražských jevištích. Zcela logicky se nakonec přihlásila na DAMU, po jejímž dokončení působila nejprve v Oblastním divadle v Benešově a poté přijala angažmá v Divadle ABC u Jana Wericha.

V roce 1962 zakotvila v Městských divadlech pražských, jejichž ředitelem byl Ota Ornest. V padesátých letech se Alena Vránová stala také jednou z největších ženských hvězd českého filmu. Mezi ty ji katapultovala role Krasomily v legendární *Pyšné princezně* (1952). S touto princeznou si ji diváci spojují dodnes, i když hereččin rejstřík zahrnuje širokou škálu nejrůznějších postav. Vždycky jí seděl typ elegantních a sebevědomých žen i náročné charakterní role, což předvedla hned na počátku své kariéry ve filmech *Dovolená s Andělem* (1952), *Severní přístav* (1954), *Hudba z Marsu* (1955), *Ztracenci* (1956) nebo *Sny na neděli* (1959).

Když pak měla hrát princeznu Dišperandu v *Hrátkách s čertem* (1956), dokázala se z původní škatulky vymanit: „V *Hrátkách s čertem* jsem chtěla být legrační princezna, čemuž odpovídala i moje vizáž, aby se nestalo, že bych znovu opakovala model Krasomily. Myslím, že se to povedlo. Další nabídky na role princezen jsem však ze zásady odmítala, tyhle dvě stačily,“ svěřila se Vránová.

K *Hrátkám s čertem* se herečka vrátila v roce 1968 i na divadelních prknech. Zajímavé ale je, že nikoli v roli princezny Dišperandy – tu na scéně Divadla Komedie ztvárnila kolegyně Libuše Švormová. Vránové byla nabídnuta role vdavekchtivé Káči, kterou ve filmu hrála Eva Klepáčová. Když s tím za ní režisér Ivan Weiss přišel, oponovala mu, že se na tu roli vůbec nehodí. On ale trval na svém. „No, a nakonec to byla jedna z mých nejmilejších takzvaně lidových figur a troufám si tvrdit, že patří i k těm nejpovednějším,“ uvedla dále herečka.

Od roku 1997 byla Alena Vránová spjatá s komorní scénou Divadla Ungelt, kde předvedla, že je první dámou českého divadla. Nezapomenutelnou zůstává například její stárnoucí herečka Gertie Matthewsová ve hře Arnolda Weskera *Bouřlivé jaro*. Však také za svůj mimořádný jevištní výkon získala v roce 1998 prestižní Cenu Thálie.

A v roce 2017 následovala Thálie za celoživotní činoherní mistrovství. „Za všechny ty šťastné chvíle v mém hereckém životě děkuji divákům. A troufám si prohlásit, že diváci a já jsme si rozuměli,“ řekla při jejím přebírání herečka, která svou bohatou divadelní kariéru ukončila o rok poz-

ději. Na filmovém plátně jsme Vránovou viděli naposledy v roce 2007 v roli ředitelky ve filmu *Vratné lahve*.

Hereččin soukromý život byl plný vzestupů a pádů. Jak známo, během natáčení *Pyšné princezny* se sblížila s hereckým kolegou Vladimírem Rážem. Jenže tou dobou byla vdaná za dramatika Pavla Kohouta. Po mnoha peripetiích se ale za Ráže provdala a měli spolu dceru Markétu. Slavný filmový pár se nakonec rozvedl. Velká rána přišla pak v roce 2013, kdy Alena Vránová přišla o dceru. Sama ale naštěstí nezůstala. Zůstala jí vnučka Tereza, díky které je dnes i trojnásobnou prababičkou. (mk)

Zemřel Karel Richter

Ve věku šestadevadesáti let zemřel Karel Richter, jeden z nejstarších českých divadelních, filmových a televizních herců, zkušený dabér a také dlouholetý ředitel Divadla Jiřího Wolкера.

„Svůj život Karel Richter zasvětil především divadlu, když si svoji první roli zahrál v deseti letech v Divadle Míly Mellanové. V jeho angažmá pak působil do roku 1949, kdy se postupně přejmenovalo na Městské divadlo pro mládež,“ uvedl Jan Richter.

Členem souboru Divadla Jiřího Wolкера se stal v roce 1949. V roce 1973 se pak ujal jeho řízení a vedl ho až do roku 1990. Tvorbě pro děti a mládež se intenzivně věnoval většinu svého profesního života a přispěl významnou měrou k jejímu rozvoji a popularizaci nejen v tehdejší Československu, ale také za jeho hranicemi. Za jeho éry bylo Divadlo Jiřího Wolкера místem, kde se rodily významné herecké talenty jako Dagmar Havlová, Martina Hudečková, Ivan Vyskočil, Ivana Andrlová a mnozí další. V roce 1983 mu byl udělen titul zasloužilého umělce.

Karla Richtera proslavil rovněž jeho hlas. Jeho první zkušenost byla už v roce 1940 při namluvení desky Karafiátových *Broučků*. Nejvíce se ale do povědomí veřejnosti zapsal dabingem pro film, televizi, rozhlas nebo reklamu. Této oblasti se naplno věnoval od šedesátých let 20. století až do konce svého života. Stojí za ním stovky nadabovaných rolí ve filmech *Fantomas se zlobí*, *Pearl Harbor*, *Titanik* a *Gladiátor* nebo seriálech *M*A*S*H*, *Haló, haló, Kojak* i v dokumentech.

V roce 1996 za své četné televizní a filmové role rovněž obdržel Senior prix od Herecké asociace. Za svou více než

osmdesátiletou uměleckou kariéru spolupracoval s většími významnými herci, například Lídou Baarovou, Janem Werichem, Janem Horníčkem, Milošem Kopeckým, Jiřím Sovákem, Rudolfem Hrušínským, Jiřím Lábusem, Stellovou Zázvorkovou, Jiřinou Bohdalovou a dalšími. (mk)

VZPOMÍNKA

Leopolda Dostalová zemřela před padesáti lety. Skvělá divadelní herečka se narodila 23. ledna 1879 v Praze herečce Marii Horské (1847-1917). Jejími bratry byli herec a divadelní režisér (zároveň kolega v Národním divadle) Karel Dostal (1884-1966) a spisovatel Adolf Bohuslav Dostal (1873-1939). Leopolda Dostalová byla dvakrát provdána: za operního pěvce Václava Klimenta (1863-1918) a sochaře Karla Dvořáka (1893-1950). Po rodinném vzoru se rozhodla pro uměleckou dráhu. Dožila se vysokého věku, zemřela v roce 1972, je pohřbena na Olšanských hřbitovech. Dnes si již na dramatickou herečku asi málokdo vzpomene.

První profesionální angažmá získala v roce 1899 ve smíchovské Aréně. Už v roce 1901 přišla nabídka z Národního divadla, kterou pochopitelně přijala. V roce 1922 přešla do divadla na Vinohradech, odkud byla propuštěna pro neuposlechnutí příkazu ředitele. V roce 1924 se vrátila do Národního divadla, nicméně za nacistické okupace byla předčasně penzionována (1942). Do zlaté kapličky se vrátila po válce v roce 1945 a na její scéně vystupovala ještě jako důchodkyně do roku 1969. Až do neuvěřitelných dvaadevadesáti let vystupovala v Divadle za branou (1969-1971). Z Dostalové postupem času rostla velká tragédka se sklonem k heroickému patosu. Její altový hlas bez jakéhokoliv zjemňujícího přibarvení a strohá monumentální gesta z ní učinily velkou tragickou herečku, o které současní kritici hovoří jako o jedné z největších českých hereček. Role, které Dostalová za celý svůj život vytvořila na divadle, se dají jen těžko spočítat. Jmenujme například Matku (Čapek), Elektru (Sofoklés), matku (Vojnovič: *Smrt matky Jugovičů*) nebo kněžnu Ludmilu (Tyl: *Drahomíra a její synové*). Není bez zajímavosti, že Karel Čapek napsal svoji slavnou *Matku* právě pro Leopoldu Dostalovou.

Jak už to u velkých divadelních herců bývá, film nedokázal jejich umění využít. U Dostalové to platilo dvojnásob, jelikož ani ve filmu nedokázala svůj herecký výraz oprostít od typické teatrálnosti. A tak její seznam rolí čítá pouhých deset filmů. Po válce se objevovala ve filmu jen občas, a to s velkými odmlkami. Roku 1968 se objevila ve filmu naposledy v roli matky architekta Jiřího Mánka v podání Václava Vosky v psychologickém příběhu *Ta třetí*.

Vystupovala i v televizi, ve vzpomínkových a zábavných pořadech. Úplně poslední její rolí byla stařenka v televizní adaptaci dramatu *Maryša* z roku 1971.

Dvakrát získala titul laureátky státní ceny (1924 a 1946) a jako jedna z prvních obdržela titul Národní umělkyně (1947).

23. 9. 1907 se narodil **František Filipovský**, herec († 26. 10. 1993).

18. 9. 2007 zemřel **Josef Vinklář**, herec (* 10. 11. 1930).

25. 9. 2017 zemřel **Jan Tříška**, herec (* 4. 11. 1936).

KINEMATOGRAFIE

Festival seriálů v Brně

Od 20. do 25. září proběhl v Brně Mezinárodní festival televizních a webových seriálů Serial Killer. V letošním roce se zvláště zaměřil na Švédsko a divákům nabídl švédské seriály a debaty se švédskými tvůrci a herci. Hlavní soutěž se ale tradičně zaměřila na současnou tvorbu ze střední a východní Evropy. Švédská tvorba byla reflektována i v industri programu pro TV profesionály (konference TV Days proběhla v anglickém jazyce). Vystoupili zástupci veřejnoprávních a komerčních švédských TV stanic, ale také osobnosti z Británie, Francie, Belgie, Finska nebo Estonska.

„Seriálová tvorba se těší velké divácké popularitě a rozhodně si zaslouží stejnou pozornost jako ta filmová. I proto divákům nabízíme možnost užít si seriály na velkém kinoplátne v jedinečné festivalové atmosféře. Srdce festivalu bude opět v centru Brna – v kině Scala, na Moravském a Jakubském náměstí. Diváci i festivaloví hosté tak na sebe mohou narazit doslova na každém kroku, ať už si přijdou užít seriály, nebo doprovodný program. A v tom je Serial Killer jedinečný, vzniká tu mnoho náhodných a o to zajímavějších setkání,“ sdělil výkonný ředitel festivalu Jiří Müller.

Všechny projekce proběhly v původním znění s českými i anglickými titulky. (mk)

Ohlédnutí za Mezinárodním filmovým festivalem Karlovy Vary

Letos se filmového festivalu v Karlových Varech, poprvé po třech letech bez protipandemických opatření, zúčastnilo 10 592 akreditovaných návštěvníků – z toho 8 717 s festival passy, 414 filmových tvůrců, 931 akreditovaných filmových profesionálů a 530 novinářů. V průběhu festivalu se uskutečnilo 453 filmových představení a bylo prodáno celkem 121 015 vstupenek.

I další zpráva z letošního ročníku je výjimečně pozitivní: české snímky v mezinárodním kontextu budoují. Hned dvě ceny si odnesl český film *Slovo* scenáristky a režisérky Beaty Parkanové – za mužský herecký výkon Martina Fingera a právě za režii. Uprímný snímek o síle i tíze daného slova, odehrávající se na pozadí události roku 1968, se promítal v hlavní soutěži. Česká kritika ho vesměs s až pohrdlivým povýšenectvím odmítla, mezinárodní porota, v níž nebyl žádný český zástupce, však měla jiný názor.

Podle uměleckého ředitele přehlídky Karla Ocha byla letošní hlavní porota soudržnou, celistvou skupinou.

Výjimečná shoda mezi novináři a porotci panovala v případě dokumentu *Zkouška umění*, který zvítězil v nové soutěžní sekci Proxima a získal i cenu mezinárodní kritiky FIPRESCI. Snímek Adély Komrzý a Tomáše Bojara observačním způsobem sleduje přijímací zkoušky na pražskou Akademii výtvarných umění. Cenu FIPRESCI v rámci hlavní soutěže získal film scenáristy a režiséra Tomasze Wińského *Hranice lásky* v hlavní roli s Hanou Vagnerovou, která se též podílela na scénáři. Diváckou cenu deníku *Právo* vyhrál vtipný portrét rap'n'rollové kapely Peneři strýčka Homeboye dokument *PSH Nekonečný příběh* od režiséra Štěpána FOK Vodrážky. Dokumenty měly letos mimořádně silný rok: vysoko v hlasování se z toho žánru umístily i titu-

Geoffrey Rush, Boleslav Polívka a Benicio del Toro, Karlovy Vary 2022

ly s českou účastí *Můj otec, kníže* (o vztahu Karla Schwarzenberga a jeho dcery Lily) nebo *Kuciak: Vražda novináře*.

Ale zatímco zahraniční hosté detailně vzpomínali na minulé výdobytky české kinematografie, ta současná bude mít po nedávných rozpočtových škrtech asi problémy.

Příští Vary budou zahájeny 30. června 2023.

Rodinný film režiséra Petra Oukropce *Mazel a tajemství lesa*

Děti ze skautského oddílu tráví své letní prázdniny na místě, které je ukryto v horách romantické lesní oblasti. Tři týdny žijí jako divoši – spí v týpí, myjí se v potoce, vaří svá jídla na ohni a baví se v lese kolem. Tentokrát však skauti přicházejí do svého lesa naposledy. Díky plánu těžít zde lithium, zmizí jejich divočina navždy. Městský kluk Martin s přezdívkou Mazel musí z donucení na letní skautský tábor pod stan. Mnohem radši než přírodu má svůj telefon a celý tábor je pro něj jen trapárna. Právě on ale objeví tajemné lesní bytosti a uzavře s nimi dohodu. Nejdřív mu pomáhají uspět v táborové hře, nakonec ale musí vyřešit mnohem důležitější a náročnější úkol.

Mazel a tajemství lesa na jedné straně nabízí líbivou práci s loutkami a nenásilně podané ekologické poselství, zatímco na druhé straně filmu dominují vesměs nevýrazné dětské, ale i dospělé herecké výkony a místy značně nevyužitý potenciál. Ve výsledku jde o průměrně natočený pohádkový film o souboji dobra se zlem s pěknými exteriéry českých lesů.

Natáčení filmu probíhalo v areálu Bolfánek, v údolí Úterského potoka a na Jižní Moravě. „Na Bolfánku, kde jsme postavili náš hlavní nefalšovaný tábor včetně latriny a polní kuchyně, jsme našli opravdu magické místo. Byly to parádní prázdniny s kamerami a klapkami. Věřím, že to bude ve filmu znát,“ uvedl režisér Petr Oukropec.

„*Mazel* je letní film s prázdninovou atmosférou. Na natáčení jsme měli svůj vlastní opravdový tábor a všichni jsme velmi brzy přestali vnímat rozdíly mezi natáčením a hrou, mezi skutečnými vedoucími a těmi hereckými, takže jsme pak vlastně točili jeden opravdový oddíl,“ uvedl režisér filmu Petr Oukropec.

Světová premiéra filmu se uskutečnila v březnu 2021 na Mezinárodním filmovém festivalu pro děti a mládež BUFF v Malmö (Švédsko).

Dokument o Jiřím Krampolovi *Život je sranda*

Životopisný dokument o herci Jiřím Krampolovi *Život je sranda* měl premiéru 1. září v kladenském kině Hutník. Důvodem je skutečnost, že Krampol pochází z Buštěhradu a s Kladnem je svázaný také režisér snímku Zdeněk Kovář. Krampol film, jehož podobu před nedávnem tvůrci dokončili, bere jako dárek ke svým 84. narozeninám, které oslavil 11. července. Snímek se skládá z řady filmových scének, ve kterých s Krampolem o životě hovoří herečka Kateřina Bláhová. Konverzace vedou na místech, která mají spojitost s jeho životem. „Je to hraný dokument, ve kterém hraju v podstatě sám sebe. Jedná se o kaleidoskop toho, co jsem v životě natočil v televizi, ve filmu i v rozhlasu. K tomu mluví řada lidí jako třeba pan Jiří Suchý, Uršula Kluková nebo Karlos Vémola. Máme tam krásný klip s Natálkou (Grossovou), který natočil Miloš Schmiedberger, a ještě tam spolu vedeme rozhovor o mladé a staré generaci,“ řekl ČTK na setkání s novináři Krampol.

Krampol, který ve filmu debutoval již v roce 1958 epizodní rolí v komedii Jána Kadára a Elmara Klose *Tři přání*, nabídku filmu o sobě považuje za nečekanou věc. „Když jsem jako čtrnáctiletý pracoval v Aero Vysočany a předstíral, že jsem šikovný, ani ve snu by mě nenapadlo, že o mně jednou vznikne film,“ poznamenal.

Krampolovi se přezdívá „český Belmondo“. Slavného Francouze totiž nadaboval v osmadvaceti celovečerních filmech. Oba herci toho mají však společného více – kromě toho, že měli v mládí zlomený nos, též oba celý život aktivně sportovali a bavili lidi.

Mezinárodní kameramanský festival Ostrava Kamera Oko

Do moravskoslezské metropole přijedou na přelomu září a října čeští a zahraniční kameramani. V Ostravě tak zahájí 14. ročník mezinárodního kameramanského filmového festivalu Ostrava Kamera Oko. Ten letos nese podtitul Pod dlažbou je pláž a reaguje také na válečný konflikt na Ukrajině. Promítat se bude například rozhovor s ukrajinským prezidentem Volodymyrem Zelenskym, který poskytl z krytu v době bombardování. Na přehlídce se představí také česká kameramanka Yvon Teyslerová, která natočila přes třicet krátkých a desítku dokumentárních filmů a pracovala také jako zpravodajská kameramanka v Česku i v zahraničí.

Rázlová a Roden natáčejí film *Tancuj, Matyldo*

Regina Rázlová a Karel Roden natáčejí rodinný film *Tancuj, Matyldo* režiséra a scenáristy Petra Slavíka. Jeho premiéra je plánována na příští rok. Rázlová ztvárňuje bývalou barovou zpěvačku a bohémskou Matyldu, u níž propuká Alzheimerova choroba. Roden hraje jejího syna, citově uzavřeného soudního exekutora Karla. Oba se spolu jako herci ve filmu nazvaném podle písně *Waltzing Matilda* z repertoáru Toma Waitse sešli poprvé. V minulosti Rázlová působila jako Rodenova pedagožka na DAMU.

Regina Rázlová při natáčení filmu *Tancuj, Matyldo*

Scénář příběhu inspirovaný skutečnou událostí v rodině scenáristky Nataši Slavíkové a režiséra Slavíka vznikl téměř sedm let a poukazuje na to, že nemoc nemusí být jen komplikací, ale naopak příležitostí vydat se na cestu uzdravení v okruhu rodiny a blízkých. Tvůrci chtějí zároveň připomenout, že s rozšiřováním nemocí typu Alzheimerova choroba v současné společnosti přibývá i těch, kterých se toto téma týká a chtějí o něm veřejně mluvit.

Rázlová, která 16. července oslavila 75. narozeniny, i v osobním životě prožívala nelehký osud. Po roce 1989 se dala na podnikání a několik měsíců strávila ve vazbě kvůli kauze vytunelovaného Skloexportu, ve které padly osvobozující rozsudky a kvůli které byla herečka i odškodněna. K tomu se přidaly zdravotní problémy.

Na festivalu v Benátkách byla představena restaurovaná verze filmu *Ucho*

Mezinárodní filmový festival v Benátkách 79. ročník, který začal 31. srpna do 10. září, zařadil do programu digitálně restaurovanou verzi psychologického thrilleru *Ucho*. Hned po vzniku v roce 1969 byl film zakázán, a tak si musel na svou premiéru počkat dalších dvacet let, do ledna 1990. Snímek, v němž herecky excelují Radoslav Brzobohatý a Jiřina Bohdalová, byl na festivalu uveden v obnovené světové premiéře v sekci Venice Classics. Poté film putuje do kin po celé České republice. Přestože film dějově odkazuje k politickým procesům s představiteli stranické elity padesátých let, působí díky nejasným, jakoby rozmlženým reáliím nadčasově.

Martin Frič v Uherském Hradišti

Letošní Letní filmová škola (LFŠ) v Uherském Hradišti připomněla tvorbu režiséra Martina Friče. Jeden z nejpłodnějších českých režisérů by se letos dožil 120 let, LFŠ mu věnovala filmovou retrospektivu i odborný program.

Frič (1902-1968) má na svém kontě zhruba stovku filmů, pracoval s nejlepšími komiky a herci, Vlastou Burianem, Jaroslavem Marvanem i Hugo Haasem. Natočil například snímky *Svět patří nám*, *Eva tropí hlouposti*, komedie ze studentského prostředí *Škola, základ života* a *Cesta do hlubin študákovy duše*, *Císařův pekař* a *Pekařův císař* nebo *Princezna se zlatou hvězdou na čele*. Letní filmová škola promítla sedmnáct jeho filmů.

Na Ekofilm v Brně přihlásili filmaři z 50 zemí přes 240 snímků

O účast na mezinárodním festivalu Ekofilm v Brně letos usilují autoři 243 dokumentů z více než padesáti zemí světa. Největší zájem projeví filmaři ze Spojených států, Německa a Česka. Z přihlášených filmů vybere dramaturgický tým pětadvacet nejzajímavějších, které postoupí do finálové soutěže. Nejstarší environmentální filmový festival v Evropě se uskuteční v Brně od 12. do 15. října.

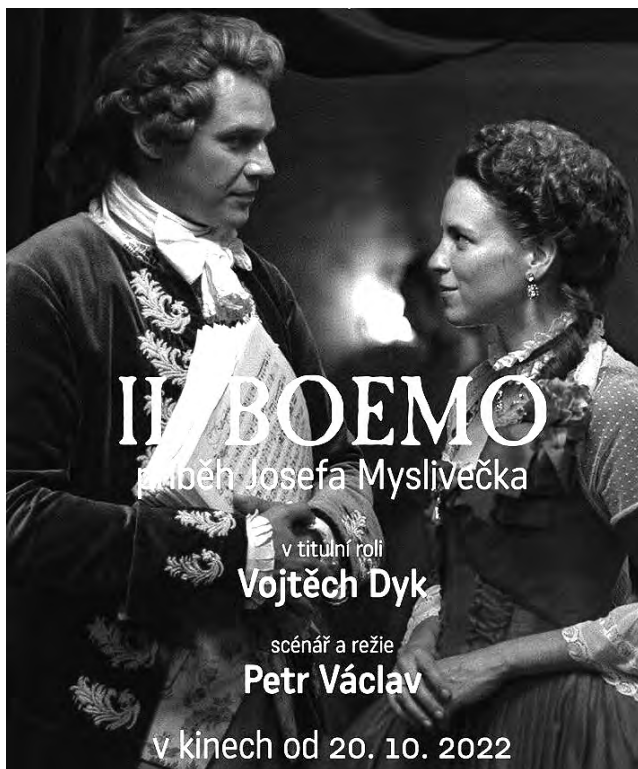
Premiéra českého snímku *II Boemo* na festivalu v San Sebastianu

Český snímek *II Boemo* měl v polovině září premiéru na španělském festivalu v San Sebastianu.

Historický film vypráví o životě skladatele Josefa Myslivečka, kterého si zahrál Vojtěch Dyk. Toho obsadil do hlavní role režisér a scenárista Petr Václav.

Životopisný snímek bude na festivalu usilovat také v soutěži o hlavní cenu – Zlatou mušli, kterou v minulosti získali například i několikanásobní držitelé Oscara Francis Ford Coppola či Elia Kazan, v hlavní soutěži však v mezinárodní konkurenci neuspěl. Podle tvůrců snímku bylo již samotné zařazení domácího snímku do hlavní soutěže na filmovém festivalu kategorie A oceněním. Naposledy se něco podobného podařilo filmu *Nabarvené ptáče* režiséra Václava Marhoula, který byl do hlavní soutěže přijat v roce 2019 v italských Benátkách.

Zásadní vliv na vznik filmu hrála i precizní odborná příprava. Petr Václav spolupracoval s celou řadou předních odborníků na tvorbu a život Josefa Myslivečka. Na práci na hudební složce filmu měl určující vliv dirigent a zakladatel špičkového barokního orchestru Collegium 1704 Václav Luks. O dokonalé a autentické provedení Myslivečkových operních árií se ve filmu zasloužili přední světoví operní só-

listé, jako například Philippe Jaroussky, Simona Šaturová, Raffaella Milanese, Emőke Baráth či Krystian Adam.

Scénář k filmu vznikl do značné míry díky grantu francouzské vlády, která Petru Václavovi udělila prestižní Prix de Rome, jehož součástí je stipendium v římské Ville Medici. Autor filmu tak mohl strávit rok přímo v Itálii, kde se snažil v archivech dohledat veškeré zmínky o Josefu Myslivečkovi a také přesně zmapovat místa jeho pobytu na Apeninském poloostrově. Své poznatky pak dokázal využít i při natáčení dokumentárního filmu o Josefu Myslivečkovi *Zpověď zapomenutého*.

Dabingové ocenění letos v Přelouči dostanou například manželé Preissovi

Porota vybrala vítěze letošních cen za filmový dabing. Hodnotila šestačtyřicet snímků. Mezi oceněnými bude například oblíbený herec Viktor Preiss a jeho manželka Jana. Cenu Františka Filipovského za dlouhodobé herecké mistrovství v dabingu letos převezmou vedle Viktora Preisse také herci Pavel Soukup a Jan Kanyza. Ocenění za nejlepší dabing se v Přelouči, kde se herec František Filipovský narodil, udělují od roku 1995.

Snímek *Světlonoc* Terezy Nvotové uspěl na festivalu v Locarnu

Film slovenské režisérky Terezy Nvotové *Světlonoc* ocenila porota soutěžní sekce Cineasti del presente (Současná kinematografie) na festivalu v Locarnu Zlatým leopardem za nejlepší film.

Mysteriózní drama *Světlonoc* je vzpourou ženy stojící proti hluboce zakořeněné kolektivní tradici, která ji demobilizuje a zostuzuje. Vypráví příběh Šarloty, jež se vrací do rodné vesnice v horách, aby našla odpovědi na otázky týkající se jejího pohnutého dětství. Když se snaží odhalit pravdu, začnou se do její reality vtírat dávné legendy, které vedou vesničany k tomu, že ji obviní z čarodějnictví a vraždy.

V kinech je *Cesta do Tvojezemí*

Do českých kin přišel animovaný film pro děti režiséra Petra Budinského *Cesta do Tvojezemí*. Celovečerní 3D animovaný česko-slovensko-belgický snímek měl světovou premiéru letos v květnu na zlínském filmovém festivalu. Výroba snímku trvala přes pět let, pracovalo na něm více než patnáct výtvarníků a animátorů z celé Evropy. Rozpočet byl 94 miliónů korun.

Ve snímku vyprávějším příběh desetiletého Rikiho, jeho nové drzé kamarádky Emmy a opičáka Tidlinga, kteří se vydávají na dobrodružnou výpravu z reálného světa do magického Tvojezemí, mluví postavy hlasy herců, jako jsou Jan Cina, Jan Vondráček, Klára Issová, Martin Myšička, Václav Neuzil nebo Jiří Lábus. Postavu námořníka z parní lodi namluvil influencer a youtuber Karel „Kovy“ Kovář.

Z historie

15. 9. 1907 v domě U modré štiky na Starém Městě v Praze otevřel Viktor Ponrepo **první stálý český biograf**.

FOTOGRAFIE

Za slavnými osobnostmi do Kamenice

Téměř třicet velkoformátových fotografií pod širým nebem mohou zájemci vidět v Kamenici u Prahy. Vytvořila je slovenská fotografka Zuzana Mináčová (90), která mimo jiné více než padesát let zachycovala slavné hosty Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech.

V expozici na Ringhofferově náměstí je konkrétně k vidění osmadvacet portrétů. Ze slavných osobností tam lze pohlédnout do tváří třeba Robertu Redfordovi, britské královně Alžbětě II., Zdeňku Svěrákovi, dalajlámovi, Janě Brejchové...

Vznikaly nejen na MFF KV, ale také v Bratislavě, kde Zuzana Mináčová bývala desítky let doma. Ze Slovenska se do Česka odstěhovala v roce 1993. Tehdy zjistila, že ji atmosféra příliš připomíná roky, kdy její rodinu naplno zasáhlo tažení proti Židům, holocaust.

Výběr Kamenice pro umístění výstavy není přitom vůbec náhoda. Mináčová ve městečku roky žije a občansky se angažuje. Od roku 2004 tu bojovala proti výstavbě hliníkárně ve firmě Strojmetal.

Projekt se i díky jejímu aktivismu nerealizoval. „Poslední, co bych čekala, je, že by tahle firma mohla pro mě něco udělat. A vidíte, tuhle výstavu zasponzorovala,“ zmínila a společnosti poděkovala: „Největším vítězstvím ale

pro mě stejně je, že mohu otevřít okno a dýchat čerstvý vzduch.“

Netradičním kurátorem expozice se stal další známý obyvatel Kamenice, porodník, profesor Antonín Pařízek. Ten jako dárek věnoval známé fotografce webové stránky, na nichž je možné nalézt nejen informace o jejím životě, ale hlavně její tvorbu. (mk)

Francův snímek z jižní Moravy vyhrál kategorii na Earth Photo

Český fotograf Daniel Franc zvítězil v kategorii „místa na Zemi“ letošní soutěže Earth Photo, kterou každoročně pořádá britská Královská geografická společnost. Francova vítězná fotografie z roku 2021 se jmenuje *Surfování po jaru* a vyobrazuje pole na jihu Moravy z ptačí perspektivy.

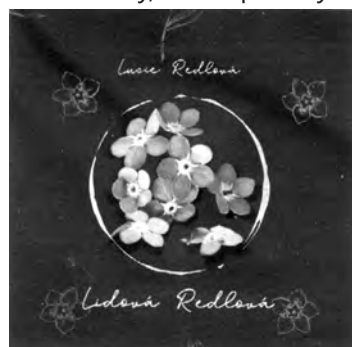
„Dronem se u nás moc nefotí, klasičtí fotografové se s touto technologií neskamarádili. Dá se říct, že je to nový fotografický žánr,“ uvedl Franc. Stejně jako většina jeho ostatních fotografií i *Surfování po jaru* prošlo určitou postprodukcí, konkrétně tak, aby na snímku lépe vyniknul kontrast mezi zelenými rostlinami a suchými částmi pole. Autor dodal, že do fotografií při úpravách zásadně nepřidává nic, co tam nedala sama příroda, ani z nich nic nevymazává.

HUDBA

Lucie Redlová – Lidová Redlová

K lidovkám měla zpěvačka Lucie Redlová vždy blízko, ale nikdy se nechtěla věnovat jen jim. Až předčasná úmrtí jejích kamarádů – houslistky Jitky Šuranské a zpěváka a skladatele Davida Stypky – byla natolik silným impulsem, že Redlová nahrála celé album, které jim zároveň věnovala.

Lucie Redlová je všestranná muzikantka se širokým záběrem. Je to jedna z těch umělkyní, které hrají a zpívají opravdu pro radost. To, že svůj život opravdu žije hudbou, moc hezky propojila s posluchači i v době lockdownu. Tenkrát ze svého bytu pořádala pravidelné tematické streamovací večery. Jednou hrála Pink Floyd, jindy The Beatles, vánoční koledy, dětské písničky nebo skladby skupiny Buty.

Lidová Redlová, vydáno: 13. 5. 2022, celkový čas: 30:31, vydavatel: Indies Scope Records, skladby: *Vodo moja, Já su od Lidečka, Za co Bože za co, Kamarádko moje, Fialečka, Pojďme spát, Prší déšť, Rozmilý, Vdávala bych sa, Hudci, Horehronka*.

Tata Bojs

tí už není aktuální, přehlídka se nadále koná. 30. ročník čtyřdenní akce přinesl opět neuvěřitelně pestrý program. Hudební nabídka sahá od stálic Tata Bojs přes americkou legendu post-hardcoru Girls Against Boys a písničkářku Martinu Trchovou až po česko-německý jazz. Filmová sekce uvedla profil Ivana Passera, připomněla sto let od narození skladatele Zdeňka Lišky a v dokumentech zavzpomínala na atentát na Heydricha či založení junáka.

Výstavu má například Vladimír Kokolia v Muzeu regionu Boskovicka a retrospektivu Adolf Hoffmeister. Přijela

Multižánrový festival v Boskovicích

Multižánrový festival v Boskovicích vznikl se záměrem zachránit tamní židovskou čtvrť před zničením, což našťás-

víc než desítka divadelních souborů. Multižánrový festival Boskovice láká nejen na pestrý program, ale i na jedinečné kulisy historického města.

Kapela Visací zámek 40

Visací zámek (familiárně Visáci) je punková skupina působící na české hudební scéně již od roku 1982. Kapela hraje stále v původní sestavě. Během devadesátých let se kapela ideově vzdálila původním anarchickým ideálům a punkovému zvuku a myšlenkově se přiblížila spíše nihilismu a hudebně pak možná dřevnímu heavy metalu. V současné době se kapela vrací k punkovým kořenům a snaží se získat přízeň další generace fanoušků a fanynek například hitem a videoklipem *Známka punku*.

Při koncertech kapely bývají provolávána hesla „Punk’s not dead, vy volové“ či úprava hesla „Punk’s not dead“ na „Punk’s not sweet“, která se stala pro kapelu tradičními.

Bienale NODO / Dny nové opery Ostrava

Letošní Dny nové opery Ostrava nabídl mezi 25. a 30. červnem v pěti dnech celkem osm rozličných osm produkcí ve světových nebo přinejmenším českých premiérách. Jak se ukázalo, prezentovaná díla se různými způsoby – některá skrytě, jiná otevřeněji – potýkala s tématem naslouchání či poslechu – mezi sebou navzájem, hudbě, slovům, vzpomínkám, emocím i vlastnímu naslouchání.

Festival zahájila v Divadle Jiřího Myrona česká premiéra opery *Superflumina* Salvatore Sciarrina z roku 2010. Inspiračním zdrojem byl pro italského skladatele román kanadské spisovatelky Elizabeth Smart *By Grand Central Station I Sat Down and Wept* z roku 1945, jazykově mimořádně hutná milostná báseň v próze. Zmíněný román i název opery *Superflumina* zároveň odkazuje k žalmu 137: „U řek babylónských, tam jsme sedávali s pláčem ve vzpomínkách na Sión.“ Na frekventovaném železničním nádraží se setkáváme s hlavní hrdinkou – bezdomovkyní, ale především naprosto osamělou ženou, která vypráví útržky svých vzpomínek, zatímco okolo neustále proudí davy lidí. Obsazení Anny Radziejewské a Artura Jandy doplnil mimo jeviště třetí zpěvák, kontratenor Jan Jakub Monowid. Všichni vokalisté i Ostravská banda, členové ONO – Ostrava New Orchestra a sbor Canticum Ostrava (sbormistr Jurij Galatenko) pod taktovkou Lilianny Krych odvedli znamenitý výkon a obohatili historii NODO o již čtvrtý titul Salvatore Sciarrina.

Druhý den festivalu nabídl světovou premiéru nové orchestrální úpravy inscenace *Opera Ibsen / Přízraky* s hudbou Matouše Hejla na libreto Lucie Trmíkové dle Ibsenových *Přízraků*. První uvedení rané verze tohoto nastudování proběhlo 10. dubna v pražském prostoru Gabriel Loci, ostravské Divadlo Antonína Dvořáka pak 26. června uvítalo festivalovou objednávku operní verze. Režisér Jan Nebeský nastudoval Ibsenovy *Přízraky* již před více než třiceti lety a zahajoval s nimi druhý ročník norského Ibsen-festivalu v Oslu v roce 1991. Nyní se k nim vrátil s kolegy z divadelního spolku Jedl.

Postavy dramatu tedy nebyly obsazeny operními pěvci, nýbrž v první řadě herci. Tato skutečnost zároveň založila specifickou formu tohoto útvaru rozkročeného mezi činohrou a hudebním divadlem, místy ale také muzikálem a až operní stylizací mluvy, kostýmů i scény. Hudební složka Matouše Hejla otevírá dění téměř post-rockovou ouverturou s cimbálem (Jan Mikušek), elektrickou kytarou (Jan Gajdica) a baskytarou (Petr Tichý) a bicími (Antonín Procházka). Po zbytek večera ovšem dodávala v rozličných nástrojových kombinacích stručné vstupy a mezihry dokreslující děj. Činoherní scény ovšem jsou převážně bez hudby. Lucie Trmíková jako Helena Alvingová, Miloslav König jako Osvald Alving, Pastor Manders v podání Igora Chmely i Magdalena Malá s Petrem Jenišťou předvedli skutečný herecký koncert. Excelovali v celé šíři prezentovaných emocí od nadšení z očekávání šťastného života, přes zděšení z nových zjištění po konečné odevzdání a apatii – a mnohých dalších, v neustálé nadsázce a jemné stylizaci. Mimořádně pak zapůsobily zpívané pasáže včetně *Prší, prší a Pořád šedivo, ani náznak slunce* v podání Miloslava Königa.

Třetí večer NODO nabídl – alespoň co do délky programu – největší porci hudby. Šlo o vůbec první kompletní scénické provedení šestihodinové vokálně-instrumentální skladby *Many Many Women* Petra Kotíka. Zkomponoval ji mezi lety 1975-1978 na celý text stejnojmenné povídky Gertrudy Stein vydané mj. jako část knihy *Matisse, Picasso and Gertrude Stein*. Jde o vyvrcholení Kotíkova spolupráce se skladatelem a zpěvákem Juliušem Eastmanem během sedmdesátých let. Skladba je v programu charakterizovaná v intencích beckettovské situace a její variace bez zřetelného začátku nebo konce. Jde o soubor celkem 173 segmentů pro dvojice zpěváků a instrumentalistů, trvající potenciálně až 360 minut – pokud jsou odehrány všechny části. Notový materiál těchto částí je předepsaný, ale nástupy jednotlivých dvojic hudebníků jsou libovolné. Vystoupil S.E.M. Ensemble ve složení Jen Wu a Ana Caseiro (soprán), Padraic Costello (kontratenor), Felix Heuser (tenor), Harald Hieronymus Hein (basbaryton) a Nicholas Hay (bas) a instrumentalisté Petr Kotík, Małgorzata Hlawsa (flétny), Sam Jones, Adam Richter (trubky), William Lang, Jen Baker (pozouny). S pomyslným „poločasem“ v devět večer se pak také přidali perkusisté Ostravské bandy.

Posluchači i interpreti mohli v průběhu večera volně odcházet a přicházet; vzhledem k délce a formě provedení bez přestávky to jinak nešlo (ovšem Petr Kotík – podle všeho jako jediný – setrval na jevišti po celou dobu bez jakékoli přestávky).

Spíše než jako operu bychom mohli *Many Many Women* označit jako kantátu, případně oratorium. Scénická

akce nad rámec běžného pohybu a dění hudebníků a pěvců (kteří občas přechází po podiu) tu absentuje. Ani text není příběhový. Sledujeme tu pásmo hudby a slova. Svě místo toto dílo – tato zkušenost – přesahující to, co rozumíme hudební skladbou, na tomto festivalu ovšem mělo.

V Divadle Antonína Dvořáka přineslo pásmo světových premiér stručných děl (okolo třiceti minut) mladších autorů. Večer otevřela „experimentální scénická opera“ Lucie Páchové *Approximate*, dle doprovodného slova vznikající v procesu kolektivní tvorby a metodou „sdíleného divadla“ na základě společného brainstormingu a smazání hranic mezi jednotlivými rolemi a specializacemi v procesu tvorby hudebního divadla.

Letošní Dny nové opery Ostrava pokračovaly pásmem premiér mladých skladatelů. Performerky na hlas a objekty Lucie Páchová, Jana Vondruš, Anežka Nováková a Kristýna Švihálková na jevišti provádějí čistou performanci. Prakticky veškeré dění na pódiu je snímáno a zesílené přes prostorovou aparaturu; slyšíme hlasy, pingpongové míčky, rouru od vysavače, svist badmintonové rakety, bubínek a všeliké další ruchy, šoupání a pleskání. Dámy si házejí si s tenisákem a driblují gymnastickým míčem, skáčou na trampolíně, zapínají a vypínají vysavač, koulí po jevišti hlávkou zelí. Cosi rachtá v paprscích zavěšeného bicyklu. Bezcílně, ovšem s velkolepým kontextem ve formě programového slova pojednávajícího o soustředění na fenomén poslechu.

Podobně jako v předchozí *Approximate* usiluje i Judith Berkson ve své komorní opeře *Partial Memories* vlastními slovy o „prožitek zvýšené vnímavosti“, tedy pečlivé soustředění na mikrotonální využití nástrojů i hlasů a alikvotní tóny. Zpěv je tu pojednán jako další nástroj, který se spolupodílí na výsledném proudu mnohdy skutečně lahodných souzvuků (respektive disonancí). Berkson pracuje s opakovanými, pozvolna obměňovanými motivy a postupně přes sebe skládá další vrstvy s částkovými tóny v neustále narůstajícím hudebním proudu. Ústředním motivem *Partial Memories* jsou vzpomínky: „Opera sleduje čtveřici zpěváků procházejících minulými událostmi, jež byly pozměněny, narušeny, zapomenuty nebo vymazány.“ Sólisté (Michaela Nelson, Elliot Menard, Judith Berkson a Vojtěch Šembera) se střídají se svými příběhy, zatímco se pódium se scénou pomalu otáčí (režie Viktorie Vášová, scéna Natálie Rajnišová). Vizualně pozoruhodnou částí je házení barev na zavěšené plátno – odkaz k dílu expresionistické malířky Janet Sobel – zvukově efektní pak je závěrečná pasáž inspirovaná tradiční písní tchajwanského domorodého kmeny Bunun se stále stoupající intonací a ténbrem připomínajícím zvuk niněry.

Třetím kusem večera byla pětadvacetiminutová komorní opera *saudade* Jamese Laytona. Sopranistka Markéta Schaffartzik před oponou pje s mocným vibratem útržky textu. Společně s oponou se jí záhy otevírá jakýsi přízračný svět s „vesmírně alobalovou“ výpravou – stříbřitými kostýmy, ale také zavěšenými pásy připomínajícími mořské vlny i sluneční panely vesmírných družic (scéna a kostýmy Adéla Szturcová). Zde ji zároveň očekává postava Vojtěcha Šembery, taktéž s vokálním partem, v pozadí pak tanečník Patryk Zamojski. Slovy Jamese Laytona, v tomto poněkud snovém příběhu stojícím na jemných náznacích se setkávají „dvě poloviny celku, které byly odděleny smrtí a nyní společně krouží v dlouholetém přízračném tanci“. Hudba v komorním obsazení hráčů Ostravské bandy pod taktov-

kou Bruna Ferrandise zde zní ne zcela nepodobně té Judith Berkson. Spíše než na hustou harmonii se ovšem James Layton ve své hudbě soustředí na ténbr a detail samotného tónu. A smrt, zdá se, je ten nejjemnější dotyk. Se závěrečnou pasáží se pomyslná brána do zásvěti opět zavírá.

Velkým lákadlem letošního ročníku NODO byla avizovaná „opera na sjezdovce“. *Nulanus* je druhým pokračováním trilogie *Stíny* tvůrčího dua Miroslav Tóth – Michaela Rosová. První díl, *Muž v skafandri*, byl uveden na NODO 2020 v prostoru Kompresorovny vítkovické dolní oblasti. *Nulanus*, označovaný jako dokumentární opera pro lyžařský svah v létě a klony, letos hostil ski areál Opálená. Zatímco v prvním opusu trilogie se astronaut Andrew Cernan vydává na neobyvatelnou Zemi, nyní je ústředním momentem umělá inteligence Nulanus. Ta na základě dochovaných archivních dat a záznamů vytvořila svoji představu toho, co byl kdysi člověk. Zřejmě jde o nahrbeného plešatého starce v bílém županu – neboť takový právě přichází po svahu nahoru.

Boris Klepal ve svém úvodním komentáři představil tuto operu v exteriéru jako „zvukovou intervenci“ vázanou na konkrétní prostor v daný čas. Kulisu je tak skutečné prostředí, v němž se děj odehrává; prostor okolo posluchačů je zároveň – dočasně – naplněn zvukovým děním. To vychází z bezdrátových přenosných reproduktorů připevněných na holích průvodců po této hodinové „akustické procházce“. Z těchto reproduktorů vychází kaleidoskopická směs zkreslených zvuků všeho druhu, včetně zesíleného motoru okolo poletujícího dronu, útržků nesrozumitelného zpěvu starce do vysílačky včetně signálu přepínání a dalších složek různě opracovávaného zvuku a smpů konkrétní hudby. Do této elektroakustické plochy pak vstupují úryvky lidské řeči, chaoticky pojednávající o dějinách jakési obce, úskalích územního plánu a bojovnosti národa. Osoba Hugwalda – modelového člověka – sebou mezitím klátí tu opodál v kruhu vysekaném v louce, tu přímo mezi diváky. Akce se ovšem záhy přesouvá do blízkého lesa – zmatené bloudění staříka doprovází přednáška o duchovních úrovních, převtělení, tělu a duši, o koloběhu života a posmrtného fungování – s přesahy až k Atlantidě, Benátkám a Černobyli, ale i ponaučení o dobrém, udržitelém životě na zemi... A zničehonic jsou tu mezi posluchači tři další Hugwaldové (Nela H. Kornetová, Pasi Mäkelä, Emese Kovács)! Miroslav Tóth umně vytváří bohaté zvukové prostředí živého lesa, které doprovázejí pozounisté Ostravské bandy skrytí mezi stromy jako jacísi lesní duchové. Takřka nadpřirozenou atmosféru „živého filmu“ dále dokresluje vítr šumící mezi stromy. Publikum, následující čtveřici klonů kamenitou lesní cestou, se shoduje, že je to zároveň stezka odvahy. Toto třeba zažít.

Vrcholem letošních Dnů nové opery Ostrava bylo provedení masivního scénického díla pro vokální a instrumentální sólisty, smíšený sbor, čtyři instrumentální skupiny a živou elektroniku *Prometeo. Tragedia dell'ascolto neboli Prometheus. Tragédie slyšení* italského skladatele Luigiho Nona, které vzniklo mezi lety 1981 a 1985. Toto ve své době průlomové dílo v Ostravě zaznělo 30. června v české premiéře. Název neimplikuje tragickou situaci, nýbrž tragédii v klasickém smyslu seriózní dramatické formy s katarzním nábojem. Stejně jako u předchozích bodů programu letošního ročníku NODO, i zde – a zde především – jde o soustředěný poslech, či spíše soustředění na poslech.

Inscenace opery *Prometeo* v Trojhalí Karolina, Ostrava

Ačkoliv Luigi Nono vždy inklinoval k vokální hudbě a jeho dílo prakticky pokaždé neslo obsah politické angažovanosti, *Prometeo* není vysloveně narativní nebo otevřeně obrazné dílo, a to ani přes obsáhlý text v italském řeckém i německém jazyce; je to především zvukový monument.

Impozantní scénická realizace Jiřího Nekvasila a Davida Baziky do prostoru Trojhalí umístila nákladní auta, kamiony a vysokozdvizné plošiny jako pódia pro interprety. Posluchači pak byli rozesazeni volně v prostoru uprostřed dění. Toto rozsáhlé dílo si také vyžaduje dvou dirigentů – ti jsou zde umístěni na dvou plošinách. Jiří Rožeň tak diriguje doslova na všechny strany, Petr Kotík naproti němu pak má na starosti dílčí sekci sólových hudebníků – mezi oběma dirigenty pak probíhá pečlivá bezeslovná komunikace, synchronizace nástupů a souhra do jisté míry mimořádných rytmických pásem. Obsazení sestává ze čtyř orchestrů (hráči ONO – Ostrava New Orchestra a Ostravské bandy), sborů se sólisty (Canticum Ostrava a sólisté Jen Wu, Ana Caseiro, Justina Vaitkutė, Padraic Costello, Felix Heuser a Martin Gyimesi), oddělené žestové sekce, perkusistů, dvojice narátorů (Nicol Pambieri, Sergio Basile) a týmu zvukařů starajících se o live elektroniku (GRAIM Studio, Luca Richelli, Lorenzo Paglieli a Nicola di Paolo). Mimořádně náročného úkolu uřídit všechny dílčí sekce tohoto hudebního masivu se zejména Jiří Rožeň zhostil s neuvěřitelným nasazením a zjevně maximálním soustředěním, díky němuž si nad partiturou zachoval kontrolu prakticky přes všechna její úskalí.

Stopětřicetiminutová Nonova *Tragédie slyšení* tak symbolicky završila ročník ostravských Dnů nové opery, hluboce zaměřený na fenomén slyšení i jeho jednotlivé dílčí momenty. Stejně jako v minulosti i letos nabídl pečlivě sestavený program širokou paletu možností uchopení fenoménu opery – každý večer byl jedinečný a od všech ostatních zcela odlišný. První – a zřejmě nadlouho jediné – tuzemské vedení Nonova opusu obohatilo praxi uvádění odvážné hudební tvorby na domácí scéně. Ostravské centrum nové hudby tím pak zároveň opět posunulo možnosti realizace náročných děl a prokázalo jedinečnost svého neúnavného snažení udržovat současnou hudbu živou ve všech jejích podobách.

Jan Borek, LN (redakčně zkráceno)

Festival Colours of Ostrava

Po dvouleté pauze vynucené covidovou pandemií se vrací jeden z českých největších hudebních festivalů Colours of Ostrava na své klasické působiště v industriálním areálu v Dolních Vítkovicích. Na dvou hlavních a řadě menších vedlejších scén se vystřídaly desítky umělců všech žánrů z dvaatřiceti zemí světa.

Mezi hlavními hvězdami programu byly kapely The Killers, Twenty One Pilots, Franz Ferdinand, Kings of Convenience, elektronický hudebník a DJ Martin Garrix nebo zpěvačka LP.

Colours of Ostrava jsou ovšem unikátní zejména tím, že kromě těchto světových hvězd, putujících od festivalu k festivalu, nabízí velice bohatý program, ve kterém představují jména určená hudebním fajnšmekrům, byť jsou v rámci svých žánrů velmi proslulá, případně takové umělce, kteří na svoji hvězdnou hodinu teprve čekají a festivalové publikum tak má šanci je zachytit na začátku velké kariéry.

Elektronickou hudební scénu na letošních Colours of Ostrava zastupoval například Axel Tesleff, Dardelica, Darkstar, Darzack, Eelke Kleijn, Gioli & Assia nebo Giorgia Angiuli.

Tradiční africkou hudbu předvedla jedna z jejích největších osobností – zpěvačka Fatoumata Diawara z Mali, dále mezinárodní projekt Fofoulah egyptský soubor Mazaher či Lova Lova z Konga. Mimoafrickou world music reprezentovala třeba Anna RF z Izraele, nizozemští Bazzookas, Marina Satti z Řecka, OMIRI z Portugalska, Rodrigo Cuevas ze Španělska, jihokorejský The Tune, estonský Puuluup či skotští Talisk.

Fanoušci jazzu měli možnost poslechu koncertu fenomenální japonské klavíristky Hiromi se smyčcovým kvartetem – toto vystoupení na jaře na JazzFestu v Brně patřilo k velkým zážitkům letošního roku. Bluesová scéna měla své prvotřídní reprezentanty v steelkytaristovi Rooseveltu Collierovi a hlavně v Čechách enormně populárním sesterském duu Larkin Poe. Pro příznivce rapu zahrála na Colours of Ostrava jedna z jeho největších současných ženských hvězd, Princess Nokia z New Yorku.

Pečlivým výběrem prošla samozřejmě i česká scéna, její zástupci byli například 7krát3, Bára Zmeková, Beata Hlavěnková s Kapelou snů, Hrubá Hudba, Jan Fic, Kapitán Demo či Markéta Irglová. Čeští i světoví alternativní hudebníci obsadili scénu dramaturgovanou redakcí časopisu *Full Moon*.

Letní škola staré hudby ve Valticích

Renesanční a barokní tanec, hru na historické nástroje nebo gregoriánský chorál si osvojí účastníci letní školy staré hudby ve Valticích na Břeclavsku. Podle pořadatelů jde o největší otevřený interpretační kurz staré hudby v Česku s nejdelší tradicí a mezinárodním renomé. Cílem hudebníků, kteří na dobové nástroje hrají starou hudbu, je vystihnout původní krásu a vyznění skladeb. Pořadatelé letní školy věří, že tak hudba může promlouvat k lidem i po několika staletích a přinášet jim naději. S účastníky letní školy pracovali tři desítky lektorů v pěveckých, instrumentálních i tanečních a hereckých třídách. Řada účastníků z různých tříd se zapojila také do závěrečného představení na téma *Elementy* v hudbě.

Festival dechové hudby Sounds of Žofín

V pražském Paláci Žofín proběhl festival dechové hudby Sounds of Žofín, který se koná na počest držitele Pulitzerovy ceny Karla Husy. Uskutečnil se jako součást konference Světové asociace symfonických kapel a souborů WASBE (World Association of Symphonic Bands and Ensembles). Sounds of Žofín přivítal dechové orchestry z celého světa, během čtyř dní nabídl dvaatřicet koncertů, vystoupilo 1 800 hudebníků. Jubilejní 20. ročník konference WASBE byl věnován skladateli Husovi. Speciálním hostem festivalu je US Marine Band, hlavní ceremoniální orchestr amerických prezidentů, který zahrál v ČR poprvé. Součástí programu je také výstava hudebních nástrojů místních i zahraničních výrobců a notových materiálů.

Karel Husa (7. 8. 1921, Praha – 14. 12. 2016) byl americký hudební skladatel a dirigent českého původu. Je ve světě známý jako spoluvůrce symfonického dechového repertoáru. V roce 1948 uvedlo Smetanovo kvarteto na Pražském jaru Husův *Smyčcový kvartet č. 1*, který byl tomuto tělesu autorem připsán. Kvartet byl v roce 1950 vyznamenán Cenou Lili Boulanger, v roce 1951 cenou festivalu v Bilthovenu. Uveden byl na festivalech v Bruselu, Salcburku a Darmstadtu.

Po únoru 1948 se Husa již do Československa nevrátil a zůstal v Paříži. Jeho skladby proto na dalších čtyřicet let zmizely z českých pódii. V roce 1968 na protest proti okupaci Československa armádou Sovětského svazu a armádami jeho satelitních států složil legendární *Hudbu pro Prahu 1968*, která měla ve světě více než 17 000 repríz. Ve vlasti byla provedena až v únoru 1990 po „sametové“ revoluci.

Kromě pedagogické činnosti a komponování Karel Husa působil také jako dirigent u dlouhé řady renomovaných zahraničních symfonických orchestrů. Pro klarinetovou mezinárodní hudební soutěž konanou v rámci festivalu Pražské jaro v roce 2008 napsal tři nové skladby pro sólový klarinet.

Je o nositelem prestižní Pulitzerovy ceny za hudbu z roku 1969 za *Smyčcový kvartet č. 3*.

Zemřela zpěvačka Hana Zagorová

Zemřela populární devítinásobná Zlatá slavice, zpěvačka Hana Zagorová. Od mládí trpěla poruchou krvevotvorby. Její zdravotní stav se zhoršil poté, co v roce 2020 onemocněla covidem-19. Kvůli únavě a oslabení organismu od minulého léta zrušila své pracovní závazky.

Začátkem srpna ještě oslavila s manželem Štefanem Margitou jeho narozeniny a dle jeho slov to vypadalo, že je zpěvačce lépe. „Už si vybrala několik písniček a chystá nové CD,“ tvrdil tisku operní pěvec. „Už v říjnu chce Hanička natáčet ve studiu,“ ještě prozradil Hančiny plány pro letošní rok, které si ale už bohužel nesplní...

Hana Zagorová se narodila v roce 1946 v Petřkovicích na Ostravsku. Do povědomí veřejnosti se dostala v šede-

sátých letech 20. století. S orchestrem Václava Zahradníka nahrála svou první LP desku *Bludička* (1970) s hitem *Bludička Julie*. Když se z Ostravy přesunula do Prahy, začala spolupracovat s Tanečním orchestrem Československého rozhlasu a v rychlém sledu vydala řadu alb. Vystupovala i s Michalem Prokopem a Petrem Rezkem a také s italským zpěvákem Drupim. V televizi měla vlastní pořady jako *Zaváté studánky* a *Prázdniny*. Koncertovala také v Polsku, Rusku a Německu. Osmdesátá léta byla spojena zejména s dvojicí Petr Kotvald – Stanislav Hložek.

V devadesátých letech její popularita klesala, ale stále vydávala alba, hlavně společně se svým manželem, operním pěvcem Štefanem Margitou. Její poslední oficiální LP deskou byla *Konečně spolu – Hana Zagorová a Štefan Margita* z roku 2020.

Hana Zagorová za svoji kariéru nazpívala téměř 900 písní. Je majitelkou devatenácti platinových a zlatých desek za úspěšné prodeje zvukových nosičů se svými písněmi, kterých se prodalo bezmála 11 miliónů. V roce 2014 byla uvedena do Síně slávy hudebních cen Anděl.

Zemřela sbormistryně Blanka Kulínská

Ve věku sedmaosmdesáti let zemřela skladatelka, pedagožka a sbormistryně Dětského pěveckého sboru Českého rozhlasu Blanka Kulínská. Za svůj život natočila desítky rozhlasových snímků a nahrávek a absolvovala stovky koncertů a vystoupení napříč světem. Od roku 1973 zároveň působila jako šéfka Bambini di Praga, a to až do roku 2011, kdy

sbor ukončil svou činnost. Rok předtím Kulínská dostala od České hudební rady Cenu za celoživotní umělecký přínos k rozvoji dětského sborového zpěvu.

Zemřel Eduard Parma

1. srpna zemřel skladatel, producent a hudebník Eduard Parma. Bylo mu dvaasedmdesát let. Na svém kontě měl autorství i produkci řady písniček pro české i zahraniční zpěváky a byl také průkopníkem nových hudebních stylů na české scéně. Podílel se například na příchodu syntezátorové hudby, house music i rapu.

Eduard Parma se narodil 10. ledna 1950. Jeho otcem byl skladatel a trumpetista Eduard Parma starší. V roce 1974 absolvoval Státní konzervatoř v Praze, hru na klarinet. Od poloviny sedmdesátých let doprovázel jeho orchestr zpěvačky Hanu Buštíkovou a Jiřího Korna. Pro druhého jmenovaného složil úspěšné písně *Žal se odkládá* nebo *Ulice Váci*.

Na začátku osmdesátých let se Parma přestěhoval do Velké Británie, kde se zapojil do tamního hudebního života. Se skupinou Times Square vystupoval v legendárním

londýnském klubu Marquee. Kapela se na ostrovech prosadila písničkou *Paradise*.

V roce 1985 v Británii založil nahrávací studio Soul Kitchen Production (SOKIT), v němž natáčeli mimo jiné Jimmy Ross, Adamski a další. V roce 1991 ho přestěhoval do Prahy. S bratrem Jindřichem Parmou pak založili společnost Parma Productions. Natočil i řadu orchestrálních skladeb, které měly úspěch v zahraničí, psal hudbu pro filmy i hudbu scénickou.

Produkoval nahrávky Jitky Molavcové, Milana Drobného, Josefa Fouska a dalších. (mk)

Pavel Trojan novým ředitelem Pražského jara

Pavel Trojan mladší se ujímá funkce ředitele hudebního festivalu Pražské jaro. Naváže na práci Romana Bělora, který odešel po jednadvaceti letech v čele festivalu z funkce na vlastní žádost. Bělorovi v současné době patří osmé místo na kandidátce pražská organizace hnutí STAN pro podzimní komunální volby na magistrát. Trojan působil jako náměstek ředitele Pražského jara a také jako jeho mluvčí. Trojan mluví o úctě k tradici a zároveň o „moderním způsobu“ vedení. Festival přebírá v době, která kulturním akcím příliš nepřeje.

„Považuji Pražské jaro za rodinné stříbro. Mou ambicí není ho dekonstruovat a znovu postavit, ale spíš vybrušovat, nasvěcovat,“ uvedl Pavel Trojan mladší v rozhovoru pro *Události v kultuře*.

Poté, co ho správní rada hudebního festivalu jmenovala novým ředitelem, hovořil o rozvoji Pražského jara „energetickým a moderním způsobem“. Příkladem je nový festivalový formát Prague offspring věnovaný soudobé hudbě. Důležitá je podle Trojana také jedinečnost programu. „Pražské jaro je širokospektrální festival, jeho výkladní skříň je hostování zahraničních umělců, speciální festivalové projekty. Naší ambicí bude, aby Pražské jaro opravdu nabízelo to nejlepší v sezóně a aby projekty vznikaly přímo na zakázku festivalu,“ vysvětlil.

Pražské jaro je respektovanou přehlídkou klasické hudby s téměř osmdesátiletou tradicí. Každoročně přináší na pět desítek koncertů za účasti významných tuzemských i zahraničních umělců a orchestrů. Jeho založení inicioval v roce 1946 světoznámý dirigent Rafael Kubelík, záštitu poskytl tehdejší československý prezident Edvard Beneš.

Osmatřicetiletý Trojan na Pražském jaru působí od roku 2010. Postupně měl na starosti agendu marketingu, styk s médií, stal se tiskovým mluvčím a od roku 2019 náměstkem ředitele.

Trojan pochází z rodiny hudebního skladatele, jeho otec Pavel Trojan mimo jiné vedl Pražskou konzervatoř. Trojan mladší na této škole studoval skladbu a dirigování, následně si na HAMU ke komponování přibral ještě management.

VZPOMÍNKA

Před sto lety se narodil rozhlasový a hudební režisér Otmar Mácha

Otmar Mácha (2. 10. 1922 – 14. 12. 2006) byl autor významných symfonických skladeb a partitur pro film a televizi, dlouholetý rozhlasový hudební režisér, dramaturg

a redaktor. Ve své hudební tvorbě se zaměřoval na symfonické básně, opery, televizní baletní pohádky, písně i komorní skladby. Byl členem prestižní skladatelské skupiny Quattro spolu s Lubošem Fišerem, Zdeňkem Lukášem a Sylvii Bodorovou. Za jeho nejvýznamnější dílo je považováno oratorium *Odkaz J. A. Komenského pro soprán, orchestr a varhany*, které mělo premiéru v roce 1957. Velmi oblíbené a často uváděné jsou jeho písně a dětské sbory. Je také tvůrcem oper *Jezero Ukereve*, *Polapená nevěra*, *Růže pro Johanku* a *Proměny Prométheovy*, jednoaktovky *Zvířátka a loupežníci*, baletu *Broučci* či *Smuteční, Svatební a Vánoční toccaty pro varhany*.

Studoval kompozici na pražské konzervatoři u M. Hradila a v mistrovské škole u Jaroslava Řídkého (1945-1948). Od roku 1945 do roku 1962 pracoval v Československém rozhlasu nejprve jako hudební režisér, později jako ústřední dramaturg hudebních pořadů. Od roku 1962 se zcela věnoval skladbě. Nebyl příznivcem experimentálních hudebních směrů. Jeho hudba vychází z hudby rodného kraje – severní Moravy – a je v ní patrný vliv Antonína Dvořáka a Leoše Janáčka.

Před sto lety se narodil skladatel Ilja Hurník

Ilja Hurník (25. 11. 1922, Poruba – 7. 9. 2013, Praha) pocházel z učitelské rodiny. Manželka Jana Hurníková (roz. Roubalová, * 1939) je klavíristka, syn Lukáš Hurník (* 1967) redaktor Českého rozhlasu a hudební skladatel. Švagr Petr Eben (1929-2007) byl hudebním skladatelem, hudebníky jsou i synovci bratři Ebenové: Kryštof (* 1954), povoláním matematik, Marek (* 1957), herec a moderátor, a David (* 1965), muzikolog.

„Měl jsem představu, že krásné je to, co je hrdinské, tragické nebo aspoň smutné. Moje první skladba, kterou jsem napsal v šesti letech, se tedy jmenovala *Mládí uteklo*,“ popisuje Hurník počátky své tvůrčí činnosti.

Od dětství se věnoval hře na klavír a komponování, obojí soukromě studoval u Viléma Kurze a Vítězslava Nováka. Roku 1948 absolvoval mistrovskou školu na pražské Konzervatoři, v letech 1948-1952 studoval Hudební fakultu AMU u Ilony Štěpánové-Kurzové. V letech 1958-1978 působil jako sólista Státní (Janáčkovy) filharmonie v Brně. Hurník odmítl – jako jediný z padesáti oslovených – stát se členem poradního sboru ministra kultury. A znovu jako by se opakovaly dějiny: zatřesené výjezdy, vyškrtávání skladeb z programů. Hurník přesto našel další smysl života: kantóřinu. Od roku 1973 byl profesorem skladby na pražské Konzervatoři (až po odchod do důchodu 1988) a souběžně (1975-1980) externím profesorem Vysoké školy múzických umění v Bratislavě. Jeho rukama prošli nejrůznější muzikanti. V roce 1992 Hurníkovi udělen titul DrSc. h. c. na Ostravské univerzitě.

„Jeden z mých prvních žáků byl střapatý mládenec v džínách. Věděl jsem, že je to úspěšný džezista či rocker. Na první hodině jsem tudíž utrousil pár příslušných pojmů. Řekl mi: »Pane profesore, vidím, že máte mezery. Já vám budu půjčovat desky a vy se poučíte.« Nakonec jsme se výborně shodli, i když přece jen musel komponovat fugy, kvarteta a sonáty. Jmenoval se Michael Kocáb.“

Jako koncertní umělec se soustřeďoval zejména na tvorbu Clauda Debussyho (mj. souborné provedení jeho klavírního díla na gramofonové desky) a Leoše Janáčka, se

svou ženou interpretoval skladby pro čtyřruční klavír. Byl členem Společnosti českých skladatelů, Evropského kulturního klubu (ELK), v letech 1990-1994 byl předsedou Umělecké rady ministerstva školství, od roku 1992 starosta Umělecké besedy, dále předseda umělecké rady Lyry Pragensis aj.

Ve své skladatelské tvorbě vyšel z lidové slezské intonace (kantáta *Maryka* na slezské lidové texty, balet *Ondráš*), později se obracel k tématům antickým a biblickým (kantáty *Ezop*, *Šalamoun*, *Noe*). Vrcholem jeho tvorby jsou opery (*Dáma a lupiči*, *Oldřich a Boženka*, *Mudrci a bloudí*). Jeho dvacet knih jsou sbírky povídek (*Trubači z Jericha*, *Kapitolské husy*), psychologické sondy, skryté do rozmanitých příběhů z hudebního světa. Vrcholem jsou jeho paměti *Závěrečná zpráva*. Jako dramatik se projevil v řadě rozhlasových her, v libretech svých oper. Skládal také písně pro děti (obecně známá *Zasadím jablůňku*).

Když Hurník v šedesátých letech navštívil spolu s Petrem Ebenem v Budapešti kongres o hudební výchově, seznámili se tam s Orffovou školou, jakýmsi základním sta-

vebním kamenem popularizace, jenž v sobě spojuje recitaci, zpěv a poslech hudby s hrou na dětské nástroje. Rozhodli se ji přenést do Čech. Vznikla tak česká verze, o jejíž kvalitě svědčí skutečnost, že slavný Carl Orff, vždy si hlídající původnost své metody, dal v tomto případě svolení a vzdal se autorských práv.

Má však popularizační úsilí šanci i v dnešní době, kdy jsou děti vystaveny tolika jiným, atraktivním vjemům? Hurník odpovídá: „Jsou vykladači vážné hudby, kteří s nejlepší vůlí hlásají, že bez hudby není života. Nuže, bez hudby se klidně žít dá, tak jako třeba bez růží. Jenže když už ty věci jsou zde, proč k nim nepříčichnout?“

Ilja Hurník zemřel 7. září 2013 ve věku devadesáti let. Je pohřben na Vyšehradském hřbitově v hrobě s Petrem Ebenem.

20. 9. 1897 zemřel **Karel Bendl**, hudební skladatel (* 16. 4. 1838).

23. 9. 1997 zemřel **Rudolf Rokl**, klavírista, skladatel (* 16. 12. 1941).

Lanovka z Podbaby do Bohnic

Lanovku z pražské Podbaby do Bohnic navrhnu architekti z londýnského studia William Matthews Associates. Uspěli v architektonické soutěži, kterou na realizaci tří stanic a pěti podpěr lanové dráhy vypsal pražský dopravní podnik (DPP). Lanovka by měla zajišťovat přímé spojení mezi Prahou 8 a Prahou 6.

„Vítězný návrh William Matthews Associates, který má zkušenosti i s londýnskou lanovkou, nejvíce zapadá do svého okolí mezi Podbabou, Trojou a Bohnicemi. Doufám, že již za několik let se budeme moci svést tímto elegantním dopravním prostředkem,“ uvedl náměstek primátora pro dopravu Adam Scheinherr. Vítězné studio kromě londýnské lanovky navrhlo například modernizaci nádraží London Bridge.

Vítězný tým návrh připravil ve spolupráci s Boe Architects a Expedition Engineering a za podpory konzultantů DCSA a Agile CE. Za vítězství získá 1,8 miliónu korun a nyní bude s DPP spolupracovat na projektové dokumentaci stavby. Na druhém místě soutěže skončil český ateliér ov architekti ve spojení se studiem Olgoj Chorchoj a na třetím rakouská kancelář ZT GmbH – Studio Innsbruck. Do soutěže se přihlásilo třiatdvacet zájemců, do finále postoupilo pět, kteří následně zpracovali soutěžní návrhy.

Návrh podle poroty komplexně zapojuje prvky lanové dráhy do prostředí, které zahrnuje mimo jiné i přírodní park Trojská kotlina. „Návrh jemně vstupuje do tohoto fascinujícího prostředí kompaktně navrženými stanicemi, jejichž střechy se průběžně proměňují a reagují na bezprostřední okolí, a také návrhem jednoduchých pylonů, které v rámci jedné formy elegantně integrují veškerou potřebnou technickou infrastrukturu,“ okomentovali svoji práci samotní autoři.

Porotě soutěže předsedal nizozemský architekt Arjan Dingste, dále v ní zasedli německá designérka Christiane Bausback a z českých odborníků designérka Henrieta Nezpěváková, architekt Patrik Kotas a architekt Ivan Němec. V porotě byli i zástupci města a zainteresovaných městských částí.

Lanovka má zajistit chybějící přímé propojení mezi Prahou 8 a Prahou 6 do doby, než vznikne plánovaná tramvajová trať s novým mostem v Troji. Na více než dvoukilometrové dráze město plánuje stanice Podbaba, Troja a Bohnice. Má být schopná za hodinu přepravit až 2 300 lidí. Odhad nákladů na výstavbu jsou podle dřívějších informací dvě miliardy korun. (mk)

Zvon pro Prahu přijel z rakouského Innsbrucku

Po několika měsících příprav ve zvonařské dílně Grassmayr v rakouském Innsbrucku odlili velký zvon o hmotnosti 9 801 kilogramů. Zvon #9801 a stejnojmenná iniciativa připomínají zvony zrekvírované během druhé světové války – ty byly tehdy roztaveny a použity na výrobu munice. Nový zvon váží symbolických 9 801 kilogramů, jeden kilogram za každý zrekvírovaný zvon. Toto poslání sděluje i nápis na plášti: „Promlouvám hlasem tisíců zvonů, které umlčela válka.“ Celý projekt organizoval spolek Sanctus Castulus.

Odlití mohutného zvonu, jehož hlas se už v srpnu nesl nad Prahou, nebylo myslitelné bez podpory dárců. Zvon je umístěn na Rohanském ostrově, odkud bylo v roce 1942 odvezeno právě 9 801 zvonů do hamburských válečných továren.

Proces výroby zvonů je velmi zdlouhavý a nesnadný. Jen přípravné práce trvaly dva měsíce, během nichž byl z hlíny a vosku nejprve vytvořen tzv. falešný zvon, přesná předloha budoucího zvonu v reálném měřítku. Vrcholem zrození nového zvonu je několik minut samotného odlévání. Deset tun roztavené zvonoviny přesahující teplotu 1 000 °C teče z tavicí pece do formy uložené v zemi.

Klíčový moment vyžaduje velkou zručnost a soustředění zvonařů. Během lití se forma vystavuje ohromnému tlaku. Aby nepukla, je třeba ji pevně stáhnout ocelovými obručkami a utemovat sto tunami zeminy. Zvonovina, což je specifický druh bronzu, se taví několik hodin, dokud nedosáhne potřebné teploty pro zdařilý odlitek. Dorada roztavená zvonovina pak stéká do zvonové formy uložené v zemi, dokud nepřeteče, aby bylo zajištěno, že skutečně vyplní celou formu. Licí otvor následně zvonařští mistři zapou dřevouhlím, které pomáhá chladnutí.

Zvon #9801 byl darován hl. m. Praze a symbolicky umístěn na Rohanském ostrově, kde se tak stane nedílnou součástí jeho veřejného prostoru. Jde o lokalitu, která v současné době prochází zásadní proměnou. Na doposud zapomenutém brownfieldu v sousedství historického jádra Prahy staví společnost Sekyra Group nové zelené centrum nazvané Rohan City.

„Zvon #9801 pro mě symbolizuje nejen burčující hlas svobody a duchovního společenství, ale v sousedství Invalidovny ve spojení se silným příběhem o rekvizici českých zvonů nacisty i varovné protiválečné memento. Bude autentickým výrazem identity nové čtvrti Rohan city, v níž chceme sdílený veřejný prostor skloubit s pocitem domova. Zvon v kontextu obnoveného vltavského ostrova a vznikající pobřežní promenády bude středobodem genia loci tohoto prostoru. Půjde o symbol připomínající hrůzy války i vzácnost mírového života, kterého si musíme vážit, neboť není samozřejmostí,“ řekl Luděk Sekyra, předseda představenstva společnosti Sekyra Group a jeden z významných dárců – na obnovu zvonů nepřispívá poprvé, před dvěma lety daroval zvon například Českému Krumlovu. (mk)

Knižní lázně

Blahodárný vliv četby na duševní zdraví, navíc ve zdravém prostředí, nabídlý letos v létě Knižní lázně v Mariánských Lázních.

Na hlavní lázeňské kolonádě byly pro lidi připraveny nejen knihy, ale také autorská čtení, divadelní představení a koncerty. Radnice v rámci knižního jarmarku udělila za dlouhodobou popularizaci města čestné občanství spisovateli Vladimíru Páralovi, který v srpnu oslavil 90. narozeniny.

Ambasadori Knižních lázní byli letos herečka Antonie Formanová, spoluautor scénáře filmu *Okupace* a tvůrce komiksů Vojtěch Mašek a spisovatel a držitel Ceny Jiřího Orteny a dvou cen Magnesia Litera Marek Šindelka. Letošní novinkou byl pilotní ročník Letní školy psaní pro začínající autory a autorky.

Lekce Autorská laboratoř se ujal básník, překladatel, držitel Ceny Jiřího Orteny a dvou cen Magnesia Litera Radek Malý, redaktorka z nakladatelství Paseka Barbora Klimtová poskytla „návod“, jak dostat rukopis do nakladatelství, a téma (sebe)propagace přiblížil Jakub Pavlovský, knižní influencer a moderátor pořadu *Záložka*. (mk)

Hitem září – měsíce gastronomie – v Praze jsou mušle

Milovníci mušlí v Česku mají hostinu – stovka restaurací v Praze a okolí nabízí na přelomu září a října mušle připravené na různé způsoby.

Česko je národem bez moře, proto je vztah Čechů k plodům moře poněkud rezervovaný. Zamilovali si sice krevety, které se prodávají vařené, takže nejsou tak háklivé na délku dopravy a prodeje, bohatí labužníci si rádi dopřejí i mušle sv. Jakuba nebo ústřice, ale tím to končí.

Přítom právě obyčejné mušle, tedy správně slávky či slávky jedlé, patří v zemích obklopených mořem k nejběžnějším mořským dobrotám. Třeba Francouzi žijící blízko pobřeží Lamanšského průlivu se vydávají na jejich sběr po odlivu se stejnou vášní, s jakou chodí Češi do lesa na houby. A v sousední Belgii jsou dokonce mušle vařené na víně a podávané s hranolky národním pokrmem číslo jedna. Tak jako v Čechách svíčková.

Zvýšení popularity obyčejných slávek v České republice je cílem podzimní akce nazvané Prague Mussel Week (Pražský týden mušlí), která se ovšem neodehrává jen v Praze. Během akce je od 26. září do 2. října zhruba sto restaurací v metropoli a jejím okolí připraveno prodávat různým způsobem připravené mušle. Hlavním lákadlem pro hosty je ovšem prodejní model 1 + 1 porce zdarma, což značně zvýší jejich atraktivitu.

Jen na tento jediný týden je připraveno téměř třicet tun mušlí, z nichž kuchaři vybraných restaurací připraví na 70 tisíc porcí. Mušle budou v dokonalém stavu, neboť se budou vozit z nizozemského Yerseke, odkud jejich cesta od samotného výlovu až do Prahy netrvá ani 24 hodin. Organizátoři akce tudíž slibují, že budou stejně výtečné, jako když si je zákazník dá přímo u moře.

Mušle stejně jako další druhy seafoodu patří mezi mimořádně zdravé potraviny. Vedle kvalitních bílkovin obsahují řadu vitamínů a minerálů, jako je selen, jód a zinek, současně jsou cenným zdrojem omega-3 mastných kyselin. Ale hlavně skvěle chutnají. Klasikou je již zmíněná příprava na víně, v Belgii jsou oblíbené slávky na pivě a stále více příznivců si získává exotická příprava mušlí – třeba „thajské“ mušle na zeleném curry s kokosovým mlékem a citronovou trávou.

A na závěr ještě jeden tip: vyhlášenou mušlovou restaurací je staroměstský podnik Les Moules, jenž funguje ne daleko Pařížské ulice již déle než dvacet let. Od počátku své existence vsadil právě na čerstvé mušle, kterých se zde prodá jedna a půl tuny měsíčně.

Na menu je zhruba tucet druhů přípravy, přičemž mezi nejoblíbenější patří mušle na česneku, mušle à la Provence a mušle na víně, zkušené labužníky pak ocení mušle se sušenou šunkou a ančovičkami nebo s omáčkou z aromatického plísňového sýru Roquefort.

A jaké jsou zde ceny? Devítisetgramová porce mušlí vyjde na necelých 500 korun nebo jedlíci mohou využít beze-

dný hrnc mušlí, kdy jich za cenu 888 korun mohou sníst klidně i několik kilogramů.

Tento unikátní projekt se v Čechách koná v letošním roce již počtvrté. V loňském roce se projektu zúčastnilo šest desítek restaurací, v nichž se prodalo 57 tisíc porcí mušlí. (mk)

Prahu čeká po půl století první trolejbusová linka

Hlavní město Praha už brzy do své dopravní infrastruktury zařadí trolejbusy, a to po půl století. Důvodem je snížení emisí i energeticky výhodnější provoz.

Praha bude v příštích letech zavádět hned několik trolejbusových linek. Dosud má jedinou zkušenost s trolejbusy – nějakou dobu fungovala kilometrová linka 58, byla ale přerušena a dopravní podnik ji později neobnovil.

První linka se začala budovat v lednu, povede z Palmovky do Miškovic a má být v provozu nejspíše příští rok na jaře. Dopravní podnik by na ní měl využívat patnáct nových dílčích trolejbusů SOR TNS 18, které nemusí být připojeny k troleji neustále – mohou tak například projet i křižovatky a podjezdy, kde není trolejová konstrukce. Celková hodnota zakázky je 220,4 miliónu korun, stavba trolejí a dalších částí trati pak přijde na 300 miliónů.

„Primárně chceme moderní technologií bateriových trolejbusů nahrazovat vytížené autobusové linky v kopcovitém terénu, kde dochází k velké spotřebě nafty, a tím i vysoké emisní zátěži,“ řekl Ondřej Chlupáček, asistent současného náměstka primátora pro oblast dopravy Adama Scheinherra. Chlupáček argumentuje i tím, že je motor trolejbusů tišší než u klasických autobusů, takže by se měl snížit hluk v ulicích. „Nebude se jednat pouze o bateriové trolejbusy, ale také elektrobuses a v delším časovém horizontu bychom rádi získali zkušenosti i s provozem vodíkových autobusů,“ nastínil další záměry.

Zdeněk Lokaj z Dopravní fakulty ČVUT říká, že zavádění trolejbusů považuje za dobrý nápad, ale současně upozorňuje, že by se linky měly budovat pouze tam, kde to dává smysl.

„Ačkoliv jsou trolejbusy ekologičtější, je třeba pro ně budovat celou dopravní infrastrukturu. Nejen troleje, ale i měnírny a další. Takže pakliže to není na skutečně vytížené lince, nemusel by to být zrovna ekonomicky výhodný krok. V jejich zavádění bych tedy jednal opatrně,“ vysvětlil.

Trolejbusy nejsou pro hlavní město úplnou novinkou. Ulice Prahy brázdily už od druhé poloviny třicátých let minulého století. Největšího rozmachu dosáhla trolejbusová síť na konci padesátých let, kdy měřila necelých 57 kilometrů. Postupně ale byly trolejbusy nahrazovány autobusy. Poslední tak vyjel na svoji trať v říjnu 1972.

Kromě linky z Palmovky do Miškovic má v úmyslu magistrát zavádět trolejbusy i jinde. Zatím nejbližší je 11-kilometrová linka 119, která vede na letiště. Nabíjecí infrastruktura má být hotová nejspíše v roce 2023.

Dále radní města schválili elektrifikaci autobusových linek 137 (Na Knížecí – U Waltrovky / Malá Ohrada) a 176 (Karlovo náměstí – Stadion Strahov) v roce 2024. O rok později by měly bateriové trolejbusy vyjet i na lince 131 (Bořislavka – Hradčanská).

Plány má magistrát i s linkou 191 (Na Knížecí – Ciolkovského – Obchodní centrum Šestka – Letiště), která je

ale nejdelší, a tudíž nekomplikovanější ze všech zmíněných spojů. Stavba všech těchto pěti tratí (119, 137, 176, 131 a 191) by podle odhadu projektanta mohla vyjít na 1,7 miliardy korun. „Realizace tohoto projektu je závislá na řadě koordinovaných akcí a počítáme s ní nejdříve v roce 2025,“ sdělil Chlupáček.

Na projekt už čekají i další linky. Soustředit by se měly především na oblast Jihozápadního města, Ruzyň, Motol, Řepy a Řeporyje. Zároveň v úzké spolupráci se Středočeským krajem běží příprava elektrifikace linky číslo 375 (Praha – Dřevčice – Brandýs nad Labem – Stará Boleslav). Její vybudování by podle předběžných odhadů mělo vyjít na zhruba 575 miliónů korun.

Současné vedení města si od trolejbusů slibuje i snížení množství emisí. Doprava tvoří kolem 40 % celkové produkce CO₂ a až 70 % ostatních původců znečištění. Hlavní město Praha by tak mohlo být o krok blíže k naplnění Klimatického plánu, zavazujícího se ke snížení emisí o 45 % do roku 2030. Plán navrhl nyní už bývalý náměstek primátora Petr Hlubuček a byl přijat v roce 2019. (mk)

Retro muzeum v Kotvě

V pražském obchodním domě Kotva bylo otevřeno Retro muzeum s designem ze sedmdesátých a osmdesátých let minulého století v Československu. Cílem muzea je připomenout toto období mladší generaci, protože novodobá historie se v českém školství často opomíjí.

V současné době obsahuje depozitář Retro muzea na 12 000 exponátů, ať unikátních, či běžných předmětů, které jsou již zaevidovány a velká část z nich bude k vidění v expozici. V roce 2021 se muzeu podařilo získat prostor v nejvyšším patře obchodního domu Kotva, který navrhovali manželé Machoninovi v sedmdesátých letech – záměrem bylo propojit tuto kulturní památku zapsanou na seznamu památek Ministerstva kultury s dobovým designem a přenést tak návštěvníky do období otevření tohoto obchodního domu.

Muzeum se rozkládá na více než 2 500 metrech čtverečních a je rozděleno do pěti hlavních okruhů, mapujících netradičním způsobem běžný život, design a trendy v Československu v sedmdesátých a osmdesátých letech. Návštěvníky čekají ukázky módy, bydlení, jídel, trávení volného času, ale také komunistické propagandy a fungování undergroundu. Součástí expozice jsou i četné interaktivní prvky.

Retro muzeum Praha provozuje spolek Art Salon S založený v roce 2014. Pod vedením předsedy Roberta Vůjtky má spolek za sebou asi čtyři desítky výstav v Praze i po zbytku republiky. V Praze je pořádá především v Tančicím domě. Organizoval retrospektivu Bořka Šípka, výstavu *Memories* Roberta Vana i několik výstav Káji Saudka. (mk)

Zvukové profily československých parašutistů

„Stačí být druhý a mohou na vás všichni zapomenout, nebo přinejmenším o vás moc nevědět. Jsou tací, co zmizí navěky, jiní se vynoří třeba s novou dobou nebo s další generací, někteří se mění v čase. Jednou jsou za padouchy, jindy za hrdiny.“ To píše Jitka Neradová v úvodu své knihy *Doskočiště protektorát 2*.

Přináší v ní osmapadesát portrétů a profilů československých parašutistů, kteří byli vysláni z Londýna do tehdejšího protektorátu ve výsadcích z let 1943-1945. Navazuje tak na svou předcházející práci, knihu *Doskočistě protektorát*. V ní se zabývala především účastníky předchozích výsadek spjatých s operací Anthropoid, která vyvrcholila před osmdesáti lety atentátem na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha.

Stejně jako předcházející kniha získala i „dvojka“ svou zvukovou podobu, opět v podání Martina Zahálky a Simony Postlerové. I v tomto případě se nejedná o komplexní beletrizovaný příběh, ale o portréty mladých mužů, kteří nasadili a ve velkém množství i ztratili své životy v boji proti nacistické okupaci.

Jitka Neradová sleduje každého z nich už z let předválečných, přibližuje jeho osobní život, útek, emigraci, výcvik a jeho působení po vysazení na protektorátním území. U těch, jimž se podařilo přežít do konce války, přibližuje jejich další osudy a následnou persekuci. Neboť tak se komunistický režim ke svým hrdinům choval.

Jednotliví parašutisté v audioknize Jitky Neradové nejsou jen nějakými slovníkovými hesly, s úspěchem vytváří jejich živoucí portréty, sleduje pohnutky jejich činů a konání, a to i těch, kteří ve svém nelehkém úkolu neobstáli a zradili. *Doskočistě protektorát 2* je velmi záslužná audiokniha už proto, že připomíná jména a osobnosti, které by byly neprávem postupně zapomenuty.

Potěšitelná je i skutečnost, že autorka i nadále pátrá v archivech, dobových materiálech, a je tudíž možné záhy očekávat další titul, tentokrát věnovaný civilním obyvatelům. Těm, bez kterých by působení výsadekářů nebylo možné a uskutečnitelné a jejichž mnohdy ztracené životy by se rovněž neměly propadnout do zapomnění. (mk)

Poháry na víno a šampaňské v muzeu v Jablonci symbolizují evropské země

Výjimečná kolekce sedmadvaceti dvojic nápojového skla dočasně obohatila stálou expozici skla muzea v Jablonci nad Nisou. Tvarem či barvou číše na víno a šampaňské symbolizují jednotlivé země Evropské unie. Vyrobili je skláři z regionu podle návrhů výtvarnice a designérky Marie Burešové, pro níž jsou třeba symbolem Dánska lodní komíny, Chorvatska odpočinek, Polska hrdost anebo Rumunska řezbářství. Výstava nazvaná *Evropský stůl* potrvá do léta příštího roku.

Expozici připravilo muzeum na počest českého předsednictví EU ve spolupráci s Křišťálovým údolím, což je projekt Libereckého kraje na podporu cestovního ruchu a místních sklářských a bižuterních firem. Na projektu se kromě muzea a kraje podílelo i sedm významných výrobců ručního skla z Libereckého kraje. Poháry vyrobili skláři v několika vyhotoveních a díky tomu je bude možné prezentovat během českého předsednictví EU i na dalších místech.

Přípravy na přesun archivu a knihovny Milana Kundery do Brna

V Paříži probíhají přípravy na přesun listinné části archivu a knihovny Milana Kundery do Brna. Rozhodnutí, že písemnosti Kunderových zamíří do rodného města světozná-

mého spisovatele, padlo už před dvěma lety. Uchovávat je bude Moravská zemská knihovna. Pandemická situace ale faktické předání zdržela. Na převozu spolupracuje České centrum v Paříži, oznámil mluvčí knihovny Radoslav Pospíchal.

První zásilku materiálů tvoří listinný archiv Kundery, tedy korespondence s nakladateli, recenze na jeho knihy nebo literární ceny. Součástí je i bohatá sbírka fotografií a další dokumenty, jejichž pouhé rozřídění a zpracování si vyžádá podle Pospíchala alespoň rok práce. Poté bude následovat digitalizace a zpřístupnění fondu. Převoz druhé části souboru, tedy knihovny Milana Kundery, je plánován na podzim letošního roku. Zvláštní část převáženého souboru tvoří rozhlasové a televizní pořady Věry Kunderové, které natáčela v šedesátých letech, kdy byla zaměstnána v České televizi, nebo reportáže z Francie pro Český rozhlas z počátku devadesátých let.

Třiadvacetiletý Kundera žije téměř půl století ve Francii. První část svého díla psal česky, druhou francouzsky.

Muzeum věnované Alici Masarykové a Českému červenému kříži v Lánech

V Lánech vzniklo muzeum věnované dceři prvního československého prezidenta Alici Masarykové i historii Českého červeného kříže. Je přímo v domě, který Masaryková nechala organizaci za první republiky postavit. V expozici nechybí například nábytek, který Masarykové patřil, i část původního vybavení poradny pro matky s dětmi, která zde přes šedesát let fungovala, řekla při otevření ČTK ředitelka Muzea T. G. M. Rakovník Magdalena Elznicová Mikesková. Muzeum spravuje též muzejní objekty v Lánech a několik dalších.

Muzeum skla v Jablonci otevřelo novou expozici vánočních ozdob

Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou otevírá novou stálou expozici – věnovat se bude skleněným vánočním ozdobám. Mezi ty nejstarší patří třeba ty z foukaných perli vyrobené před první světovou válkou. Zajímavostí jsou světlé ozdobky plněné voskem s fosforem.

Muzeum spravuje největší veřejnou sbírku skleněných vánočních ozdob na světě čítající více než patnáct tisíc předmětů. Většinu z nich tvoří dar firmy Jablonex, která v roce 2008 muzeu přenechala celou vzorkovnu unikátních foukaných a dekorovaných vánočních ozdob.

Muzeum loutek Chrudim slaví padesátiny

Muzeum loutkářských kultur vzniklo v roce 1972 a nachází se asi 50 m od hlavního – Resselova – náměstí v Chrudimi, v Mydlářovském domě. Je zde spousta loutek novodobých i starých, loutky z různých zemí, sbírky loutek i obrazů, scénické malby, kulisy, plakáty, fotografie, zkrátka vše s loutkářskou tematikou. Děti jistě ocení zejména loutkářskou hernu, kde si mohou dostatečně vyhrát a vyzkoušet, jak se hraje loutkové divadlo. V přízemí je i obchůdek, kde je možno zakoupit různé upomínkové předměty (turistickou známku, loutky, dětské knihy, pohledy apod.).

Již od roku 1951 vždy na přelomu června a července se v Chrudimi koná největší tuzemský festival amatérského

loutkového divadla Loutkářská Chrudim, který je zároveň nejstarším nepřetržitě trvajícím festivalem svého druhu na světě. Festival každoročně prezentuje školu českého loutkářství ve všech jejích podobách a jednotlivá představení jsou dokladem kulturní rozmanitosti a dialogu. Letos proběhl už 66. ročník.

Více viz: <https://www.puppets.cz/>.

Theatrum Kuks 2022

V Kuksu na Trutnovsku proběhl 21. ročník festivalu barokního divadla, opery a hudby Theatrum Kuks. Nabídl kolem padesáti představení a dalších akcí. Hlavním tématem letošního festivalu byla voda, čímž pořadatelé připomněli 330 let od založení lázní Kuks.

Lidé měli možnost navštívit v kamenné poustevně v zahradě Rentzova muzea instalaci vůní od Kláry Dědkové pod názvem *Barokní profumarium*. Poustevna byla zaplněna mechem či květinami a páry z éterických olejů či vonných pryskyřic ji prosytily vůněmi. V sousedství v oblouku pod labským mostem se otevřela symbolická Šporkova knihovna, v roce 1729 zabavená jezuitskými cenzory. Lidé si měli možnost zalistovat ve stovkách knih. Vedle divadelních, hudebních a tanečních představení byla součástí programu festivalu i diskuse, tvůrčí dílny a výstavy. Například ve Šporkově mlýně ve Stanovicích byla připravena barokní hostina finalistou televizní kuchařské soutěže.

Skleněný žebřík v libereckém muzeu

Severočeské muzeum v Liberci má novou atrakci. Jde o 24 metrů dlouhý skleněný žebřík, který vede přes dvě patra vyhlídkové věže. Křišťálový žebřík v muzeu je dílem libereckých umělců Jana a Ondřeje Salanských. Jednotlivé segmenty jsou zavěšené na ocelovém laně pomocí speciálních 3D tištěných úchytných systémů, které byly vyvinuty přímo pro tuto instalaci. Žebřík je doplněný stříbrnými mračny z ručně foukaného hutního skla. Samotný žebřík váží 140 kilogramů a mračna dalších 120 kilogramů. Součástí historické věže muzea z konce 19. století bude minimálně pět let. Podle ředitele muzea Jiřího Křížka by se mohl stát dalším lákadlem pro návštěvníky.

Dominik Chabr z Česka vyhrál soutěž Man of the Year na Bali

Vítězem mezinárodní soutěže Man of the Year (Muž roku) na indonéském ostrově Bali se stal osmadvacetiletý Čech Dominik Chabr. Právě z tuzemského klání, ve kterém loni skončil třetí, se Chabr do Indonésie kvalifikoval.

Soutěžící se předvedli při různých módních přehlídkách, prezentovali národní kroj, součástí hodnocení byl i rozhovor nebo představení. Chabrův národní kroj připravila návrhářka Anna Tejklová, zdobily ho národní znaky a také drahé kameny.

Boskovice jsou historickým městem roku

Historickým městem roku 2021 se staly Boskovice z Jihomoravského kraje, které také slaví 800 let od první písemné zmínky. Cena je odměnou za nejlepší využití peněz na obnovu památek z programu ministerstva kultury. Oceně-

ní je spojené s finančním bonusem milion korun na další péči o památky.

Boskovice loni opravily s dotací z programu regenerace tři kulturní památky na svém území. Byl to židovský dům s rituální lázní, kde se obnovovala fasáda, stejně jako u dalšího domu v židovské čtvrti.

Na hradě se pak restauroval dřevěný rumpál u studny. Podle boskovického kastelána Milana Vaněrky jde o jeden ze dvou dochovaných šlapacích rumpálů v republice, podobný je ještě na Karlštejně. Boskovické šlapací kolo pochází přibližně z roku 1671. Šlapáním ho poháněl jeden člověk, v dobových materiálech jsou zmiňováni i osláci, uvádí vedení města.

Městská památková zóna Boskovice byla vyhlášena v roce 1990 a skládá se ze tří relativně samostatných celků – města v hradbách, zámeckého areálu a bývalé židovské čtvrti. Zaujímá tak téměř celou plochu historické části města. Zahrnuje třicet sedm nemovitých kulturních památek, z nichž nejvýznamnější jsou hrad, zámek, zámecký skleník, kostel svatého Jakuba staršího, radnice, synagoga, židovský hřbitov a rezidence.

Ve finále soutěže letos byly také Kroměříž, Prachatice, Frenštát pod Radhoštěm, Horažďovice, Hradec Králové, Kolín, Letohrad, Loket, Lipník nad Bečvou, Lomnice nad Popelkou, Telč, Žatec a městská část Praha 1. Z těchto vítězů za jednotlivé kraje dostala Cenu ministra pro místní rozvoj města Loket a Telč. Dostávají odměnu sto tisíc korun stejně jako všichni krajsí vítězové.

V Česku je na čtyřicet tisíc nemovitých památek a po čtyřech desítkách památkových rezervací a zón. Z programu regenerace bylo za třicet let jeho existence použito ze státního rozpočtu pět a tři čtvrtě miliardy korun a s dalšími penězi sdruženými od obcí a vlastníků se opravilo kolem osmnácti tisíc památek za víc než čtrnáct miliard korun.

Loni program na obnovu památek poskytl přes sto šedesát milionů korun podobně jako v prvním pandemickém roce 2020. Letos však má k dispozici podle zástupců Ministerstva kultury jen sto dvanáct milionů korun. Resort spravuje osm památkových programů, v minulých několika letech měly všechny k dispozici kolem šesti set milionů korun.

Soutěž o titul historického města roku pořádá Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska a ministerstva kultury a pro místní rozvoj, která oceňují nejlepší uplatnění dotací z Programu regenerace městských památkových rezervací a zón. V programu se na opravy sdružují peníze státní, obecní i od vlastníka. Město Boskovice bylo ve finále soutěže už dvakrát před letošní účastí.

Skláři z Kamenického Šenova dokončili obří světelnou instalaci v Sydney

Skláři společnosti Preciosa Lighting Kamenický Šenov, která patří k největším výrobcům osvětlení, dokončili obří světelnou instalaci pro komplex Crown Sydney. Schodišťové svítidlo, které jde přes čtyři patra, váží bezmála pět tun a umí dynamicky měnit barvu. Nejde ale o jediné svítidlo z českých dílen, Preciosa do komplexu v oblasti Barangaroo dodala 475 kusů osvětlení, řekl ČTK mluvčí společnosti Jan Huk. Na zakázce pro australský komplex se podílelo na 200 lidí. „Pro Preciosu Lighting to byl jeden z největších projektů vůbec,“ řekl místopředseda představenstva

a ředitel pro obchod a marketing společnosti Jan Volšík. Výzvou bylo podle něj pro české skláře hlavně schodištvé svítidlo, které bylo zcela odlišné od projektů, které se běžně v Preciose Lighting tvoří. Každá lamela je upevněná v jiném úhlu pro dosažení požadovaného efektu, celá instalace je uchycená bez viditelných šroubů.

Muzeum Kodetů ve Velkém Meziříčí

Ve Velkém Meziříčí vzniklo nové muzeum. Zaměřuje se na dílo tří generací Kodetů. Jde o sochaře Emanuela Kodeta, jeho syna – sochaře Jana Kodeta a vnuka – malíře Kristiana Kodeta. Právě Kristian Kodet se ženou nové muzeum vybudovali. Pro zhotovení expozic odkoupili renesanční palác někdejšího luteránského gymnázia. V muzeu si mohou návštěvníci prohlédnout sochy i obrazy všech tří umělců. Palác musel Kristian Kodet zrekonstruovat, trvalo to dva a půl roku. Od roku 1949 využívalo budovu město, předtím sloužila jako panský pivovar. Původně byl palác v roce 1578 postavený pro potřeby latinské luteránské akademie.

Hrob módní návrhářky Hany Podolské opraven

Salon Hany Podolské patřil za první republiky mezi ty nejvýznamnější. Kostýmy si u ni nechávaly šít filmové hvězdy jako například Adina Mandlová nebo Nataša Gollová. Její tvorbu před dvěma lety mapovala výstava v pražském Uměleckoprůmyslovém muzeu.

O vznik náhrobku se zasloužil Jiří Viktor Černý, jehož kmotrem byl mladší syn návrhářky Viktor Podolský, a Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze. Černý rovněž hrob, kde jsou umístěny ostatky Podolské a jejího syna, adoptoval,

vedl. Nový pomník Podolské a jejího syna je vyvedený z bílého kamene. Za kamenným sloupcem je silueta dámy v dlouhých šatech. „Pomník vyjadřuje to, čím nás paní Podolská všechny oslovovala,“ řekl autor podoby pomníku Černý. Dosud hrob Podolské nebyl označený a v místě hrobu byla pouze zeleň. „Přebíral jsem hrob jenom s takovým základem, náhrobek tam nebyl,“ dodal Černý.

V Letech začala demolice vepřína, bude tam památník holokaustu Romů

V Letech na Písecku začala 22. července demolice bývalého vepřína, v jehož místě stál za druhé světové války romský koncentrační tábor. Vznikne tam Památník holokaustu Romů a Sintů v Čechách. Náklady demolice by neměly přesáhnout 110 miliónů korun, které na ni dal stát. ČTK to řekla Karolina Spielmannová, mluvčí Muzea romské kultury, které památník vybuduje.

V místě byl za války tábor a později tam vznikl vepřín. Stát ho v roce 2018 odkoupil za 450 miliónů od firmy Agpi, která tam měla 13 000 prasat. Tábořem v Letech podle historiků od srpna 1942 do května 1943 prošlo 1 308 Romů, mužů, žen i dětí, 327 z nich v něm zemřelo a přes 500 skončilo v koncentračním táboře v Osvětimi.

Jihlava si připomene skladatele a dirigenta Gustava Mahlera

V Jihlavě vznikne malba na zdi na motivy hudby a života Gustava Mahlera, který ve městě prožil část svého života. Z návrhů šesti umělců, kteří se přihlásili do výzvy jihlavské radnice, vybrala hodnotící komise návrh Vincenta Chigniera, francouzského malíře a ilustrátora žijícího v Česku. Takzvaný mural art vytvořil v srpnu na zdi dlouhé 19 metrů u Znojenské ulice.

„Mural art je část umění, která v Jihlavě chybí, přitom je zde tolik míst, která by pro takovou tvorbu mohla být využita,“ uvedla radní Silvie Čermáková (Žijeme Jihlavou), která akci iniciovala.

Gustav Mahler se narodil v roce 1860 v obci Kaliště u Humpolce, v Jihlavě žil do roku 1875. Zemřel 18. května 1911 ve Vídni.

Církev československá husitská si připomněla mistra Jana Husa

Bohoslužbou v pražské Betlémské kapli si Církev československá husitská připomněla letošní 607. výročí upálení církevního reformátora mistra Jana Husa. Bohoslužbu vedl patriarcha církve Tomáš Butta, který ve svém kázání srovnával Husa s Janem Amosem Komenským. Na letošek právě připadá 430. výročí narození učitele národů a posledního biskupa Jednoty bratrské Komenského. Zazněly i prosby za mír na Ukrajině a za slitování za Ukrajince, kteří ztratili své blízké i domovy. Butta vyzval věřící, aby neztráceli odvahu ani odhodlání konat dobro.

Pražská arcidiecéze má nového arcibiskupa

Jan Graubner se narodil se v Brně 29. července 1948. V roce 1967 maturoval na SVVŠ ve Strážnici. Na studium teologie byl přijat v roce 1968 (neměl dělnický původ, rok

pracoval jako dělník v ZPS v Gottwaldově – nynějším Zlíně). Teologii studoval na CMBF v Olomouci, kněžské svěcení přijal v roce 1973. Působil v duchovní správě ve Zlíně, Valašských Kloboukách, naposledy byl farářem (od roku 1982) ve Vizovicích, Provodově a Horní Lhotě. Jmenován titulárním biskupem tagarijským a pomocným biskupem olomouckým byl 17. března 1990. Biskupské svěcení přijal 7. dubna 1990. Arcibiskupem byl jmenován 28. září 1992. Arcidiecézi olomouckou převzal dne 7. listopadu 1992. Je předsedou ČBK a Stálé rady ČBK. Je delegátem pro misie a novou a evangelizaci a delegátem pro charitu a sociální služby.

13. května 2022 ho papež František jmenoval arcibiskupem pražským.

Předpokládá, že bude ve službě tři čtyři roky. „Když jsem namítal tuto krátkou dobu kardinálu prefektovi, tak mi řekl, že je mu to jasné, ale že není dané ultimátum, ale že mám počítat se třemi čtyřmi lety. Tak uvidíme, i já to беру s velkou svobodou. A nemyslím si, že tady budu dělat nějaké velké životní dílo,“ řekl.

Z Olomouce si Graubner na pražské arcibiskupství žádného spolupracovníka nepřivede. „Počítám s tím, že tady je dost kvalitních lidí. Nemyslím si, že by bylo dobré sem přivádět někoho jiného. Já jsem přišel, protože jsem byl poslán pracovat s lidmi, kteří tady jsou. Zda se někdo časem vymění, uvidíme,“ řekl.

Směrem k farníkům chce posilovat spolupráci. V současném světě je řada krizí, a je proto třeba se soustředit na to, co pomůže do budoucna pevněji stát na nohách, podotkl. „A vytvářet živé společenství, které může zakoušet radost z boží blízkosti,“ dodal nový pražský arcibiskup.

Nového pražského arcibiskupa čeká v Praze řada výzev. Podle dohody o církevních restitucích se od roku 2030 bude muset katolická církev v rámci odvolání státu spoléhat pouze na své vlastní hospodaření. V církevních kruzích se navíc stále debatuje o Nadaci Arietinum, do které Dominik Duka převedl majetek církve v hodnotě čtvrt miliardy korun. Za to si vysloužil kritiku z řad duchovních i věřících. Na novém arcibiskupovi tak bude stabilizovat nejen ekonomickou situaci, ale i vnitřní spory v církvi.

Graubner se bude muset vyrovnávat také s úbytkem věřících. Podle posledního sčítání lidí z minulého roku se v pražské arcidiecézi přihlásilo ke katolické církvi pouze sto tisíc lidí. V Praze pak ubývá také kněží. Zatímco v olomoucké arcidiecézi světil Graubner několik novokněží ročně, pražská arcidiecéze zatím letos žádné mladé novokněze nemá a minulý rok měla pouze jednoho.

Odcházející kardinál Dominik Duka volbu svého nástupce přivítal a vyzval duchovní i věřící své bývalé diecéze, aby Jana Graubnera plně přijali a podporovali. Zároveň uvedl, že do dalšího směřování pražské místní církve nehodlá zasahovat a svému nástupci nechá volnou ruku. „Při svém odchodu chci zdůraznit, že odcházím doopravdy, nebudu do ničeho zasahovat ve vedení pražské arcidiecéze a vynasnažím se také nic nekomentovat,“ napsal Duka věřícím v dopisu na rozloučenou.

Ačkoli Duka odchází z úřadu pražského arcibiskupa, nadále zůstává kardinálem římské církve a až do dosažení věku osmdesáti let má právo účastnit se konkláve při volbě nového papeže. Bývá zvykem, že emeritní biskupové tráví první rok svého důchodu mimo diecézi, kde působili, aby umožnili věřícím přijmout změnu vedení. Učinil tak

V nové roli se na Velehradě uvedl arcibiskup Jan Graubner jako primas český, poprvé sem přijel i nový apoštolský nuncius Jude Thaddeus Okolo a jako hlavní host z Vatikánu i kardinál Michael Czerny

například kardinál Miloslav Vlk. Zda se k podobnému kroku chystá i Duka, zatím jasné není.

Pražská diecéze byla založena roku 973 vyjmutím Čech z pravomoci biskupství řezenského a pokrývá Prahu a Středočeský kraj. Prvním pražským biskupem byl Dětmar, druhým pak sv. Vojtěch. Za vlády Karla IV. byla diecéze papežem Klementem VI. povýšena na arcidiecézi. Prvním arcibiskupem se stal Arnošt z Pardubic. Dosud se na pražském biskupském stolci vystřídalo sedmadvacet biskupů a šestatřicet arcibiskupů. Z historického titulu je pražský arcibiskup zároveň primasem českým, tedy formálně nejvyšším představitelem katolické církve v zemi.

Slavnostní mši na Velehradě celebrou kardinál Czerny

Válečný konflikt na Ukrajině i pomoc České republiky uprchlíkům připomněl v kázání na Velehradě kardinál Michael Czerny, blízký spolupracovník papeže, podle kterého je tato „zločinná válka“ vedena proti svobodné Ukrajině i celému civilizovanému světu. Czerny byl hlavním kazatelem slavnostní mše, kterou vyvrcholily tradiční cyrilometodějské slavnosti na Velehradě na Uherskohradištsku. Bohoslužbě přihlíželo za deštivého počasí několik tisíc lidí v pláštěnkách či s deštníky nad hlavou. Czerny kázání přednesl v češtině, jelikož má české kořeny. Narodil se v roce 1946 v Brně a jeho rodina o dva roky později emigrovala do Kanady.

Úřad vlády ČR zpřístupnil zrekonstruovanou zahradu Strakovy akademie

Zásadní rekonstrukce měla za cíl odstranit některé původní necitlivé zásahy, dát zahradě reprezentativní charakter adekvátního významu budovy sídla vlády a navázat na styl a dílo původního architekta Františka Thomayera. Projekt úprav zahrady vypracoval Ateliér Krejčířkovi.

Dělníci zde vybudovali téměř 5 000 metrů čtverečních dlážděných povrchů, zregenerovali přes 11 000 metrů čtverečních trávníku, obnovili živé ploty a zasadili 380 růží. V zahradě se nyní nachází až 15 500 květin. Zahrada je nově uspořádaná tak, aby mohla sloužit nejen k přijímání zahraničních delegací, ale mohla být také pravidelně otevřená pro veřejnost. Novinkou je fontána zkoordinovaná

s reprodukovanou hudbou. Na území dnešního areálu Strakovy akademie bývala zahrada už od 15. století.

Pieta připomněla 80 let od vzniku československého praporu v Buzuluku

Výročí osmdesáti let od založení prvního československého samostatného polního praporu v Buzuluku, který se proslavil v bitvách druhé světové války u Sokolova nebo Kyjeva, si politici a vojáci připomněli na pražském Vítězném náměstí. Akce se měla podle ministryně obrany Jany Černochové (ODS) původně konat přímo v ruském Buzuluku, kde prapor v roce 1942 vznikl. Ruská agrese proti Ukrajině ale cestě české delegace zabránila.

Jádro útvaru tvořili vojáci a dobrovolníci z československého legionu v Polsku, které po zaboru Polska zajala Rudá armáda a skončili v internaci v SSSR. Významně zastoupeni byli v jednotce Židé, kteří po útěku z Československa skončili v sovětských lágrech, stejně jako tisíce uprchlíků z Podkarpatské Rusi. Výcvik v Buzuluku trval téměř rok. Bojovým křtem praporu byla obrana vesnice Sokolovo jižně od ukrajinského Charkova. Následně byla jednotka rozšířena na 1. československou samostatnou brigádu a po posílení zejména o volyňské Čechy na 1. československý armádní sbor. Českoslovenští vojáci se zapojili například do bojů u Kyjeva nebo do karpatsko-dukelské operace.

Setkání ke 120. výročí narození faráře Toufara

Na Josefa Toufara při příležitosti 120 let od jeho narození vzpomínali lidé ve farářově rodném Arnolci i v blízké Polné a ve Zhoři. V Arnolci byla u kaple odhalená a pozhnaná bronzová busta tohoto kněze utýraného v komunistickém vězení. Bustu vytvořili sochaři Bohumíra Smolejová a Stanislav Müller. Náklady hradila obec, která kvůli tomu vytvořila sbírku a shromáždila v ní 240 000 korun. Socha se připravovala jedenáct let.

Z fary v Číhošti na Havlíčkobrodsku, kde Toufar naposled sloužil, ho kvůli takzvanému číhoštskému zázraku odvěkla komunistická Státní bezpečnost. Po brutálních výsleších zemřel 25. února 1950. Číhoštský zázrak, při kterém se v prosinci 1949 podle svědků hýbal křížek na oltáři v kostele, nebyl nikdy zcela objasněný.

Toufar se narodil 14. července 1902 v Arnolci, kde také vyrůstal.

Zemřela Ivana Trumpová, první manželka amerického exprezidenta

Americké podnikatelce, rodačce z Československa a bývalé manželce amerického exprezidenta Donalda Trumpa bylo 73 let. Zpravodajský web ABC News s odkazem na newyorský hasičský sbor uvedl, že manhattanští záchranáři byli přivoláni na pomoc kvůli zástavě srdce.

Trumpová, za svobodna Zelníčková, se narodila

20. února 1949 ve Zlíně v rodině architekta. Rodiče ji podporovali ve sportovní kariéře. Ve třech letech už stála na lyžích, ve dvanácti byla v reprezentaci. Studovala Fakultu tělesné výchovy a sportu na Univerzitě Karlově. Tehdejší Československo jí ale brzy připadalo malé, tak aby mohla odejít na Západ, poprvé se vdala za lyžaře s rakouským pasem Alfreda Winklmayra.

V Kanadě pracovala jako modelka, po příchodu do New Yorku se seznámila s Trumpem, kterého si v roce 1977 vzala. Měla s ním tři děti: Donalda mladšího, Ivanu a Erika. Manželé spolu podnikali, stavěli hotely a kasina. Sňatek ukončil rozvod v roce 1992 po Trumpově románu s bývalou miss státu Georgia Marlou Maplesovou.

Ivana Trumpová se vdala ještě dvakrát. V posledních letech měla s Donaldem Trumpem přátelské vztahy a v roce 2016 nadšeně podporovala jeho kandidaturu na prezidenta Spojených států. Do Česka se Trumpová ráda vracela, byla například členkou poroty na finále České Miss, objevil se na Plesu v opeře či na mistrovství světa v lyžování v Liberci. V roce 2017 převzala v Praze cenu Ambassador České republiky, kterou uděluje Společnost CZECH TOP 100, při té příležitosti se také na Hradě sešla se prezidentem Milošem Zemanem. V roce 1990 doprovodil Trumpovou na cestě do tehdejšího Československa i Trump, účastnili se tehdy pohřbu jejího otce.

Pražský kostel sv. Ludmily na Vinohradech získal čestný titul basilica minor

Pražský kostel svatě Ludmily na Vinohradech získal titul basilica minor, tedy menší bazilika. ČTK o tom informoval tamní farář Jakub Karel Berka. Čestný titul basilica minor propůjčuje významným kostelům papež. Propůjčení titulu basilica minor má vyzdvihnout význam tohoto kostela pro okolí.

„Pokud se podaří, aby kostel svatě Ludmily byl povýšen na basiliku minor, byla by to jediná svatoludmilská svatyně na světě a pátá bazilika v Praze,“ uvedl Berka. Kostel svatě Ludmily na náměstí Míru je jednou z dominant Vinohrad, je postaven z režných cihel a s břidlicovou střechou ve stylu severoněmecké cihlové gotiky. Jeho tvůrcem je architekt Josef Mocker (1835-1899).

Průčelí stavby dominuje schodiště oblíbené třeba při četných svatbách a vstupní tympanon představující žehnajícího Krista se sv. Ludmilou a sv. Václavem, který je dílem Josefa Václava Myslbeka. Slavnostní vysvěcení kostela se konalo 8. října 1893.

Mobilní aplikace v Památníku Antonína Dvořáka ve Vysoké

Památník Antonína Dvořáka ve Vysoké u Příbramě přichystal pro návštěvníky mobilní aplikaci, která je provede po areálu. Dozvědí se zajímavosti ze života slavného skladatele a poslechnou si hudbu, kterou Dvořák ve Vysoké skládal. „Aplikaci stačí stáhnout a nasadit si sluchátka. A pak už bloumáte místy, kudy Dvořák chodil a kde se inspiroval při komponování. Návštěvníky čeká i řada drobných úkolů, kvízů a her,“ uvedl ředitel památníku Vojtěch Poláček.

Zájemci si budou moci aplikaci zapůjčit i s mobilním telefonem nebo ji stáhnout do vlastního zařízení. Nevšední audiovizuální zážitek je zaměřený hlavně na exteriéry –

park, okolní lesy a louky a vesnici Vysoká u Příbramě. Aplikace zájemce provede například po naučné stezce, kterou tvoří pětakilometrový okruh po Vysoké a jejím okolí. Seznámí je s nejdůležitějšími dvořákovskými lokalitami. Patří mezi ně Rusalčino jezírko, kostel v TřebSKU, někdejší hospoda u Fenců a také místo, kde stála budova Dvorku, v níž Dvořák zprvu bydlel.

Do hrobky rodiny Mattoni v Karlových Varech uloženy další ostatky

Do hrobky rodiny Mattoni na hřbitově v Karlových Varech Drahovicích byly uloženy ostatky šesti členů významné rodiny, jejíž jméno je spjato s historií i současností Karlových Varů a okolí. V hrobce spočinuly i ostatky právnuka zakladatele značky minerální vody Mattoni Rudolfa „Rudi“ Heinricha Theodora Mattoniho, který Kyselku a Karlovy Vary v uplynulých desetiletích opakovaně navštívil a který zemřel letos v lednu v USA. Spolu s ním byly do hrobky pietně uloženy i urny pěti dalších potomků Heinricha Mattoniho, který založil lázně Kyselka a značku Mattoni.

Symbolického návratu šesti členů rodiny Mattoni do jejich rodného kraje se zúčastnili i syn Rudolfa Mattoniho Carlo Mattoni, generální ředitel společnosti Mattoni 1873 Alessandro Pasquale, představitel města Karlovy Vary i Karlovarského kraje a další osobnosti spojené s městem a regionem.

Cenu Nadace Dagmar a Václava Havlových Vize 97 dostali Alena a Petr Hadravovi

Letošní Cenu Nadace Dagmar a Václava Havlových Vize 97 převzali Alena a Petr Hadravovi. Cena byla předána 7. září. Tradičně se předává 5. října v den narození dramatika a bývalého českého prezidenta Václava Havla, pořadatelé se ale rozhodli pro dřívější datum z obavy o vývoj pandemie nemoci covid-19.

Petr Hadrava je astrofyzik a historik astronomie, pracuje v Astronomickém ústavu ČR. Je autorem či spoluautorem více než 170 původních vědeckých prací. Se svou ženou, klasickou filoložkou Alenou Hadravovou, také studuje a překládá do češtiny spisy významných astronomů minulosti.

Kromě práce v Astronomickém ústavu Hadrava externě přednáší na Matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Učil také na univerzitě v norském Trond-

Alena a Petr Hadravovi při převzetí ceny Vize 97

heimu. Před dvěma lety se stal laureátem Nušlovky ceny za přínos astronomii, kterou udílí Česká astronomická společnost vědcům, kteří se svým celoživotním dílem výrazně zasloužili o rozvoj astronomie.

Kovářské setkání Hefaiston

40. mezinárodní kovářské setkání Hefaiston hostilo již tradičně na konci srpna hrad Helfštýn. Kováři pracovali pod širým nebem na deseti pracovištích. Mnohé z jejich děl pak zůstávají na hradě nebo ozdobí samotné město Lipník nad Bečvou, u kterého se hrad nachází. Tradičního kovářského svátku se běžně účastní na 500 mistrů černého řemesla z celého světa, kteří areál hradu zaplní po dobu konání akce také svými exponáty.

I letos bylo možno obdivovat výrobky rozdělené do různých kategorií – klasické i umělecké kovářství, šperky, zbraně i kovolitecké práce. Pozorování práce uměleckých kovářů je jistě tou největší atrakcí, ale za vidění stojí i artefakty od ryze praktických výrobků až po zcela abstraktní tvary v různých částech hradu.

Praha nechala zrestaurovat dvě sochy u vchodu do Pražské tržnice

Hlavní město nechalo zrestaurovat dvě sochy mužů s býky z roku 1895, které stojí u vchodu do Pražské tržnice v Holešovicích. Práce provedl restaurátor Jan Brabec za zhruba 1,5 miliónu korun. Sochy podle něj byly v důsledku zanedbané údržby ve velmi špatném stavu.

Sochy vytvořili na konci 19. století významní sochaři Bohuslav Schnirch a Čeněk Vosmík, kteří se podíleli například na výzdobě Národního muzea. Díla symbolicky vycházejí z původní funkce areálu tržiště, kde byla městská jatka. Jedna ze soch znázorňuje chovatele s býkem a druhá muže, který zvíře vede na porážku. Obě díla jsou památkově chráněna.

Rekordní účast na Dnech NATO v Mošnově

Na letošních Dnech NATO v Ostravě a Dnech Vzdušných sil Armády ČR se v září na letišti v Mošnově na Novojičínsku představilo rekordních dvaadvacet zemí. Poprvé se akce zúčastnil stát z Jižní Ameriky – Brazílie předvedla svůj moderní střední dopravní letoun C-390 Millennium. Po šesti letech se na akci vrátila populární jordánská ženská protiteroristická jednotka, která předvedla společnou ukázkou se zásahovou jednotkou moravskoslezského krajského ředitelství policie. Velké zastoupení mělo Německo a Spojené státy, které předvedly pestrou škálu své techniky, jak pozemní, tak i letecké.

První zástupce náčelníka generálního štábu Armády ČR Ivo Střecha řekl, že lidé v Mošnově měli možnost vidět zbraňové systémy, které už jsou ve výzbroji české armády i které armáda zkouší a postupně zavádí. Dny NATO jsou největší bezpečnostní přehlídkou v Evropě.

Česko na Expo 2025 představí projekty z oblasti robotiky a počítačových her

Česko představí na světové výstavě Expo 2025 projekty z oblasti robotiky, umělé inteligence nebo počítačových

her. V japonské Ósace vystaví také dílo malíře Alfonse Muchy. Koncept představil manažer českého pavilonu Ondřej Soška, který se rozhodnutím vlády stal generálním komisařem České republiky na výstavě. Česko bude také stavět na kulturní prezentaci, neboť v Japonsku má Česká republika silné jméno díky vážné hudbě, řekl ministr zahraničí Jan Lipavský (Piráti). Účast na výstavě podle něj také podpoří cestovní ruch, návštěva českého pavilonu může inspirovat i k cestě do České republiky. Obecně se na Expo 2025 budou prezentovat firmy, ale také akademické instituce či různé start-upy. Soška uvedl, že pavilon by měl zkombinovat kulturu, umění, vědu i byznys. Společným jmenovatelem koncepce je podle něj talent a kreativita pro život.

Rozpočet české účasti má být 290 milionů korun v následujících třech letech. Dalších 170 až 220 milionů půjde z externích zdrojů.

Divadlo Spirála

Legendární divadlo Spirála na holešovickém Výstavišti by mělo po rekonstrukci znovu přivítat diváky zhruba za rok. V plánu je pět úvodních představení, kterým má stylisticky dominovat koncertní verze muzikálu *Jesus Christ Superstar*, který měl v devadesátých letech ve Spirále přes dvanáct set repríz. Nová Spirála má ale ambice být více než muzikálovým divadlem.

Spirála byla už po přestavbě z panoramatického kina na divadlo před třiceti lety oceňovaným architektonickým unikátem a její střešní kopule je dodnes technickou a kulturní památkou.

Soutěž Diageo Reserve World Class

Soutěž Diageo Reserve World Class, nejprestižnější barmanská soutěž, kterou pořádalo Stock Plzeň-Božkov, letos vyhrál Vítězslav Cirok z karlovarského Becher's Baru. Jeho barmanské umění bude reprezentovat ČR ve světovém finále v australském Sydney. Vítěz získal unikátní cenu, kterou navrhl známý designér Jan Plecháč.

Při výrobě ceny se Jan Plecháč inspiroval povahou barmanské práce. Protože jsou samotné drinky dočasné a po jejich vypití zůstane konzumentům jen vzpomínka a chuť v ústech, rozhodl se Jan Plecháč vytvořit cenu, která vystihne podstatu míchaných drinků. Vítěz tak neobdrží cenu, na kterou by se mu poté léta prášilo na polici, ale vyhraje jedinečnou cenu z ledu, která během několika hodin roztaje a zmizí, stejně jako zkonsumovaný drink. Na památku pak vítězi zůstane lžička, která byla do ledu zamrazena.

Ústečtí historici vyjmuli vzkaz z roku 1968

Ústečtí historici vyjmuli vzkaz ukrytý do lahve v roce 1968. Tehdy zoufalí obyvatelé města, kteří nesouhlasili s okupací Československa, posílali zprávy v lahvích po Labi do Německa. Jednu takovou nedávno našel Vít Polák při vyklízení bytu svého zemřelého otce a daroval ji muzeu jako příspěvek do aktuální výstavy *Flaška* o výrobě obalového skla.

Kurátor výstavy Jakub Doležel řekl, že dar včetně jeho obsahu bude mít čestné místo na výstavě, která je do února příštího roku otevřena v muzeu. Občanům Německé demokratické republiky byl určen dopis napsaný na stroji v němčině. „Není a nebyl důvod, aby agresori napadli Československo a narušovali klidný, demokratický vývoj socialismu v naší vlasti, aby brali do zajetí vůdčí politiky našich zemí. Ještě nikdy nebyl svět svědkem tak pokryteckého činu, který lze označit za nehoráznost,“ je uvedeno v dopise. Autoři vyjadřují lítost nad tím, že na agresii Sovětského svazu se podílejí i lidé z Německa.

Nálezce Vít Polák ČTK řekl, že se od otce dozvěděli, že lahvi poslaných během některé ze srpnových nocí po okupaci z ústeckého Benešova mostu bylo víc.

Libeňský plynojem

Libeňský plynojem je originální technická stavba, která stojí na návrší nad křižovatkou Palmovka v pražské čtvrti Libeň na adrese Ke kouli 2228/2a. Dnes funguje jako podtlaková nádoba napojená na největší aerodynamický tunel v Česku. Místními lidmi je plynojem nazýván Koule. Existenci plynojemu připomínají názvy hned dvou sousedících ulic: Pod plynojemem a Ke kouli.

Plynojem byl postaven v roce 1932 Vítkovickým hutním těžářstvem a strojně vybaven firmou Českomoravská Kolben-Daněk pro firmu Pražská obecní plynárna. Stavbu provedl Tomáš Keclík, stavební inženýr v Praze. Důvodem výstavby tohoto zařízení byl zejména razantně rostoucí průmysl Libně, Karlína, Holešovic a Vysočan, který již nestačila zásobovat stávající plynárna v Michli.

Libeňský plynojem, jako výrazný lidský zásah do krajiny, začal okamžitě přitahovat zájem malířů, fotografů a dalších umělců. Tento motiv se objevuje v tvorbě tvůrců ze Skupiny 42 (Miroslav Hák nebo František Gross), fotografovali zde Josef Sudek, Josef Ehm, Tibor Honty, Eugen Wiškovský nebo Dagmar Hochová. Výtvarná i literární díla o tomto motivu zaplnila v roce 2004 pražskou galerii U Zlatého prstenu i rozsáhlou publikaci kunsthistoriků Karla Srpa mladšího a Lenky Bydžovské. Zájem výtvarníků o Libeňský plynojem neoslabuje ani dnes – více než osmdesát let po jeho postavení.

O plynojemu se ve svém díle zmiňuje i spisovatel Bohumil Hrabal (např. *Život bez smokingu*), který dlouhá léta

žil v nedaleké ulici Na hrázi. Plynojem figuruje i v díle spisovatele Arnošta Lustiga *Hořká vůně mandlí*, Petra Stančíka *Pérák* nebo Miloše Urbana *Praga Piccola*. Existuje také několik písní, jejichž námětem je libeňská koule; skupina Patrola Šlapeto složila píseň *Libeňský plynojem*, báseň Josefa Škvoreckého *Blues libeňského plynojemu* zhudebnili nezávisle na sobě Vladimír Veit a Listolet.

Vintířovu stezku zdobí socha světce

Odhalením sochy středověkého poutníka byl slavnostně ukončen projekt pěší dálkové Vintířovy stezky, která vede od bavorského města Niederalteich přes Prášily, Hartmanice, Sušici, Horažďovice, Chanovice až do Blatné na Strakonicku. Autorkou skleněné sochy svatého Vintíře v životní velikosti je sklářská výtvarnice Vladěna Tesařová.

„Benediktinského mnicha jsem zobrazila jako sedícího muže. To proto, že on se na svých poutích dokázal zastavit, rozjímat a odpočívat. To my v dnešní době neumíme. Proto si přeji, abychom to také dokázali. Ať už se zastavíme u něj, nebo někde na mechu, u cesty, na louce,“ vysvětlila šumavská autorka původem ze Zbraslavi.

Socha je umístěna nedaleko kostela sv. Mořice na kopci Mouřenec u Annína, který je druhým nejstarším kostelem na Šumavě a jeho vznik přímo souvisí s příchodem prvních křesťanů na Šumavu a působením sv. Vintíře.

Výtvarnice právě do tamního kostela sv. Vintíře vytvořila světový unikát, přes tři metry vysoký skleněný oltář. Je autorkou také skleněných plastik rukou, do nichž padá zázračný pramen v Hauswaldské kapli u Srní, či sochy sv. Jana Nepomuckého na mostě přes řeku Otavu v Čepicích. Ta je mimochodem největší skleněnou plastikou tohoto světce na světě. Jak Tesařová vysvětluje, tyto „drobnosti“ dělá s radostí pro ostatní, aby v životě neztráceli naději.

Poutní Vintířovu stezku realizoval od listopadu 2018 Plzeňský kraj a je jakousi obdobou slavné Svatojakubské cesty do španělského Santiaga de Compostela. Vznikla na motivy historických cest, které vybudoval sv. Vintíř.

„Potká-li člověk na svých cestách opracovaný kámen, opravenou kapličku nebo slyší zvony z kostela, ví, že tam žijí lidé. A tady je vidět, že lidé žijí. Přeji proto všem poutníkům, aby takových symbolů potkávali co nejvíce,“ řekl během slavnostního představení rozměrné sochy Libor Píka, krajský člen rady pro oblast kultury, památkové péče a cestovního ruchu.

Vladěna Tesařová se sochou sv. Vintíře

Dalším důkazem toho, že stezka žije, je také to, že podél ní jsou nově vysázené speciálně vyšlechtěné historické odrůdy jablek. Mladé stromky se zelenají cestou ke kostelu sv. Mouřence nebo u Hartmanic, u Budčtic nedaleko Rabí a u obce Slatina.

Sv. Vintíř žil na přelomu 10. a 11. století. Původem Němec se po putování Šumavou nakonec usadil v poustevně na vrchu Březník u Dobré Vody, kde roku 1045 zemřel. Pochován je v pražském Břevnovském klášteře. Tradice ho charakterizuje jako misionáře, diplomata, mírotvorce a stavitele cest a mostů mezi národy. Někdy je jmenován jako první obyvatel Šumavy.

Obyvatelé evakuovaných částí Českého Švýcarska se vrací domů

Lidé evakuovaní z Hřenska a jeho částí Mezná a Mezní Louka se začali vracet téměř po třech týdnech domů, odkud je vyhnal rozsáhlý lesní požár. Do Mezné a Mezní Louky se dostanou pouze s povolenkami, pro turisty zůstává oblast uzavřená. Do osad se navíc lidé dostanou jen přes Vysokou Lípou, silnice ze Hřenska do Mezné je zatím neprůjezdná. V Mezně lehly popelem tři domy, dalších sedm poničil silný žár. Hřensko už je také přístupné pro turisty, do soutěsek se ale ještě výletníci nedostanou, protože je plameny a zásah hasičů poničily. Zavřený je také hraniční přechod do Německa, silnice 62 je už ale otevřená. Soutěsky říčky Kamenice v Hřensku nejsou po ničivém požáru bezpečné. Správa národního parku České Švýcarsko zatím nedokáže odhadnout, kdy by v nich mohla obec obnovit oblíbený provoz lodiček. Strážci přírody se teď zaměřují na cestu mezi Hřenskem a Mezní Loukou, pak přijde na řadu trasa na Pravčickou bránu. Právě soutěsky a Pravčická brána jsou největšími atrakcemi pro turisty v regionu. ČTK řekl Richard Nagel ze správy parku.

„Nejnávštěvovanější lokality parku jsou zároveň ty nejpostiženější požárem,“ uvedl Nagel. Lokality po požáru, který zasáhl 1 060 hektarů, již převzal národní park od hasičů. Od té doby ve spolupráci s dobrovolnými a profesionálními hasiči kontrolují strážci požářiště. „Bohužel musím říci, že se objevují stále nová zahoření, je to komplikované s hašením v nepřístupném terénu,“ uvedl.

V členitém skalnatém terénu je vysoké riziko zřícení skal, pádu odumřelých nebo uhořelých stromů. Správa

parku ve spolupráci s Českou geologickou službou monitoruje stabilitu skalních svahů a skal. Skrytá ohniska, která se mohou objevovat, bude po uhašení hlídat dvaasedmdesát dobrovolných hasičů.

Piloti armádních vrtulníků při zásahu u požáru v Českém Švýcarsku zalili oheň téměř čtyřmi milióny litrů vody a nalétali asi 226 letových hodin. Armáda to uvedla na svém webu. Do akce vojáci nasadili vrtulníky Sokol i silnější Mi-17. Pomoc armádních pilotů s likvidováním jednoho z největších požárů v historii Česka trvala devatenáct dní.

Jeden z pilotů již dříve popsal, že zásah byl psychicky i fyzicky náročný. „Celou dobu se musíme soustředit, abyste vrtulníkem do něčeho nenarazili, proudem vody strefili správné místo nebo nezasáhli hasiče dole na zemi. Od požáru navíc stoupá obrovské teplo, všude je dým,“ poznamenal kapitán Antonín Petruš z 243. vrtulníkové letky během prvních dní hašení.

Češi hodně čtou na internetu zprávy

Češi patří v Evropě mezi národy, které hodně čtou na internetu zprávy. Novinky z domova i ze světa si touhle cestou hledá asi 92 procent uživatelů, což je stejně jako v Litvě. Větší podíl je podle dat Eurostatu už jenom ve Finsku – a to 93 procent. Nejméně si informace ve virtuálním prostředí hledají Rumuni, Němci nebo Francouzi. Obecně platí, že na zpravodajské servery chodí hlavně lidé žijící ve velkých městech a spíše muži.

První kolo voleb českého prezidenta bude 13. a 14. ledna příštího roku

První kolo voleb prezidenta bude v pátek a v sobotu 13. a 14. ledna příštího roku. Termín oznámil předseda Senátu Miloš Vystrčil (ODS). Nástupce Miloše Zeman tak bude znám nejspíše o dva týdny později. Případné druhé kolo voleb bude v pátek a v sobotu 27. a 28. ledna. Volbu prezidenta vyhláší předseda Senátu tak, aby se případné druhé kolo volby prezidenta konalo nejspíše třicet dnů před uplynutím volebního období úřadujícího prezidenta. To skončí Zemanovi 8. března. Současný prezident už znovu kandidovat nemůže.

Petr Pavel kandiduje na prezidenta ČR

Někdejší vysoký představitel české armády a NATO Petr Pavel oznámil oficiálně svou prezidentskou kandidaturu. Získat chce 50 000 podpisů, které mu umožní ucházet se o nejvyšší ústavní funkci. Pavel to řekl v Ostravici na Frýdecko-Místecku, odkud vyšel se svými příznivci na Lysou horu v Beskydech.

„Předpokládám, že kandidaturu oznámím počátkem září. Přesný termín ještě ale nemám. Veřejnost se to ale včas dozví,“ uvedl. Podporu chce získat mezi lidmi sběrem podpisů. „Od začátku jsem říkal, že chci být nezávislý kandidát. Z tohoto důvodu se chci opřít minimálně o 50 000 podpisů. A k tomu slouží i takové akce, jako ta dnešní. Na ně zveme podporovatele. Tady mohou podepsat podpisové archy,“ řekl.

Prezidentské volby se uskuteční v lednu 2023. Kandidovat na prezidenta hodlají předseda hnutí ANO Andrej

PRANOSTIKY

Září

Teplé září – dobře se ovoci i vínu daří.

V září mnoho požárů bývá, proto se obloha rdívá.

Záříjový déšť polím potrava, záříjové spršky pro víno otrava.

Záříjová slota – hrstka deště, fůra bláta.

Po hojných deštích v září osení zimní se podaří.

Bouřky v druhé polovině září přináší mnoho větrů.

Bouřka v září – sněh v prosinci.

Bouřky v září – na jaře mnoho sněhu.

Ozve-li se v září hrom, bude v zimě zavát každý strom.

Teplé září – říjen se mračí.

Září víno vaří a co nedovaří, říjen dopeče.

Babí léto – léto na odchodě.

Touží-li září po rose, bude v říjnu bláta po ose.

Jaké počasí v září, tak se i březnu vydaří.

Když čechetek nevidati, hotov se na tuhou zimu.

Pěkné růže v zahrádkách věští pěkný podzim a pozdní zimu.

Divoké husy na odletu – konec i babímu létu.

Září jezdí na strakaté kobyle.

Podzim bohatý na mlhu věští v zimě mnoho sněhu.

Září, na léto jde stáří.

(mk)

Babiš (zatím se nerozhodl), odborový předák Josef Středula, bývalá rektorka Mendelovy univerzity Danuše Nerudová, senátor Pavel Fischer, lékař a někdejší rektor Univerzity Karlovy Tomáš Zima, podnikatel Tomáš Březina, podnikatel a matematik Karel Janeček a mnozí další.

Čeští politici srovnávají sovětský vpád do Československa s válkou na Ukrajině

Petr Fiala

Vůle pomáhat Ukrajině musí přetrvat, uvedl v souvislosti s 54. výročí začátku okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy v čele se sovětskou armádou premiér Petr Fiala (ODS). Podle předsedy opozičního hnutí ANO Andreje Babiše (ANO) tehdejší invaze oddálila v Československu pád totality. Vicepremiér a ministr vnitra Vít Rakušan (STAN) uvedl,

že imperiální tendence, dříve Sovětského svazu a nyní Ruska, se nezměnila.

Fiala připomněl, že invaze v srpnu 1968 ukončila období uvolněné atmosféry tzv. pražského jara. „O čtyřiapadesát let později vpadlo Rusko za vydatné pomoci Běloruska na území samostatné Ukrajiny, aby ji zbavilo nezávislosti a svobody. Rusko tak kousek od nás rozpoutalo brutální válku, ve které denně zabíjí lidi, ničí školy, nemocnice a památky a vyhání obyvatele z jejich domovů. Naše vůle pomáhat Ukrajině nás nesmí opustit,“ napsal na twitteru předseda vlády. Nelze podle něho dovolit, aby agresor zvíťazil. „Jde i o naši svobodu a bezpečnost,“ uvedl.

Baxa se ve Lvově sešel s ministry kultury zemí střední a východní Evropy

Martin Baxa

Ministr kultury Martin Baxa (ODS) cestoval na pozvání ukrajinského ministra kultury a informační politiky Oleksandra Tkačenka do Lvova. Sešel se s ministry kultury zemí střední a východní Evropy a pobaltských států. Řešili dopady ruské válečné agrese na ukrajinské kulturní památky a jednali o možnostech pomoci Ukrajině v oblasti kultury.

Lvov je největší město západní Ukrajiny a jeho centrum je zapsáno na seznamu světového dědictví UNESCO. „Stále platí naše nabídka pomoci mimo jiné při restaurování ukrajinských kulturních památek a dědictví. Spolupráci na poli kultury považuji za stejně důležitou jako ostatní formy pomoci, které poskytuje Ukrajině vláda ČR. Kultura spojuje a je duší každého národa,“ řekl Baxa.

Mezinárodní letecké cvičení Ample Strike

Do leteckého cvičení se zapojilo na 900 českých i spojeneckých vojáků ze sedmi zemí. Cvičení trvalo do 16. září, konalo se na letištích v Náměšti nad Oslavou, Čáslavi a Kbelích, ve výcvikových prostorech Boletice a Libavá a v okolí Českých Budějovic.

Ample Strike česká armáda pořádala podeváté. Hlavním cílem cvičení bylo sladění činnosti předsunutých leteckých návodčích s posádkami letadel a velitelů na zemi. Kromě asi 700 českých se do něj zapojily i dvě stovky zahraničních vojáků z Estonska, Lotyšska, Německa, Slovenska, Slovinska a USA.

Česká armáda do cvičení nasadila například vrtulníky Mi-35/24 a Mi-171, bitevníky L-159 a transportní stroje CASA C-295. Zúčastnily se také německé bitevníky Panavia Tornado a Eurofighter Typhoon. Účast přislíbili rovněž američtí vojáci s letounem zajišťujícím doplňování paliva ve vzduchu KC-135, bitevními vrtulníky AH-64 a stíhačím letouny F-16.

Hnutí STAN opět povede Rakušan

Ministr vnitra a první vicepremiér Vít Rakušan podle očekávání obhájil post předsedy hnutí Starostové a nezávislí

(STAN). Hlasovalo pro něj 292 z 305 přítomným delegátů mimořádného sněmu v Hradci Králové. Protikandidáta neměl. Na prvního místopředsedu Starostů a nezávislých pak s úspěchem kandidoval Rakušanův favorit, poslanec Lukáš Vlček. Řadovými místopředsedy se stali Jan Farský, poslankyně Michaela Šebelová, exstarosta Spáleného Poříčí Pavel Čížek a poslanec Jan Lacina.

Ve svém kandidátském projevu Vít Rakušan uvedl, že by hnutí STAN mělo být hrází proti populismu a extrémismu, který vzrůstá spolu s důsledky válečného konfliktu na Ukrajině. Chce také nastartovat profesionalizaci hnutí a obnovu důvěry u voličů.

Narychlo svolaným sněmem reaguje STAN mimo jiné na korupční kauzu spojenou s pražským dopravním podnikem, v níž čelí stíhání bývalý primátorův náměstek za STAN Petr Hlubuček. Hnutí STAN na mimořádném sněmu obměnilo velkou část vedení. Nové předsednictvo získalo mandát na dva roky.

České a polské stíhačky budou chránit slovenský vzdušný prostor

Česká ministryně obrany Jana Černochová (ODS), její polský kolega Mariusz Blaszczak a slovenský ministr obrany Jaroslav Nad' (Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti OLANO) podepsali společnou deklaraci o ochraně slovenského vzdušného prostoru českými stíhačkami JAS 39 Gripen a polskými stíhačkami F-16. Na Slovensku tak skončí třiatřicet let trvající éra ruských stíhaček MiG-29. Nad' nevyhloučil, že Slovensko poskytne stíhačky MiG-29 Ukrajině, ale nic konkrétního neprozradil. Česká republika a Slovensko se během jednání zároveň dohodly na společném postupu při nákupu švédských pásových bojových vozidel CV90. „Společnou akvizici můžeme snížit celkovou cenu,“ zdůraznil Jaroslav Nad' s tím, že tento projekt má hodnotu 1,7 až 1,8 miliardy eur (41,9 až 44,3 miliardy korun).

Česká republika v červenci zrušila tendr na nákup pásových bojových vozidel pěchoty za více než 50 miliard korun a rozhodla se oslovit přímo švédského výrobce BAE Systems.

Vzpomínáme...

10. 9. 1932 se narodil **Otakar Motejl**, právník, politik, první veřejný ochránce práv († 9. 5. 2010).

14. 9. 1937 zemřel **Tomáš Garrigue Masaryk**, filozof, politik, první prezident Československa (* 7. 3. 1850).

Evropa musí oddělit ceny plynu a elektřiny

Mimořádná evropská rada pro energetiku se uskutečnila v pátek 9. září. Svolał ji ministr průmyslu a obchodu Jozef Síkela (za STAN). Trh s energiemi přestal podle něj fungovat. Evropa podle něj musí oddělit ceny plynu od ceny elektřiny, rada bude projednávat návrh na stanovení maximální ceny plynu, který se využívá pro výrobu elektřiny. Stanovení maximální ceny plynu je podle Síkely funkční a méně nákladné řešení, které by mělo srazit ceny elektřiny dolů.

Cena plynu vzrostla od června až do dneška z 18 eur za jednu megawatthodinu (MWh) až na zhruba 310 eur na

MWh. Nutné budou podle Síkely tržní intervence, se kterými mohou přijít státy společně s obchodníky s energiemi. Má to pomoci zamezit nefunkčnosti trhu. Evropská unie je podle něj blíž společnému postupu při řešení cen energií, než byla kdy předtím. Síkela doufá v celoevropské řešení, protože jde podle něj o nejlepší a nejlevnější možnost.

Ministr uvedl, že často skloňované stanovení cenového stropu elektřiny by znamenalo výdaj 150 miliard korun za každých 100 euro snížené ceny oproti té tržní. Při stanovení stropu na polovinu současné ceny, tedy 500 eur za MWh, by tak stát dal ročně na kompenzaci 750 miliard korun, což je podle Síkely například více, než kolik dá stát na důchody a desetinásobek toho, co dá na obranu.

Podle Síkely není stanovení maximálních cen plynu využívaného pro výrobu elektřiny jediným možným řešením. EU podle něj může otevřít otázku emisních povolenek, které nyní tvoří již významnou část cen elektřiny. Na řadu může přijít také celková regulace cen energií nebo úplné oddělení cen plynu a elektřiny.

Státní dluh v pololetí stoupl o 242 miliard na 2,7 biliónu korun

Státní dluh v prvním pololetí stoupl o 242 miliard korun na 2,7 biliónu korun. Vyplývá to informací, které zveřejnilo ministerstvo financí na internetu. Na každého Čecha tak hypoteticky připadl dluh zhruba 257 000 korun. Státní dluh je tvořen dluhy vlády a vzniká především hromaděním schodků státního rozpočtu. Financován je pokladními poukázkami, státními dluhopisy, přímými půjčkami nebo půjčkami od Evropské investiční banky.

Zavést euro zatím není aktuální, shodli se Vystrčil s Havlíčkem

Zavedení eura v České republice je v současné době i v nejbližší budoucnosti nereálné a nevýhodné. Země by přišla o samostatnou měnovou politiku České národní banky a možnost využívat kurz koruny. Na CNN Prima News se na tom shodli předseda Senátu Miloš Vystrčil (ODS) a místopředseda Sněmovny Karel Havlíček (ANO). K zavedení eura se vyjádřili v souvislosti s výzvou staronového předsedy hnutí STAN Víta Rakušana, který vyzval na sněmu k diskusi o zavedení eura v rámci vládní koalice.

Česko by se mělo opět začít upínat k cíli přijmout euro i podle vyjádření vládní TOP 09 z počátku července. Podle strany by to oživilo ekonomiku. Zavedení společné měny je především politické rozhodnutí, ČR se k němu zavázala při vstupu do EU, sankcím za odklad kroku ale nečelí. Premiér Petr Fiala (ODS) již dříve řekl, že Česko se v tomto volebním období euru nepřiblíží.

Dvacátou zemí Evropské unie používající společnou měnu se od ledna stane Chorvatsko. Česká republika tak zůstane jednou z posledních sedmi unijních zemí, které si ponechávají vlastní měnu.

Evropská komise schválila podporu 7,5 miliardy korun České poště

Evropská komise (EK) schválila státní podporu České poště. Zamýšlených 7,5 miliardy korun jí v souladu s pravidly Evropské unie náleží jako náhrada za plnění povinnosti univerzální poštovní služby v letech 2018 až 2022. Komise to uvedla ve svém sdělení. Univerzální služba obsahuje například povinnost provozovat 3 200 poboček nebo doručovat na všechny adresy v České republice každý pracovní den. Tyto služby jsou přitom ztrátové, proto je stát doplácí.

Komise je exekutivním orgánem EU s rozsáhlými pravomocemi a plní mimo jiné i funkci unijního antimonopolního úřadu. Poskytnutí podpory vyšetřovala od června 2020. Obrátili se na ni totiž dva konkurenti České pošty, kteří tvrdili, že Česká pošta na pomoc z veřejných peněz nemá nárok.

„Poštovní služby hrají ve společnosti důležitou úlohu, protože propojují občany a usnadňují sociální soudržnost.

V rozhodnutí potvrzujeme, že plán Česka kompenzovat České poště poskytování univerzálních poštovních služeb je v souladu s pravidly EU pro státní podporu. Česká pošta bude v celém Česku nadále poskytovat poštovní služby za dostupné ceny individuálním i firemním zákazníkům, aniž by docházelo k nepřiměřenému narušování hospodářské soutěže,“ uvedla místopředsedkyně EK odpovědná za politiku hospodářské soutěže Margrethe Vestagerová.

Komise podle generálního ředitele České pošty Romana Knapa potvrdila, že výše kompenzace, na kterou má pošta podle zákona nárok, ani nepokrývá veškeré čisté náklady. Nemůže tedy jít o nedovolenou podporu.

OKD loni vytvořilo zisk 216,8 miliónu korun

Těžební společnost OKD uzavřela loňské hospodaření s čistým ziskem 216,8 miliónu korun, předloni byla ve ztrátě 2,437 miliardy korun. Objem výroby firmě meziročně stoupl téměř o 104 000 tun na 2,47 miliónu tun uhlí a tržby za prodej vlastních výrobků a služeb o tři miliardy na 9,24 miliardy korun. Ukazatel EBITDA (provozní zisk před odpisy) překročil před mimořádnými operacemi souvisejícími s tvorbou rezerv dvě miliardy korun. Společnost to uvedla ve výroční zprávě zveřejněné ve Sbírce listin.

Předseda představenstva Roman Sikora uvedl, že provoz podniku i loni ovlivňovala koronavirová pandemie, ale zkušenosti z předchozího roku firmě pomohly tuto situaci lépe a efektivněji zvládat bez zásadních dopadů na výsledky výroby. „Testování našich zaměstnanců významně pomohlo zabránit nekontrolovanému šíření nemoci, a přestože nastala období v roce, kdy v některých osádkách chyběly větší počty pracovníků, náš těžební plán se podařilo dokonce mírně překročit,“ uvedl Sikora.

Trh v první polovině loňského roku stagnoval a poptávka po uhlí byla velmi nízká. „Zlomový byl pro vývoj cen na trhu květen, kdy jsme začali sledovat zvyšující se poptávku po energetickém uhlí a rostoucí cenový index,“ uvedl předseda představenstva.

Český rozpočet na rok 2022 se schodkem 330 miliard

Vláda schválila novelu rozpočtu na rok 2022 se schodkem 330 miliard. V březnu kabinet schválil letošní rozpočet se schodkem 280 miliard korun. Ministr financí Zbyněk Stanjura připomněl, že původní návrh letošního rozpočtu předložený tehdejší vládou Andreje Babiše z hnutí ANO počítal s deficitem téměř 380 miliard. Do novely zákona zahrnul Stanjura například poměrnou část vládních výdajů určených pro boj s vysokými cenami energií. Do schodku se promítne třeba i nákup plynu do státních hmotných rezerv nebo pětistícirový jednorázový příspěvek na dítě.

Ministerstvu zahraničí připisuje návrh novely rozpočtu na letošní rok další výdaje 120 miliónů korun. Měly by jít na poskytnutí peněžních darů do zahraničí mezinárodním organizacím a institucím na stabilizaci situace na Ukrajině. V zemi, která čelí vojenskému napadení Ruskem, mají pomoc s odminováním, opravou kritické infrastruktury a přípravou nouzových obydlí na zimu pro 6,2 miliónu vnitřně vysídlených lidí a stabilizaci navrátilých se Ukrajinců.

Letošní rozpočet ministerstva vnitra se zvýší o zhruba 3,3 miliardy korun. Peníze vnitro použije na nákup policej-

ních aut, ubytovny pro policisty v pražských Kunraticích a obměnu a doplnění techniky pro hasiče. Finance použije také na dávky důchodového pojištění a sociální dávky či na mimořádnou pomoc v rámci Azylového, migračního a integračního fondu.

Česko v pololetí získalo z rozpočtu EU o 23,5 miliardy víc, než do něj odvedlo

Česká republika získala od Evropské unie v prvním pololetí o 23 a půl miliardy korun víc, než kolik do společného rozpočtu odvedla. Informovalo o tom ministerstvo financí. Za prvních šest měsíců stát dostal od unie přes 48 miliard korun a dalších skoro 8 miliard Česko převzalo z Evropského plánu na podporu oživení. Do evropského rozpočtu stát naopak odvedl 32 a půl miliardy. Česká republika tak zůstává čistým příjemcem evropských peněz. Od svého vstupu do Evropské unie v roce 2004 zaplatila do evropského rozpočtu 775,9 miliardy Kč a získala zhruba 1,75 biliónu Kč. „V pololetí letošního roku jsme překonali symbolickou hranici jednoho biliónu korun, který jsme od našeho vstupu do EU získali navíc proti našim odvodům. Nyní nás čeká půlroční předsednictví Radě EU, kdy máme příležitost provést Evropu tímto turbulentním obdobím, zvýšit na evropské úrovni kredit ČR a samozřejmě prosadit některé naše národní zájmy,“ komentoval data ministr financí Zbyněk Stanjura (ODS).

ČSÚ: Česká ekonomika ve druhém čtvrtletí meziročně stoupla o 3,6 procenta

Česká ekonomika v letošním druhém čtvrtletí meziročně stoupla o 3,6 procenta a proti předchozímu čtvrtletí se hrubý domácí produkt (HDP) zvýšil o 0,2 procenta. Vyplývá to z předběžného odhadu Českého statistického úřadu (ČSÚ). V meziročním srovnání k růstu HDP pomohly podle statistiků výdaje na konečnou spotřebu a tvorba hrubého kapitálu, naopak negativní vliv na něj nadále měla zahraniční poptávka.

K mezičtvrtletnímu růstu české ekonomiky na výdajové straně přispěla jen domácí poptávka, komentoval zveřejněné výsledky ředitel odboru národních účtů ČSÚ Vladimír Kermiet. Podle něj mírný mezičtvrtletní růst hrubé přidané hodnoty podpořilo odvětví služeb, naopak průmysl a stavebnictví stagnovaly. Na meziročním růstu hrubé přidané hodnoty se nejvíce podílela odvětví obchodu, dopravy, ubytování a pohostinství. Dařilo se i stavebnictví i větší odvětví služeb, doplnil ČSÚ.

EK snížila výhled růstu české ekonomiky na příští rok, letošní zvýšila

Česká ekonomika v příštím roce vzroste o dvě procenta, což je proti jarnímu odhadu o sedm desetin procentního bodu nižší tempo. Naproti tomu letos by měl být růst hospodářství ve srovnání s původním předpokladem o čtyři desetiny bodu vyšší a dosáhnout 2,3 %. Ve své letní makroekonomické předpovědi to uvedla Evropská komise (EK).

Průměrná míra inflace by letos měla dosáhnout 13,9 % a být po trojici pobaltských zemí nejvyšší v EU. Na příští rok odhaduje unijní exekutiva v České republice pokles inflace na 5,8 %.

Za zvýšením letošního růstu je podle komise především výkon českého hospodářství v prvním čtvrtletí roku, kdy nedostatek některých surovin ovlivnil českou průmyslově založenou ekonomiku méně, než se čekalo. Výkonu hospodářství pomohl postpandemický příliv nových investic a posílení exportu. Ve druhém čtvrtletí se ale už začaly projevovat dopady ruské invaze na Ukrajinu, zejména růst cen a pokles reálných příjmů, které omezují hospodářskou aktivitu. S těmito důvody souvisí i snížení odhadu tempa růstu české ekonomiky na příští rok.

MF v predikci pro letošek zlepšilo odhad růstu ekonomiky na 2,2 procenta

Ministerstvo financí zlepšilo výhled vývoje české ekonomiky. Ta podle aktuální prognózy letos poroste o 2,2 desetiny procenta. Přitom ještě v dubnu úřad očekával tempo růstu kolem 1,2 desetiny procenta. Pro příští rok odhad zhoršilo MF na 1,1 procenta. V předchozí dubnové prognóze úřad čekal růst ekonomiky příští rok o 3,6 procenta. Loni hrubý domácí produkt (HDP) stoupl o 3,5 procenta. Zároveň by letos měla podle MF průměrná inflace činit 16,2 procenta a příští rok by měla klesnout na 8,8 procenta. V dubnu úřad počítal pro letošek s inflací 12,3 procenta a pro příští rok 4,4 procenta. Během zbytku letošního roku by se podle MF měla inflace přiblížit až ke 20 procentům.

„Ruská agrese na Ukrajině rozpoutala nebezpečný makroekonomický koktejl klesajícího výkonu evropských ekonomik a rostoucí inflace. Pokud jde o očekávanou technickou recesi, tedy mezičtvrtletní pokles HDP dvakrát po sobě, to samo o sobě není tragédií. Daleko problematičtější je inflace, která je vedle zajištění dostatku dostupných energií pro naše domácnosti a firmy hlavním ekonomickým problémem, se kterým se musíme vypořádat,“ uvedl ministr financí Zbyněk Stanjura (ODS).

Bankovní asociace zlepšila odhad růstu české ekonomiky pro letošek na 2,4 %

Česká bankovní asociace (ČBA) v nové prognóze zlepšila odhad růstu české ekonomiky pro letošní rok na 2,4 procenta. V předchozí květnové prognóze počítala letos s růstem hrubého domácího produktu o 1,8 procenta. Důvodem je zejména příznivější vývoj v první polovině roku, zatímco pro druhou polovinu roku čeká přechod do mírné recese. Loni česká ekonomika stoupla o 3,3 procenta.

Recese může pokračovat i začátkem příštího roku, a růst pro rok 2023 proto asociace citelně snížila z téměř tří procent na jedno procento. Rizika prognózy však zůstávají výrazná kvůli pokračujícímu válečnému konfliktu a vývoji na energetickém trhu. V příštím roce předpokládá prognóza inflaci osm procent, na konci roku kolem čtyř procent.

Kvůli cenám energií skončily pekárny s objemem výroby za 1 mld. korun

Kvůli prudkému zdražování energií a rostoucím cenám mouky ukončily činnost pekárny s ročním objemem výroby zhruba za miliardu korun, což představuje asi pět procent kapacity pekárenského průmyslu v ČR. ČTK to sdělil výkonný ředitel Svazu pekařů a cukrářů v ČR Bohumil

Hlavatý. Ceny potravin podle Českého statistického úřadu v červnu meziročně vzrostly o 18 procent.

Cena mouky v červnu stoupla o téměř 70 procent, chleba zdražil o 28,6 procenta. Podle Hlavatého je za nárůstem cen pečiva zdražování mouky. Ceny, za které kupují pekárny mouku od dodavatelů, stouply až o 80 procent. Plyn podle svazu průměrně pekárnám zdražil o 300 procent. „Nárůst u plynu je však ještě větší, průměr snižují ty pekárny, kterým ještě letos dobíhají fixní ceny,“ uvedl.

Růst cen působí na přesun zákazníků ze sladkého a máslového pečiva k levnějším produktům, jako je například konzumní chléb nebo rohlíky. Mírně klesají i objemy prodeje, protože lidé méně pečivo vyhazují a kupují pouze to, co zkonsumují, doplnil Hlavatý.

Ministerstvo obrany nakoupí přes 200 vozů Tatra za téměř 2 miliardy

Ministerstvo obrany koupí 209 vozů Tatra za skoro 2 miliardy korun. O podpisu smlouvy rezort informoval na webu. Společnost Tatra Trucks dodá většinu aut ještě letos, zbytek pak armáda dostane začátkem příštího roku. Podle ministerstva už vojáci tento typ vozidel používají. Z více než 900 jich ale kvůli stáří musí do budoucna vyměnit dalších 640.

Armáda vozy Tatra využívá pro přepravu klíčového vojenského materiálu. V nejbližších dnech plánuje ministerstvo se společností uzavřít ještě další smlouvu za zhruba 1,2 miliardy korun. Pořídí za ně osmdesát těžkých nákladních terénních automobilů. „V dnešní složité bezpečnostní situaci jde o další důležitý krok k posílení obrany České republiky. Jsem velmi rád, že se nám podařilo dojednat smlouvu právě s českým výrobcem,“ uvedl náměstek ministryně obrany pro vyzbrojování Lubor Koudelka.

Přibývá firem, které jsou nebo budou kvůli cenám energií v provozní ztrátě

Svaz průmyslu a dopravy ČR (SP) upozornil na to, že přibývá firem, které jsou nebo budou kvůli drahým energiím v provozní ztrátě, ačkoliv minulé roky vykazovaly zisk. Dopady na podniky podle svazu nelze zlehčovat ani odsouvat. Nové smlouvy na dodávky elektřiny a plynu za několikanásobně vyšší ceny v kombinaci s očekávaným ochlazením ekonomiky a omezeními možnostmi dále promítat rostoucí vstupní náklady do cen produktů nejsou důvodem pro optimismus. Vláda by měla využít opatření z dočasného krizového rámce Evropské komise (EK).

Podnikatelská svoboda se za pět let v ČR snížila

Úroveň podnikatelské svobody za posledních pět let v ČR klesla. Hlavním důvodem je to, že stát na podnikatele uvaluje nové povinnosti, které s podnikáním nesouvisí. Vyplývá to analýzy Hospodářské komory na základě dat živnostníků a firem, které komora zastřešuje. „Stát zaměstnavatelům ukládá plnění povinností, kterými ze zaměstnavatelů vytváří sociální pojišťovny, protože podnikatelé musí poskytovat zaměstnancům určitá plnění. Příkladem je poskytování náhrady mzdy v prvních 14 dnech nemoci, i přestože nemocenské pojištění za zaměstnance si účtuje

stát, a sami zaměstnanci pojistné neplatí, platí ho jen zaměstnavatelé. Velkým problémem je třeba i to, že zaměstnavatelům byla uložena povinnost provádět exekuce srážkami z mezd,“ uvedl prezident komory Vladimír Dlouhý. Počet nových povinností ukládaných podnikatelům se přitom má podle analýz analytiků a legislativců komory nadále zvyšovat.

Pořízení bytu vyšlo loni Čecha na 13,3 ročního platu, nejvíce v Evropě

Pořízení vlastního bytu o ploše 70 metrů čtverečních vyšlo občana ČR loni na 13,3 průměrného hrubého ročního platu. Po nárůstu o 1,1 průměrného platu od roku 2020 se tak Česko řadí na pozici země s nejméně dostupným vlastním bydlením v Evropě. Vyplývá to z výsledků studie Deloitte Property Index 2022.

„Ve srovnání vybraných evropských metropolí je na tom hůře než Praha, kde získání vlastního bydlení vychází na 15,3 průměrného hrubého ročního platu, jen Amsterdam. Nizozemci za byty ve svém hlavním městě vydají 17,7 průměrného platu. Nejméně takových platů, 6,8, stojí bydlení v Oslu,“ uvedl vedoucí partner ve finančním poradenství Deloitte Miroslav Linhart.

Průměrná transakční cena nových bytů vzrostla v osmnácti z jednadeceti analyzovaných zemí. Nejintenzivnější nárůst zaznamenalo Maďarsko, o 24 procent. V ČR byl nárůst 14,4 procenta, tedy čtvrtý nejvyšší. Pokles byl v Lotyšsku (minus 1,3 procenta), Slovinsku (minus 3,8 procenta) a Španělsku (minus 8,5 procenta).

V ČR ve druhém čtvrtletí počet turistů stále nedosáhl předcovidových čísel

V hotelech, penzionech a kempch v Česku se ve druhém čtvrtletí letošního roku ubytovalo pět milionů turistů. Období před covidem se počet hostů nevyrovnal, ve druhém kvartále roku 2019 přijelo do hromadných ubytovacích zařízení v ČR téměř 5,8 miliónu hostů a o rok dříve téměř 5,5 miliónu. Ve srovnání se stejným obdobím loňského roku letošní údaj představuje nárůst o 229 procent. Vyplývá to z údajů, které zveřejnil Český statistický úřad.

„Výkony ubytovacích zařízení v letošním druhém čtvrtletí ještě nedosáhly objemů před pandemií. Stále chybí zahraniční hosté, kterých se ubytovalo jen 65 procent v porovnání s rokem 2019. Zatímco návštěvnost domácích hostů výsledky druhého čtvrtletí 2019 již překonala,“ uvedl vedoucí oddělení statistiky cestovního ruchu a životního prostředí ČSÚ Pavel Vančura.

Tržby ve službách stouply na jaře o 12,1 %

Tržby ve službách v letošním druhém čtvrtletí meziročně stouply o 12,1 procenta, rostly tak pátý kvartál za sebou. Dařilo se většině odvětvím, nejvíce ale službám souvisejícím s turistikou. Vyplývalo to z informací Českého statistického úřadu.

Například cestovním agenturám, kancelářím a jiným rezervačním činnostem na jaře tržby meziročně stouply o 217,1 procenta. Následovalo je ubytování s růstem tržeb o 146,5 procenta a letecká doprava s nárůstem o 135,6 procenta.

Průměrná nabídková sazba hypoték v srpnu stoupla na 6,28 procenta

Průměrná úroková sazba hypoték počátkem srpna činila 6,28 procenta a za poslední měsíc stoupla o 0,04 procentního bodu. Tempo růstu tak výrazně zpomalilo. Vyplývá to z údajů Fincentra Hypoindexu. Od jara je zpracováván podle nové metodiky na základě údajů k pátému pracovnímu dni každého měsíce. Metodika odráží aktuální průměrnou nabídkovou sazbu hypotečního úvěru pro 80 procent hodnoty nemovitosti.

„Toto mírné zvýšení je způsobeno pozdější reakcí jedné z bank na červnové zvýšení sazeb ze strany České národní banky. Nyní se dá tedy očekávat stagnace úrokových sazeb, kterou jsme předpovídali. Tu mohou vychýlit směrem dolů snad jen akční nabídky jednotlivých bank. Nicméně stagnace nemusí vydržet příliš dlouho, protože i odpůrce předchozího zvyšování základních sazeb guvernér ČNB Aleš Michl připustil jejich další možné zvýšení,“ uvedl hypoteční analytik Fincentrum & Swiss Life Select Jiří Sýkora.

Podle Hypoindexu měsíční splátka hypotečního úvěru na 3,5 miliónu korun sjednaného do 80 procent odhadní ceny nemovitosti při fixaci na tři roky, splatnosti 25 let a průměrné nabídkové sazbě 6,28 procenta činí v srpnu 23 151 korun. „Kombinací vysokých cen nemovitostí, úrokových sazeb a potažmo měsíčních splátek se především pro mladé stává sen o vlastním bydlení za současných podmínek nedosažitelný,“ upozornil Sýkora.

ČEZ letos zatím neprodal 5 % produkce, která vytvoří 20 % ročního obrátu

Energetická společnost ČEZ letos zatím neprodala pět procent své roční produkce elektřiny. Zbýlých pět procent bude ale díky současným vysokým cenám tvořit zhruba 20 procent celkového ročního obrátu firmy. ČTK to řekl finanční ředitel ČEZ Martin Novák. ČEZ kvůli tomu zvýšil odhad celkových hospodářských výsledků za letošní rok.

ČEZ prodává většinu své produkce dopředu. Například na příští rok už ČEZ prodal 70 procent dodávek elektřiny, na rok 2024 má prodaných 36 procent a na rok 2025 je prodáno 13 procent produkce elektřiny. Průměrná prodejní cena elektřiny u ČEZ činí na příští rok 90,50 eura (asi 2 200 Kč) za MWh a na rok 2024 to je 88,70 eura (přibližně 2 170 Kč) za jednu megawatthodinu.

Ve druhém čtvrtletí strmě vzrostly ceny zemědělských výrobců, výroba masa klesla

Výroba masa ve druhém čtvrtletí pokračovala v mírném poklesu. Meziročně se snížila o 2,7 procenta na 113 089 tun. Nejvíce klesla výroba hovězího masa, nejméně výroba drůbežního. Výrazně se zvýšily ceny zemědělských výrobců jatečných zvířat. Vyplývá to z údajů, které zveřejnil Český statistický úřad.

Ceny výrobců jatečného skotu vzrostly meziročně o 29,5 procenta, o 20 procent stouply také ceny jatečných prasat, u kuřat o víc než 13 procent. „Ceny jatečných zvířat se vyšplhaly ve druhém čtvrtletí na výjimečnou úroveň, jatečný skot a jatečná drůbež se dosud za tak vysokou cenu neprodávaly,“ doplnila Markéta Fiedlerová z ČSÚ.

Úřednické odbory se dohodly s vládou na navýšení platů

Úřednické odbory ukončily stávkovou pohotovost. V červnu ji vyhlásily kvůli požadavku na růst platů. Oznamoval to jejich předák Pavel Bednář. Odboráři se dohodli se zástupci vlády na desetiprocentním navýšení platových tarifů pracovníkům veřejné sféry, kteří letos přidáno nedostali. Týká se to zaměstnanců ve veřejných službách i zaměstnanců státu. Stávkovou pohotovost vyhlásilo začátkem června devět odborových svazů veřejného sektoru, mezi nimi třeba zdravotnické nebo školské odbory. Další čtyři svazy je podporovaly.

OKD prodlouží těžbu uhlí minimálně do konce roku 2023

Společnost OKD prodlouží těžbu minimálně do konce roku 2023. Má dostatek energetického i koksovateľného uhlí. Společnost má nyní uzavřené smlouvy na energetické uhlí s klíčovými zákazníky do 30. června 2023, vedení OKD začne usilovat o získání povolení pro těžbu na další období, což by umožnilo zajistit dodávky uhlí pro klíčové zákazníky až do roku 2025. Novinářům to řekli ministr financí Zbyněk Stanjura (ODS) a předseda představenstva OKD Roman Sikora.

V OKD pracuje přibližně 3 300 lidí. Vlastníkem firmy je prostřednictvím společnosti Prisko stát. V roce 2023 chce mít OKD deset aktivních porubů, celková produkce by příští rok mohla dosáhnout 1,3 miliónu tun černého uhlí, z toho asi 880 000 tun bude energetického uhlí. OKD je jediným producentem černého uhlí v Česku. Těžbu ale postupně ukončuje, protože se dlouhodobě nevyplácela.

Prodloužení těžby uhlí v OKD je podle odborníků dobrým krokem. Těžba je nyní zisková, uhlí zároveň může pomoci se současnou energetickou krizí při nedostatku plynu. Mělo by jít ale jen o dočasné řešení, řekli ČTK oslovení odborníci.

GZ Media otevřela třetí lisovnu vinylů v USA

Česká společnost GZ Media otevřela třetí lisovnu vinylových desek na severoamerickém kontinentě. Do výrobního závodu v Nashvillu v americkém státě Tennessee investovala zhruba 13,3 miliónu dolarů (přes 300 miliónů korun). Největší výrobce gramofonových desek na světě chce v továrně do dvou let vytvořit 255 nových pracovních míst.

Severoamerický kontinent byl pro GZ Media významný už v době, kdy se gramofonové desky začaly vracet do módy. Dodnes je hlavním odbytištěm vinylů, po kterých stále roste poptávka. Každá čtvrtá gramofonová deska, která se v současnosti na světě prodá, pochází od GZ Media, uvedla firma.

Český letoun z Aera získal typovou certifikaci a volnou cestu na světové trhy

V Aeru Vodochody pokračuje sériová výroba letounu L-39NG. Získal typovou certifikaci bez omezení pro cvičný proudový letoun, může se proto prodávat do celého světa. Začala jednání s dalšími zákazníky z několika států.

První sériově vyrobený stroj má vzletnout letos, uvedl v tiskové zprávě PR Manager Aera Vodochody Lukáš Hora. Proces získání typové certifikace trval pět let. „Nově získaná typová certifikace bez omezení pro L-39NG potvrzuje, že tento špičkový stroj překonává svého předchůdce. Všichni v Aeru věříme, že L-39NG bude v budoucnu ještě úspěšnější. To je pozitivní zpráva nejen pro Aero, ale pro celý český letecký průmysl, který je do výroby a vývoje L-39NG intenzivně zapojen,“ uvedl ředitel Aera Vodochody Viktor Sotona.

Český cvičný proudový letoun L-39NG využívá soudobé technologie výroby a moderní vybavení. Avionika letounu je připravena pro výcvik budoucích pilotů letounů čtvrté a páté generace. Součástí letounu je i široké spektrum simulačních technologií včetně připravovaného zapojení do vysoce moderního taktického simulačního centra s cílem zvýšit účinnost výcviku.

Průzkum STEM: Polovině Čechů se zhoršila ekonomická situace

Polovina Čechů má potíže vyjít s příjmem. Ukazuje to květnový průzkum agentury STEM, do kterého se zapojila tisícovka respondentů. Přes 80 procent lidí vidí ekonomickou situaci v zemi jako špatnou, ještě loni si to myslelo míň než 70 procent dotazovaných. Ještě prudší růst cen pak očekává přes 40 procent lidí. Celkem 85 procent lidí pohlíží na další vývoj s obavami a nejistotou. „Zaznamenáváme poměrně prudký propad hodnocení. Covidová pandemie a její důsledky se zčásti přelévají do situace, která je teď způsobena válkou na Ukrajině,“ uvedl sociolog STEM Martin Buchtík. Dodal, že společnost v minulých letech konjunktury bohatla a její nynější šok je daný také tím, na jaké ceny a nastavení rodinných rozpočtů byli lidé zvyklí.

Bankovní rada ČNB ponechala základní úrokovou sazbu na sedmi procentech

Základní úroková sazba se teď nebude zvyšovat. Česká národní banka ji ponechá na sedmi procentech. Rozhodla o tom bankovní rada. Ta jednala poprvé po personálních změnách. Zasedání vedl nový guvernér Aleš Michl, který je proti zvyšování sazeb. Za Michlova předchůdce Jiřího Rusnoka rada úrokovou sazbu zvýšila devětkrát v řadě. Od úrokových sazeb ČNB se odvíjejí úroky bankovních vkladů a úvěrů. Podnikům vyšší úroky přinášejí dražší úvěry na investice a provoz, domácnostem zase dražší půjčky na bydlení. Bankovní rada nyní také rozhodla, že centrální banka bude i dál bránit nadměrným výkyvům kurzu koruny.

Jednání rady se účastnilo všech sedm členů. Tři z nich jsou v radě od začátku července. Na jednání byl i ministr financí Zbyněk Stanjura z ODS.

Dovoz obuvi klesá, domácímu průmyslu se daří lépe

Množství dovezených párů obuvi do Česka se loni meziročně snížilo ze 77 na 73 miliónů, což je nejméně za posledních pět let. Hodnota dovezené obuvi se pohybuje za tu dobu okolo 27 miliónů korun, což znamená, že průměrná cena jednoho páru roste. Pokles je daný tím, že se vozí

stále méně obuvi z Číny, loni to bylo 31 miliónů párů, což je stále nejvíce. Na dalších místech zůstávají poměrně stabilně dovozci z Vietnamu, Kambodži, Polska a Německa, vyplývá z informací, které ČTK získala na brněnských veletrzích Styl a Kabo od České obuvnické a kožedělné asociace (ČOKA).

Pokles dovozu z Číny je dán i rostoucí průměrnou cenou jednoho páru. Teprve v roce 2015 překročila 100 korun, další čtyři roky se pohybovala už kolem 200 korun a loni činila 268 korun, což je více než cena polské obuvi. Z Vietnamu se loni dovážely boty průměrně za 510 korun za pár. Nízká cena polské obuvi je dána tím, že se vozí ve velké míře nejlevnější typy, což jsou plastové pantofle.

Hitem se naopak stává ručně šitá obuv na míru od předních českých designérů a velkým trendem je také čím dál vyšší poptávka po barefoot obuvi, kterou vzhledem k její jednoduché konstrukci začali vyrábět menší výrobci a živnostníci.

Objem vývozu z Česka je dlouhodobě částečně zkreslený tím, že se reexportuje dovezená obuv. Tuzemské firmy, které ještě zůstaly, přecházejí často na konstrukčně složitější výroby s vyšší užitnou hodnotou a moderním designem, aby obstály v silné konkurenci. Daří se jim exportovat 70 až 80 procent produkce, zejména do zemí Evropské unie. Loni se v Česku vyrobilo 4,2 miliónu párů obuvi, a to je nejvíce od roku 2011.

Prodej potravin na splátky

On-line supermarket Rohlik.cz zvažuje zavedení možnosti nákupu potravin na splátky. E-shop Košík.cz umožňuje odloženou platbu, v současné době ji využívají hlavně rodiny s dětmi. Vyplývá to z ankety ČTK mezi obchodníky.

„Aktuálně řešíme konkrétní kroky realizace. Cítíme zodpovědnost vůči našim zákazníkům v době krize co nejvíce vyjít vstříc a ulehčit jim, a proto neustále hledáme způsoby, jak udělat nákup u nás výhodný a cenově udržitelný,“ řekla mluvčí internetového obchodu rohlik.cz Lutfia Volfová.

Konkurenční on-line supermarket Košík.cz začal podle svého mluvčího Františka Brože v době koronavirové krize nabízet možnost odložené platby. V té době ji využívali hlavně lidé, kteří potraviny na internetu nakupovali poprvé. „Dnes to jsou hlavně rodiny s dětmi, které chtějí stihnout například zajímavou akci na nákup plen, dětské kosmetiky a zároveň mají pár dnů do doby, než jim přijde mateřská nebo rodičovská,“ uvedl. Odloženou platbu na nákup potravin před dvěma lety umožnila společnost Mallpay. „V současnosti potraviny pomocí Mallpay tlačítka zaplatilo už sedm procent z našich více než 100 000 klientů.“

Dvě pětiny českých firem se neobejdou bez plynu

Téměř 40 procent českých firem, které využívají při své činnosti plyn, se bez něj vůbec nedokážou obejít. Vyplývá to z průzkumu projektu ČSOB Index očekávání firem, který má ČTK k dispozici. Zastavení dodávek zemního plynu by tak podle průzkumu, jehož se účastnilo 400 společností a podnikatelů, mohlo vést k vážným potížím v tuzemské ekonomice. Při svém podnikání přitom v Česku používá plyn 40 procent malých a středních firem a podnikatelů a u podniků s obratem nad 40 miliónů korun dokonce

55 procent respondentů. „Z průzkumu vychází, že 34 procent firem spoléhajících se na plyn by muselo v případě výpadku stávající distribuce urychleně hledat náhradní zdroj dodávek plynu, nebo zastavit provoz. Naopak další čtyři procenta firem, které se bez plynu neobejdou, mají odpovídající zásoby.

Sběratelé na aukcích v Česku v prvním pololetí rekordně utráceli

Sběratelé uměleckých předmětů letos na aukcích konaných v Česku utratili rekordní částku. Za první pololetí to bylo přes 910 milionů korun, v meziročním srovnání je to nárůst o 7 procent. Informoval o tom Jan Stuchlík, šéfredaktor serveru Artplus, který se na trh s uměním specializuje. Podle Stuchlíka to letos bylo navíc poprvé, kdy někdo za jedno dílo zaplatil víc než 100 milionů korun. Zároveň se podařilo prodat víc než polovinu nabízených děl.

ČEZ, Westinghouse a Framatome uzavřely smlouvy na dodávky paliva pro Temelín

Energetická společnost ČEZ uzavřela smlouvy s americkou společností Westinghouse a francouzskou firmou Framatome na dodávky palivových souborů pro jadernou elektrárnu Temelín. Oba dodavatelé byli vybráni ve výběrovém řízení letos v dubnu. Dodávky souborů na více než deset let začnou v roce 2024. Hodnota kontraktu se pohybuje v řádu miliard korun. ČTK to sdělil mluvčí Skupiny ČEZ Ladislav Kříž. Nyní se používá ruské palivo od společnosti TVEL, která spadá do ruského státního holdingu Rosatom.

Společnost Westinghouse s výrobním závodem ve Švédsku už palivové soubory do Temelína po jeho spuštění deset let dodávala. Společnost Framatome je jediným výrobcem se sídlem v Evropské unii, který dodává palivové soubory do většiny západoevropských jaderných elektráren.

Stát díky Budvaru šetří peníze za propagaci země v cizině

Český stát by si měl nechat pivovar Budvar i proto, že díky němu šetří za propagaci země v zahraničí. Ředitel Budvaru Petr Dvořák tak reagoval na aktuální diskusi o možném prodeji pivovaru. Navrhla ho předsedkyně Sněmovny Markéta Pekarová Adamová (TOP 09), podle níž není žádný racionální důvod, aby stát vlastnil pivovar.

„Pohybujeme se na špici odvětví. Jenom za loňský rok jsme vyvezli 1,3 milionu hektolitru našeho piva, to je 260 milionů půllitrů, konzumentů po celém světě,“ řekl Dvořák. Slova Pekarové Adamové podle Dvořáka vyvolala nejistotu a zákazníci volají, zda mohou pokračovat ve spolupráci s Budvarem. „Přes 75 procent českého piva je v zahraničních rukách. Česká republika přitom historicky fungovala jako hlavní pivní inspirace pro svět. Tvořili jsme piva, podle nichž vařil pivo celý svět. Dnes určuje pivovarnictví u nás svět, což je škoda,“ řekl Dvořák. Budvar spolupracuje asi s třiceti malými pivovary.

Proti případnému prodeji českobudějovického pivovaru se již dříve postavil ministr zemědělství Zdeněk Nekula (KDU-ČSL). „Jednoznačně říkám, že Budějovický Budvar prodávat nebudeme,“ uvedl.

Projev premiéra potvrdil spekulace o rozdělení ČEZ

Televizní projev premiéra Petra Fialy (ODS), ve kterém řekl, že stát chce mít v blízké budoucnosti pod kontrolu celou síť tuzemských klíčových elektráren, tedy vlastní výrobu elektřiny, potvrdil podle oslovených odborníků spekulace o možném rozdělení energetické společnosti ČEZ na soukromou a státní část. Stát by získáním elektráren mohl ovlivňovat ceny elektřiny. O odkup jiných elektráren než elektráren ČEZ ale státu podle uvedených expertů zřejmě nepůjde.

Majoritním akcionářem ČEZ je stát, který drží přes ministerstvo financí zhruba 70 procent akcií, zbytek drží minoritní akcionáři. Fiala již v květnu v rozhovoru pro *Hospodářské noviny* uvedl, že vláda uvažuje o restrukturalizaci polostátní společnosti ČEZ, přičemž jednou z možností je rozdělení firmy. Ještě to ale vyžaduje důkladnější analýzy, dodal.

Ceny energií vzrostly meziročně o desítky procent. Podle vládní analýzy, kterou citoval deník *E15*, budou v porovnání s loňským říjnem na konci června ceny elektřiny vyšší o 45 procent a ceny plynu o 35 procent. Analýza, kterou má *E15* k dispozici, dále upozorňuje, že do konce letošního roku vzrostou ceny elektřiny o 86 procent a plynu o 59 procent, a to za předpokladu ustálení současné úrovně velkoobchodních cen.

Síkela: Novela umožní při nedostatku plynu nechat v provozu uhelné elektrárny

Jozef Síkela

Dodávky plynu do České republiky jsou nyní stabilní a bez výpadků. Okolní země ale hlásí pokles dodávek plynu. Nelze proto vyloučit, že se dodávky ruského plynu do ČR omezí nebo úplně přeruší. Vláda schválila novelu energetického zákona, která umožní vyhlášení takzvaného předcházení stavu nouze v teplárenství. Umožní ponechat krátkodobě v provozu uhelné elektrárny, které by se jinak kvůli emisím musely odstavit. Novinářům to po jednání krizového štábu k situaci v plynárenství řekl ministr průmyslu a obchodu Jozef Síkela (za STAN).

Česká republika patří v Evropě mezi země, které plynové zásobníky plní nejrychleji, uvedl Síkela. Ministr připomněl, že stát získal významnou část kapacity v termínalech na zkapalněný zemní plyn (LNG) v Nizozemsku. Přesnou kapacitu ale nesdělil, jde podle něj o informaci, kterou nelze zveřejnit.

Stát nechystá žádné omezování dodávek zemního plynu průmyslovým podnikům, ani domácnostem. Řekl to ministr financí Zbyněk Stanjura z ODS s tím, že Česko má dostatek zásob. Podle něj je země při běžných teplotách schopna pokrýt spotřebu firem a domácností až do srpna příštího roku. A to i za předpokladu, že by do tuzemska úplně přestal proudit plyn z Ruska.

Nedostatky v návrhu úsporného tarifu

Řada odborníků kritizuje, že v návrhu úsporného tarifu na energie chybějí konkrétní částky. Podle některých to odráží váhání vlády, zda nezvýšit už letošní podporu. Kvůli chybějícím částkám nemohou domácnosti ani investoři plánovat, míní experti. Podle ekologů je absurdní, že ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) plánuje doplnit částky až při jednání vlády.

Ministerstvo financí si spíše prosadí svůj minimalistický přístup. „Což je myslím škoda a neodpovídá to současné kritické situaci pro odběratele,“ dodal analytik společnosti ENA Jiří Gavor, který působí také jako výkonný ředitel Asociace nezávislých dodavatelů energií (ANDE). MPO navrhuje letos rozdělit mezi domácnosti více než deset miliard korun jako první část pomoci. Dalších 30 miliard Kč navrhuje rozdělit na začátku příštího roku.

Předložený návrh kritizuje ekologické Hnutí Duha. „Pár týdnů do topné sezóny a ministr (průmyslu Jozef) Síkela (za STAN) dál napíná milióny lidí, kteří neví, zda utáhnou účty za energie. Předložení prázdného formuláře úsporných tarifů bez toho nejdůležitějšího – částek, kterým stát lidem pomůže –, aby jej vyplnili ministři na vládě, je absurdní postup, který jsem ještě neviděl. Ministerstvo má předkládat odborně podložené návrhy k odborným připomínkám ostatních resortů a expertů,“ uvedl vedoucí energetického programu Hnutí Duha Jiří Koželouh.

Investice do rekonstrukcí bydlení v Česku vzrostou na 81 miliard

Celková částka investic mířících do rekonstrukcí rezidenčního bydlení letos v Česku dosáhne 3,26 miliardy eur, v přepočtu zhruba 81,5 miliardy korun. Meziročně jde o nárůst skoro o 20 procent, vyplývá z dat evropské stavební asociace Euroconstruct, sdružující devatenáct zemí. Zájem lidí o zvelebování svých bytů a domů potvrzují výrobci materiálů i stoupající úvěry u stavebních spořitelen. Podle odhadů Euroconstructu poroste objem rekonstrukcí rezidenčního bydlení letos v ČR nejrychleji v Evropě.

„V meziročním srovnání zaznamenala Stavební spořitelna České spořitelny v první polovině roku nárůst úvěrů na rekonstrukce o více než 50 procent,“ řekl ČTK Milan Pospíšil, expert na úvěry v České spořitelně. Vysoké ceny energií nutí lidi k renovacím o to více, že podle výsledků Sčítání 2021, které zveřejnil Český statistický úřad, pochází zhruba každý čtvrtý dům v Česku z období před rokem 1946. Bytový fond je tak zastaralý a úpravy jsou čas- to nutností.

Stanjura: Limit pro registraci k DPH i paušální dani vzroste z 1 na 2 milióny Kč

Limit pro registraci k dani z přidané hodnoty (DPH) a paušální dani by měl podle ministra financí Zbyňka Stanjury (ODS) od příštího roku vzrůst z jednoho na dva milióny korun. Pokračovat by letos a příští rok měly zrychlené odpisy. Návrh změny zákona schválila vláda, Stanjura doplnil, že součástí novely je snížení pokut u kontrolního hlášení pro malé podnikatele a další opatření pro snížení byrokracie a podporu podnikání.

V českých hospodách se snížil počet hostů i četnost jejich návštěv

Do českých restaurací chodí na pivo aspoň jednou za dva týdny polovina dospělých, v roce 2019 to byly téměř tři čtvrtiny. Před pandemií štamgasti zašli do oblíbené hospody v průměru devětkrát za měsíc, teď je to osm návštěv, vyplývá z aktuálního průzkumu Plzeňského Prazdroje, jehož výsledky má ČTK k dispozici. Situace podle průzkumu přiměla restaurátéry hledat cesty ke zlepšení služeb, což teď ještě hodně posílil růst inflace a pokles reálných výdělků.

„U nás se jednoznačně ukázalo, že klíčem ke zvýšení prodeje byli zaměstnanci. Je třeba, aby jídlo a nápoje aktivně nabízeli, a ne jen čekali, kdo si co objedná. Proškolení personálu dělá 80 až 90 procent úspěchu,“ řekl Pavel Chmelík, majitel Restaurace Žíznevje kozel v Klatovech. Restaurace začínají výrazně víc bojovat o zákazníky. „Hlavním impulsem byl covid. Před ním se většina nemusela moc snažit se zlepšovat. Lidi byli. Hosté ale teď chodí méně často a pečlivě vybírají, kde a za co své peníze utratí,“ řekl obchodní ředitel Prazdroje Tomáš Mráz.

Kutnohorská čokoláda bodovala na soutěži International Chocolate Awards

Kutnohorská čokoláda Lidka získala v mezinárodní soutěži výrobců čokolády International Chocolate Awards čtyři bronzové, tři stříbrné a jednu zlatou medaili. Díky tomu už podruhé postupuje do celosvětového kola nejlepších malových výrobců čokolády. ČTK o tom informovala Lada Bartošová z Muzea čokolády a čokoládovny v Kutné Hoře.

Čokoláda Lidka, která se vyrábí od roku 2018, už mezinárodní úspěchy slavila. Po necelém roce výroby získala první bronzovou medaili za hořkou čokoládu a o rok později dostala na evropské soutěži dvě bronzové a jednu stříbrnou medaili. V celosvětovém kole soutěže posbírala v roce 2021 dvě stříbrné medaile a jednu speciální cenu poroty za mléčnou čokoládu a na Academy of Chocolate v Londýně obdržela devět bronzových a jednu stříbrnou medaili.

Obnovená tradiční česká značka cukrovinek tak podle Bartošové navazuje na prvorepublikové úspěchy, kdy v letech 1926 a 1927 Lidka získala nejvyšší ocenění v Paříži a ve Filadelfii. Do 10. ročníku International Chocolate Awards se zapojily desetitisíce vzorků čokolád z Evropy, středního východu a Afriky.

V Plzni se otevřelo největší veřejné dobíjecí centrum pro elektromobily v Česku

Největší veřejné dobíjecí centrum pro elektromobily v ČR funguje již v Plzni. Tvoří ho jedenáct rychlodobíjecích stojanů s výkonem 50 kW, které obsluhují díky dvěma konektorům až dvaadvacet elektromobilů. Vzniklo na jižním okraji města u dálnice D5 Praha – Německo na parkovišti obchodního centra Olympia Plzeň.

Dobíjecí síť ČEZ se zhruba 430 stojany je nyní v ČR největší. V Plzeňském kraji má teď šestatřicet veřejných stanic, tedy více než čtvrtinu z celkového počtu v regionu, kde mají stojany další firmy jako Pražská energetika, E. ON i čerpací stanice pohonných hmot. ČEZ chce mít do roku 2025 přes 800 stojanů.

Mezi 1000 nejlepších vysokých škol na světě se dostalo osm z České republiky

Mezi 1000 nejlepších vysokých škol na světě se v letošním žebříčku zařadilo osm českých univerzit, o jednu více než loni. První desítku seznamu nejlepších vysokých škol ARWU (Academic Ranking of World Universities) vévodí americké a britské univerzity, první místo si už podvacáté v řadě vysloužila Harvardova univerzita. Nejlepší českou školou je podle žebříčku Univerzita Karlova, která skončila na děleném 301.-400. místě.

Takzvaný šanghajský žebříček ARWU patří mezi nejprestižnější mezinárodní hodnocení vysokých škol. Soustředí se především na vědeckou a výzkumnou úroveň institucí, pro hodnocení světových univerzit využívá šest ukazatelů, včetně počtu článků publikovaných v časopisech *Nature* a *Science*. Sleduje také počet nejcitovanějších vědců v databázi Highly Cited Researchers nebo počet držitelů Nobelovy ceny spjatých s danou institucí.

Afrikanista z Plzně se podílel na dosud největším souboru studií o rohu Afriky

Afrikanista Jan Záhořík z plzeňské filozofické fakulty se podílel na dosud největším souboru studií o tzv. africkém rohu, nejvýhodnější části vybíhající do Arabského moře. Objemná publikace *Routledge Handbook of the Horn of Africa* se 780 stranami, které obsahují komplexní přehled současného výzkumu, začala sloužit badatelům a studentům po celém světě. Záhořík je jedním z devíti mezinárodních editorů, autorem a spoluautorem tří kapitol a spolueditorem sekce o migraci, řekla ČTK mluvčí Západočeské univerzity Šárka Stará.

Publikace je podle Záhoříka monumentálním počinem. „Vznikala čtyři roky a zahrnuje současný výzkum desítek autorů z celého světa. Bude sloužit na řadě univerzit jako základní čtivo v kurzech, které se týkají dané oblasti, případně témat migrace, autoritářství, bezpečnosti a ekonomické integrace,“ uvedl.

Africký roh je oblast chráněná organizací UNESCO a tvoří ji státy Etiopie, Somálsko, Džibutsko a Eritrea.

Záhořík se věnuje Etiopii a východní Africe. Absolvoval třicet výzkumných, přednáškových a cestovatelských pobytů v Etiopii, Súdánu, Keni, Rwandě, Burundi a Maroku. Zabývá se především dějinami, společností a současnou politikou Etiopie. Přednášel na dvaceti univerzitách v Evropě, USA a Africe.

Česká inovace v léčbě leukémie

Tým českých vědců z centra Biocev, 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze (VFN) přišel s kombinací léků na leukémii, která může prodloužit přežití pacientů. Studii publikoval i prestižní odborný časopis *Blood Cancer Journal* z Nature Publishing Group, informovala 1. lékařská fakulta.

Myelodysplastický syndrom (MDS) je onkologické onemocnění kostní dřeně, při kterém dochází k nízké produkci nefunkčních krevních buněk. „Díky tomu mají pacienti nedostatek červených a bílých krvinek, klíčových pro obranyschopnost organismu, a dále i destiček pro krevní srážení,“ popsala fakulta v tiskové zprávě. Pacienti pak mají krevní

podlitiny, častá vnitřní krvácení a jsou méně odolní proti bakteriálním a virovým infekcím, například zápalu plic.

Léčí se podle závažnosti onemocnění pomocí antibiotik a opakovanými krevními transfuzemi, ve výjimečných případech transfuzemi kostní dřeně. Kritickou fází onemocnění je, když myelodysplastický syndrom přechází do akutní myeloidní leukémie, kdy je přežití nemocných často velmi krátké. Pacienti se při tomto přechodu dosud na celém světě léčí lékem 5-azacytidin, který v sedmdesátých letech minulého století vynalezli v Československé akademii věd.

Zemřel vědec Mojmir Petráň

Ve věku devětatřiceti let zemřel vědec, vynálezce a odbojář Mojmir Petráň. Petráň společně se svým kolegou Milanem Hadravským v šedesátých letech sestrojili a patentovali konfokální mikroskop s dvojitým řádkováním. Vynález znamenal převrat v mikroskopických technikách a přispěl k bouřlivému rozvoji molekulární buněčné biologie. Vědec Petráň byl i protinacistickým odbojářem.

Svůj přelomový vynález Petráň a Hadravský, kteří v šedesátých letech působili na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Plzni, patentovali v roce 1967 ve Spojených státech. Publikovali ho v roce 1968 ještě před okupací Československa. Po srpnové okupaci Petráň upadl v nemilost, neboť v době tzv. pražského jara sympatizoval s reformními politiky. Svůj mikroskop pak musel vyrábět „podomácku“ pod záštitou JZD Komorno u Plzně. Kvůli tomu vzniklo jen několik kusů přístroje.

Mojmir Petráň se narodil 28. března 1923 v Praze. Za druhé světové války pracoval jako technik v továrně a účastnil se odboje, načerno stavěl přijímače pro zachycení zahraničního vysílání, aktivně se pak účastnil bojů při pražském povstání 1945. Po válce vystudoval Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy. V letech 1964-1966 vědec pobýval na Yaleově univerzitě v USA. V roce 1968 obhájil profesuru. Kvůli tomu, že byl pro komunisty nepohodlný, pak ale až do roku 1989 pracoval na pozici mladšího vědeckého pracovníka. Řádným profesorem pro obor biofyzika byl jmenován až v roce 1990. V říjnu 2005 mu prezident Václav Klaus udělil Medaili za zásluhy o stát v oblasti vědy.

Ve věku sto let zemřel odborník na akustiku Felix Kolmer

Zemřel Felix Kolmer, vědec, který přežil holokaust. Bylo mu sto let. Informovala o tom Federace židovských obcí. V roce 1941 se Kolmer dostal do koncentračního tábora v Terezíně, kde mu zemřela matka. O tři roky později ho nacisté transportovali do Osvětimi a konce války se celoživotní skaut Kolmer dočkal v táboře Friedland. Poté mohl studovat a postupně se stal uznáva-

ným odborníkem na akustiku. Byl jedním z průkopníků tohoto oboru v Česku, působil i jako pedagog a je autorem a spoluautorem mnoha publikací. Spolupracoval při odškodňování obětí nacistického teroru. Za tuto i svoji odbornou činnost dostal několik vyznamenání a ocenění.

Felix Kolmer se narodil 3. května 1922. Odmalička se zajímal o elektrotechniku a chtěl se stát elektroinženýrem. Byl nadšeným a aktivním skautem. Po nástupu nacismu se v důsledku protizidovských represí stal truhlářským učněm, uvádí se v jeho medailonku na webu Paměti národa.

VZPOMÍNKA

František Vladislav Hek (11. 4. 1769, Dobruška – 4. 9. 1847, Kyšperk – Letohrad)

František Vladislav Hek byl buditel a obrozenecký spisovatel. Navštěvoval piaristické gymnázium v Praze, zde se dostal do styku s českou vlasteneckou společností (české divadlo, Krameriovo nakladatelství). Poté se vrací do Dobrušky, kde postupně přebírá otcovu kupeckou živnost. Ve svém krámku Hek nejenom obchoduje, ale také půjčuje české knihy a noviny. Byl jedním z venkovských zástupců Krameriovy České expedice.

Hekův vlastní životopis použil Alois Jirásek jako jeden z podkladů pro svůj pětidílný román o českém národním obrození *F. L. Věk*. V Hekově rodném domku v Dobrušce byla v roce 1972 otevřena stálá expozice Městského muzea, připomínající život a dílo této jedné z nejznámějších obrozeneckých osobností.

Jan Vlček (10. 7. 1922 – 4. 1. 1984)

Právě před sto lety se narodil letecký konstruktér Jan Vlček. V letech 1966-1978 byl hlavním konstruktérem Aera Vodochody. Zabýval se konstrukcí proudových letadel a významně se podílel na vývoji cvičných letounů L-29 Delfín a L-39 Albatros, které ve své době patřily ke světové špičce a díky nimž bylo Aero do roku 1989 největším světovým výrobcem cvičných proudových letounů.

Vlček se věnoval i pedagogické činnosti, zasloužil se o znovuootevření katedry letectví na ČVUT v Praze, přednášel také na Vojenské akademii Antonína Zápotockého v Brně či na Vysoké vojenské letecké škole v Košicích. Zemřel 4. ledna 1984.

Vlčkův syn Václav sledoval otcovu práci od dětských let. Když pracoval na konstrukci L-29, tak ho ve dvanácti letech posadil do kokpitu prototypu delfína, aby dokázal, že letoun bude bezpečný. „V pokoji měl rýsovací prkno a pracoval i doma. To byl jediný člověk, který neměl ve Vodochodech píchačky, protože chodil do práce ráno v pět a v devět večer domů. Víím, že na tom pracoval dost intenzivně,“ řekl před lety Václav Vlček ČTK.

Prof. RNDr. Antonín Holý, DrSc., Dr.h.c. mult. (1. 9. 1936 – 16. 7. 2012)

Antonín Holý je český chemik a jeden z nejvýznamnějších českých přírodovědců 20. století. Jeho oborem byla medicínská chemie. Ve své vědecké práci se zaměřil především na studium složek nukleových kyselin a jejich analogů. Zabýval se vývojem látek účinných proti virovým onemocněním včetně hepatitidy typu B a nemoci AIDS. Je objevitelem nové třídy látek, které v podobě léků pomáhají stov-

kám miliónů lidí po celém světě. Je objevitelem řady antivirotik využívaných při léčbě HIV/AIDS, hepatitidy typu B či oparů. Lék Viread, který vznikl na základě Holého výzkumů, je v současné době nejúčinnějším dostupným lékem proti AIDS.

V letech 1954-1959 vystudoval organickou chemii na Matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy v Praze. V letech 1960-1963 byl vědeckým aspirantem oboru organické chemie na Ústavu organické chemie a biochemie (ÚOCHB) ČSAV v Praze. V roce 1963 se stal vědeckým pracovníkem ÚOCHB, v roce 1967 se stal vedoucím vědeckým pracovníkem. Od roku 1976 spolupracoval na vývoji antivirových preparátů s Erikem De Clercqem z Katolické univerzity v belgické Lovani. V roce 1983 vedoucím skupiny chemie nukleových kyselin a od roku 1987 stál v čele oddělení chemie nukleových kyselin. V letech 1994-2002 vykonával funkci ředitele ústavu. Habilitoval se v roce 2004 na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci prací *Acyklické nukleosidfosfonáty: představy a skutečnost*, tamtéž byl v roce 2005 jmenován profesorem organické chemie. V roce 2006 americká farmaceutická firma Gilead Sciences uzavřela s ÚOCHB AV ČR smlouvu zřizující nové společné výzkumné centrum, které se má věnovat vývoji nových preparátů.

Podle databáze Web of Science má Antonín Holý 589 publikací, 11 897 jejich citací a Hirschův index 50. Je také autorem šedesáti českých i zahraničních patentů. Výsledkem jeho výzkumů je původní český preparát, antiherpetikum Duviragel. Antivirotika, vyráběná na základě licence původních objevů Antonína Holého, jsou Vistide (působící např. proti viru pásového oparu, viru pravých neštovic či proti virovému zánětu oční sliznice), schválený ve Spojených státech a v Evropské unii v roce 1996, Viread (tenofovir), schválený v USA v roce 2001 pro léčení AIDS, a Hepsera schválená v roce 2003 jako lék proti virové hepatitidě B. Kombinace preparátu Viread s emtricitabinem pod názvem Truvada byla schválena v USA v roce 2004. Antonín Holý je zařazen ve Stanfordském celosvětovém seznamu 2% nejcitovanějších vědců (za celou kariéru).

12. 9. 1897 se narodil **Václav Maria Josef Jan Evangelista Havel**, podnikatel, otec prezidenta Václava Havla († 22. 7. 1979).

22. 9. 2007 zemřel **PhDr. Milan Lukeš, DrSc.**, historik, překladatel, divadelní kritik a bývalý ministr kultury (* 14. 12. 1933).

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ & ZDRAVÍ

Pětina lidí vykonává profesi, u nichž hrozí zánik velkého počtu pozic

Z celkového počtu asi pěti miliónů ekonomicky aktivních osob v ČR jich do roku 2030 bude jeden milión vykonávat profesi, u kterých hrozí zánik významného množství pracovních pozic. Zhruba 330 000 zaměstnanců přijde z tohoto důvodu o práci a bude se muset přeškolit na jiné povolání. Vyplývá to ze studie Budoucnost českého pracovního trhu, kterou představila poradenská společnost Boston Consulting Group a nezisková organizace Aspen Institute Central Europe.

Mezi nejhroženější pozice budou podle studie patřit pomocní pracovníci ve výrobě, dopravě či skladování, prodáváči anebo úředníci v logistice, ale třeba také specialisté ve financích. Na druhé straně však vznikne asi 520 000 nových pracovních míst. Příkladem jsou řemeslníci, kvalifikovaní pracovníci ve stavebnictví, kuchaři, čišníci nebo třeba analytici a softwaroví vývojáři.

Do roku 2030 podle ní naroste podíl pozic, které vyžadují digitální dovednosti, ze současných 54 procent na 90 procent. Výrazně tak vzroste potřeba digitálních dovedností pracovníků. Pracovní síla zestárne. Do roku 2040 vzroste počet lidí ve věku 50 až 65 let o 36 procent. Pokud by zaměstnanost podle věkových skupin zůstala konstantní, vlivem stárnutí populace a úbytku pracovní síly ve vyšších věkových skupinách klesne do roku 2050 v ČR HDP o 16 procent na obyvatele, uvádí studie.

Česko je v EU na 15. místě v kvalitě trhu práce, má nízkou produktivitu

Česká republika je na 15. místě ze sedmadvaceti zemí Evropské unie podle kvality trhu práce. Má sice nejnižší míru nezaměstnanosti v unii a nejméně volných pracovních míst, ale například produktivita práce klesá hluboko pod evropský průměr. Negativem jsou i rigidní pravidla práce či neochota zaměstnavatelů nabízet zkrácené úvazky. Vyplývá to z nového Indexu prosperity zaměřeného na ekonomiku, který sestavili a zveřejnili analytici České spořitelny a portálu Evropa v datech.

Podle nich jsou velkým problémem i nerovné podmínky v zaměstnávání mužů a žen. Nezaměstnanost v Česku v červenci činila 3,3 procenta, v evidenci bylo bez přes 240 000 nezaměstnaných a úřady práce nabízely 313 250 volných míst. „Téměř 90 procent volných pracovních míst jsou nabídky práce, které nevyžadují ani ukončený maturitní obor. Jinými slovy, z velké části jde o nabídky práce s nízkou mzdou,“ uvedl hlavní ekonom České spořitelny David Navrátil. Podle něj kvůli stárnutí obyvatel a růstu vzdělanosti navíc tyto pozice z velké části nebudou nikdy obsazeny, protože nebude kým. „Buď tedy zaniknou, nebo se česká ekonomika otevře migraci levné pracovní síly. Jedinou alternativu představuje transformace založená na digitalizaci, robotizaci a automatizaci,“ dodal.

Češi do práce dojíždějí v průměru 27 minut, což je v porovnání s ostatními státy dlouho. Tráví v ní také více času, týdně napracují téměř 40 hodin. Například v Německu je to zhruba o pět hodin méně. „Nejkratší pracovní výkon týdně podávají Nizozemci, kteří v práci nestráví ani

30,5 hodiny týdně. Celkově tak mají Češi 23. nejdelší průměrnou pracovní dobu,“ uvedl analytik Evropy v datech Tomáš Odstrčil.

Asociace nesouhlasí s regulací teploty v domovech pro seniory či postižené

Asociace poskytovatelů sociálních služeb (APSS) nesouhlasí s tím, aby se v případě nouze v domovech pro seniory či postižené regulovala teplota. Odmítá, aby omezení dopadala na ohrožené skupiny. Poukazuje na zdravotní rizika u seniorů.

Na úsporách energií se kvůli nedostatku surovin a snaze omezit závislost na dodávkách z Ruska po jeho invazi na Ukrajinu dohodly země EU. Ministerstvo průmyslu navrhuje, aby se v nouzi v budovách snížila teplota. Předpis má zaručit, že ve většině prostor nesmí při nedostatku topiva teplota klesnout pod 18 stupňů.

„Stáří s sebou nese geriatrické syndromy, jedním z nich je porucha termoregulace. Při teplotách navržených vyhláškou hrozí hypotermie (podchlazení), která narůstá s věkem a s výskytem syndromu křehkosti,“ uvedla asociace. Dodala, že v seniorských domovech jsou lidé ve vysokém věku, kteří jsou závislí na péči jiných. „Není přípustné, aby senioři trávili sto procent svého času v prostorách s 20 stupni Celsia a méně. Natož aby jim byla při takovýchto teplotách prováděna osobní hygiena,“ míní viceprezidentka APSS a ředitelka Domova U Biřičky Daniela Lusková.

V Praze žije o asi 300 000 lidí víc než podle oficiální statistiky

V hlavním městě žije více obyvatel, než uvádí oficiální sčítání obyvatel. Podle analýzy Institutu plánování a rozvoje (IPR) je jich namísto oficiálních asi 1,3 miliónu o zhruba 300 000 více. Počet obyvatel institut zjistil na základě anonymních údajů od mobilních operátorů. Přes den pak přibudou další statisíce lidí, kteří přijedou za prací. ČTK to řekl ředitel IPR Ondřej Boháč.

„Ukazuje se, že v Praze trvale žije okolo 1,6 miliónu obyvatel a pokud započítáme obyvatele Středočeského kraje, kteří denně dojíždějí do Prahy za prací, jedná se dokonce o 1,8 miliónu lidí. Trvalé bydliště tu však má jen 1,3 miliónů obyvatel,“ uvedl ředitel IPR Ondřej Boháč.

Nárůst obyvatel znamená podle Boháče vyšší finanční nároky na město, které musí zajistit mj. městskou hromadnou dopravu, parkování, byty, lékaře či školky. „Takže i když náklady na infrastrukturu logicky rostou, Praha stále tratí na výnosech z daní,“ dodal Boháč. Průměrný věk obyvatel Prahy byl loni nejnižší v zemi a činil 41,4 roku, což je o 1,3 roku méně než celorepublikový průměr. Mezi Pražany bylo nejvíce lidí s vysokoškolským vzděláním a v metropoli žilo také nejvíce cizinců.

Praha – oblíbené kongresové město

Praha patřila i v roce 2021 mezi deset neúspěšnějších kongresových měst na světě. V žebříčku Mezinárodní kongresové asociace ICCA obsadila sedmé místo. Nejlepší podmínky pro pořádání kongresů má podle asociace Vídeň.

Kongresová asociace žebříček vydala před pandemií koronaviru naposledy za rok 2019. I tehdy Praha patřila

do nejlepší desítky – skončila devátá. V posledních dvou letech se ale pořadatelé kongresů museli vyrovnávat s proticovidovými omezeními. V české metropoli se loni podle dat Českého statistického úřadu konalo přes 1 200 akcí. Ve srovnání s předpandemickým – a rekordním – rokem 2019 to bylo o téměř 80 procent méně. Podle hodnotitelů z Kongresové asociace se ale Praha zvládla přizpůsobit a převedla akce do virtuálního prostoru.

Anticena Ropák roku za ekologii pro bývalého ministra životního prostředí Brabce

Anticenu Ropák roku za ekologii dostal bývalý ministr životního prostředí Richard Brabec z hnutí ANO. Informoval o tom Miroslav Patrik ze spolku Děti Země, která cenu vyhlašuje. Brabec podle Patrika získal titul například kvůli jeho selhání u nového stavebního zákona, kdy podle Děti Země nedostatečně hájil veřejný zájem. Anticenu Zelenou perlu dostala od spolku místopředsedkyně hnutí Švýcarská demokracie Pynelopi Cimprichová, a to za svůj výrok v debatě o uhlíkově neutrální Evropě.

Zlínští vědci vyvinuli ekologické hydrogely

Vědci z Centra polymerních systémů zlínské univerzity vyvinuli ekologicky šetrné hydrogely, které pomohou udržet vodu v půdě. Zvýší retenční schopnosti půdy a sníží negativní dopady sucha na zemědělství. Hydrogely jsou schopny opakovaně na sebe vázat vodu, udržet ji a postupně uvolňovat, jejich hlavní složkou je kyselá syrovátka, vedlejší produkt při zpracování mléka a výrobě sýrů, řekl ČTK a Českému rozhlasu rektor univerzity a garant výzkumné skupiny Vladimír Sedlařík.

„Dosavadní výsledky ukazují, že naše hydrogely jsou schopny zadržet vláhu v půdě o 30 až 40 procent více v porovnání s půdou bez hydrogelu,“ dodala vědecká pracovnice Silvie Duřpeková. Odhaduje se, že téměř polovina vyprodukované syrovátky je dále nevyužita. „Použitím kyselé syrovátky pro výrobu hydrogelů lze minimalizovat vznik odpadu a zároveň lze přispět ke zvýšení dostupnosti živin v půdě pro rostliny, a to díky vysokému obsahu minerálních látek obsažených v syrovátce,“ uvedla Duřpeková.

Hydrogely je možné připravit v podobě prášku, krystalů nebo granulí, které se dají do půdy před setbou rozmetáním či zaoráním do hloubky asi 20 centimetrů. Využít se mohou také v zahradnictví či na domácích zahradách, kdy se malé množství přidá ke kořenovému balu rostlin nebo smíchá se substrátem, do kterého jsou rostliny vysazeny.

Přírodovědci objevili na Borneu zvláštní masožravku, pasti vytváří v podzemí

Olomoučtí přírodovědci objevili v tropických deštných leších ostrova Borneo nevědní masožravou láčkovku, která vytváří funkční podzemní pasti. Rostlina dostala jméno *Nepenthes pudica* (láčkovka stydlivá), které odkazuje na to, že své láčky schovává pod zem. Na výzkumu v indonéské části Bornea se podílel mezinárodní tým pod vedením vědců z Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého. Výzkum v tamních deštných pralesích provádějí olomoučtí přírodovědci s kolegy z ostatních ústavů několik let a na kontě mají řadu objevů.

Nový druh masožravé láčkovky *Nepenthes pudica* vědci na Borneu objevili i díky náhodě. Během několikadenního výstupu na jednu bezejmennou horu si všimli rostliny, která neměla žádné pasti, avšak dle stavby těla ji určili jako láčkovku. Pasti poté objevili, když při fotografování těchto rostlin strhli porost mechu, kterým byla porostlá spodní část jednoho stromu. „Pod mechovým polštářem se na jedinou objevily nádherně vyvinuté konvičky této láčkovky,“ uvedl Martin Dančák. Masožravka podle vědců své pasti ukrývá do podzemí zřejmě kvůli tomu, že úzké hřbety hor mohou poměrně rychle vysychat. V podzemních dutinách je naopak vlhko a hemží se to tam potravou.

V národním parku Podyjí se po 50 letech objevil kriticky ohrožený sysel obecný

Kriticky ohrožený sysel obecný se poprvé po padesáti letech objevil v národním parku Podyjí. Pomohla k tomu pastva divokých koní na havranické pastvině. Díky koním se podařilo obnovit krátkostéblé trávníky, které jsou biotopem syslů, uvedl v tiskové zprávě Miloslav Jirků z Biologického centra Akademie věd ČR. Podle zjištění se sysel v místě i rozmnožuje.

Divocí koně spásají vřesoviště od roku 2018, kdy tam byly husté vysokostéblé trávníky, které jsou pro sysly zcela neobyvatelné. Pastva však lokalitu po několika letech proměnila a vytvořila vhodné podmínky nejen pro sysly, ale také vzácné květiny jako koniklece. Samovolné osídlení Havranického vřesoviště sysly považují odborníci za významný moment týkající se záchrany tohoto druhu.

Sysel se dnes může podle nich šířit jen tam, kde je zachovaná drobná krajinná mozaika s mezemi, remízky, polními cestami či pastvinami. Většina lokalit se systlem je v ČR vzájemně izolovaná.

V milovické rezervaci se rozmnožil vzácný druh chrobáka

V přírodní rezervaci velkých kopytníků v bývalém vojenském prostoru v Milovicích na Nymbursku se rozmnožil kriticky ohrožený chrobák. V roce 2020 vypustili vědci do rezervace samce a samice 150 chrobáků, loni i letos na konci jara zaznamenali nižší desítky nových brouků, informoval ČTK ředitel ochranné společnosti Česká krajina Dalibor Dostál.

„Kriticky ohrožený chrobák je v Čechách považován za vyhynulého, poslední známý záznam tohoto druhu pochází z roku 2005 z Rané v Českém středohoří. Na Moravě se vyskytuje na několika posledních lokalitách v okolí Mikulova,“ uvedli ochranáři v tiskové zprávě. V dubnu 2020 vypustili vědci v rezervaci ve dvou etapách 150 jedinců chrobáka pečlivého, 89 samic a 61 samců na ploše zhruba 2,3 hektaru. Loni i letos objevili brouky i jejich nory. „Nalezení brouci nenesli znaky opotřebování, takže se domníváme, že jde o jedince z nové generace, narozené již v rezervaci. Neměli například opotřebovaný čelní štítek, výběžky na předních nohou, či otupené rohy u samců,“ uvedla Lucie Ambrožová z Entomologického ústavu Biologického centra Akademie věd. Přesný počet nových chrobáků podle ní není možné určit přesně, mělo by jít o nižší desítky. První noví brouci zatím podle vědců nejsou zárukou, že chrobák se v rezervaci uchytlí trvale.

V CHKO Brdy se po více než 90 letech objevila vzácná orchidej bradáček srdčitý

V Chráněné krajinné oblasti Brdy se po více než devadesáti letech objevila vzácná orchidej bradáček srdčitý. Velké množství těchto květin našel uprostřed rašelinných smrčín v srdci středních Brd fotograf brdské přírody Karel Hutr, informovala ČTK mluvčí Agentury ochrany přírody a krajiny ČR Karolína Šulová.

Bradáček srdčitý patří v tuzemsku mezi nejmenší orchideje. Dorůstá maximálně deseti centimetrů, má dva lístky a drobné, nenápadné květy. Poslední nálezy bradáčku srdčitého v Brdech zachytil botanik Karel Domin kolem roku 1930. „Nález této orchideje přirozeně vyvolal nejen mezi botaniky velký zájem. V současné době je její výskyt doložen jen z rašelinišť příhraničních hor, její objev uprostřed Čech je tedy opravdovou senzací. To, že bradáček srdčitý v Brdech roste, je dalším důkazem, že Brdy jsou skutečným ostrovem horské přírody uprostřed Čech,“ uvedl vedoucí Správy CHKO Brdy Bohumil Fišer. Bradáček srdčitý je kriticky ohroženým druhem.

Další vlčí pár Krušných horách

Počet vlků v Krušných horách se nejspíš zvýšil. Myslí si to odborníci z hnutí Duha, kteří je počítají. Zatímco doteď věděli o dvou vlčích smečkách a jednom vlčím páru, monitoring během posledního roku ukázal, že by se v lesích mohla pohybovat další dvojice šelem. Koordinátorka Štěpánka Kadlecová Českému rozhlasu řekla, že se může pohybovat po celém území Krušných hor. V oblasti Krušných hor se vlk obecný objevil před několika lety a jeho stavy se rozšiřují.

Na Šumavě letos zrevitalizují dalších 400 hektarů mokřadů

Návrat vody do přírody. To je hlavní cíl projektu s názvem Život pro mokřady, tedy revitalizace mokřadů, na kterém pracují odborníci v Národním parku Šumava. Zatím obnovili přes 700 hektarů mokřadů, letos plánují zrevitalizovat dalších zhruba 400 hektarů ploch s tím, že vždy pracují na deseti až patnácti různých lokalitách. Do roku 2024 chtějí na Šumavě obnovit celkem dva tisíce hektarů mokřadů. V rámci projektu už také odborníci navrátili do původních koryt přes dvacet kilometrů menších toků.

Botanici při průzkumu Velké kotliny našli údajně vyhynulé rostliny

Odborníci objevili při nedávném mimořádném průzkumu nepřístupných skalnatých částí Velké kotliny v Jeseníkách kriticky ohroženou ostrici vláskovitou. V České republice roste pouze v Krkonoších, v Jeseníkách byla naposledy zaznamenána v roce 1951. Botanici na místě našli také silně ohrožený skalník černoplodý, jehož výskyt se zde potvrdil po více než šedesáti letech. ČTK to řekl botanik Radek Štencl ze Správy CHKO Jeseníky.

Velká kotlina, nazývaná též Velký kotel, patří do Národní přírodní rezervace Praděd a patří mezi botanicky nejcennější lokality v ČR.

Pražská ZOO chce chovat kriticky ohrožené strašilky humří z Austrálie

Pražská zoologická zahrada by chtěla v budoucnu chovat kriticky ohrožené strašilky humří. Patří k nejvzácnějším druhům hmyzu na světě. V současnosti ZOO jedná o získání jedinců tohoto druhu hmyzu z Austrálie. V Praze by měl tento hmyz obývat novou expozici, která bude mít podobu kontejneru, do něhož budou návštěvníci zahrady nahlížet. Kontejner bude klimatizovaný, aby v něm byla stabilní teplota během celého dne, a bude umístěn v dolní části zahrady.

ZOO v Praze by se tak stala třetí neaustralskou zoologickou zahradou, kde se strašilky chovají. Kromě Austrálie, jejíž část je původní domovinou tohoto nelétavého hmyzu, jsou strašilky v zahradě v San Diegu v Kalifornii a v anglickém Bristolu.

Královédvorská ZOO otevřela největší expozici tučňáků v Česku

V Safari parku ve Dvoře Králové nad Labem byla otevřena nová expozice tučňáků brýlových, která je největší v Česku. Tučňáky bude ZOO chovat ve své šestasedmdesátileté historii poprvé. Investice do expozice činila 43 miliónů korun.

Dvorská ZOO se specializuje na Afriku a je nejnavštěvovanějším turistickým cílem východních Čech. Expozice tučňáků je součástí nově chystané části jihozápadní Afrika – v té budou třeba i zebry nebo antilopy.

ARCHEOLOGIE

Vycházkách s archeology během letních měsíců

Pozůstatky hradišť, bojištěm třicetileté války i historií městských čtvrtí se lidé prošli při vycházkách s archeology v Praze a v okolí. Cyklus Archeologické léto začal už v červnu, ve středních Čechách se během prázdnin uskutečnily procházky do třinácti lokalit, v hlavním městě do pěti. Archeologové zájemce seznámili třeba s historií Staré Kouřimi na Kolínsku, kde jsou zbytky raně středověkého hradiště. Předtím, než v 10. století ovládli Čechy Přemyslovci, tam podle badatelů sídlili lokální vládcí. Hradiště také patřilo k největším opevněným centrům ve střední Evropě.

Pětice vycházek byla i k jedné z nejznámějších tuzemských archeologických lokalit – Libici nad Cidlinou. Hradiště na soutoku Labe a Cidliny se pojí s významným rodem Slavníkovců, který byl právě v Libici v roce 995 téměř celý vyvražděn. Libice patří mezi nejlépe prozkoumaná středověká sídla v Česku.

Archeologové objevili u Fryštáku na Zlínsku osadu z doby kamenné

Odborníci z Archeologického centra Olomouc objevili u Fryštáku na Zlínsku osadu z doby kamenné. Pravěké sídlo odkryli u stavby dálnice R49. „Na základě charakteristické keramiky i reliktní do země zahloubených objektů datujeme osadu do šestého tisíciletí před naším letopočtem,“ uvedl ředitel Archeologického centra Olomouc Jaroslav Peška.

Výzkum u Fryštáku vedl tým archeologa Arkadiusze Tajera. V lokalitě žili zemědělci, kteří byli také zručnými staviteli. „První zemědělci bydleli ve vícegeneračních velkých a dlouhých domech, jejichž konstrukčními základy byly dřevěné sloupy částečně zakopané do země. Půdorysy těchto staveb, největší o délce 40 metrů a šířce 12 metrů, jsme objevili právě v lokalitě u Fryštáku,“ uvedl Arkadiusz Tajer.

Unikátní archeologické nálezy na Znojemsku

Odborníci z Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity našli spolu se studenty archeologie na nalezišti v Těšeticích-Kyjovicích na Znojemsku jedinečnou pravěkou sošku berana, která zřejmě sloužila k rituálním účelům. Odkryli také hrob ze starší doby železné plný keramiky, šperků i masité potraviny.

„Sošky nebo plastiky se příliš často na nalezištích neobjevují, a když ano, jde o jedinečnou věc. Tato nalezená plastika berana je unikátní navíc tím, že je záměrně poškozená. Figurka má zřejmě úmyslně odlomené rohy, končetiny a deformovaná varlata a může tak představovat doklad rituálu, během kterého byla plastika zničena,“ uvedl vedoucí výzkumu Peter Tóth. Doplnil, že kromě posvátného účelu mohla figurka sloužit také každodennímu použití, například jako dětská hračka.

Na stejném nalezišti pak archeologové našli halštatský hrob ze starší doby železné, v němž měl zemřelý bohatou výbavu keramiky, šperků i masité potraviny. Nalezené předměty nyní budou odborníci zkoumat.

Germánské žárové pohřebiště u Roštění na Kroměřížsku

Archeologové zkoumají u Roštění na Kroměřížsku germánské žárové pohřebiště z druhé poloviny 2. století našeho letopočtu. Objevili zbraně, jezdecké ostruhy, šperky, součásti opasků či nástroje. Vzhledem k častému výskytu ostruh by mohlo jít o pohřebiště germánského jezdecktva. Archeologický průzkum začal v červnu a potrvá do září, zatím bylo odkryto sedmapadesát hrobů, řekl archeolog Tomáš Zeman.

Pohřebiště pochází z doby římské, období markomanských válek mezi Germány a Římany. „Pohřebiště nese obrovské množství nálezů, které signalizují kontakty s Římskou říší. Jsou tady plechové nádoby, skleněné nádoby, to znamená zboží importované, které bylo mimořádně vzácné pro místní kmeny. Současně se tady nachází zbytky nástroje a bronzové ostruhy, to znamená zastoupení nějakých elitních jezdeckých jednotek. Pohřebiště je tímto markantem nejvýznamnější v celé střední Evropě,“ uvedl Miroslav Popelka z Ústavu archeologické památkové péče Brno. Ostruh zatím bylo objeveno jednačtyřicet. Před několika lety byl nedaleko v Pravčicích u Hulína objeven římský vojenský tábor z daného období.

Žárové pohřebiště u Roštění objevil již před sedmi lety amatérský spolupracovník Ústavu archeologické památkové péče Brno. Archeologové lokalitu průběžně monitorovali pomocí povrchových sběrů s využitím detektorů kovů. Drželi ji však v tajnosti, aby ji neobjevili detektoráři. Nyní výzkum podpořil třemi milióny korun Zlínský kraj, garantem je Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, kte-

ré zřizuje kraj. „Protože jde bezpochyby o mimořádný objev a odhalení významného kulturního dědictví na území našeho kraje, rozhodli jsme se tuto aktivitu podpořit. Pomohli jsme tím urychlit realizaci archeologického výzkumu, s nímž bylo potřeba začít co nejdříve, protože lokalita byla ohrožena potenciálním rabováním ze strany nelegálních hledačů kovů,“ uvedla krajská radní Zuzana Fišerová (Piráti). Podle Popelky je projekt unikátní spojením více institucí, spolupracuje na něm i Archeologický ústav Akademie věd ČR Brno a Muzeum Kroměřížska.

Archeologové zabrali asi hektar půdy, odstranili vrchní vrstvu a pak lokalitu rozdělili na síť čtverců velkých pět krát pět metrů. Část plochy již prozkoumali, práce jdou však rychle, proto stihnou prozkoumat i další část, která by měla obsahovat řadu kovových předmětů, odkrytých hrobů bude proto více. Žárové hroby se vyzvedávají v blocích hlíny, které putují do laboratoří Archeologického ústavu v Brně, kde budou prozkoumány. Obsah hrobů zatím znám není, archeologové mají k dispozici předměty či jejich části, které byly mimo hroby či ve vrchních částech půdy. Jde o bronzové i železné předměty, části nádob, hroty kopí. Zajímavostí je podle archeologů to, že badatelé zatím neobjevili žádné meče.

Lokalita se nachází mezi poli na kraji obce. Podle Popelky je objev velmi cenný. „Pravděpodobně jde o jedno z posledních pohřebišť tohoto druhu, které je možné prozkoumat, protože jsou dlouhodobě ničena mechanizací. Poslední pohřebiště se našlo před asi dvaceti lety a myslím, že ta šance se bude stále snižovat,“ dodal Popelka. Po prozkoumání a odborném ošetření by měly být nalezené předměty uloženy v Muzeu Kroměřížska, v depozitářích v Rymicích. „Návštěvníci je budou moci zhlédnout díky otevřeným depozitům, na výstavách i dalších doplňkových akcích. Alespoň malou ukázkou nálezů bychom pro veřejnost chtěli připravit co nejdříve,“ sdělila Fišerová.

České středověké meče pomáhají pochopit historii Evropy

Čeští vědci sestavili rozsáhlý soubor středověkých mečů nalezených na území dnešního Česka. Akademie věd ČR o tom informovala v tiskové zprávě. Meče se podle archeologů využívaly nejen k praktickým účelům, ale vyjadřovaly i důležitou symboliku, přesto se toho o nich ví poměrně málo. Na projektu spolupracují Archeologické ústavy AV v Praze a v Brně a Národní muzeum.

Soupis mečů, který vědci vypracovali, je svým rozsahem, zevrubnou dokumentací i mezioborovým zpracováním v evropském kontextu zcela unikátní. Popsali například významné změny v technice výroby, které nastaly ve druhé polovině 8. a v 9. století a později v 11. století. Objevili i zvláštnosti mečů z území Moravy.

Pozůstatky středověké padělatelské dílny v Kateřinské jeskyni

Archeologové našli při průzkumu v Kateřinské jeskyni v Moravském krasu na Blanensku kosti zvířat ze čtvrtohor, pravěké i středověké střepy a také pozůstatky penězokazecské dílny z 15. století. Šlo o první dvě archeologické sondy uvnitř jeskyně, informovala v tiskové zprávě Správa jeskyní České republiky.

„Dvě archeologické sondy prozkoumaly sedimenty v Ledové a Bezejmenné chodbě v blízkosti kreseb starých přibližně 6 200 let. Zatímco v sedimentech Ledové chodby byly nalezeny pouze kosti pleistocenních obratlovců, převážně medvěda jeskynního, vrstvy v chodbě Bezejmenné přinesly nečekané objevy. Nalezeny byly pravěké a středověké keramické střepy,“ uvedl Petr Zajíček ze Správy jeskyní ČR. Pravěké střepy spadají podle archeologů do starší doby bronzové. Nejzajímavějším objevem ale byl nález velké množství polotovarů mincí, takzvané střížky, které nemají ražbu a mnohé jsou různým způsobem poškozené. Tento nález podle odborníků dokládá skutečnost, že v prostorách Kateřinské jeskyně byla ve středověku, na konci 14., případně v průběhu 15. století, tajná peněžocká dílna.

Muzeum v Liberci vystavuje kůl použitý při popravě před 263 lety

Severočeské muzeum v Liberci vystavuje kůl použitý při popravě ve městě před 263 lety. Posmrtně jim byla prodobnuta Anna Wormová odsouzená za vraždu vlastního dítěte. „Pozoruhodný exponát, který dlouhá léta ležel bez povšimnutí v depozitáři, je nyní k vidění v expozici *Liberecké fragmenty*,“ uvedl mluvčí Libereckého kraje Jan Mikulička. Muzeum pod kraj patří.

Příběh Anny Wormové je zdokumentovaný v takzvaných Černých knihách Liberce. Před devíti lety se stal také součástí netradiční taneční inscenace *Café Reichenberg – do temnoty*, kterou vytvořil baletní soubor libereckého divadla. Wormová za prusko-rakouské války přitáhla s rakouským vojskem do Liberce, otěhotněla a po porodu zabila novorozence. 10. května 1759 byla odsouzena k smrti za to, že 1. března uskrtila své novorozence dítě v Dolním Hanychově,“ uvedl Mikulička. Tělo popravené ženy uložili do hrobu asi šedesát kroků od šibenice a podle rozsudku jí ještě kat probodl srdce železným hrotem kůlu.

Kostra popravené ženy se zaraženým kůlem byla nalezená o více než století později, na jaře v roce 1891, při výstavbě Kasáren císaře Františka Josefa pro potřeby péčoty a polních myslivců. Podle mluvčího Mikuličky tak jde o jeden z prvních libereckých archeologických nálezů.

DOPRAVA

Fiala: Stát letos otevře více než 25 km nových dálnic

Stát letos otevře více než 25 kilometrů nových dálnic a v příštím roce dokončí dalších více než 40 kilometrů. Stavbaři nyní budují 239 kilometrů dálnic a silnic I. třídy. Po bilančním setkání s ministrem dopravy Martinem Kupkou (ODS) to novinářům řekl premiér Petr Fiala (ODS).

Celkem 150 kilometrů je podle Fialy rozestavěno tzv. na zelené louce. Jde například o úseky z Příbrami do Písku, z Českých Budějovic směrem k Rakousku.

Na železnici ministerstvo připravuje výstavbu vysokorychlostních tratí, které jsou podle Fialy klíčové pro udržení konkurenceschopnosti ČR.

Premiér s Kupkou probíral také aktuální stav provozu na železnici, kde kvůli některým stavbám na hlavních tratích nabírají vlaky velká zpoždění. Situace by se měla vý-

razně zlepšit na konci září, kdy bude dokončena modernizace trati Velim – Kolín na prvním koridoru.

ČR má nejhustší železniční síť v EU, v kvalitě silnic je mezi posledními

Česko má nejhustší železniční síť ze zemí Evropské unie, v hodnocení stavu silnic se ale propadá až do poslední pětice unijních států. Infrastrukturu oslabuje malé pokrytí rychlým internetem a nízká úroveň digitalizace státní správy, v jejímž hodnocení skončilo Česko na 20. místě. Vyplývá to z Indexu prosperity Česka, společného projektu České spořitelny (ČS) a iniciativy Evropa v datech. Celkově se Česká republika v indexu zaměřeném na úroveň infrastruktury a digitalizace umístila na 12. místě ze sedmadvaceti zemí EU.

V Česku připadá na tisíc čtverečních kilometrů 121,25 kilometru železnic, zatímco ve druhé Belgii je to 118,15 kilometru a v třetím Německu 107 kilometrů. Nejhůře Česko dopadlo v hodnocení kvality silnic, v němž skončilo až na 23. místě. Indikátor nevychází přímo ze stavu vozovek, ale z toho, jak ho hodnotí občané dané země. Češi tak patří k nejméně spokojeným občanům v EU, co se týká kvality silnic.

Podle zástupců indexu jde o paradoxní situaci, protože Česko se současně v podílu výdajů na dopravu umístilo mezi nejlepšími. ČR na ni ročně vynaloží 3,6 procenta HDP, což je třetí nejvyšší hodnota v EU. Takřka totožná situace je i u Slovenska a Maďarska, které na silnice vynaloží ještě větší podíl HDP než ČR, ale v hodnocení kvality silnic jsou také v poslední desítku.

NKÚ: Rekonstrukce tratí se zpožďují o roky a výrazně se prodražují

Rekonstrukce některých železničních tratí se zpožďují o roky, a proto se výrazně prodražují. Náklady na některé projekty vzrostly téměř dvojnásobně. Vyplývá to ze závěrů Nejvyššího kontrolního úřadu (NKÚ). Podle ministerstva dopravy ale přípravu oprav prodlužuje mnoho vnějších faktorů, například správní řízení a následné změny projektů. Náklady podle ministerstva nelze jednoduše porovnávat. Proti závěrům kontroly se ohradila i Správa železnic.

NKÚ kontroloval, jak ministerstvo dopravy a Správa železnic rozdělovaly od roku 2016 do poloviny roku 2021 státní i evropské peníze na rekonstrukce vybraných mimo-koridorových železničních tratí. Podle NKÚ se v roce 2013 náklady na opravy 59 prioritních projektů odhadovaly na 226,5 miliardy korun. „Aktuálně už se však počítá s částkou 441 miliard Kč, tedy o 95 procent vyšší,“ uvedla mluvčí NKÚ Hana Kadečková. Zpoždění se týká i projektů transevropské dopravní sítě, což ohrožuje splnění cíle nařízení EU, podle kterého mají být tyto tratě zmodernizovány do roku 2030.

Proti kritice NKÚ se Správa železnic ohradila, neboť nepovažuje za relevantní porovnávat nynější celkové investiční náklady s odhadem z koncepčního materiálu z roku 2013. Podle ní NKÚ porovnával neporovnatelné. Materiál z roku 2013 pracoval s tehdejšími cenami a tehdy platnou legislativou. „Během přípravy jsou projekty neustále rozpracovávány do většího detailu a zpřesňovány a stejně tak legislativa i ceny se v čase vyvíjejí,“ uvedlo ministerstvo.

UDALOSTI

V Košiciach sa konal pohreb kardinála Tomku

V Dóme svätej Alžbety v Košiciach sa 16. augusta 2022 konal pohreb slovenského kardinála Jozefa Tomka, emeritného prefekta Kongregácie pre evanjelizáciu národov. Pohrebnú svätú omšu celebraval kardinál a emeritný arcibiskup Dominik Duka z Prahy. Koncelebrantmi boli emeritný krakovský arcibiskup, kardinál Stanislaw Dziwisz a ostrihomsko-budapešťiansky arcibiskup a maďarský

prímas, kardinál Péter Erdő. Svätá omša bola v latinskom a slovenskom jazyku.

Na poslednej rozlúčke s kardinálom sa zúčastnili tisíce ľudí, medzi nimi aj najvyšší ústavní činitelia – prezidentka SR Zuzana Čaputová, predseda Národnej rady SR Boris Kollár (Sme rodina) a predseda vlády SR Eduard Heger (OLANO). Pre verejnosť bola na námestí pred Urbanovou vežou veľkoplošná obrazovka s priamym prenosom z obradu.

Význam a úlohu, ktorú zohral zosnulý slovenský kardinál Jozef Tomko v katolíckej cirkvi, vyzdvihol počas pohrebnej svätej omše kardinál Duka. „Lúčime sa s kardinálom rímskej cirkvi, ktorý počas svojho života zohrával nielen slovenskú úlohu. To je istým spôsobom dôvod, prečo chcem aj ja na tomto mieste s vami poďakovať,“ uviedol. Tomko bol podľa neho oporou katolíckej cirkvi v bývalom Československu, o čom svedčia aj materiály Štátnej bezpečnosti a československých spravodajských služieb. „Ich záznamy slúžia ku cti mužovi, ktorý nezradil a nepoškrnil svoju hrud, ako hovorí básnik,“ povedal český kardinál. Pripomenul Tomkove významné nasadenie v rámci ekumény, na poste generálneho sekretára Synody biskupov či prefekta Kongregácie pre evanjelizáciu národov. Za pápeža Jána Pavla II. mu podľa neho pripadla úloha, ktorú označil za úlohu druhého muža cirkvi. Konštatoval pritom, že bol synom národa, ktorý nielenže nevlastnil kolónie, ale vedel, čo znamená strata suverenity a nedostatok národnej a politickej slobody. „To boli najhlavnejšie témy, ktoré hýbali dvoma tretinami sveta, a tu kardinál Jozef Tomko zastával úrad ľudovo nazývaný »červený pápež«. Áno, on mal hlavné slovo pri výbere a menovaní biskupov, pri zriaďovaní nových diecéz a pri určovaní základných podmienok a vzťahov medzi Svätou stolicou a miestnymi cirkvami v Afrike, Ázii a iných regiónoch. Bola to veľká príprava na rozvoj cirkvi v tých oblastiach, ktoré dnes plne reprezentujú našu cirkev,“ uviedol Duka.

Prezidentka dala Matovičov protiinflačný balík na Ústavný súd

Prezidentka SR Zuzana Čaputová sa vo štvrtok 11. augusta 2022 obrátila na Ústavný súd SR v súvislosti s takzvaným protiinflačným resp. rodinným balíkom ministra finan-

cií Igora Matoviča, ktorý Národná rada SR opätovne schválila aj po jej vetovaní. Takýto postup hlava štátu avizovala už pred prelomením jej veta. TASR o tom informoval hovorca prezidentky Martin Strižinec. „Podala som návrh na Ústavný súd SR na preskúmanie súladu právnych predpisov a pozastavenie účinnosti,“ uviedla Čaputová. Skonštatovala, že to nerobí preto, že je proti pomoci rodinám, ale preto, aby rodiny dostávali adresnú, včasnú a dostatočne účinnú pomoc, „ktorú si môžeme dovoliť, a o ktorej sa rozhodne legitímnym spôsobom so zapojením všetkých, ktorí ju budú musieť nakoniec vo svojich rozpočtoch zaplatiť,“ dodala prezidentka. Okrem procesných výhrad v podaní uvádza aj hmotnoprávne výhrady a Ústavný súd SR zároveň žiada o pozastavenie účinnosti zákona v prípade, ak nerozhodne do 1. januára 2023.

Prezidentka je presvedčená, že prijatý balíček je protiústavný z troch dôvodov: Celý zákon bol podľa nej prijatý v skrátanom legislatívnom konaní, na ktoré zjavne nebol splnený žiadny zákonný dôvod. Inštitút skrátaného legislatívneho konania bol podľa nej použitý v rozpore s Ústavou SR, keďže neboli splnené zákonné predpoklady na jeho uplatnenie. Okrem toho sa obsahom zákona podľa prezidentky porušili ústavné pravidlá rozpočtovej zodpovednosti a transparentnosti. „Vzhľadom na finančný objem balíčka je neakceptovateľné prijať ho bez rozpočtového krytia, bez vyčíslenia jeho dopadov a prakticky bez diskusie,“ upresnila.

Prezidentka zároveň upozorňuje, že zníženie prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na polovicu v čase, keď namiesto rodiča prijíma tieto dávky osobitný príjemca, je v rozpore s Dohovorom o právach dieťaťa. Podľa nej je to diskriminačné a trestá dieťa za to, že si jeho rodič neplní povinnosti.

Voči rozhodnutiu prezidentky sa ostro vyjadril sám Matovič: „Metá ňou nenávisť a klame. Hanbím sa za ňu,“ uviedol pre médiá.

Matovič chce zvýšiť mzdy zdravotným sestram

Minister financií Igor Matovič avizoval nový návrh na zvýšenie miezd pre zdravotné sestry. Komora sestier a pôrodných asistentiek sa o návrhu dozvedela až zo statusu, na sociálnej sieti uverejneného v nočných hodinách. Vyjadrili taktiež pochyby o tom, že by mal balíček v dohľadnej dobe nahradiť exodus pracovných síl v posledných rokoch.

Podľa Matoviča predchádzajúce vlády na tento krok ani nemysleli. „Predlhé roky naša vrchnosť na nich kašľala. Zvysoka. Neštrajkovali, nehrozili výpoveďami ako niektorí lekári, nehádzali plášte, tak zrejme vrchnosti za to nestáli,“ uviedol Matovič na sociálnej sieti. Líder najsilnejšej koalície strany dodal, že sa na ich kandidátke do parlamentu dostala poslankyňa Monika Kavecká, predsedníčka Odborového združenia sestier a pôrodných asistentiek (OZ SaPA).

Podľa ministra ide o „historicky najvyšší nárast plátov zdravotných sestier v nemocniciach“, ktorého prepočty vraj dokončil tesne pred druhou hodinou v noci. Prostriedky sú vraj k dispozícii a stav verejných financií je podľa neho lepší ako pred pandemiou, kedy strana prevzala vedenie. „Ľuďom sme pred voľbami sľúbili nekradnúť. Nekradneme. Nebrať úplatky. Neberieme. Íst po krku podvodníkom – výrazne sme znížili daňové podvody. Šet-

riť – každé euro otáčame trikrát... A PRETO... sa môžeme z ušetreného mála podeliť," píše Matovič.

Návrh sa má týkať okrem iného aj zvýšenia základného platu a nariaďuje príplatok za roky praxe. „Verím, že sestričky a ich rodiny toto mimoriadne priliepšenie príjmu ako ospravedlnenie a zadostučinenie za všetky predošlé vlády, ktoré na nich kašľali," toľko Matovič.

Umelci vyzývajú Matoviča na odchod

Iniciátorom Výzvy pre Igora Matoviča, aby odišiel z vládneho postu, sú herec Richard Stanke a prekladateľ a novinár Ján Štrasser. Text výzvy sa začína nasledovným vyjadrením: „Vážení pán Igor Matovič, rozdeľuje nás všeličo, no spája nás jedno: ani my nechceme, aby na Slovensku opäť vládol Ficov Smer nebudaj s podporou fašistov a Slovensko sa opäť stalo mafiánskym štátom." Aby k tomu nedošlo, vyzývajú umelci Igora Matoviča na odchod z vlády, a teda splnenie podmienky, ktorú ako predpoklad pokračovania vlády stanovila Sulíkova SaS. Signatári v krátkom vyhlásení ocenili pôsobenie súčasnej vlády a Igora Matoviča osobne, aby ho vyzvali k obeti, ktorú podľa nich treba priniesť. „Oceňujeme to, čo ste od volieb v roku 2020 pre návrat spravodlivosti a právneho štátu urobili, no teraz treba pre Slovensko a jeho občanov urobiť viac – treba priniesť obeť. Tou obeťou je Vaše odstúpenie z postu ministra vlády Slovenskej republiky. Vieme, že to nie je ľahké, ale veríme, že ste toho schopný." Na koniec ponúkajú historické porovnanie: „Keď 21. júla 1969 americký kozmonaut Neil Armstrong vstúpil ako prvý človek na povrch Mesiaca, predniesol pamätnú vetu: »Je to malý krok pre človeka, ale veľký skok pre ľudstvo.« Vážení pán Igor Matovič, po 53 rokoch nahradte slovo ľudstvo slovom Slovensko a urobte ten krok!"

Výzvu podpísali okrem iných herečky Kamila Magalová, Zdena Studenková, Zita Furková, Anna Šišková, Henrieta Mickovičová či Jana Kovalčíková. Herci: Jozef Vajda, Lukáš Latinák, Alexander Bárta, Miroslav Noga, Boris Farkaš, Matej Landl, Marián Labuda ml., Ady Hajdu, Peter Šimun, František Kovár, režiséri Roman Polák, Juraj Nvota, Peter Bebjak či Juraj Johanides, aforista Tomáš Janovic, spisovateľ Ivan Štrpka či Marek Vadas, vydavateľ Peter Chalupa a ďalší z oblasti kultúry. Igor Matovič zatiaľ na výzvu hercov a umelcov nereagoval.

Strana SaS hrozí odchodom z koalície

Predseda strany Richard Sulík vyhlásil, že SaS vypovedá koalíčnú zmluvu. Od premiéra očakávajú návrh novej koalíčnej zmluvy, ktorá bude zohľadňovať aktuálne politické dianie. Igor Matovič nemôže byť členom vlády, dodáva Richard Sulík. Strana dodala premiérovi Hegerovi podmienky zotrvania vo vláde a Heger má čas do 31. augusta, inak ministri SaS podajú demisiu. „Tak ako doteraz sa už pri najlepšej vôli nedá pokračovať. Verejné peniaze sú peniaze nás všetkých, všetci na nich prispievame, preto by mala byť štátna kasa pre každého posvätná. Nemienili sme sa pozerieť, ako ju smeráci rozkladali a nemienime sa prizerať, ako si z nej Igor Matovič spravil pokladničku pre svoje nápady," povedal Richard Sulík s tým, že vrcholom bolo prelomenie veta prezidentky ohľadom rodinného balíčku za pomoci opozície.

Richard Sulík tvrdí, že SaS nechce byť súčasťou koalície, ktorá sa ulakomí na hlasy nedemokratických strán. Dodáva, že práca celej vlády je zatienená spôsobom, akým Igor Matovič komunikuje. „Najväčší problém tejto koalície sa volá Igor Matovič," uviedol Richard Sulík. Hnutie OĽANO sa rozhodlo neakceptovať ultimátum SaS o odchode ministra financií Igora Matoviča zo svojho miesta. Zhodli sa na tom počas predsedníctva hnutia. Svoje rozhodnutie predsedníctvo argumentovalo tým, že práve Matovič vyhral parlamentné voľby a dostal mandát na vládnutie i zostavenie vlády. „Je predsedom strany s najvyšším počtom poslancov v parlamente. Hnutie OĽANO chce naplniť sľuby, ktoré ľuďom dalo v riadnych voľbách," dodalo OĽANO vo vyhlásení.

„Slovensko dnes čelí bezprecedentným výzvam. Pandémii COVIDu, vojne na Ukrajine, utečeneckej kríze, extrémnej inflácii či rastu cien energií. Je to čas, kedy je potrebné držať spolu, poskytnúť občanom potrebnú oporu a istotu, že ich vláda týmto náročným obdobím bezpečne prevedie," dodalo OĽANO. Matovič vyzýva Richarda Sulíka, aby skúsil po prvýkrát urobiť krok späť a zachránil Slovensko „pred vládou mafie Smeru a Hlasu s kovanými fašistami z Republiky". Verejne ho obvinil z povolenia vlády Ivety Radičovej v roku 2011, kedy strana odmietla podporiť záchranný val pre krachujúce Grécko. Strana SaS v súvislosti s Matovičovými výroky zverejnila video na svojom profile na facebooku. „Igor Matovič pokračuje v šírení naratívu, že SaS povolí vládu Ivety Radičovej a chystá sa povoliť ďalšiu. To je ale v rozpore s tým, čo priamo v parlamente tvrdil v roku 2011," uviedla strana v statuse s videom.

Ďalšie rokovanie o budúcnosti koalície by sa malo konať v sobotu 20. augusta. Strana Za ľudí chce žiadať šéfa SaS Richarda Sulíka, aby odišiel až po zime.

Chlieb zdražie, pekári žiadajú reguláciu cien

Zväz pekárov zastúpený predsedom Milanom Lapšanským žiada vládu, aby schválila systém kompenzácie extrémnych cien energie pre potravinársky sektor. Požadujú zaradenie výrobcov čerstvých a základných potravín medzi subjekty s regulovanými cenami elektriny a plynu. Lapšanský to uviedol v televíznej relácii stanice JOJ. „Kedysi bola najdôležitejšou položkou pri tvorbe ceny práce a s tým súvisiacich nákladov. Dnes sú to elektrina a plyn. Zrástli zásadným spôsobom a preto sme sa v apríli stretli s premiérom a agroministrom Vlčanom. Informovali sme ich o možnostiach riešenia, ktoré sú navyše schválené Európskou komisiou. Obaja páni nám prisľúbili pomoc a prisľúbili riešenia," upresnil.

Jediným východiskom na zníženie cien je podľa predsedu zaradenie výrobcov čerstvých výrobkov medzi regulované odvetvia. „To znamená, že sa nás nebude týkať priamo aktuálna burzová cena energií, ktorá sa – dúfame – za rok a až rok a pol dostane na vyváženú polohu a bude znesiteľná pre výrobcov a spotrebiteľov," uviedol Lapšanský.

„Musím skonštatovať, že sa nezmenilo nič," dodal k výsledku aprílových rokovaní Zväzu s predstaviteľmi vlády. „Bolí by sme veľmi radi, keby sľub z apríla v spolupráci s ministrom Vlčanom naplnili. Zatiaľ nevidíme veľkú snahu z vlády pomáhať výrobcovi a spotrebiteľovi. Obávame sa, že v závere roku budú mať určité sociálne skupiny problém kupovať aj to najzákladnejšie – chlieb a pečivo," dodal.

Vláda odhaduje päťmiliardový deficit v rozpočte

„Odhad očakávanej celoročnej skutočnosti Ministerstva financií SR vychádza z konzervatívneho, a preto aj prísnejšieho prístupu odhadu alokácie zdrojov a potrieb na pokrytie rizík do konca roka,“ uviedlo ministerstvo financií. Ministerstvo informovalo že sa jedná o „podstatne lepší vývoj príjmov rozpočtu verejnej správy, spôsobený zvýšenou efektívnosťou výberu, ako aj infláciou, je v relevantnej miere kompenzovaný vplyvmi vyhlásených mimoriadnych situácií (vojna na Ukrajine, jesenná vlna pandémie), ako aj nárastom a potrebou financovania dodatočných výdavkov rozpočtu verejnej správy v súvislosti s rastúcou infláciou.“ Aktuálny odhad predpokladá zvýšenie daňových príjmov oproti schválenému rozpočtu o 1,7% HDP. Nárast cenovej hladiny sa premieta najmä do vyšších príjmov z dane z pridanej hodnoty (DPH) a cez rast miezd aj do vyšších príjmov z daní z práce. Takmer tretina výnosu daní nad rozpočtom súvisí podľa rezortu aj s vyššou úspešnosťou výberu dane. Negatívne zasiahne do rozpočtu vojna na Ukrajine, kde MF očakáva na pomoc utečencom zvýšenie výdavkov o takmer 0,2% HDP, a ďalších 0,1% HDP si vyžiada materiálna a humanitárna pomoc.

Michalská veža v rekonštrukcii

Pred rokom dňa 21. júna 2021 sa začala komplexná rekonštrukcia Michalskej veže, ktorá potrvá približne 18 mesiacov. Projekt s oficiálnym názvom Rekonštrukcia a obnova NKP Bránová veža „Michalská brána“ je realizovaný s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Celkový rozpočet na generálnu obnovu objektu, ktorý zahŕňa Michalskú vežu a Múzeum zbraní, predstavuje 1,34 mil. €, z toho je z dotácie z grantového programu Ministerstva kultúry SR „Obnovme si svoj dom“ 579 500 €, zvyšok je financovaný z rozpočtu Hlavného mesta SR Bratislavy.

Momentálne prebiehajú intenzívne práce na rekonštrukcii Michalskej veže. Hoci veža prechádzala od 13. storočia viacerými prestavbami, posledná veľká prestavba sa zavŕšila v roku 1758, keď veža získala hmotovo dnešnú podobu. Neskoršie prestavby už pracovali s touto hmotou a podobu veže zásadne nezmenili (menila sa najmä farebnosť). Z tohto dôvodu sa pristúpilo k rekonštrukcii, ktorá má za cieľ obnoviť podobu veže z 18. storočia.

Asi najvýraznejšou zmenou, ktorú bude vidieť na prvý pohľad, bude doplnenie nárožného armovania. Obnovou však prechádzajú aj ďalšie prvky. Sú to napríklad ostenia okolo okien, no aj okná samotné. Tie budú nahradené replikami barokových okien. Avšak svoju typickú bielu farbu bude mať veža aj po rekonštrukcii.

Hlinikáreň Slovalco končí výrobu

Hlinikáreň Slovalco v Žiari nad Hronom definitívne zastaví výrobu primárneho hliníka. Rozhodnutie je reakciou na vysoké ceny elektriny a nedostatočné kompenzácie zo strany štátu, na ktoré v uplynulých dvoch rokoch podnik upozorňuje. „Odstavenie pecí sa dotkne 300 zamestnancov spoločnosti a viac ako tisícky externých zamestnancov v subdodávateľskom reťazci, keďže s odstavením výroby sa zároveň zníži aj potreba na nákup služieb od dodávateľov

v regióne,“ hovorí generálny riaditeľ Slovalca Milan Veselý.

Akcionári neuvažujú o sťahovaní podniku zo Žiaru nad Hronom. Plánujú tiež naďalej rokovať s vládou o vytvorení takých podmienok, aby sa výroba hliníka na Pohroní mohla v budúcnosti opäť spustiť. „Štandardne ten proces trvá rok a je ekonomicky extrémne náročný. Znovurozbehnutie výroby stojí možno 100 miliónov eur. Aby sme sa vôbec vedeli baviť o tom, čo so Slovalcom bude, musia byť splnené dva predpoklady. Musí dôjsť ku korekcii cien elektriny v Európe, druhá vec sú podmienky pre to, aby sme mali rovnaké konkurenčné prostredie ako naši konkurenti v Nemecku a podobne,“ povedal Marián Slivovič, člen predstavenstva Slovalca a partner finančnej skupiny Penta, ktorá je menšinovým vlastníkom hlinikárne.

Minister hospodárstva Richard Sulík deklaroval, že priemysel a pracovné miesta treba na Slovensku uchrániť, no reálne riešenie zatiaľ neponúkol.

Zomrel spisovateľ Sergej Makara

9. augusta 2022 zomrel dlhoročný člen Spolku slovenských spisovateľov Sergej Makara, významný ukrajinský a slovenský básnik, spisovateľ, literárny vedec a prekladateľ. Sergeja Makaru poznali členovia Spolku ako čestného, hrdého, hodnotovo hlboko ukotveného a empatickeho človeka, zanieteneho spisovateľa, ktorý sa rád stretával a zhováral aj s mladšími kolegami, nezištne pomáhal a radil, odovzdával nasledovníkom svoju literárnovednú vzdelanosť, ale aj skúsenosti staršieho kolegu, ktorý zažil neblahé časy politickej diskriminácie za bývalého režimu na vlastnej koži.

Ako človek, ktorý sa nikdy nevedel zmieriť s nepravosťou, sa obdivuhodným spôsobom zastal aj časopisov SSS – *Literárneho týždenníka* a *Dotykov* – pred diskriminačnými byrokratickými praktikami Fondu na podporu umenia, ktorých sa sám stal obeťou, keď ho neoprávnene vylúčili z odbornej komisie na posudzovanie dotácií na časopisy a s ktorým viedol niekoľkoročný sifyfovský boj o pravdu – sformulovaný aj v jeho publikácii *Moloch škandalózne byrokracie* alebo *Ako chobotnica nekultúry likviduje kultúru* (2020).

Ako človek, ktorý sa nikdy nevedel zmieriť s nepravosťou, sa obdivuhodným spôsobom zastal aj časopisov SSS – *Literárneho týždenníka* a *Dotykov* – pred diskriminačnými byrokratickými praktikami Fondu na podporu umenia, ktorých sa sám stal obeťou, keď ho neoprávnene vylúčili z odbornej komisie na posudzovanie dotácií na časopisy a s ktorým viedol niekoľkoročný sifyfovský boj o pravdu – sformulovaný aj v jeho publikácii *Moloch škandalózne byrokracie* alebo *Ako chobotnica nekultúry likviduje kultúru* (2020).

Jaroslav Rezník: *Zatúlaná slza* (Pamiatke Sergeja Makaru)

V korunách stromov lístie šelestí,
obloha je už veľmi boľavá...
Kto v žití dielo vytvoril,
navždy už s nami zostáva.

Zomrel básnik Sergej Makara. Valaška stíchla. Z kúta pracovne mlčky stráži chrám knižnice a teší sa, že stále zostáva v elitnej spoločnosti Dostojevského, Puškina, Tolstého, ale i Tarasa Ševčenka a Gogoľa.

Zamilovane hľadí na Sergeja Jesenina
a jeho zlatú šticu,
lebo áno –
už si spomína:
žltá farba bola aj menovcovou farbou,
ktorú si ako dobrý pastier
zvolilo i Slnko, aby dovidelo
do každého kúta svojej sústavy,
na každý list stromov, ihličie
i peľový prášok kvetov

na zázračnej planéte Zem,
kde ako poslov poslalo básnikov,
aby mu vo veršoch – ako v Biblii –
hlásili, či ľudstvo dobre nakladá
s jeho svetlom.

Spánkov sa dotkli šediny,
hovorí náš básnik,
dlaňou si prechádza belostnú pláň,
a v básni, čo je vždy bez viny,
odkazuje Slnku – tak si nás chráň!

Slnko to počuje.
Len básnikova valaška
stále potichu postáva v kúte,
hľadiac na zdanlivo ľahostajné
chrby kníh
a dolu strieborným ostrím
jej potichu steká
zatúlaná slza.

KULTÚRNE PODUJATIA

Dni zelá 2022 Stupava – 24. ročník 30. 9. 2022 – 1. 10. 2022, Stupava

Dni zelá, tradičné kultúrne podujatie v známom meste, sa minulý rok počas prvého októbrového 2021 víkendu neuskutočnili. Rozhodlo sa o tom na základe opatrenia Vlády SR prijatého k organizácii hromadných podujatí. Preto sa 24. ročník tohto významného podujatia presúva na rok 2022. Už teraz sa na neho veľmi tešíme a pripravujeme pre všetkých kvalitný program, občerstvenie a sprievodné podujatia.

Bitka o Bratislavu 2022 – 7. ročník 1. 10. 2022, Bratislava – Sad Janka Kráľa

Podujatie, usporadúvajú SHŠ Manu Forti a SHŠ Bandorium. Dňa 1. októbra 2022 sa v bratislavskom Sade Janka Kráľa uskutoční kultúrno-historický festival Bitka o Bratislavu. Hlavnou časťou jeho programu bude rekonštrukcia vojenskej zrážky z obdobia prvej polovice 17. storočia zasadená do prostredia historického Uhorska. Ako vždy sa môžete tešiť na historický tábor, ukážky dobového života, ukážky regimentov, dobový sprievod cez Staré Mesto a samozrejme na Bitku o Bratislavu – rekonštrukciu barokového vojenského stretu z roku 1620.

V tomto ročníku sa presunieme v čase do roku 1620 – pôjde o rekonštrukciu bitky, respektíve krátkeho obliehania, ktoré sa odohralo pred bránami mesta 8. októbra 1620. Vojská vzbúrených českých stavov už smerovali k ne-

vyhnutnej porážke v známej bitke na Bielej Hore a povstanie Gabriela Bethlena v tom čase tiež strácalo na dôraznosti. Preto sa cisársky veliteľ Dampierre pokúsil nečakaným výpadom zmocniť Bratislavu, vtedajšieho Prešporku, stále ovládaného Bethlenovými mužmi. Boj trval od skorého rána do štvrtej hodiny popoludní. Cisárski vojaci strieľali proti mestským múrom a sám Dampierre podnikol na čele útočnej skupiny tri výpady. Pri poslednom útoku ho však zasiahla smrtiaca strela a jeho žoldnieri boli nútení ustúpiť až k Viedni.

Program: * 10:00 – otvorenie festivalu. Salva z diel ohlásí sprístupnenie tábora pre verejnosť, dobové remeslá a občerstvenie. * 13:00 – dobový sprievod cez Staré mesto. Dobový kostýmový sprievod účinkujúcich, doprevádzaný zvukom bubnov. Na vybraných miestach slávnostné salvy z mušket. * 15:00 – ukážky vojenských manévrov. V Sade Janka Kráľa sa následne po dobovom sprievode uskutočnia. Komentované ukážky výcviku pikanierov, mušketerov a iných bojových jednotiek. * 16:00 – rekonštrukcia obliehania zo 17. storočia. Znepriatelené strany skrížia svoje zbrane v Bitke o Bratislavu.

Salón Piva – Craft Beer Festival 2022 Bratislava

12. 10. 2022 – 14. 10. 2022, Bratislava – Stará tržnica

Festival malých remeselných pivovarov. Salón Piva – pivná rozmanitosť a kultúra pitia piva. Salón Piva je festival remeselného piva spojený s ochutnávkou a predajom piva. Účastníci festivalu sú malé remeselné pivovary zo Slovenska ale aj zahraničia. Každý pivovar má na festivale v ponuke min. 1 novinku, premiéru!

Výstava Vo výklade: Josef Carl Klinkosch

do 27. 10. 2022, Esterházyho palác, Bratislava

Práca so zbierkami SNG ponúka veľa príležitostí na medziodborovú spoluprácu. S pomocou Mareka Gilányiho nám vystavené strieborné zrkadlo odkrylo históriu svojho pôvodu. Vďaka stále prebiehajúcemu výskumu s kolegyňou Janou Lukovou zisťujeme viac o jeho pôvodnej majiteľke a okolnostiach jeho nadobudnutia do zbierok SNG. Na základe značiek a puncov bolo zrejme, že zrkadlo pochádza

Josef Carl Klinkosch: toaletná súprava, okolo 1900

z dielne významného viedenského striebrotepca Josefa Carla Klinkoscha (1822-1888). Pod značkou J. C. Klinkosch fungoval podnik od roku 1869/1870 až do roku 1918, pričom v roku 1884 prevzali vedenie jeho synovia.

Pôvodne bolo zrkadlo súčasťou väčšej dámskej toaletnej súpravy. Bližšiemu datovaniu predmetu pomohol aliančný erb, ktorý vzniká združením erbov patriacich manželskej dvojici. Zistenie kolegu heraldika bolo nad všetky očakávania. Erby patrili rodom Saint-Genois a Wachtler. K ich prepojeniu došlo len raz, a to pri sobáši Huga Moritza de Saint-Genois (1858-1891) a Prešporčanky Eleonóry von Wachtler (1863-1943). Vzhľadom na intímny charakter artefaktu súvisiaceho s osobnou hygienou môžeme predpokladať, že išlo o svadobný dar pre nevestu priamo od ženicha. Zosobášili sa v marci roku 1889 v Budapešti. Eleonóra sa predtým rozviedla s prvým manželom a kvôli sobášu spolu s Hugom prestúpili na protestantskú (unitársku) vieru.

Novomanželia sa usadili v Prešporoku. Pri Horskom parku v rámci hospodárskeho dvora nazvaného Eleonórin dvor (nem. Eleonorenhof, maď. Eleonóra-udvar) inicioval Hugo v roku 1890 výstavbu vily, ktorej architektom a staviteľom bol zrejme Alexander Feigler. Jej dokončenia sa už Hugo nedožil. Vila však stojí dodnes. O jej maliarskej výzdobe a osudoch rodiny Saint-Genois sa dočítate v katalógu k výstave, ktorú v roku 2019 pripravila kurátorka Jana Luková v Galérii mesta Bratislavy.

Zrkadlo sa do SNG dostalo z majetku bližšie neznámeho Eduarda Šťastného, ktorý prepadol v prospech štátu v roku 1962 na základe trestného konania. Medzi viac ako päťdesiatimi predmetmi boli prevažne drobné ukážky európskeho a ázijského umeleckého remesla. Väčšia časť jeho prepadnutého majetku sa nachádza v múzeu na hrade Červený Kameň. Na výskume pracujeme ďalej a možno budeme mať šťastie a chýbajúce komponenty toaletnej súpravy nájdeme práve tam.

Výstava Antimúzeum J. K.

od 8. 9. 2022, Esterházyho palác, Bratislava

Vďaka ucelenej monografickej expozícii Júliusa Kollera spoznáte osobu a dielo jedného z našich najznámejších konceptuálnych umelcov, ktorých meno dlhodobo rezonuje aj v zahraničí. Expozícia vznikla presťahovaním súkromnej zbierky Kollerových diel z Antimúzea J. K., ktoré doteraz sídlilo na Zámočnickej ulici v Bratislave, do priestorov Slovenskej národnej galérie. To najlepšie z ducha pôvodného múzea spolu s exponátmi nájde domov v troch sálach na 1. poschodí Esterházyho paláca pod originálnym názvom *Antimúzeum J. K.*

Nová inštalácia bude doplnená aj o autorove diela z fondu SNG. Základom vôbec prvej samostatnej expozície venovanej Júliusovi Kollerovi bola súkromná zbierka, ktorá vznikla v roku 1998, teda v časoch, keď boli kvality tohto, vtedy ešte žijúceho autora zrejme iba odborníkom. V roku 2020 sa táto zbierka premenila na Antimúzeum J. K. na Zámočnickej ulici v Bratislave. Jeho hlavnú časť tvorili antiobrazy, v ktorých sa Koller vyrovnával s konceptuálnym umením a dobovou klímou.

Expozíciu, obsahujúcu aj najdôležitejšie momenty zo života umelca a kľúčové témy jeho tvorby, dopĺňali súvisiace diela a dobové materiály v podobe kartičiek, výpisov a fotografií zo zbierok SNG. Okrem dvoch výstavných

podlaží boli súčasťou múzea aj dva spoločenské priestory. Na prízemí antihrisko – interaktívny priestor s ilustráciami autorskej dvojice Fuczik – Kakalík (Ondřej Horák, David Kalika) reflektujúci „športovú“ stránku Júliusa Kollera. Druhým bola Klubovňa v podkroví s pingpongovým stolom, ktorá slúžila ako platforma pre spoločenské, vzdelávacie a iné komorné udalosti. Július Koller (1939-2007) patril ku generácii výtvarníkov, ktorí napriek kultúrnej izolácii svojou tvorbou neparticipovali na dobovom umení socialistickeho realizmu, ale vybrali sa vlastnou originálnou cestou.

Dnes je Július Koller vo svete jedným z našich najrešpektovanejších umelcov. Na otázku „Prečo práve Koller?“ pritom neexistuje jednoduchá odpoveď. Šťasti to možno súvisí so západnou predstavou o nás (materiálová chudoba prostriedkov a istý kufkovsko-havlovský rozmer Kollerovho anti-umenia). Faktom však zostáva originalita a komplexnosť Kollerovho videnia sveta, otvorenosť a komunikatívny jeho umeleckého gesta. Jeho diela sa nachádzajú v zbierkach Slovenskej národnej galérie, parížskeho Centre Pompidou, viedenskej Generali Foundation či londýnskej Tate Gallery.

KNIŽNÉ TIPY

Emily D. Beňová: *666 démonov* (Emília Beňová, 2022)

Zahrávať sa so silami pekla nemôže priniesť nič dobré. Alebo je to naopak? Vivien prežila stratu, s ktorou sa iba ťažko vyrovnáva. Život pokračuje bezohľadne ďalej, no pre ňu bez jej osudovej lásky, temného démona Adriana, už nemá žiaden zmysel. Ibaže v tajuplnom svete mimo toho ľudského sa veci neustále hýbu a stret týchto dvoch sfér je nezvratný. Ustojí ho Vivien? Dokáže znova otvoriť svoje srdce citu, ktorý bol zabitý spolu s jej milovaným pri nohách Diabla? Kto je spojenec a kto zradca v boji, ktorý rozpúta samotný vládca pekla, ale aj nevyspytateľná démonka Deryna? Ponorte sa do pokračovania bestsellera *666 duší*, v ktorom sa nielenže dostanete až do najhlbších útrob pekla, ale vás tiež presvedčí, že sila skutočnej lásky dokáže poraziť i tie najpodlejšie úklady.

Katarína Durica: *Slušné dievčatá plačú potichu* (Lindeňi, 2022)

Osudy troch žien z jedného paneláku sa prepletajú s všadeprítomnou mafiánskou krutovládou v Dunajskej Strede na konci 90. rokov minulého storočia. Júlia je kaderníčka. Má zdanlivo bezstarostný život s manželom policajtom a malým synom, kým do jej salónu nevpadne Andrej. A spolu s ním aj chaos do jej súkromného života. Doteraz poznala povinnosti, no zrazu sa cíti zvláštne slobodná v prítomnosti tajomného Andreja. Keď v meste vypukne mafiánske peklo, zmätená Júlia sa snaží bojovať proti príťažlivosti, ale sila lásky je mocnejšia. Hilda býva v byte pod Júliou. Sníva o štúdiu v zahraničí a večierkoch, ale to všetko je v meste obsadenom miestnou mafiou nemožné. Teta Eržika zo siedmeho je na dôchodku a celé dni hľadá v televíznom seriáli šťastie, ktoré sa jej celý život vyhýbalo. Bezmocne sleduje, ako sa jej syn mení na krvilačného mafiána a ospalé mestečko na Žitnom ostrove sa v roku 1997 stáva synonymom hrôzy. V deväťdesiatych rokoch bolo všetko inak. Zrazu si dokázal aj obyčajný človek zohnať značkové šaty. No zmenil sa systém a aj zákony a to využi-

li chlapci, ktorým ešte tieklo mlieko po brade a chceli byť pánmi sveta. Surovo sa dožadovali všetkého, na čo si robili nárok – výpalné od obchodníkov a krčmárov, za denného svetla vyťahovali zbrane a vyhrážali sa nevinným, ženy a dievčatá znásilňovali bez okolov, protivníkov topili v sudoch s kyselinou a svojich vlastných pochovávali zaživa. Celé mesto o nich vedelo. A nik sa neodvážil proti nim postaviť. „Po uliciach sme kráčali s kamennými tvármi. Neodvážili sme sa im pozrieť do očí, len sme sklopili pohľady a pridali do kroku. Tvárili sme sa, že nič nepočujeme a nevidíme. Príbuzní z iných miest sa nás pýtali, ako dokážeme žiť v meste, ktoré drží v hrsti mafia. Nuž takto: so sklopeným pohľadom sme nič nevideli a nepočuli.“

Lucia Sasková: *Utajená* (Slovenský spisovateľ, 2022)

Jedenásty román Lucie Saskovej vás vtiahne do víru rockovej hudby, koncertov a slávy, a zároveň vám ukáže odvrátenú stranu ilúzie, ktorú tento svet vytvára. Budete cestovať, spoznávať úžasné miesta, cítiť zimomriavky vo vypredaných halách a počúvať piesne, ktoré vám budú ešte dlho znieť v hlave. Pripútajte sa, prosím, bude to poriadne divoká jazda! Hlavná hrdinka sa ocitla v nesprávnom čase na nesprávnom mieste. Alebo žeby to bol správny čas a správne miesto? Spoznáva členov kapely, o ktorej nikdy nepočula, najmä jej lídra Lea, človeka, ktorý jej zaužívané stereotypy obráti hore nohami, pretože v jeho svete nie je čas na začiatky. Môže sa však vzťah začať koncom? Čo sa stane, keď prídu na začiatok? Ona kvôli jazvám na tvári žije život, v ktorom ju strach núti skrývať sa, a postupne preniká do sveta, v ktorom ju skrývajú ostatní. Obaja taja svoju minulosť, netušia, čo prinesie budúcnosť. Ich svety sa neustále rozdeľujú a spájajú, zažívajú vzostupy a pády, čelia intrigám, pochybnostiam. Ako dlho sa dá žiť utajený život, keď sa za každým rohom skrýva niekto, kto vás sleduje?

Ludovít Ódor: *Rýchlokurz geniality. 42 otázok a odpovedí, ktoré vám pomôžu pochopiť dnešný svet* (N Press, 2022)

Na prahu ďalšej technologickej revolúcie, vážnych následkov klimatických zmien a vo víre svetových megatrendov, ako je starnutie populácie či deglobalizácia, je úplne jedno, či niekto vie vymenovať všetky dôležité priemyselné odvetvia Hondurasu. Svet sa už dávno nekončí na hranici našej dediny a k jeho pochopeniu už nestačí rozlišovať podmet a prísudok. Nechcime súťažiť s vyhľadávačom Google ani s robotmi v pásovej výrobe a sústredme sa radšej na tie veci, kde vieme byť maximálne užitoční. Ludstvo stáročie posúvali ďalej zvedavosť a nové myšlienky. Kniha *Rýchlokurz geniality* vás na viac ako 650 stranách prevedie tými najdôležitejšími trendmi súčasnosti aj budúcnosti. Nezľaknite sa! Aj kvantová mechanika, HDP, príjmové rozdiely, starnutie populácie, fungovanie počítačov či nekonečno sa dajú zrozumiteľne vysvetliť – pokiaľ máte vzdelanie, skúsenosti, nadhľad a humor ako autor knihy, ekonóm Ludovít Ódor. Kniha je rozdelená do 42 kapitol a 9 okruhov: svetové megatrendy, fungovanie vesmíru, biologický svet, rozum a cit, ľudia a spoločnosť, technologická revolúcia, čísla a formy, fundovaný občan a spokojný život. Je doplnená množstvom ilustrácií a grafov, ktoré pomáhajú porozumieť aj zložitejším témam, ako sú fraktály či dilatácia času a tiež množstvom Shootyho karikatúr. Všetky kapitoly pritom spája presvedčenie, že poctivý vedecký prístup je stále najlepšou cestou k porozumeniu sveta okolo nás, že

musíme zostať zvedaví, ak chceme napredovať a že netreba memorovať telefonné zoznamy – poznať treba niekoľko kľúčových myšlienok a kriticky uvažovať.

Pavel Kosatík: *Slovensko 30 let poté* (Práh, 2022)

Brzy tomu bude třicet let, kdy se Česká a Slovenská republika vydaly každá vlastní cestou. Spisovatel Pavel Kosatík, který se slovenskou minulostí i současností zabývá dlouhodobě, se zamýšlí nad tím, kam slovenská společnost za oněch třicet let samostatnosti dospěla. Tuto problematiku autor nahlíží jak z hlediska Slováků, tak z hlediska Čechů. Kniha složená z reportáží, rozhovorů i analýz hledá odpovědi na mnohé otázky; například: Jsou slovenská a česká společnost politicky zdravé? Jsme na maximum možného ve vzájemných vztazích? Lze si reálně představit i těsnější formy spolupráce, prospěšné demokracii ve střední Evropě? Autor neskrývá, že v této spolupráci vidí pro střední Evropu naději, jak čelit geopolitickým hrozbám.

Viliam Dobiáš – Branislav Podhoranský: *Ako neprísť o dieťa. Prvá pomoc pre mamičky a všetkých, čo sa starajú o deti* (Dixit, 2022)

Príručka prvej pomoci nie je určená výlučne matkám. Patrí do rúk a jej obsah aj do hláv otcov, starších súrodencov, starých rodičov, učiteľov, vychovávateľov, animátorov, táborových vedúcich a vôbec všetkým, ktorí sa v práci alebo vo voľnom čase pohybujú v prítomnosti detí od príchodu z pôrodnice po predpokladaný odlet z mama hotela v oseemnástich rokoch. Deti sú takí malí bezpečnostní hackeri. Pri prvom vstupe do neznámej miestnosti, či je to obývačka alebo kúpeľňa, okamžite nájdú bezpečnostnú dieru v systéme. Tak ako sa v každej domácnosti vyskytuje aspoň jedna kuchárska príručka, tak by mala byť v každej domácnosti knižka o prvej pomoci. Prečítaná. Princípiálne je väčšina postupov prvej pomoci skoro rovnaká pre deti aj dospelých, ale existujú isté rozdiely. Keď ich niekto nepozná a bude dojsť, škôlkárovi poskytovať pomoc ako dospelému, je to určite lepšie ako nerobiť nič. Ale naše zlatička si zaslúžia poučenie mamičku, ktorá ovláda drobnejšie aj väčšie rozdiely a tak vie odmeniť potomka poskytnutím pomoci v tej najvyššej kvalite. Je pozoruhodne nevysvetliteľné ale nesmierne rozšírené pamätať si z kurzov prvej pomoci spred 10-20 rokov len tie poznatky, ktoré už boli dávno prekonané a roky sa nepoužívajú. Zároveň dokážeme spoľahlivo zabudnúť všetko to, čo ešte stále aj po rokoch platí. Text zodpovedá najnovším poznatkom a medzinárodným odporúčaniam. Pomôže v občerstvení aktuálnych vedomostí z minulosti a rozpoznaní prekonaných zbytočností. Autori majú spolu 60 rokov skúseností v prvej pomoci a 40 rokov praxe v záchranej službe.

Maria Neradova: *Moje telo* (Svojtko & Co., 2022)

V tejto zábavnej knihe nájdete mnoho zaujímavých informácií o svojom tele, zmysloch, ale i o pocitoch. Pohyblivé prvky precvičia i jemnú motoriku. Táto knižka je ideálnou pomôckou pre deti, ktoré sa chcú o svojom tele naučiť všetko potrebné a dozvedieť sa mnoho zaujímavých informácií. Na jednotlivých stránkach sa deti zoznámia s časťami tela, so zmyslami, zdravým stravovaním, ale i dôležitosťou spánku a pohybu a dodržiavania pitného režimu. Vďaka pohyblivým prvkom a odklápacím okienkam bude spoznávanie a učenie sa nových vecí ešte zábavnejšie!

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 3/5
www.sokol-wien.com
E-mail: sokol@sokol-wien.at

Starosta:
dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje

Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Náčelnice: dr. Daniela FREY-MATEROVÁ
Náčelník: Mag. Stanislav ŠTĚRBA

e-mail: jar.hovorka@gmx.at
jednatelka

Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každý pátek
16:00 – 17:00
Blíže informace:
Mag. I. MÜHLBERGEROVÁ
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info: Pavel Vlček, tel. 0680 3107573)
17, Steingergasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steingergasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II/XX/XXI (Info: Věra Mottlová, tel./fax: 01/2728326 od 10:00)
21, Roda-Roda-Gasse 7

Úterý	18:00 – 21:00	míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň III/XI

Info (volejbal): N. Štěrbová, tel. 0650/967 80 80, e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X
10, Angeligasse 21 – sokolovna
E-mail: sokol-10@chello.at
Tel. a záznamník: 01/600 20 20

Úterý	18:00 – 21:00	stolní tenis
	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
Středa	19:00 – 21:00	Volejbal Sokol III
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	18:00 – 21:00	stolní tenis
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46

Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	16:30 – 17:20	rodiče s dětmi a předškolní děti
	17:30 – 18:45	základní sport. gymnastika (žactvo 6-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

17, Steingergasse 7 – sokolovna, tel. 01/480 14 55

Pondělí	16:30 – 17:30	cvičení rodičů s dětmi
	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Úterý	18:00 – 19:30	aerobik (s Kvetkou)
Středa	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Čtvrtek	16:30 – 18:00	florbal žactvo
	19:30 – 21:00	cvičení žen
Pátek	17:15 – 18:30	cvičení žactva
	20:00 – 22:00	cvičení mužů

132. řádná valná hromada Sokolské župy Rakouské

25. června 2022 proběhla v sálu Slovanské besedy 132. řádná valná hromada Sokolské župy Rakouské. Po uvítání br. starostou následovala minuta ticha za zemřelé členy. Poté přednesli činovníci zprávy o aktivitách posledních dvou let. Zprávy byly se zájmem vyslechnuty a odměněny potleskem. Po zprávě revize, která shledala vše v nejlepší podobě, byla odstupujícímu výboru vyslovena důvěra. Následovala přestávka, ve které se návštěvníci mohli informovat o návrhu na nový výbor. Na začátku druhé části nechal předseda kandidátní komise br. Miříčka zvolit (staro-)nového starostu br. Tomáše Freye-Maternu. Ten se ujal slova a vedl volbu dalších funkcionářů a členů výboru. Výbor zůstal až na malé změny stejný jako v minulém období. Všichni byli zvoleni jednomyslně a funkce přijali. Br. starosta se v projevu zmínil o důsledcích pandemie, ale vyzdvihl i několik pozitivních skutečností, jako například setkání v Oetzu nebo širokou nabídku sportů.

Ve funkci byli potvrzeni:

Čestný člen předsednictva župy: František Kalousek.

Předsednictvo: Dr. Tomáš Frey-Materna – starosta, Mag. Stanislav Štěrba – 1. místopředseda, Werner Kallin – 2. místopředseda, Kornelie Štěrbová – jednatelka, Dr. Daniela Frey-Maternová – náčelnice, Mag. Stanislav Štěrba – náčelník, Dr. Karel Broušek – vzdělávatel, Mag. Zdeňko Matoušek.

Výbor: Ing. Karel Hanzl – jednota I/V, Věra Mottlová – jednota II/XX/XXI, Marian Miříčka – jednota III/XI, ing. Helena Baslerová – jednota III/XI, Anton Florián – jednota XII/XV, Jitka Komutzki – jednota XII/XV, Anna Egermeierová – jednota XII/XV, Philipp Kostohryz – jednota XVI/XVIII, Dana Šulová – jednota XVI/XVIII, Gabriel Luhan – jednota XVI/XVIII, Mag. Pavel Rodt – jednota XVI/XVIII.

Revize: Dr. Věra Gregorová – jednota II/XX/XXI, Marta Václavíková – jednota X, Tomáš Kostohryz – jednota XVI/XVIII.

Odstupujícím činovníkům ses. Jarušce Hovorkové a br. Arch. Dipl.-Ing. Jiřímu Lisnerovi byl vysloven vřelý dík za jejich dlouhodobé dobrovolné nasazení pro sokolskou věc.

Vážení přátelé, sestry a bratři, krajané!

Dovolte nám, abychom Vám všem jménem výboru Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku u příležitosti dnešní župní výroční schůze poděkovali za věrné zachování sokolské myšlenky a tradice.

Je dobré, že se i dnes najdou lidé, kteří se dovedou nadchnout pro určitou myšlenku a věc a plně se jí věnují.

Přejeme nově zvolenému župnímu starostovi a výboru nadšení a elán do další sokolské práce, která v dnešní době vyžaduje nezměrnou energii a potřebné vize do budoucna!

Výbor Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku a redakce Kulturního klubu:

Ing. Helena Baslerová,
Dr. Mag. Marie Brandeis,
Mag. Richard Basler

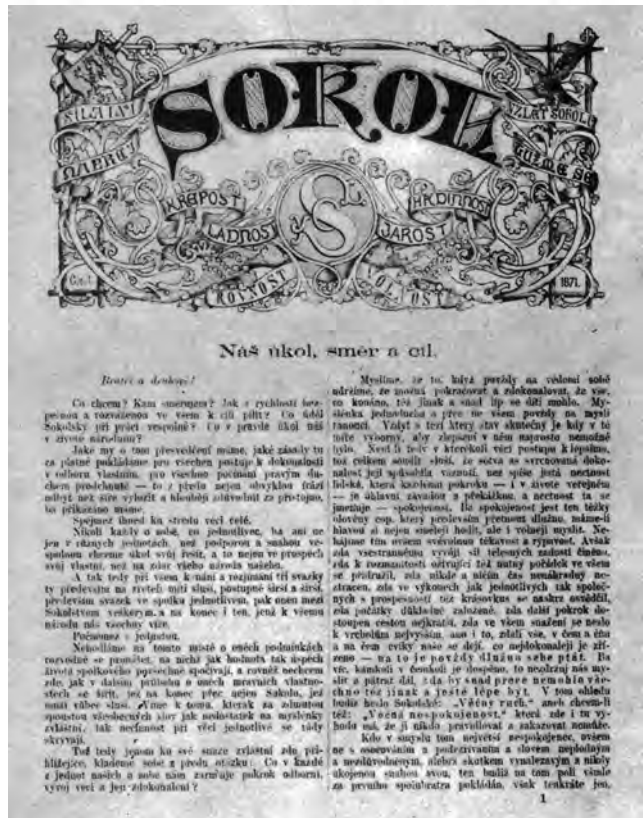
Z HISTORIE SOKOLA

12. 9. 1822 se narodil **Jindřich Fügner**, spoluzakladatel sokolského hnutí († 15. 11. 1865).

17. 9. 1832 se narodil **Miroslav Tyrš**, spoluzakladatel sokolského hnutí († 8. 8. 1884).

Jindřich Fügner a Miroslav Tyrš

První číslo časopisu Sokol, který založil a řídil Miroslav Tyrš

SPORT

Valná hromada ČUS označila situaci českého sportu za nejhorší v historii

Valná hromada České unie sportu (ČUS) označila situaci českého sportu za nejhorší v historii. Spojení poklesu státní podpory a energetické krize, která přináší nárůst výdajů na provoz sportovišť, může mít dalekosáhlé důsledky včetně uzavírání sportovišť a krachu klubů. Delegáti proto vyzvali vládu, aby urychleně začala jednat.

„Procházíme nejtěžším obdobím českého sportu v jeho historii. V době, kdy je nutné děti přivádět k pohybovým aktivitám a do organizovaného sportu, nám budou kluby zanikat z ekonomických důvodů. A současná vláda to zatím neřeší,“ uvedl na dnešní valné hromadě předseda ČUS Miroslav Jansta. Delegáti zastupovali 75 národních sportovních svazů a více než 7 000 klubů a tělovýchovných jednot, které mají přes milion členů.

Nová vláda výrazně snížila výdaje na sport, které jsou plánované na 4,6 miliardy korun. Znamená to reálný meziroční pokles o čtvrtinu, upozornila ČUS. Je to o třetinu nižší objem financí než v roce 2007. Ministr financí Zbyněk Stanjura odkázal sportovní organizace na plošné vládní řešení, jehož podmínky pro firmy a spolky ale ještě kabinet nezveřejnil.

Sokolové žádají politiky, aby pomohli sportu

Delegáti sjezdu České obce sokolské vyzvali politiky, aby pomohli sportu, který je podle nich v kritické situaci. Chtějí, aby jeho financování mělo stejnou prioritu jako kultura. Zároveň žádají přijetí dotačních pravidel na úhradu rostoucích nákladů na energie u sokolské sportovní infrastruktury. ČTK o tom informoval mluvčí ČOS Jiří Reichl. Sokolové například požadují, aby ministerstvo a Národní sportovní agentura (NSA) urychleně začaly plnit vládnou schválenou koncepci Sport 2025. Podle ní by mělo jít v roce 2025 na sport minimálně 19 miliard korun. Sokolové rovněž vyzvali NSA, aby se intenzivně zabývala narovnaním financování sportu po všechny.

Středoevropské jamboree 2022 v Praze

V Praze proběhlo Středoevropské jamboree. Zúčastnili se ho na tisíc skautů od čtrnácti do sedmnácti let z celého světa. Pravidelná společná setkání pořádají od roku 1997 skauti z Česka, Slovenska, Polska a Maďarska, a to vždy v jedné z těchto zemí. Cílem setkání je podle mluvčí skautské organizace Barbory Trojak vytváření přátelství, a to nehlédě na hranice nebo odlišný mateřský jazyk. Desetidenní akci zahájil slavnostní ceremoniál na pražském výstavišti.

Rekordní účast českých atletů na ME

Rekordní výprava 53 českých atletů závodila na mistrovství Evropy v Mnichově. Nechyběl mezi nimi oštěpař Jakub Vadlejch, který se třetím místem postaral o jedinou českou medaili na červencovém mistrovství světa. Tentokrát bylo medailových adeptů více. Po dvaceti letech od první velké mezinárodní akce se do Mnichova vrátila světová rekordmanka v hodů oštěpem Barbora Špotáková.

Medaile českých oštěpařů z mistrovství Evropy v Mnichově

Oštěpař Jakub Vadlejch získal na mistrovství Evropy v Mnichově stříbro. Ve finále hodil 87,28 metru a o 38 centimetrů prohrál s Němcem Julianem Weberem. Vítězslav Veselý byl čtvrtý, pro dvanáctého Martina Konečného soutěž skončila už po třetí sérii. Evropské stříbro přidal jednatřicetiletý Vadlejch k bronzu, který si před měsícem přivezl z mistrovství světa v Eugene. Loni skončil druhý na olympijských hrách v Tokiu.

Oštěpařka Barbora Špotáková vybojovala na mistrovství Evropy posledním hodem bronzovou medaili. Jednatřicetiletá světová rekordmanka se v dramatické závěrečné sérii posunula hodem dlouhým 60,68 metru dokonce na druhé místo, z něhož ji vzápětí odsunula teprve osmnáctiletá Srbka Adriana Vilagošová, která se zlepšila na 62,01 metru.

Osmá skončila Nikol Tabačková výkonem 57,93. Nikola Ogrodníková při obhajobě stříbrné medaile z roku 2018 obsadila ve finále poslední dvanácté místo za hod dlouhý 54,48 metru.

Kanoista Martin Fuksa získal na ME stříbro

Kanoista Martin Fuksa získal na mistrovství Evropy v Mnichově stříbrnou medaili v závodě na 1000 metrů. Na olympijské trati jej porazil jen letošní světový šampion Rumun Catalin Chirila. Třetí místo obsadil Carlo Tacchini z Itálie.

Devětadvacetiletý Martin Fuksa na kilometru obhajoval triumf z loňského ME v Poznani, po velkém boji ale prohrál s Chirilou. Krátce po polovině trati se český reprezentant dostal do čela, o pět let mladší Rumun se ale dokázal na první místo vrátit a následně se mu podařilo ustát Fuksův finiš.

Beachvolejbalisté Perušič a Schweiner mají z mistrovství Evropy stříbro

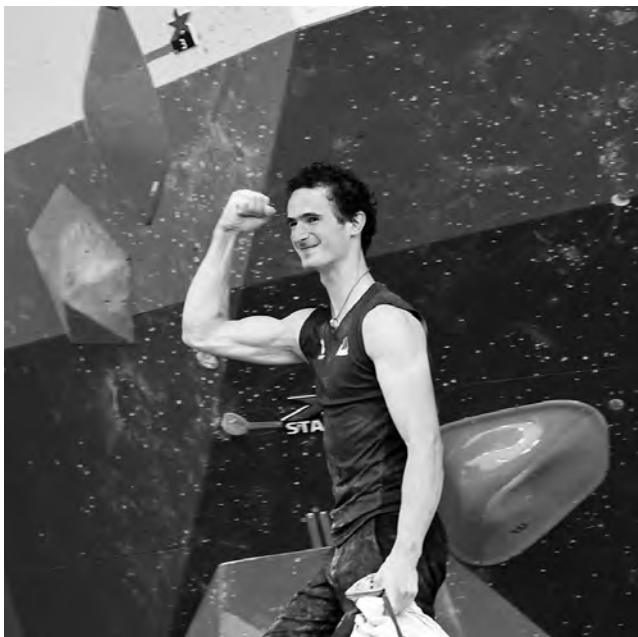
Plážoví volejbalisté Ondřej Perušič a David Schweiner získali na mistrovství Evropy v Mnichově stříbrné medaile. Ve finále podleli švédskému páru David Ahman, Jonatan Hellvig, loňští mistři světa do 21 let zvítězili 21 : 16 a 21 : 15. Bronz vybojovali olympijští a světoví šampioni Anders Mol s Christianem Sörumem z Norska.

Pro českou dvojici, které ve světovém žebříčku patří šesté místo, byly dosavadním maximem na kontinentálním šampionátu čtvrtfinálové účasti z let 2019 a 2021.

Lezec Adam Ondra skončil na mistrovství Evropy druhý v olympijské kombinaci

Na šampionátu v Mnichově získal český reprezentant po zlatu v obtížnosti a bronzu v boulderingu třetí medaili. Závěrečnou disciplínu soutěží ve sportovním lezení na Königsplatzu vyhrál Rakušan Jakob Schubert.

Schubert, bronzový medailista z olympijských her v Tokiu a čtyřnásobný mistr světa, figuroval v polovině soutěže na čtvrtém místě, nejlepší výkon obtížnosti ho ale vynesl k premiérovému evropskému titulu. K bronzu se probodoval olympijský šampion Alberto Ginés López ze Španělska, jenž byl po boulderingu pátý.

Čtyřnásobný mistr světa a dvojnásobný mistr Evropy Ondra v úvodní disciplíně kombinace zdolal tři překážky a na zbývající se dostal do druhé zóny. Stejnou bilanci měli další tři muži, bronzový medailista ze sobotní soutěže specialistů v boulderingu ale na svůj zápis potřeboval nejméně pokusů. Třetí a čtvrtý boulder vyřešil napoprvé, první zdolal na potřetí.

O desetinu bodu byl druhý Francouz Sam Avezou, stříbrný z boulderingu, o další desetinu zpět figuroval jeho krajan Mejdí Schalck, oba se ale v obtížnosti propadli. Se stejným skóre čtvrtý byl Schubert, pro něhož je stejně jako pro Ondru lezení na laně silnější disciplínou. Ginés López došel v boulderingu do topu jen dvakrát a před finále výrazně ztrácel.

Mezinárodní federace pro šampionát v Mnichově připravila nový způsob počítání olympijské kombinace. Ze soutěže vypadla rychlost a v disciplíně zůstaly čtyři bouldery a jedna cesta na laně. Ani nový systém bodování ale ještě není definitivní, pro olympijské hry 2024 v Paříži se může změnit.

Kombinace na mistrovství Evropy byla pro Adama Ondru na dlouho poslední lezeckou soutěží. Přestávku plánuje až do jara 2023. Hned odjíždí s celou rodinou do Norska na skály. Společnost mu bude dělat jeho jediný přítel Rakušan Schubert. V zájmu zachování zdraví nebude Ondra do příští jarní sezony závodit na umělých stěnách. „Může to být vnímáno, že se flákám, ale já myslím, že je to pro mě naopak rozumná cesta, abych si udělal trošku radost na skalách. Lezení na skalách je vlastně poměrně dobrý trénink na lezení na obtížnost, abych se vyhnul tomu boulderingu a nezranil. A ty slabiny, které v boulderingu mám, spíš vyladovat nějakým tréninkem na suchu, popřípadě fyzioterapií,“ řekl.

Eliška Adamovská obsadila na mistrovství Evropy ve sportovním lezení páté místo v boulderingu a o příčku zlepšila umístění ze závodu na laně.

Muži – kombinace: 1. Schubert (Rak.) 175,6, 2. Ondra (ČR) 170,8, 3. Ginés López (Šp.) 151,7, 4. Schenk (It.) 123,7, 5. Potočar (Slovin.) 121,9, 6. Avezou (Fr.) 120,7.

Viktorie Plzeň v Lize mistrů

Český fotbal má po čase opět důvod k oslavám. Po dvou letech má svého zástupce v elitní Lize mistrů. Poté, co prošla třemi těžkými předkoly bez jediné porážky, si Viktorie Plzeň hlavní fázi nejprestižnější klubové soutěže v Evropě zahraje počtvrté v historii. Slavia Praha a Slovácko postoupily do Evropské konferenční ligy.

Hokejová dvacítká prohrála v boji o bronz na MS se Švédskem

Čeští hokejisté prohráli v zápase o bronz na juniorském mistrovství světa v Edmontonu se Švédskem 1 : 3 a dál čekají na získání medaile z této akce. Naposledy ji získali v roce 2005, kdy skončili třetí. O jedinou českou branku se postaral v přesilovce Michal Gut. Na švédském vítězství se podílel spolehlivým výkonem brankář Jesper Wallstedt, který si připsal 27 úspěšných zákroků.

Krejčíková se Siniakovou vyhrály podruhé Wimbledon a mají pátý debllový titul

Tenistky Barbora Krejčíková a Kateřina Siniaková vyhrály podruhé wimbledonskou čtyřhru. Turnajové dvojky porazily ve finále nejdříve nasazený pár Belgičanku Elise Mertensovou, Číňanku Čang Šuaj 6 : 2, 6 : 4 a navázaly na triumf z roku 2018. Společně dosáhly na pátý grandslamový titul a druhý v tomto roce po lednovém Australian Open.

Pro Krejčíkovou je o to cennější, že tři měsíce nemohla hrát kvůli problémům s loktem. Šestadvacetileté Češky triumfovaly v pátém grandslamovém finále ze šesti, mezi trofejemi jim chybí jen z US Open. V letech 2018 a 2021 ovládly antukové Roland Garros.

Úspěchy českých sportovních střelců

Sportovní střelkyně Lucie Brázdová vyhrála na Světovém poháru v Čchang-wonu soutěž ve vzduchové pušce a slaví první individuální triumf v seriálu. V souboji o zlato šestadvacetiletá Češka porazila Rumunku Roxanu Sidiiovou 16 : 8.

Lucie Brázdová a Jiří Přivratský pak získali bronz v soutěži smíšených dvojic ve střelbě ze vzduchové pušky.

Čeští inline hokejisté stříbrní

Čeští inline hokejisté na Světových hrách v Birminghamu neobhájili zlato z Vratislavi 2017. V finále podlehl domácí Spojeným státům americkým 1 : 2 v prodloužení. V čase 42:37 o tom rozhodl Nathan Sigmund a Američané při pátém vystoupení inline hokeje na Světových hrách získali čtvrté zlato. Inline hokejisté se postarali o třetí českou medaili v Birminghamu.

Dráhová cyklistka Anna Jaborníková juniorskou mistryní Evropy

Osmnáctiletá dráhová cyklistka Anna Jaborníková se stala juniorskou mistryní Evropy v keirinu. Její starší sestra Veronika přidala do sbírky české výpravy stříbrnou medaili v závodě žen do 23 let na 500 metrů s pevným startem. Anna

Jaborníková už získala na šampionátu v portugalské Anadii i stříbro v týmovém sprintu. Tento závod vyhrála členka Dukly Brno před německou dvojicí Clara Schneiderová, Lara-Sophie Jägerová. Česká výprava má na kontinentálním šampionátu juniorů a jezdců do 23 let už čtyři zlaté medaile.

Triatlonistka Kuříková vyhrála poprvé závod SP

Triatlonistka Petra Kuříková vyhrála poprvé v kariéře závod Světového poháru. Ve španělské Pontevedře zvítězila o 13 sekund před Němkou Lisou Tertschovou. Třicetiletá rodačka z Jablonce nad Nisou se postarala o první české vítězství ve Světovém poháru po třech letech. V srpnu 2019 triumfovala v Karlových Varech Vendula Frintová. Kuříková tehdy obsadila čtvrté místo, což byl dosud její nejlepší výsledek v seriálu.

Tenistka Bouzková má první titul z turnaje WTA

Tenistka Marie Bouzková vyhrála turnaj Livesport Prague Open a připsala si první vítězství na okruhu WTA v kariéře. Nasazená osmička deklasovala ve finále na tvrdém povrchu v areálu pražské Sparty ve Stromovce Rusku Anastasii Potapovovou 6 : 0, 6 : 3. Po zápase poděkovala všem, kteří jí přišli v posledních dnech fandit. „Nedokážu popsat, jakou mám teď radost. Je neuvěřitelné, že se mi podařilo vyhrát první titul doma, a nemohu být šťastnější. Splnil se mi sen a hrozně si to užívám,“ řekla v proslovu na kurtu Bouzková.

Rodačka z Prahy a 66. hráčka světa Bouzková se stala pátou domácí vítězkou pražského turnaje od jeho zařazení na okruh WTA. Jako první uspěla ve Stromovce v roce 2015 Karolína Plíšková, o rok později triumfovala Lucie Šafářová, v roce 2018 Petra Kvitová a vloni Barbora Krejčíková.

Olympijský vítěz Lipták podruhé mistrem Evropy ve střelbě na trap

Jiří Lipták se stal podruhé mistrem Evropy ve střelbě na trap. Olympijský vítěz suverénně ovládl šampionát v kyperské Larnace, ve finále neminul ani jeden terč a navázal na zlato z roku 2019. Navíc Česku zajistil účastnické místo na příštích olympijských hrách 2024 v Paříži.

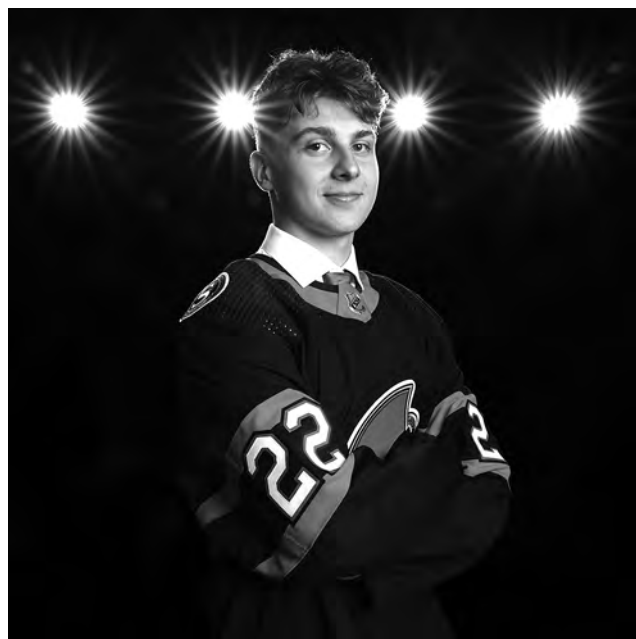
Čeští brokoví střelci v této disciplíně drží už od roku 2017 evropskou medailovou sérii. Tu tehdy v Baku zahájil zlatý David Kostecký a Lipták v ní pak pokračoval na každém dalším šampionátu.

Kajakář Vít Přindiš mistrem světa

Vít Přindiš se v Augsburgu stal mistrem světa ve vodním slalomu a po třech kontinentálních titulech včetně jednoho v extrémním slalomu slaví nejceněnější zlato.

Obránce Hamara má smlouvu v Ottawě

Tomáš Hamara podepsal svou první smlouvu v NHL. Obránce, kterého draftovali Ottawa Senators ve 3. kole jako číslo 87, se dohodl na tříletém nováčkovském kontraktu. Osmnáctiletý zadák odehrál poslední sezónu ve finském Tampere, za Tapparua nastupoval částečně v juni-

Hokejista Tomáš Hamara v dresu ottawských Senátorů

orském týmu a částečně mezi dospělými jakožto nejmladší obránce v kádru.

Pražský rodák tajně doufal v první kolo, nakonec si ho ve třetím kole vybrala jako 87. v pořadí nečekaně Ottawa. I tak je hokejista Tomáš Hamara naprosto spokojen. Organizace Senátorů je mu totiž sympatická a osmnáctiletý obránce finského Tampere věří, že si v NHL do pár roků zahraje. Příjemně ho překvapila gratulace od hvězdného beka Ottawy Thomase Chabota, který Hamarovi po draftu volal. Událost v Montrealu naprosto předčila Hamarova veškerá očekávání. „Když mě vyvolali, určitě to byl lepší pocit, než o jakém jsem snil. Úplná paráda a do konce života na něj nezapomenu,“ rozplýval se rodák z Prahy, který se odešel už ve čtrnácti letech zdokonalovat do Finska.

V Tampere letos odehrál 24 zápasů v nejvyšší soutěži a byl defenzivním tahounem na mistrovství světa hokejistů do 18 let. A to zaujalo skauty Senators. „Ottawa je super. Věř, že v klubu, který se pětkrát za sebou nedostal do play off, by mohl dostat šanci. „Senators mají mladý tým a nejsou aktuálně tolik ambiciózní. Do tří až pěti let chtějí přestavit kádr a já věřím, že bych toho mohl být součástí. To je můj hlavní cíl do dalších roků. Chci týmu v budoucnu pomoci a třeba si i zahrát o Stanley Cup,“ plánuje.

„Jsem tu poprvé. Říkali mi, že tu je našťastí hlavní jazyk angličtina. V Montrealu se mluví jen francouzsky, tam bych to měl horší. Zimy jsou tu prý taky kruté, ale na to už jsem zvyklý z Finska,“ podotkl.

Hokejista Krejčí se vrací do Bostonu

Hokejový útočník David Krejčí (* 28. 4. 1986, Šternberk) se po roce v extralize vrací do NHL. Šestatřicetiletý hráč, který minulou sezónu strávil v Olomouci, podepsal roční smlouvu s Bostonem, jehož dres oblékal celou zámořskou kariéru a v roce 2011 s Bruins vyhrál Stanleyův pohár (Stanley Cup).

Rodák ze Šternberka, jenž v uplynulé sezóně startoval na olympijských hrách v Pekingu i na mistrovství světa ve Finsku, na němž česká reprezentace získala bronzové me-

daile, má podle nové smlouvy zaručený plat milión dolarů a další dva milióny si může vydělat na základě bonusů.

Krejčího tak v NHL i v Bostonu čeká 16. sezóna. V základní části kanadsko-americké soutěže dosud odehrál 962 zápasů s bilancí 215 gólů a 515 asistencí.

Ve 156 utkáních play off přidal 32 branek a 82 asistencí. Hráč, kterého Bruins draftovali v roce 2004 ve druhém kole, je sedmý v historické tabulce klubu v počtu odehraných zápasů i asistencí, osmý podle počtu získaných bodů a desátý v tabulce vstřelených vítězných branek (41).

Ondřej Palát se v NHL poprvé stěhuje

Ondřej Palát (* 28. 3. 1991, Frýdek-Místek) už před otevřením trhu s volnými hráči věděl, že mimořádně povedená spolupráce s Tampou je u konce. „Dostal jsem od nich jen jednu nabídku. Nebyla vůbec dobrá, nedala se ani zvážít,“ prozradil český hokejista, který od příští sezóny hájí barvy New Jersey.

V dresu Lightning prožil skvělých deset sezón. Z poslední, až 208., volby draftu v roce 2011 se vypracoval v jednu z klíčových postav úspěšného týmu.

Získal si přízeň vedení, trenérů, spoluhráčů i fanoušků. Nepřispíval jen góly a přihrávkami, ale také pracovitostí a obětavostí. A když šlo do tuhého, dokázal své výkony posunout ještě na vyšší úroveň.

Vypjaté bitvy v play off mu seděly, což ukázal i letos. Ve 23 zápasech posbíral 21 bodů (11 + 10). „Loučíme se s jedním z nejlepších hráčů v historii naší organizace,“ vyzdvihl přínos dvojnásobného vítěze Stanley Cupu generální manažer Julien BriseBois.

O Palátově odchodu se spekulovalo už v průběhu uplynulé sezóny. Vždyť i hráčův agent Robert Spálenka před měsícem pro iDNES Premium přiznal: „Nedokážu si představit, co by Tampa musela provést, aby zůstal.“

Na jeho slova opravdu došlo. Úřadující finalisté si potřebovali udělat místo pod platovým stropem. A na českého útočníka zkrátka nezbylo místo. Stejně jako na obránce Ryana McDonagha, který byl vyměněn do Nashvillu.

Lightning naopak podepsali osmileté kontrakty s Michaiem Sergačovem (8,5 miliónu ročně), Anthonym Cirelím (6,25 miliónu ročně) a Erikem Černákem (5,2 miliónu ročně).

Ondřej Palát se Stanley Cupem

Pochopil jsem, že mě nechtějí, raději půjdou jinou cestou a vsadí na mladší hráče. Naprosto to chápu, je to byznys,“ řekl rodák z Frýdku-Místku v rozhovoru pro agenturu Sport Invest.

O jeho služby se ucházelo hned několik zájemců. Volba nakonec padla na Devils, v jejichž prospěch rozhodla také délka nabízené spolupráce. Přichází do tradiční a ambiciózní organizace, jednoznačně by měl plnit roli jednoho z lídrů.

„Opravdu o mě stáli. S pětiletým kontraktem jsem hodně spokojený. Vždycky je super, když se domluvíte na tak dlouho a máte jistotu, že v týmu zůstanete,“ pochvaloval si Palát.

Na nové působiště navíc dostal velice pozitivní referencie: „Bavil jsem se s Patrikem Eliášem a Tomášem Tatarem. Říkali, že jde o super organizaci. Všichni jsou tam spokojení.“

Zatímco v Tampě byl součástí ostříleného mužstva, v novém působišti na něj čeká kabina plná mladíků s velkou budoucností v čele s Jackem Hughesem, Jesperem Brattem nebo Nicem Hischierem.

„Už z Tamy jsem byl zvyklý na Rutíče (Jan Rutta) a Čerňase (Erik Černák), dřív tam byli ještě Radko Gudas nebo Richard Pánik. Je fajn, když se můžete s ostatními pobavit česky a zajít společně na večeri.“

Z HISTORIE SPORTU

V Kopřivnici otevřeli novou expozici věnovanou Emilovi a Daně Zátokovým

Lašské muzeum v Kopřivnici na Novojičínsku otevřelo novou expozici věnovanou olympijským vítězům Emilovi a Daně Zátokovým. Jejich vytvoření stálo přes sedm miliónů korun. Expozice připomíná sto let od narození slavných

atletů. K vidění jsou trofeje a fotografie ze závodů. Autoři chtěli také návštěvníkům představit Zátópka jako obyčejného člověka, proto uvidí třeba ukázkou jeho bytu. Část expozice je interaktivní a je věnována tréninku. „V centrální části poslední místnosti je trenážer, kde si lidé mohou zkusit běžet Zátópkovým tempem, aby zkusili ten fyzický výkon,“ uvedl vedoucí muzea Pavel Dvořák. Dodal, že expozice je sice primárně postavena na Emilu Zátópkovi, ale návštěvníci se dozví řadu informací i o jeho ženě Daně.

100 let od narození nejslavnějšího páru světového sportu manželů Zátópkových

Narodili se ve stejný den i rok – 19. září 1922. A ve stejný den i rok – 24. července 1952 – získali v Helsinkách, už jako manželé Zátópkovi, zlaté olympijské medaile. Takový triumf od té doby žádný jiný manželský pár na olympiádě už nezopakoval.

19. 9. 1922 se v Kopřivnici narodil Emil Zátópek, sportovec, olympijský vítěz na OH v Londýně v roce 1948 a v Helsinkách v roce 1952 († 21. 11. 2000).

Manželé Zátópkovi po Emilově vítězství v maratonu

19. 9. 1922 se ve Fryštátu u Karviné narodila Dana Zátópková (roz. Ingrová), atletka, olympijská vítězka v hodu oštěpem z roku 1952 († 13. 3. 2020).

KALENDÁRIUM

6. 10. 15:00-17:00 **Prezentace a křest knihy *11 let s Jiřím Grušou v Rakousku v pražském Senátu***
Černínský salónek Kolovratského paláce, Praha
Senát, KK

8. 10. 17:00 **Jan Brabenec: *Radeckého pochod životem* (divadelní představení)**
Divadelní soubor 4GENERACE z Prahy
Divadelní sál školského spolku Komenský
Sebastianplatz 3, 1030 Wien

7., 8. a 9. 10.
Die Wiener Tschechen und Slowaken 2022
Ve znamení Roku vídeňských Čechů a Slováků
Výstava, tanec a hudba, workshop, film, přednáška a beseda

Pá 7. 10.
11:00 tisková konference
17:00 slavnostní zahájení, vystoupení dětí z české školy, zahájení výstavy *O současném životě a činnosti spolků vídeňských Čechů*, přednáška

19:30-21:30 film *Nachtasyl*, diskuse

So 8. 10.
10:30 workshop (česká a moravská kuchyně)
11:00 krátká prohlídka Národopisného muzea (Volkskundemuseum) ve Vídni ve slovenštině (15 min.)
11:15 workshop
14:00-17:00 Marjanka, Omladina, Lumír, Adria (hudba a tanec)

Ne 9. 10.
10:00 slavistika – historie a jazyk
11:00 matiné / workshop

14:00 Über das Leben der evangelischen Gemeinde in Simmering und ihren Weg von Podkrkonoší nach Wien (evang. farářka Anna Kampf)

15:00-15:30 Po českých a moravských stopách: krátká prohlídka Národopisného muzea (Volkskundemuseum) ve Vídni v němčině

Rozmarýn, český dětský film s něm. titulky
Realizace: Kulturní klub ve spolupráci s Volkskundemuseum Wien a Školským spolkem Komenský
Místo: Volkskundemuseum Wien (Národopisné muzeum)
Laudongasse 15-19, 1080 Wien

Detailní informace viz:

www.kulturklub.at

www.wien-cz-sk.at

www.volkskundemuseum.at

Podpořeno BKA a MZV, změna programu vyhrazena.

10. 10. 19:30 **Film *Zátópek***
Česko, 2021, 131 min., s angl. nebo něm. titulky. U příležitosti stého výročí narození manželů Zátópkových.
V kině Velvyslanectví ČR, Penzinger StraÙe 11-13, 1140 Wien
KK, ČcV

22. 10. Jubilejní koncert tamburášů Adris
Divadelní sál školského spolku Komenský
Sebastianplatz 3, 1030 Vídeň

14. 11. 19:30 **film**
V kině Velvyslanectví ČR, Penzinger StraÙe 11-13, 1140 Wien
KK, ČcV

19. 11. 17:00 a 20. 11. 15:00 **Muzikál *Rebelové***
Divadelní sál školy Školského spolku Komenský,
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Vlastenecká omladina

České centrum ve Vídni

Návštěva Českého centra Vídeň (ČČV), jakož i dalších kulturních institucí, s nimiž ČČV organizuje společný kulturní program, podléhá aktuálně platným epidemiologickým opatřením. Konání živých akcí v ČČV je podmíněno vývojem pandemické situace jak v Rakousku, tak v České republice – řada plánovaných akcí vyžaduje přítomnost českých hostů.

O programu a jeho případných změnách informuje ČČV na svém webu, facebooku a instagramu, kde také pravidelně uveřejňuje tipy na českou kulturu online.

Podrobnější informace k akcím jsou zveřejňovány na webu Českého centra Vídeň. Na akce je nutné se registrovat na ccwien@czech.cz / +43 1 535 23 60. Do e-mailu prosím uvádějte celá jména a telefony návštěvníků, kteří se na akci registrují, v případě doprovodné osoby také její e-mailovou adresu a telefon.

PROGRAM

do 2. 12. Výstava Jan Patočka. Filosof a nepřátelská osoba

Výstava svým obsahem odpovídá názvu – a zároveň je něčím víc. Představuje filosofa Jana Patočku jednak prostřednictvím vybraných citátů zobrazených ve velkém formátu, jednak v cyklu fotografií pořízených na začátku sedmdesátých let v blízkosti osudové Bílé hory. Obrazová a zvuková instalace a vybrané dokumenty pak návštěvníka přenesou doprostřed nepřetržitého sledování této „nepřátelské osoby“ v týdnech mezi formulací Charty 77 a Patočkovou smrtí 13. března 1977.

České centrum Vídeň, Herrngasse 17, 1010 Wien

Slovenský inštitút vo Viedni

Návštěva Slovenského inštitútu ve Vídni, jakož i dalších institucí, s nimiž Slovenský inštitút plánuje společný kulturní program, je podmíněna epidemiologickým vývojem. O plánovaném programu a jeho případných změnách informuje Slovenský inštitút na svém webu a facebooku, kde také pravidelně uveřejňuje tipy na slovenskou kulturu online.

Slovenský inštitút / Slowakisches Institut in Wien

Wipplingerstraße 24-26, 1010 Wien

Tel.: +43 1 318 905 5291

si.vienna@mzv.sk, www.mzv.sk/sivieden

www.fb.com/SlowakischesInstitutInWien

IG: slowakisches_institut_wien

PROGRAM

11. 10. 18:30 Tradičný koncert v rámci Hummel Fest 2022

S klavíristkou Krisztinou Marouf Gyöpös a študentmi Konzervatória Bratislava.

Program: Hummelove a Chopinove tance.

14. 10. 18:30 Jazzový koncert hudobníkov z krajín Vyšehradskéj štvorky vo viedenskej Ehrbar Saal

Marián Ševčík – bicie (SK), Piotr Matušik – klavír (PL), Sandor Molnar – tenorsaxofón (HU), Tomáš Baroš – kontrabas (CZ).

21. 10. 18:00 Dlhá noc literatúry

Spolupráca kultúrnych inštitútov EUNIC Austria. Predstavujú sa literáti z Francúzska, Českej republiky, Slovenska, Maďarska, Slovinska, Švédska a Švajčiarska.

Slávnostné otvorenie o 18:00 v Českom centre, následne od 19:30 paralelne Slovenský inštitút a Poľský inštitút, od 21:00 paralelne Maďarský inštitút a České centrum, slávnostné ukončenie o 22:30 na Francúzskom inštitúte.

25. 10. 18:30 Premietanie dokumentárneho filmu *Aksom sa stala partizánkou*

Film o účasti Rómov v SNP s následnou diskusiou s režisérkou filmu.

8. 10. 18:30 Vernisáž výstavy fotografií renomovaného slovenského fotografa Karola Kállaya

VÝSTAVY – výběr

MAK

bis 30. 10. 2022 15 Jahre Josef Hoffmann Museum

Josef Hoffmann Museum, Brtnice

Kurator: Rainald Franz, Kustode MAK-Sammlung

Co-Kurator: Rostislav Koryčánek

Die Ausstellung widmet sich der erfolgreichen Etablierung des Josef Hoffmann Museums als gemeinsamer Außenstelle des MAK und der Mährischen Galerie in Brno. Anhand von Dokumenten und Einzelobjekten lässt sie die Ausstellungen der vergangenen 15 Jahre Revue passieren, die der Wirkung von Josef Hoffmanns Werk auf Zeitgenoss*innen und Gegenwartskünstler*innen sowie -architekt*innen gewidmet waren.

Die Ausstellung ist ein Teil des Projektes ATCZ264 JH Neudigital / Nově digitální und wird aus den Mitteln der Europäischen Union (Programm INTERREG V-A Österreich – Tschechische Republik) sowie durch staatliche Mittel der Tschechischen Republik mitfinanziert.

www.mak.at

SCHÖNBERG CENTER

bis 24. 02. 2023 Mit Schönberg in die Seele blicken

Mo-Fr 10:00-17:00

Siehe auch online-Ausstellung in 80 Objekten.

Wir präsentieren täglich ein neues Objekt.

<https://www.schoenberg.at/index.php/de/seele-online>

AKADEMIE DER BILDENDEN KÜNSTE WIEN

bis 30. 10. Das entwendete Meisterwerk. Bilder als Zeitmaschinen

Die Ausstellung *Das entwendete Meisterwerk. Bilder als Zeitmaschinen*, die ab 8. April 2022 in der Gemäldegalerie zu sehen ist, stellt der gängigen Praxis der Schausammlung ein Modell gegenüber, das die historischen Kunstsammlungen der Akademie – Gemäldegalerie, Kupferstichkabinett und Glyptothek – mit zeitgenössischen Werken in Konversation treten lässt. Die Ausstellung schöpft aus dem Reichtum der drei Sammlungen und greift dabei nur eine Auswahl der vielen möglichen Bildprogramme, Typologien und allegorischen Formeln heraus, um sie mit anderen Werken aus anderen Zeiten lose zu verweben.

Kunstsammlungen, Schillerplatz 3, 1010 Wien

Telefon: +43 (0)1 58816-2201

kunstsammlungen@akbild.ac.at
täglich außer Montag 10-18 Uhr
Eintrittspreis: 9 Euro / ermäßigt 6 Euro. Jeden Dienstag bestimmen die Besucher_innen den Eintrittspreis selbst.

KHM

bis 16. 10. Cranach der Wilde. Die Anfänge in Wien
Diese Ausstellung, die das Kunsthistorische Museum gemeinsam mit der Sammlung Oskar Reinhart „Am Römerholz“ in Winterthur konzipiert, ist die weltweit erste, die sich den künstlerischen Anfängen Lucas Cranachs d. Ä. (1472-1553) widmet. Dessen erste erhaltene Werke sind in Wien fassbar, wohin der aus Franken stammende Künstler um 1500 gelangt sein muss. Seine hier geschaffenen Arbeiten fallen durch ihre ausgesprochene Expressivität auf – damit unterscheiden sie sich deutlich von dem höfisch-eleganten Stil, den Cranach nur wenig später als Hofkünstler der sächsischen Kurfürsten in Wittenberg entwickelte.

bis 16. 10. Ansichtssache #25. Der Wiener Salvator Mundi – Tizians Christus mit der Weltkugel in neuem Licht

Die *Ansichtssache #25* präsentiert ein religiöses Gemälde aus dem Tizian-Bestand des Kunsthistorischen Museums, das in der Forschung bis vor kurzem kaum Beachtung fand: Christus mit der Weltkugel – auch als Salvator Mundi („Erlöser der Welt“) bezeichnet. Lange Zeit galt es als Werkstattarbeit, zuletzt wurde der Anteil des Meisters zunehmend diskutiert.

www.khm.at/besuchen/

SPÖ BILDUNG

bis 10. 10. 2022 Faces of Europe (Wanderausstellung)
Töchter erinnern sich an ihre Mütter, die Gefangenen von Ravensbrück ist ein Projekt der Mahn- und Gedenkstätte Ravensbrück und des Internationalen Ravensbrück Komitees (IRK), der Dachorganisation der nationalen Lagergemeinschaften, in denen sich ehemalige Häftlinge des Frauenkonzentrationslagers Ravensbrück zusammenschlossen haben.

6. 10. 18:30 Buchpräsentation: Ich war keine Heldin von Antonia Bruha

imBrick-15, Herklotzgasse 21, 1150 Wien

Eine Veranstaltung in Kooperation mit dem Dokumentationsarchiv des österreichischen Widerstandes (DÖW)

Die weiteren Öffnungszeiten sind: Mi + Fr 17:00-20:00, Do 14:00-20:00, Sa 15:00-20:00, So 15:00-19:00 (Mo + Di geschlossen)

PAPYRUSMUSEUM

bis 07. 05. 2023 Halbmond über dem Nil

Die Papyrussammlung der Österreichischen Nationalbibliothek beherbergt die umfangreichste und bedeutendste Sammlung von Originaltexten in Griechisch, Koptisch und Arabisch aus dieser Zeit. Unter dem Titel „Halbmond über dem Nil“ präsentiert das Papyrusmuseum 110 bis zu 1 400 Jahre alte, faszinierende Papyri zu diesem tiefgreifenden Wandel, von denen die meisten das erste Mal öffentlich gezeigt werden; darunter etwa den ältesten, datierten Papyrus mit arabischem Text weltweit.

Nationalbibliothek, Neue Burg, Heldenplatz, 1010 Wien

SECESSION

bis 6. 11. Lieselott Beschorner: Im Atem der Zeit

bis 6. 11. Jennifer Tee: Still Shifting, Mother Field

bis 6. 11. Anna Daučíková

Friedrichstraße 12, A-1010 Wien, www.secession.at

Öffnungszeiten: Di – So 10-18 Uhr

Permanente Präsentation: *Beethovenfries von Gustav Klimt*

NÖ LANDESAUSSTELLUNG

bis 13. 11. Marchfeld Geheimnisse – Mensch. Kultur. Natur

Schloss Marchegg, www.noelandesausstellung.at

MORAVSKÁ GALERIE V BRNĚ

do 26. 03. 2023 15 let Muzea Josefa Hoffmanna

Muzeum užitého umění MAK ve Vídni se již skoro třicet let podílí na aktivitách spojených s obnovením a dalším využitím rodného domu Josefa Hoffmanna v Brtnici. V roce 2020, ke 150. výročí narození Josefa Hoffmanna (* 15. 12. 1870), věnoval MAK tomuto významnému rakouskému architektovi a designérovi klasické moderny velkou výstavu v muzeu ve Vídni nazvanou *Josef Hoffmann. Pokrok skrze krásu*. Letos připomene také patnáctileté výročí úspěšného provozu Muzea Josefa Hoffmanna v jeho rodném domě v Brtnici výstavou věnovanou vlivu díla Josefa Hoffmanna na jeho současníky i umělce a architekty soudobé generace.

do 30. 10. Intervence Fluxus Etc. (ze sbírky Jiřího Valocha)

Výstavní intervence je věnována uměleckému hnutí Fluxus, které se objevilo na scéně počátkem šedesátých let 20. století. Přišlo s řadou nových, revolučních konceptů, proměňujících tradiční charakter uměleckého díla a způsob jeho distribuce. Hnutí mělo mezinárodní povahu: zahrnovalo hustou síť umělců, kteří se na jeho aktivitách buď přímo podíleli, anebo je pozorně sledovali a čerpali z nich ve vlastní tvorbě. To byl i případ Jiřího Valocha, brněnskému umělce, teoretika a kurátora. Výstava a její stejnojmenná doprovodná publikace představují výběr prací ze sbírky Jiřího Valocha a jeho archivu v Moravské galerii v Brně. Pražákův palác (3. patro), Husova 18, Brno
Tel.: 532 169 131, E-mail: info@moravska-galerie.cz
www.moravska-galerie.cz

Ohlédnutí: Rádía Dráták a Dia:tón

DRÁTÁK (každé pondělí, 21:10-21:40, Radio Burgenland)

■ **29. 8. 2022 | V centru bádání: Chrámový hudební provoz před a po josefínských reformách**

V jednom z květnových vysílání Drátáků byla našim hostem hudební historička a germanistka Helena Kramářová. Povídali jsme si s ní o otázce identity nejen v zahraničí. Dnes Vám přinášíme pokračování rozhovoru. Řeč bude především o její disertační práci s vídeňským přesahem.

■ **22. 8. 2022 | Žačky a žáci Komenského nastudovali Talisman a (Little) Festival národov | Blumengärten Hirschstetten**

Škola Komenského ve Vídni zaplnila v červnu svůj divadelní sál dychtivým publikem. Třída 4A uvedla jednu z nejznámějších her Johanna Nestroye *Talisman*, na kterou se i s mikrofonem vydala redaktorka Dorothea Newerkla.

Tretiu júnovú nedeľu sa nádherné záhrady v Hirschtetten stali pódium a kulisou Festivalu národov, kde ľudia z rôznych kútov sveta, žijúci vo Viedni, prezentovali kultúru svojej domoviny. Myšlienku podujatia približuje jeho zakladateľka a organizátorka Eva Zeman, pôvodcom z Čiech, ktorá je predsedníčkou spolku Austrian International Cultural Association (AICA).

■ **15. 8. 2022 | *Zpíváš, jako bys plakala* | Nový román Zuzany Kultánové o spoločenských a osobných krízich**
Príbeh o netradičnom milostnom trojúhelníku odehrávajúci sa na pozadí spoločenských zmien, ve ktorom si nejen jeho hlavná hrdinka bude muset projít osobní krízí. Po šesti letech se na podzim na pultech českých knihkupectví objeví druhý román spisovatelky Zuzany Kultánové *Zpíváš, jako bys plakala*.

■ **8. 8. 2022 | Výstava *Slavní čeští Rakušané* | Společně kořeny dodnes propojují**

Básník Rainer Maria Rilke, psychoanalytik Sigmund Freud, fotbalista Matěj Šindelář nebo například zakladatel genetiky Řehoř Jan Mendel – jména těchto velkých osobností spojuje jejich místo narození, a to území dnešní České republiky. O životě nejen mezi kulturami vypráví výstava *Slavní čeští Rakušané*. Do Laxenburgu na její slavnostní otevření se vydala také naše redakce Rádia Dráťák.

■ **1. 8. 2022 | Dystopický román *Listopád* | V alternativní historii Československa po roce 1989**

Jistě se někteří z nás alespoň jednou zamysleli, jak by se odvíjel náš život nebo životy našich blízkých, kdyby nedošlo k pádu komunismu v Evropě. Přesně tak se začal rodit příběh *Listopádu* Aleny Mornštajnové.

DIA:TÓN (každý pondelok, 21:40-22:00, Radio Burgenland)

■ **29. 8. 2022 | Jesenná ponuka slovenských inštitúcií vo Viedni**

Leto sa už pomaly blíži ku koncu. Slovenské spolky a inštitúcie vo Viedni s ich kreatívnymi tímami ho nevyužili iba na oddych. Pripravili pre vás, milé poslucháčky a milí poslucháči, jeseň plnú podujatí, na ktoré vás v dnešnom Rádiu Dia:tón osobne pozvú.

■ **22. 8. 2022 | Ondrej Kalamár | Spomienky na socializmus v novom diele *Kontrola cestovných lístkov***

Hostom aktuálneho slovenského magazínu Rádio Dia:tón je slovenský spisovateľ Ondrej Kalamár. Jeho už dvanásť a najnovšia knižka s názvom *Kontrola cestovných lístkov* vyšla vo vydavateľstve Pars Artem 13. júla, aj keď so zapišovaním príbehov začal už asi pred ôsmimi rokmi.

■ **15. 8. 2022 | Janoska Ensemble | Prezentácia nového albumu**

Od malička vyrastali v hudbe a považovali ich za zázračné deti. Študovali u tých najlepších profesorov na Slovensku, ako aj v Rakúsku a v súčasnosti sú umelcami svetového formátu. Reč je o hudobnom zoskupení Janoska Ensemble, ktoré začiatkom júla predstavilo vo viedenskom Konzerthaus svoj najnovší album.

■ **8. 8. 2022 | Seefestspiele Mörbisch | Kostýmy zo slovenskej dielne**

Svetoznáma scéna Seefestspiele Mörbisch priniesla vo svojej 65. sezóne na pódium slávny muzikál *Der König und ich*. Ide o pravdivý tragický príbeh anglickej vdovy Anny Leonowens a kráľa Mongkuta z ríše Siam. Pódium žiari farbami a exotikou a to aj vďaka šikovným rukám zo Slovenska.

■ **1. 8. 2022 | Premiéra v Rakúsku | Koncert Kataríny Koščovej a Daniela Špinera**

Na Slovensku veľmi známa hudobná dvojica Katarína Koščová a klavirista a skladateľ Daniel Špiner odohrali ich prvý spoločný koncert aj v Rakúsku. 180 miest sa 5. júla zaplnilo v nádhernej stodole na Karolinenhof v Hainburgu, iba kúsok od hraníc zo Slovenskom. V aktuálnom Dia:tóne si vypočujete rozhovor s oboma umelcami.

České Ozvěny / Slovenské Ozveny

14. srpna 2022, 13:05, ORF2 Vídeň

Tentokrát Vás moderátorky Monika Caudr a Pavla Rašnerová srdečně přivítají ze zábavního parku Böhmischer Prater, který vznikl v druhé polovině 19. století. Své pojmenování dostal podle tehdejších návštěvníků pocházejících z Čech a Moravy, kteří tu pracovali v místních cihelnách. Dýchá z něj nostalgie a nabízí zábavu pro celou rodinu.

■ **Seefestspiele Mörbisch | Kostýmy zo Slovenska**

V letných mesiacoch láka aj jazerné pódium Mörbisch tisíce návštevníkov. Milovníkom operety a muzikálu ho netreba iste dlho predstavovať. To, že do vzniku produkcií je zapojených aj mnoho Slovákov, vedia možno len niektorí. Redaktorka Miriam Spring nazrela do zákulisia počas skúšky kostýmov pre muzikál *Der König und ich*, ktorého posledné predstavenie môžete navštíviť ešte do 15. augusta.

■ **Procházka po Ústředním hřbitově | Slavní Češi a Slováci**

Zkuste si tipnout, kolik rakouských prezidentů po roce 1945 má české kořeny nebo se narodili na území dnešní České republiky. Z devíti jich je celkem pět. O tom, že Vídeň byla a dodnes je česká, se mohli přesvědčit návštěvníci komentované procházky po Ústředním hřbitově ve Vídni.

■ **Janoska Ensemble | Prezentácia albumu**

Od malička vyrastali v hudbe a považovali ich za zázračné deti. Študovali u tých najlepších profesorov na Slovensku i v Rakúsku a v súčasnosti sú umelcami na svetovej úrovni. Reč je o hudobnom zoskupení Janoska Ensemble, ktoré začiatkom júla vo Wiener Konzerthaus predstavilo svoj najnovší album.

■ **Wenzel a jeho noviny | Výstava o českém tisku ve Vídni**

K tomu, aby byl jazyk úspěšně předáván dalším generacím a celkově zachován, jsou nezbytná vedle menšinového školství také média. Jak česká Vídeň a její tiskoviny vypadaly nejen v minulých dvou stoletích se mohli dozvědět zájemci na výstavě pojmenované *Wenzel a jeho noviny*.

■ **Kultúrne leto v Bratislave**

Ako každý rok aj začiatkom tohto leta sa uskutočnila tlačová konferencia v Slovenskom inštitúte vo Viedni. Na nej prezentovali zástupcovia kultúrnych inštitúcií z Bratislavy pestrý letný program. V príspevku sa dozviete na aké zaujímavé akcie sa v druhej polovici leta môžete ešte tešiť.

■ **Divadlo *Talisman* | Nestroy ve škole Komenský**

Český původ po otci z Moravskoslezska se odráží v nejedné z jeho her. To byl také důvod, proč se pro Johanna Nestroye rozhodla třída 4A reálného gymnázia Školského spolku Komenský. Na představení *Talisman* největšího rakouského dramatika 19. století se vydala naše nová kolegyně Dorothea Newerkla.

Možné zhlédnout z <https://tvthek.orf.at/>;

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/>;

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/>.

Pavla Rašnerová, Miriam Spring

Velkolepý půlrok společných oslav: 25 akcí oslovilo téměř 7 000 účastníků

V Jubilejním roce vídeňských Čechů a Slováků 2022 se díky nasazení téměř všech spolků a organizací podařilo realizovat celkem 41 akcí, z toho 26 v prvním půlroce. Pouze maturitní a reprezentační ples se neuskutečnil z důvodu pandemie Covid-19. Zbývajících 25 akcí proběhlo s úhrnnou návštěvností téměř 7 000 diváků. Celkový ohlas byl ohromný. Nadšení aktéři a publikum vytvořili na všech akcích neuvěřitelnou atmosféru. V kombinaci s prostředím chrámu sv. Štěpána a sv. Víta stejně jako slavnostního sálu vídeňské radnice a také Praterbühne se staly hlavní akce nejen počtem účastníků nezapomenutelnými.

Jubilejní rok vídeňských Čechů a Slováků nastoupil s tím, že v roce 2022 názorně a hlasitě ukáže, jak živá a mohutná česká a slovenská Vídeň je. Nyní jsme v polovině Jubilejního roku a chceme se zastavit a poděkovat.

Děkujeme všem aktérům a účastníkům, vyučujícím, rodičům a dětem, se kterými sdílíme zážitky z vídeňského chrámu sv. Štěpána. Děkujeme všem, kteří s námi jeli do Prahy a úžasně se prezentovali v Senátu Parlamentu Čes-

ké republiky a v chrámu sv. Víta. Upřímně děkujeme všem, kteří přišli fandit sokolským volejbalistkám!

Díky společnému jmenovateli Jubilejního roku doufáme, že aktivity prvního pololetí oslovily široké publikum a organizace do budoucna najdou nové zájemce a pokračovatele.

Karel Hanzl, Ladislava Baxant-Cejnar

Tradiční maturitní oslava

Dne 10. června 2022 se v prostorách Velvyslanectví České republiky ve Vídni uskutečnila tradiční maturitní oslava bilingvního reálného gymnázia Školského spolku Komenský. Maturitní vysvědčení čerstvým absolventům školy předal chargé d'affaires Jakub Novák společně s velvyslancem Slovenské republiky v Rakousku Peterem Mišíkem.

Součástí slavnosti bylo také předání peněžních darů Školskému spolku Komenský, který letos slaví 150 let od svého vzniku.

Slavnostní předání vysvědčení v návaznosti na úspěšné složení maturitních zkoušek proběhlo za přítomnosti starosty Školského spolku Komenský Karla Hanzla, ředitelky Reálného gymnázia Komenský Heleny Huber, dalších významných hostů a samozřejmě rodičů absolventů. V letošním roce se tradičního ceremoniálu zúčastnilo 17 ma-

turantek a maturantů. Slavnostní příležitosti využil náměstek hejtmana Jihomoravského kraje Lukáš Dubec, který předal starostovi Školského spolku Komenský šek na částku ve výši 1 miliónu korun. Jihomoravský kraj spolupracuje se Školským spolkem Komenský již čtrnáct let a pravidelně jeho činnost také finančně podporuje. Chargé d'affaires Jakub Novák poté předal starostovi spolku Rozhodnutí o poskytnutí peněžního daru ve výši 3 milióny korun. Tento dar je třetí třetinou z balíku schváleného usnesením vlády ČR z 27. července 2020 č. 806, jímž Česká republika mimo další podporu přispívá na činnost jediné české školy v Rakousku. Školy Školského spolku Komenský zajišťují bilingvní vzdělání od školky po maturitu.

České předsednictví zahájili ve Vídni Ondřej Havelka a jeho Melody Makers

Historicky druhé české předsednictví v Radě EU zahájili na začátku července ve Vídni koncertem swingové Melody Makers Ondřeje Havelky. Na vídeňské radnici četné hosty přivítali primátor Michael Ludwig a chargé d'affaires velvyslanectví Jakub Novák. Oba ve svých projevech zdůraznili, že Rakousko a Českou republiku stejně jako Čechy a Rakušany spojuje společná historie a přátelství. Priority českého předsednictví uvedl stálý představitel ČR při OSN, OBSE a ostatních mezinárodních organizacích ve Vídni Ivo Šrámek.

Slavnostní zahájení doprovodili koncertem Ondřej Havelka a jeho Melody Makers. Do jejich repertoáru patří hudba raného a vrcholného swingu od počátku třicátých až k raným čtyřicátým létům 20. století. Vystoupení zakončila swingová interpretace hymny Evropské unie.

Česko předsedalo Radě Evropské unie poprvé v roce 2009, pět let od svého vstupu. Hlavním mottem probíhajícího předsednictví je Havlovo diktum: „Evropa jako úkol.“ Jak Česko zvládne ten svůj, můžete sledovat také na internetových stránkách věnovaných přímo českému předsednictví: www.EU2022.cz.

Tschechien im Vorsitz des EU Rates und die Prager „Havelkas Melody Makers“

Leider, ich habe dieser Nachricht zu spät erfahren, ganz zufällig, als es schon wieder vorbei war. Erst als Frau Pavla Rašnerová aus der ORF Redaktion Volksgruppen mir einen Hinweis zu unserem Gespräch sandte, las ich nachträglich darüber, und ich konnte nur lachen. Warum? Weil genau vor dreißig Jahren, auf die Bitte einer aus dem Quartet „Havelkas Sisters“, einer meiner Studienkolleginnen von anno dazumal, hatte ich im Wiener Magistrat die für die Festwochen zuständige Beamtin angesprochen. Im Namen meiner Kollegin und in deren Auftrag sollte ich die swingende Musikgruppe „Havelkas“ nach Wien vermitteln. Natürlich ehrenamtlich, wie ich es in den 1990er Jahren für viele tat.

Damals, parallel, gab es einen tschechischen Spitzenpolitiker und auch einen Wiener Spitzenpolitiker, die sich beispielweise nach gemeinsamen Bällen sehnten und gesellschaftlich aufeinander treffen wollten. Die beiden wollten dies wie zwei Könige durchziehen, ohne Medien und Administration. Ich sollte sie privat telefonisch miteinander in Kontakt bringen. Es ist keine Indiskretion, wenn ich nach

30 Jahren darüber schreibe. Seit längerem sind die beiden im Himmel, dort begrüßen sie einander bei den Seitenblicken und schwingen das Tanzbein.

Meine Freundin sang in dieser Gruppe von Anfang an, als sie alle in den 1970er Jahren im OPSO (Originální pražský synkopický orchestr / Original Prague Syncopated Orchestra) auftraten, bevor sie sich als eigenen Band, eben als die „Havelkas“, verselbständigten. In den 1990er waren sie auf ihrem künstlerischen Höhepunkt.

Die Magistratsbeamtin hatte mir zugehört und zuerst geglaubt, ich wäre eine Musikagentin. Nein, eine Kulturpublizistin, und ich agierte auf die Bitte meiner Prager Freunde. Um wie viele Personen hätte es sich gehandelt? Da war ich selbst überfragt... Vielleicht etwa 30 Musiker, samt vier Sängerinnen, eben den Havelkas Sisters und den singenden Prinzipal Ondřej Havelka, sein Retro Band...? Magistratsbeamtin schaute mich streng an und meinte: „Da kann ich gleich ein Philharmonisches Orchester einladen.“

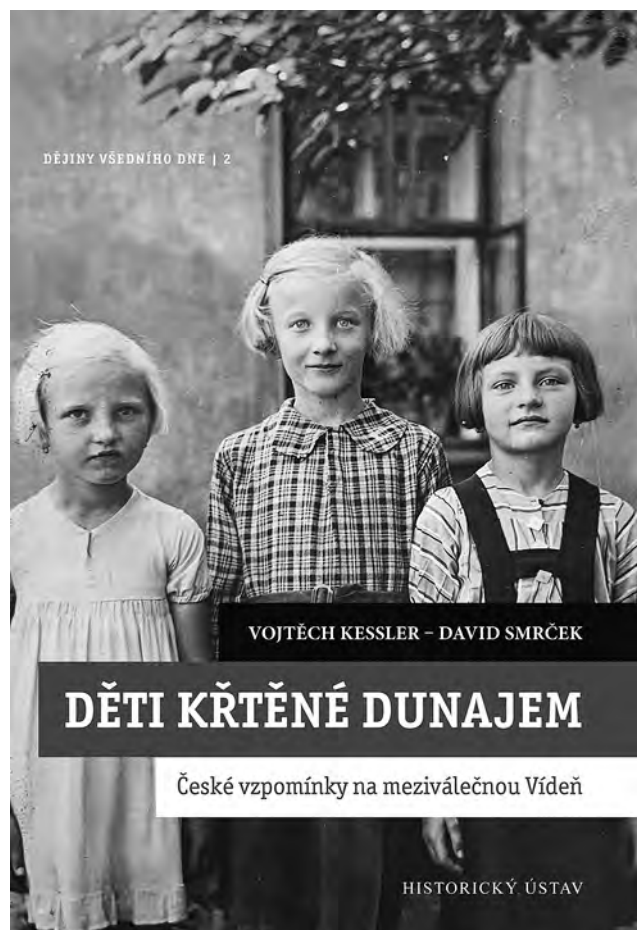
Wien war damals nicht gerade den Jazz- und Swing-Melodien der Vorkriegs zugetan. Wien war anders. Furchtbar grau und konservativ. Im Gegenteil zu Prag.

Aber im Jahre 2022 war eine neue Generation an das kulturpolitische Ruder gekommen. Es freute mich, dass Ondřej Havelka und seine „Melody Makers“ im Zusammenhang mit der offiziellen Übernahme des EU-Rates durch die Tschechische Republik am 5. Juli 2022 nach Wien eingeladen wurden und hier ihren Swing und Jazz der 1930er und 1940er Jahre vortrugen. Natürlich waren sie älter geworden, um die 30 Jahre – und weniger geworden...
Marta Marková, 07/2022

Děti křtěné Dunajem

Rádi Vás upozorňujeme na nově vydanou knihu *Děti křtěné Dunajem*, která vychází, stejně jako jiné svazky ediční řady *Dějiny všedního dne*, výhradně z textů uložených v Databázi dějin všedního dne při Historickém ústavu AV ČR. Je symbolickým poděkováním autorům, kteří se v naději, že jejich vzpomínky mohou posloužit nejen rodinným příslušníkům, ale i dalším čtenářům, pustili v polovině devadesátých let 20. století do sepisování vzpomínek na své dětství ve Vídni.

Publikace není vyčerpávající syntetickou rekonstrukcí života české vídeňské komunity. Spíše je třeba ji pojímat jako jakýsi symbolický výlet zpět v čas, ve vzpomínkách do míst, která již dávno v hmatatelném světě neexistují, nebo alespoň ne v podobě, jaká je zde předestřena. „Nechceme popisovat Vídeň tak, jak ji zná běžný turista. Vídeň plnou památek, nádherných kostelů, paláců a muzeí. Budeme ji popisovat tak, jak v ní žili prostí lidé, naši pamětníci, jejich rodiče, příbuzní a známí. Bude se tak jednat o pomyslný imaginativní výlet – provoněný vídeňskou kávou a pečenými kaštany, důvěrně známou chutí gugelhupfu a leberkásu, se zvuky cinkající tramvaje č. 48, která se na horním konci Panikengasse stáčela na Herbstrasse. Za průvodce nám poslouží třiatdvacet pamětníků zmizělého světa specifické »české Vídně«, zvláštního mikrosvěta uprostřed velkoměsta.“ A právě do takovéhoho prostředí relativně uzavřené komunity se postupně rodily ony „děti křtěné Dunajem“, jež prožily v meziválečné Vídni své dětství, případně časy dospívání.

Jde ovšem o vzpomínky vzniklé po mnoha desetiletích strávených mimo Vídeň. Mnohé je již zastřené, mnohé zapomenuté. Zpovědi vídeňských Čechů je proto třeba vnímat jako obraz toho, jak si na českou Vídeň pamatují. Nikoliv na město, jaké objektivně bylo, ale takové, jaké zůstalo v žitých vzpomínkách. Jde často o obrazy velmi specifické, možná trochu naivní, ale o to více bezprostřední, upřímné a hlavně lidské.

V příštím čísle *Kulturního klubu* přineseme z knihy ukázky.

Autoři:

Mgr. Vojtěch Kessler, Ph.D., vystudoval obor historie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a nyní působí jako vědecký pracovník Historického ústavu Akademie věd ČR (oddělení 19. století). Absolvoval stáže v Institut für Wirtschafts- und Sozialgeschichte der Universität Wien. Zabývá se vojenskými dějinami, dějinami každodennosti a pamětovými studii. Je členem Společnosti pro výzkum dějin vojenství, Komitétu pro udržování památek z války roku 1866 a správcem Databáze dějin všedního dne.

Mgr. David Smrček vystudoval obor historie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a v současnosti je doktorandem jak na této instituci, tak na Škole historických a kulturních studií Univerzity ve Vídni. Zároveň je spolupracovníkem na projektu Databáze dějin všedního dne při Historickém ústavu Akademie věd České republiky. Zabývá se především dějinami česko-německého soupeření, kolektivním násilím a politikou ulice na přelomu 19. a 20. století.

Ohlédnutí: Výstavy UNESCO představily slavné české „Rakušany“

V letošním roce se koná v pořadí již 9. ročník projektu Kulturní dědictví UNESCO. Poprvé se projekt představuje i v zahraničí – v termínu 28. 7. – 10. 9. 2022 byla výstava *Slavní čeští Rakušané (+ UNESCO ČR)* umístěna v zámečku Laxenburg u Vídně. Ještě před touto instalací a mezinárodní prezentací byla výstava představena a umístěna i na Praze 5.

Slavnostní zahájení výstavy probíhalo za přítomnosti vzácných hostů a zástupců spolupřátel institucí v parku Portheimka při ulici Štefaníkova. Kromě komentované prohlídky obou výstav (*UNESCO Rakouska a Slavní čeští Rakušané*) na návštěvníky čekal i koncert skupiny Motovidlo a ochutnávka nejlepších rakouských vín od firmy Foltýn Wine. Výstava představila padesát nejvýznamnějších rakouských osobností českého původu nebo s významným vztahem k české kultuře (F. Kafka, M. Brod, R. M. Rilke, F. Werfel, V. Adler, B. von Suttnerová...). Druhá část výstavy pak návštěvníky zavedla mezi osmatřicet památek rakouského historického a kulturního dědictví na seznamu UNESCO. Výstava byla venkovní, ale významná součást kolekce (např. faksimile tzv. Peuringerovy mapy) byla umístěna i v nedaleké pobočce Městské knihovny v Praze na Smíchově na náměstí 14. října 15.

V průběhu konání výstav proběhlo i několik atraktivních doprovodných akcí – přednášky, setkání v ateliéru a doplňující výstavy: v Komunitním centru Prádelna, Holečkova 38a, to byla vernisáž výstavy *Salcburk – město UNESCO a Mozarta*, kterou připravil Spolek Malostranský hřbitov. Součástí vernisáže byla i přednáška Gabriely Kalinové o propojení Prahy a Salcburku v Mozartově době. Na programu byla též návštěva hrobu pražských přátel W. A. Mozarta, manželů Duškových z nedaleké Bertramky.

Proběhla také prohlídka ateliéru Jana Brabence a autorské čtení z knihy *Videň je Videň, ale bez Čechů by to nebylo ono*. A v Městské knihovně v Praze na Smíchově, náměstí 14. října 15, se uskutečnila přednáška prof. Milana Hlavačky *Nekropole rakouských podnikatelů v Čechách*.
(mk)

Putovní výstava v Laxenburgu *Slavní čeští Rakušané*

Výstavní prostor Kulturtreffpunkt Laxenburg, který se nachází hned u hlavního vchodu do zámeckého parku, se stal dějištěm zajímavé panelové výstavy. Realizoval ji spolek Kulturverein Alt-Laxenburg v čele s jeho předsedou Helfriedem Steinbruggerem. Kulturverein Alt-Laxenburg organizuje po celý rok různé kulturní akce s cílem zdokumentovat bohatou historii laxenburské oblasti. Kromě koncertů, přednášek, prezentací, diskusí, trhů nebo workshopů pro děti pořádá tato kulturní organizace také výstavy.

Slavnostního zahájení a přivítání se chopili domácí pán Helfried Steinbrugger, místostarostka Laxenburgu Silvie Wohlfahrt, která během své úvodní řeči prozradila, že sama má české kořeny, poslankyně Zemského sněmu Dolního Rakouska Mariane Zeidler-Bech, Mojmir Jeřábek, ředitel Českého centra ve Vídni, a kurátor výstavy Jiří Krátký.

Zámek Laxenburg je znám jako oblíbená jarní a letní rezidence císařské rodiny Habsburků, na jejímž provozu

Kulturtreffpunkt Laxenburg

Mojmír Jeřábek, ředitel Českého centra ve Vídni, Helfried Steinbrugger, předseda spolku Kulturverein Alt-Laxenburg, Silvie Wohlfahrt, místostarostka Laxenburgu, Mariane Zeidler-Bech, poslankyně Zemského sněmu Dolního Rakouska, Jiří Krátký, kurátor výstavy

Zástupkyně Kulturního klubu Eva Zemanová před výstavním panelem

Spolek Malostranský hřbitov Praha

Verein Kleinseitner Friedhof Prag

Spolek Malostranský hřbitov, založený v roce 2010, navázal na dřívější činnost občanských iniciativ (brigádnická činnost, znovuzavedení Dušiček a historické Májové slavnosti).

Snažil se vzbudit zájem veřejnosti o záchranu této památky zejména publikační činností (ediční řada „*Významné osobnosti na Malostranském hřbitově*“, ve které za finanční podpory radnice Prahy 5 každoročně vycházejí tematické monografie). Spolek úzce spolupracuje se *Správou pražských hřbitovů*, která díky dotaci z fondů EU provedla revitalizaci hřbitova. Po jeho zpřístupnění veřejnosti 18. června 2016 Spolek pravidelně pořádá komentované vycházky, jeho cyklus přednášek o historických hřbitovech v Česku i zahraničí v knihovně Koronavírem. K úkolům *Spolku* patří také péče o *hrob manželů Duškových*. Spolek zorganizoval dvě vědecké konference (*Jan Václav Tomášek, rodina Dientzenhoferů*) a plánuje zřízení pamětní desky v místě posledního odpočinku této významné rodiny stavitelů a architektů.

Der im Jahre 2010 gegründete Verein knüpfte an die Tätigkeit einer Bürgerinitiative an (Arbeitseinsätze auf dem Friedhof, Neueinführung des Allerheiligenfestes und der historischen Maifeier). Er war bemüht, das Interesse der Öffentlichkeit für die Rettung dieses bedeutenden Kulturdenkmals zu erwecken, hauptsächlich durch Publikationstätigkeit (Editionsreihe „*Bedeutende Persönlichkeiten des Kleinseitner Friedhofs*“). Unter Finanzförderung des Rathauses Prag 5 erscheinen alljährlich thematische Monographien. Der Verein arbeitet eng mit der *Verwaltung der Prager Friedhöfe* zusammen, durch deren Pflege und mit Hilfe der EU-Fonds die Revitalisierung des Friedhofs umgesetzt wurde. Seit der Eröffnung des Friedhofs für die Öffentlichkeit am 18. Juni 2016 organisiert der Verein regelmäßig geführte Spaziergänge auf dem Friedhof. Der Zyklus von Vorträgen über historische Friedhöfe in Tschechien und im Ausland (vorrangig in Österreich) in der Bibliothek Prag 5 wurde durch die Coronapandemie unterbrochen. Zu den Aufgaben des Vereins gehört auch die Pflege des Grabs des Ehepaars Duschek. Der Verein war auch Veranstalter von zwei wissenschaftlichen Konferenzen (*Komponist Jan Václav Tomášek, Architektenfamilie Dientzenhofer*) und initiiert die Errichtung einer Gedenkplatte auf der letzten Ruhestätte.

Spolek Malostranský hřbitov pěstuje kontakty s rakouskými institucemi, zejména s *Okrskovým muzeem Wien 3 - Landstrasse*. Členové Spolku pravidelně navštěvují historický hřbitov *St. Markuse* ve Vídni 3. Iničovali tam opravu nápisu na náhrobku prvního Mozartova biografa, pražského profesora **F. X. Němečka**. V okrskovém muzeu Landstrasse uspořádali tři přednášky (2015, 2017 a 2019) a výstavu o Mozartových přátelích na Malostranském hřbitově (2015).

Der Verein unterhält Kontakte zu österreichischen Institutionen, vorrangig zum *Bezirksmuseum Wien 3 - Landstrasse*. Seine Mitglieder besuchen regelmäßig den historischen *St. Marxer Friedhof* im 3. Bezirk, den Begräbnisort Mozarts, und setzten sich für die Instandsetzung der Grabinschrift des ersten Mozartbiographen, Professor **F. X. Němeček** aus Prag, ein. Im Bezirksmuseum Landstrasse wurden drei Vorträge und eine Ausstellung (Kleinseitner Friedhof) veranstaltet.

www.malostranskyhřbitov.cz

Jiří Králík, kurátor výstavy, a Gabriela Kalinová, poradkyně výstavního týmu, která se ochotně ujala i tlumočení

se podílel také český personál, jak mj. sdělil Helfried Steinbrugger. Mimoto samotný kulturní spolek Alt-Laxenburg má přímou vazbu na českou kulturu.

Putovní panelová výstava byla věnována významným rakouským osobnostem českého původu nebo s významným vztahem k českému prostředí a kultuře.

„Snažíme se ukázat, že němčina a vztah k Rakousku je daleko hlubší a důležitější, než si myslíme, a že by měl být inspirací pro mladší generaci, že bychom si měli nejvíc vážit svých sousedů Rakušanů. Mnohé velké osobnosti, které vyrostly v zemích Koruny české, se uplatnili a proslavili právě v Rakousku,“ míní Jiří Králík, kurátor výstavy.

Česká republika a Rakousko mají dlouhou společnou historii. Poprvé byly tyto země sjednoceny pod vládou Přemysla Otakara II., následně se v 16. století staly součástí habsburské monarchie, která představovala centrální mocnost v Evropě až do roku 1918. V polovině 18. století se české země staly průmyslovým centrem habsburské monarchie, ale přesto proudily tisíce obyvatel chudých venkovských oblastí, především z jižní Moravy, do Vídně za lepším životem. Tam ale byli považováni za nižší sociální třídu (kvůli špatné znalosti němčiny) a byly jim nabízeny pouze podřadné profese.

Hlavní město monarchie nabízelo širší uplatnění, což využili např. rodiče psychoanalytika Sigmunda Freuda, skladatel Gustav Mahler, architekt Josef Hoffmann a Adolf Loos nebo spisovatel Franz Kafka, Max Brod, Rainer M. Rilke či spisovatelka Marie Ebner-Eschenbach (pocházela ze starého moravského rodu Dubských), někteří z nich

Jeden z výstavních panelů

mluvili česky a měli později českou státní příslušnost (Adolf Loos). První prezident samostatné Československé republiky Tomáš Garrigue Masaryk studoval a učil jako docent na vídeňské univerzitě a nebyl jediný, který se zde uplatnil. Na jižní Moravě se narodili budoucí rakouští prezidenti Karl Renner a Adolf Schärf. Kořeny v českých zemích však mělo i mnoho dalších rakouských prezidentů, kancléřů a aristokratů, vědců, umělců a vůbec osobností s významným vlivem v rakouské politice, ekonomice i v umění. Právě jim byla věnována tato výstava.

Kromě výstavy o rakouských osobnostech s českými kořeny či původem bylo možné navštívit i výstavu s názvem *UNESCO Česká republika*, která byla rozšířena o panely představující nejen české spolky ve Vídni, ale také spolek Malostranský hřbitov nebo Klub přátel Rakouska.

Recenze: *Káťa Kabanová se vrátila do Salcburku, ale múza ji opustila*

Salcburský festival letos uvádí Janáčkovu operu *Káťa Kabanová*, kterou svěřil dirigentu Jakubu Hrušovi. Ale inscenace – na rozdíl od své předchůdkyně z roku 1998 – do dějin nevstoupí.

Janáčkovy opery začal v Salcburku soustavněji uvádět v devadesátých letech tehdejší intendant Gerard Mortier. *Kátu* tehdy svěřil Christophu Marthalerovi, jenž si udělal poznávací výlet do Brna, a tam, u nefunkčního vodotrysku před Janáčkovým divadlem, ho zjevně políbila múza. Byla z toho originální *Káťa* na dvorku mezi brněnskými paneláky a oním vodotryskem.

U vzniku letošní *Káti*, kterou režíroval Australan Barrie Kosky, jsou spíš omyly. Tím hlavním je její umístění na

velkou scénou Felsenreitschule (Marthalerova se hrála na menší scéně, dnes zvané Dům pro Mozarta). Argument, že přírodní skála, která tvoří pozadí jeviště, symbolizuje bezvýhodnost maloměstského prostředí, v němž citově strádá nešťastně provdaná Káta, je už sám o sobě poněkud alibistický.

A pak, jediným nápadem je zástup postav, které celou dobu stojí zády k divákům. Napřed to vypadá, že jde o kompars, ale pak se ukáže, že jsou to figuríny, od nichž se průběžně „odlepují“ živí aktéři. I to má nejspíš symbolizovat odosobněnost, ale na celou operu je to málo a komorní příběh se na obrovském širokém jevišti ztrácí. Zvlášť když všechny postavy mají šedivý současný civil, který je nijak necharakterizuje a jsou tudíž zaměnitelné.

Je fakt, že se zpěváky režisér pracoval, vedení postav je pečlivé, ale mnohdy připomíná spíš názornou a povrchní choreografii, než pokud možno přirozeně působící drama vztahů mezi lidmi. Třeba Káta trpí tak názorně, až vlastně nevyvolává žádný soucit. Její tchyně Kabanicha je u Janáčka tvrdá a dominantní žena, ale udělat z ní dominu, která seká hůlkou a z kupce Dikoje si dělá poslušného psa, lezoucího po čtyřech, je názornost ad absurdum, prozrazující spíš režisérovu bezradnost. A zatímco Calixto Bieito aspoň na závěr přišel s určitým jevištním nápadem, Kosky se definitivně vyčerpal zvukovými efekty před jednotlivými dějstvími – napřed štěbetají ptáci, pak vyzvánějí zvony a nakonec duní bouře. Káta tentokrát nespáchá sebevraždu tak, že se položí do vody, jak to bývá v různých inscenacích, ale vleze do propadliště. Když její manžel vytáhne z díry ženy mokré šaty, je to asi jediný působivý moment celého večera.

Felsenreitschule nemá dobrou akustiku a ze sedmnácté řady byly hlasy utopené kdesi daleko vpředu na obrovské scéně. Americká sopranistka Corinne Wintersová dělá v titulní roli, co může – názorně trpí, běhá, válí se po zemi, ale člověka to tak nějak nechává chladným. Její hlas je očividně barevný a má v sobě potenciál, ale působí slabě, celou dobu dynamicky jednotvárně, jakoby neměl dost rozpínavosti pro dramatické vrcholy. Britský tenorista David Butt Philip ztvárňuje jejího milence Borise, zpívá docela příjemným tenorem, ale i jeho je špatně slyšet. Sopranistka Evelyn Herlitziusová Kátinu tchyni Kabanichu vlastně ani nezpívá, jen štekavě vyráží slova, vzdáleně připomínající češtinu. Což je problém všech nečeských interpretů, ale upřímně řečeno, příliš rozumět nebylo ani Tichonovi Jaroslava Březiny, jenž byl jediný Čech v obsazení, a slovenské sopranistce Jarmile Balážové v roli Varvary.

A tak jediné, co produkci přeče jen pozvedá nad průměr, jsou Vídeňští filharmonikové, s nimiž Jakub Hruša nastudoval vlastně velkou symfonii. Zvukově je to krásná *Káta Kabanová*, odstíněná do spousty dynamických jemností a neustále intenzivní. Vlastně je to svět sám pro sebe, který s děním na jevišti ani moc nesouvisí. Pro Jakuba Hrušu je angažmá v Salcburku úspěch, o inscenaci se to ovšem říct nedá. Tuhle *Kátu* múza neprovázela.

Rakouská kritika přijala operu vesměs pozitivně, shoduje se pouze v jednom bodě, že se opera jaksi do Felsenreitschule nehodí. Dokonce jeden rakouský kritik chválí, že režisér nezapletl do opery folklór a jaksi nepochopil, že se celá událost neodehrává v malé moravské vesnici, ale v městě Kalinov na Volze. Od všech rakouských kritiků se dočkal pochvalných slov dirigent Jakub Hruša a kritici se shodují, že diváci přijali operu s bezvýhradným nadšením.

Leoš Janáček: *Káta Kabanová*

Dirigent: Jakub Hruša

Režie: Barrie Kosky

Salcburský festival, 14. srpna 2022

Hodnocení: 60 %

Jarmila Balážová (Varvara), Corinne Wintersová (Káta), Jaroslav Březina (Tichon), Evelyn Herlitziusová (Kabanicha)

<https://www.idnes.cz/kultura/divadlo/kata-kabanova-salcbursky-festival> (Redakčně zkráceno)

L'Orfeo ve vídeňské opeře

Orfeo ed Euridice je první z Gluckových „reformních“ oper, ve kterých se pokusil nahradit nepřijemné zápletky a příliš složitou hudbu opera seria s „ušlechtilou jednoduchostí“ v hudbě i dramatu. Opera je nejoblíbenější z Gluckových děl. Ve vídeňském provedení roli Euridice převzala Slávka Zámečnicková. Kritici vesměs litovali, že její partie je tak krátká. Mladá sopranistka je laureátkou a absolutní vítězkou mnoha významných mezinárodních soutěží. Od září 2020 je členkou stálého ansámblu Vídeňské státní opery.

V první sezóně se představila jako Norina (*Don Pasquale*), Frasquita (*Carmen*) a Poppea v premiéře Monteverdiho opery *L'incoronazione di Poppea* pod taktovkou Pabla Heras-Casado a Conventus Musicus Wien. V následující sezóně ve Vídni ztvárnila Nanettu (*Falstaff*), Musettu (*La Bohème*), Sophie (*Werther*) a také se představila v premiéře další opery z Monteverdiho trilogie *L'Orfeo*, kde ztvárnila Euridice. Také zpívala sopránové sólo v dvou

L'Orfeo se Slávkou Zámečnickovou

baletních premiérách, Mahlerově *4. symfonii* a Haydnových *Ročních dobách* (Jahreszeiten). V další sezóně ve Vídni ji čekají tři debuty v rolích Micaely (*Carmen*), Adiny (*L'elisir d'amore*) a Marzeline (*Fidelio*).

Vídeň opouští po patnácti letech první sólista vídeňského baletu Státní opery Roman Lazik

S Vídni se po boku partnerky Olgy Esina po patnácti letech rozloučil od roku 2010 první sólista vídeňského státního baletu Roman Lazik. S Olgou se v roce 2007 se poprvé představil vídeňskému publiku jako Romeo. Původem slovenský tanečník byl již před vídeňským angažmá prvním sólistou v Bratislavě a v Mnichově. Jistou dobu také působil také v baletním souboru v Jižní Africe a v Izraeli.

Vybrali jsme pro vás několik zajímavých pasáží z rozhovoru otištěného v časopise *Kulturní klub*:

„Pocházím z úplně obyčejné rodiny, za socialismu označované dělnické. Směr k tanci vyplynul z mého naturelu – byl jsem velmi živé dítě. Už ve školce jsem se neustále hýbal a dělal krkolomné věci. Paní učitelka mě proto dávala při pohybových cvičeních do popředí, dělal jsem třeba »mosty«, což každé dítě nemohlo. Doporučila rodičům, aby mě při přestupu do školy dali zapsat do tanečního oddělení na LŠU (Lidová škola umění), což samozřejmě nebyl žádný balet, ale rytmika. Moje učitelka byla bývalá baletka, paní Viola Benková. Ta rozpoznala, že mám pro tento obor talent, a po třech letech mě a ještě tři děvčata začala připravovat na konzervatoř. Až na konzervatoři jako desetiletý jsem začal to tančení brát vážně, na talentových přijímacích zkouškách jsem byl nejlepší.

Jsem šťastný, že mám profesi a práci, která mě baví a naplňuje. Balet je součástí mého života. Nelze ho oddělit od života, když se např. ukončí aktivní činnost. Nechci ale říct, že je balet můj život. Miluji svoji práci, ale nejsem fanatik, který nedovede bez baletu žít. To znamená, že při-

jde z divadla domů a sleduje baletní záznamy a uvažuje o nich. Já potřebuji na balet také »zapomenout« pro duševní vyrovnaní. Vypadnout v létě na chatu, stýkat se s jinými lidmi, být s rodinou. Proto jsem si koupil chatu na vesnici, jsem tak v úplně jiném světě, reálném, normálním, kde lidé žijí a přežívají na reálných věcech, zatímco my zde v divadle řešíme věci typu, kdo bude dělat první obsazení, kdo druhé, atd. Balet tedy pro mě znamená mnoho, ale nemohu říci, že bych bez baletu nemohl žít. Ostatně vím, že k tomu dojde, až skončím aktivní činnost. Mám rád, když přijdu domů a můžu něco dobrého uvařit nebo jít do kina.“

Jak plánujete svoji budoucnost?

R. Lazik: „To je různé, někdo končí už v pětadvaceti, někdo je schopen, jako např. náš bývalý šéf Manuel Legris, tančit ve svých čtyřiceti sedmi letech a řekl bych, že bude dobře tančit ještě i třeba v pětapadesáti. Určující je samozřejmě v tomto směru tělesná dispozice, ale také inteligence. To znamená, že tanečník musí umět vnímat signály svého těla a nejt proti nim. To pak končí operacemi, potížemi. Pokud nebudu mít zdravotní problémy, chtěl bych co nejdéle tancovat. Tancovat s bolestmi bych nechtěl, to musíte myslet na bolest a nemáte radost z tance.

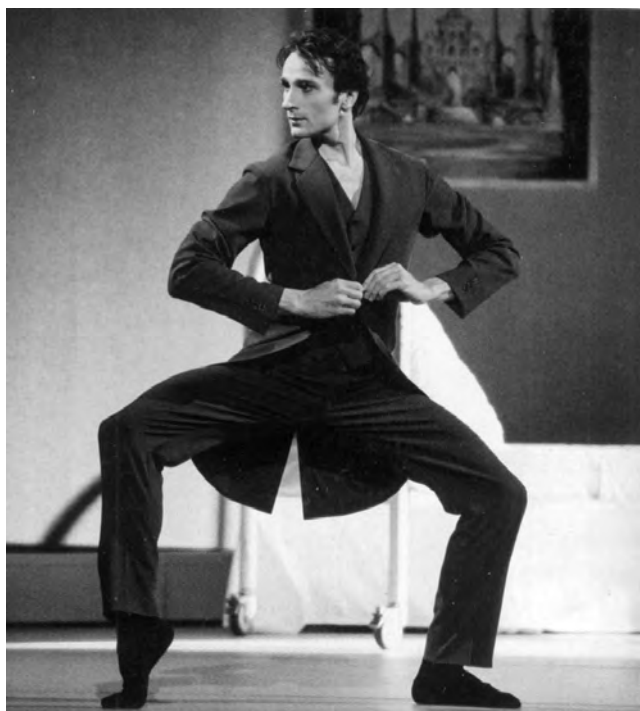
Mám už představy, co bych chtěl dělat potom, nějaké projekty jsem už dělal, ale nyní vám nemohu povědět, kterou cestou se vydám. Mám jich několik, když nevyjde jedna, bude druhá.“

Dokumentární film *Můj otec, kníže* (*Mein Vater, der Fürst*)

Rakousko / Česko, 2022, 79 minut

Režie: Lukas Sturm, Lila Schwarzenberg

Scénář: Lukas Sturm

První sólista baletu Wiener Staatsoper Roman Lazik v roli Lékaře v baletu *Le Pavillon d'Armide*

Kamera: Christoph Beck, Georg Diemannsberger, Nino Leitner, Christian Stolz
 Hudba: Walter Werzowa
 Hrají: Karel Schwarzenberg
 Intimní portrét vztahu Karla Schwarzenberga a Lily Schwarzenbergové. Kancléř Václava Havla a bývalý ministr zahraničí, jedna ze zásadních polistopadových morálních autorit, přezdívaná s láskou četnými stoupenci „kníže“, strávil se svou dcerou, spolurežisérkou filmu, v průběhu pěti let desítky hodin na místech, která poznamenala ne vždy poklidný život šlechtické rodiny. Praha, Orlík, Vídeň, štyrské Murau, tam všude se mísilo soukromí se zásadními dějinnými okamžiky 20. století. Fascinující rozhovory mezi dcerou a otcem se nevyhýbají ani nepohodlným, kontroverzním tématům, jako je komplikované dospívání ve stínu charismatického otce a pod tíhou aristokratických tradic a zvyků.

VZPOMÍNKA

Albrecht Konecny

Die Sozialdemokratische Partei, die Medien und das Parlament sind die drei wichtigen Eckpunkte im Leben von Albrecht Konecny, der am 20. September seinen 80. Geburtstag gefeiert hätte.

1942 in Wien geboren, begann Konecny nach der Matura 1960 ein Jusstudium, widmete aber ab 1962 seine Arbeitskraft auch dem Pressedienst seiner Partei, der „Sozialistischen Korrespondenz“, von wo er 1966 in den Parlamentsklub der SPÖ wechselte. Von 1970 bis 1977 war er zunächst Mitarbeiter und dann Generalsekretär des Instituts für empirische Sozialforschung IFES, 1977 bis 1979 im Zentralsekretariat der SPÖ tätig, dann bis 1986 Geschäftsführer und Herausgeber der „Neuen Arbeiter-Zeitung“, wurde 1986 Chefredakteur der „Zukunft“ und war von 1987 bis 1996 Leitender Sekretär der SPÖ, die ihn 1996 zu ihrem Internationalen Sekretär machte. Von 1983 bis 1986 gehörte Konecny dem Nationalrat an, 1987 wechselte er dann in den Bundesrat, in dem er bis zu seinem Ausscheiden aus dem Parlament im November 2010 die sozialdemokratische Fraktion anführte. In der Zeit vom Juli 1995 bis November 1996 wurde er darüber hinaus als einer der ersten österreichischen Abgeordneten in das Europäische Parlament entsandt. Sein Wissen und seine Erfahrungen stellte er 2003 bis 2005 dem Österreich-Konvent als dessen Mitglied zur Verfügung. 1999 wurde ihm der Titel „Professor“ verliehen.

Konecny nahm am 27. Jänner 2012, dem Internationalen Tag des Gedenkens an die Opfer des Holocaust, an einer von vielen Organisationen getragenen Protestkundgebung gegen den Wiener Korporationsball teil, der von farbenprägen und mehrheitlich schlagenden Hochschulkorporationen und der FPÖ veranstaltet wird. Im Rahmen dieser Demonstration kam es auch zu Ausschreitungen. Auf dem Heimweg wurde der 69-Jährige in der Innenstadt von einer mit einem Schlagring ausgerüsteten Person niedergeschlagen und schwer verletzt.

Er starb 25. August 2017.

P. S.: Prof. Konecny byl dlouholetým členem českého poradního sboru při Spolkovém kancléřství.

Dr. phil. Věra Běhalová (31. 7. 1922 – 6. 1. 2010)

Před sto lety se v Prostějově narodila budoucí česko-rakouská kunsthistorička dr. Věra Běhalová. Po maturitě v rodném Prostějově nemohla ve válečných letech dále studovat, neboť české vysoké školy byly uzavřeny. Po válce studovala na Karlově univerzitě v Praze obory muzikologie, dějiny umění a archeologie. V roce 1948 navázala kontakt s těmi, kteří se nechtěli smířit s Vítězným únorem, rok poté byla vyloučena ze studií. Jako členka ilegální, katolicky orientované vysokoškolské skupiny byla v roce 1952 zatčena a odsouzena na sedm let. Po návratu z vězení s těžce podlomeným zdravím žila jistou dobu bez zaměstnání s minimální invalidní penzí.

Galerie v Chebu a Památkový úřad v Plzni byly instituce, které ji i přes špatný kádrový profil přijaly, neboť tato místa byla dlouhodobě neobsazena. V roce 1968 vyjela z Československa na pozvání do Francie a rozhodla se pro emigraci v Rakousku. Zde dokončila studium kunsthistorie (Dr. phil.). V rámci stipendia vznikla odborná studie *Möbel der Jugendstils* (v knižním vydání 1981 a 1988).

Dr. Věra Běhalová založila vídeňskou pobočku Společnosti pro vědy a umění (SVU), jejíž se stala agilní předsedkyní. Spolupracovala rovněž s Kulturním klubem Čechů a Slováků v Rakousku.

Zemřela ve Vídni ve věku sedmaosmdesáti let.

Jiří Morava (24. 3. 1932, Brno – 4. 6. 2012, Innsbruck, Rakousko), vlastním jménem Jiří Vlk, používal také pseudonym Georg J. Morava

Jiří Morava byl český literární historik, básník a prozaik žijící od roku 1968 v exilu v rakouském Innsbrucku.

Narodil se v továrnické rodině spolumajitele firmy Alpa. Na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity studoval literární vědu, češtinu a ruštinu. Vzhledem ke svému sociálnímu původu a svému kritickému postoji k socialismu byl nucen řadu let pracovat jako horník a dřevorubec. Teprve na konci padesátých let mohl krátce pracovat jako archivář.

Ale již v roce 1962 byl soudem odsouzen za urážku komunistické strany a musel opustit místo archiváře. V roce 1968 byl obžalován okresní prokuraturou za urážku prezidenta Novotného. Po vpádu sovětských vojsk v roce 1968 emigroval do Rakouska. Zde obdržel několikaleté stipendium na vídeňské univerzitě.

Po absolutoriu nastoupil jako redaktor a historik do nakladatelství v Innsbrucku. Souběžně si doplňoval vzdělání na zdejší univerzitě a získal titul magistra filozofie. V roce 1976 založil v Innsbrucku spolek Tschechische Gesellschaft für Literatur, Wissenschaft und Kultur – Comenius, jehož prostřednictvím zde vyšla díla Hrabala, Švandrlíka, Škutinny a dalších v Čechách zakázaných autorů. Svými články a povídkami se prosadil v řadě známých tiskovin jako *Le Monde*, *Süddeutsche Zeitung*, *Wiener Journal*, *Tiroler Tages Zeitung* aj. Velký ohlas měly i jeho kulturně-politické pořady v rakouském a italském rozhlasu.

Když v tyrolských archivech objevil neznámé doklady o Karlu Havlíčku Borovském, rozhodl se je zpracovat knižně. Prosadil se i dalšími historickými pracemi o Božně Němcové a Františku Palackém. Velkým úspěchem bylo i jeho knižní zpracování receptů Magdaleny Rettigové, které vyšlo opakovaně pod názvem *Altböhmische Kochkunst*. Státní bezpečnost monitorovala Moravovu činnost v Rakousku řadu let jako protistátní a protisocialistickou. An-

gažoval se i politicky, udržoval kontakty s řadou disidentů, pojilo ho přátelství s jihotyrolským hejtnanem Luisem Durnwalderem, v roce 1983 se setkal s poslední rakouskou císařovnou Zitou a již v roce 1980 obdržel titul univerzitního profesora honoris causa, po roce 1989 se opakovaně setkal s Václavem Havlem.

V roce 1995 se zasloužil o odhalení pamětní desky v Brixenu na domě, kde pobýval Karel Havlíček, a vydal průvodce po Havlíčkových stopách v Tyrolích. Jeho v pořadí třetí publikace o K. H. Borovském nazvaná *Havlíček v Brixenu* se setkala s velkým pozitivním ohlasem. Poslední knihou, kterou napsal na konci svého života dvojazyčně, se jmenuje *Promovaný sluha (Der promovierte Lohndiener)* a obsahuje povídky, z nichž některé mají autobiografický podtext.

Tricet let ve Vídni: k výročí J. S. Machara (1864-1942)

18. srpna 1889 se konala narychlo svatba v Praze u sv. Jindřicha, prý už v 6 hodin ráno, a Machar spěchal. Měl totiž problém se svou nastávající tchyní. Byl pouhým podporučíkem bez naděje na kariéru. Ovšem když oznámil, že má zaměstnání ve Vídni, které mu zařídil dvorní rada prof. Eduard Albert, paní Karolina Marešová ustoupila. Za svědky na svatbě Machara a Hedviky Marešové byli bratři Wachsmannové (jeden z nich budoucí otec Jiřího Voskovce).

Ve Vídni nastoupil zaměstnání až v prosinci 1889 v Bodencreditanstalt, kde setrval do roku 1918, kdy se v dubnu vrátil na svou žádost opět do Čech. K 1. lednu 1919 byl penzionován. Ve Vídni bydlel povětšinou na periferiích, protože centrum se mu jevilo příliš nabuřelé. Od začátku roku 1893 byl Machar zaměstnán organizací oslav 100. výročí narození Jána Kollára. Slavnostním řečníkem byl i T. G. Masaryk, který zde poprvé veřejně formuloval svou českou otázku. Machar se od té doby stal Masaryko-

vým přítelem a spolupracovníkem. Koncem roku 1900 byl jmenován čestným členem Českého spolku pro šíření lidové kultury ve Vídni.

Přátelil se také s malířem Františkem Kupkou, který roku 1901 přijel za ním z Paříže do Vídně a předal mu několik secesních návrhů obálek pro druhé vydání jeho *Sonetů*. Při pohřbu své matky v Brandýse nad Labem roku 1902 Machar chyběl a poslal za sebe svého nejlepšího přítele T. G. Masaryka (přítomen byl i jeho patnáctiletý syn Jan Masaryk). Uprostřed světové války byl Machar zatčen. Záminkou byly jeho předválečné verše, které údajně ohrožovaly bojového ducha vojáků na frontách. Za pár měsíců Machara propustili pro nedostatek důkazů. Oslavilo se to v nové vile podnikatele Lemberga, postavené v roce 1915 podle projektu českého architekta Kotěry.

Po návratu z Vídně se aktivně zapojil do budování nové republiky. Byl poslancem Národního shromáždění, starostou Junáka, inspiroval výstavbu Štefánikovy hvězdárny na Petříně. Na nátlak prezidenta Masaryka se stal v roce 1919 generálním inspektorem československé armády a v této funkci byl tak jejím spoluvůdcem. Ale hlavně byl básníkem a představitelem české moderny.

Nadčasovost jeho básní se potvrdila i v době mnichovské zrady. V *Komenském* se píše: „Vojáci rozdělili sobě roucha a metalí los o suknicí jeho...“ Macharovi zbývalo již jen málo sil, a proto si vypomohl vzpomínkami na dětství, když v únoru 1939 promluvil v československém rozhlase k zahájení cyklu *U nás doma*. Poslední hořké verše píše po německé okupaci.

„A člověk chodí po zahrádce,
je smutno, čas byl tuze zlý,
zde růže kvetly kdysi v řádce,
teď pahýly tu. Pomrzly.“

V červenci 1939 navštívil naposledy svůj rodný Kolín. Zemřel ve svém bytě 17. března 1942.

Jaroslav Formánek

Česko-rakouské vztahy jsou nejlepší v dějinách také díky Ukrajině

Česko-rakouské vztahy jsou patrně nejlepší v dějinách, a to také díky společnému postupu Prahy a Vídně ohledně války na Ukrajině. V rozhovoru s ČTK to uvedl český velvyslanec v Rakousku Jiří Šitler, který nedávno na post nastoupil.

Za neméně důležité považuje také to, že se v uplynulých desetiletích podařilo „pečlivou a drobnou prací“ odstranit z politické roviny vzájemných vztahů sporné body vyplývající ze společné historie, především pak druhé světové války. „Můžeme se zaměřit na praktickou spolupráci,“ řekl ambasador. Zvýšený zájem Vídně o spolupráci s Prahou podle něj odráží také sílící hospodářský význam Česka pro Rakousko.

Myšlenkový posun rakouské politiky v souvislosti s válkou na Ukrajině reflektuje také debata o neutralitě, která je v Rakousku „součástí identity“ a jako taková je stále „nedotknutelná“. Podle velvyslance však Rakušané tuto neutralitu začínají jinak interpretovat: „Zdůrazňují, že jde o neutralitu vojenskou, ale nikoliv politickou či hodnotovou.“ Podle velvyslance jde o „poměrně výrazný posun“, který se ostatně setkal s nesouhlasnými reakcemi Ruska.

Interaktivní online kurzy češtiny

Ve školním roce 2021/2022 navštěvovalo interaktivní online kurzy češtiny, které pořádá spolek Krajánek ve světě ve spolupráci s Českou asociací, celkem 125 žáků ze sedmadvaceti států na pěti kontinentech. Všechny děti se toho nejen spoustu naučily, ale také si našly ve třídě kamarády a ve spolupráci s rodiči se nám daří v nich dlouhodobě podporovat vztah k češtině a České republice.

Distanční online výuka českého jazyka je uzpůsobena specifikům českých žáků žijících dlouhodobě v zahraničí. Projekt je zaměřen především na děti, které nemají přístup k výuce češtiny (například nežijí v místě, jež má aktivní krajanskou školu nebo krajanský spolek, který výuku češtiny organizuje, popřípadě výuka poskytovaná krajanským spolkem nepokrývá jejich potřeby). Cílem projektu je vytvoření systému, který by umožnil dětem přístup k výuce, učebním pomůckám přizpůsobeným specifickým požadavkům multilingvních dětí a vytvoření inkluzivních tříd tvořených dětmi žijícími v zahraničí.

Bližší informace o jednotlivých kurzech a jejich obsahu naleznete zde: <https://www.krajanekvesvete.cz/vyuka/popis-kurzu/>.

Nabídka kurzů: předškoláci (5-6 let), 1.-4. třída, projektově-konverzační kurzy, čeština jako druhý jazyk. Dny a časy jednotlivých kurzů jsou pak vypsány na stránce jednotlivých kurzů.

ZMĚNA: Potvrzení o žití – opět je třeba ověřovat podpis

S účinností od 1. 7. 2022 již nelze akceptovat Potvrzení o žití bez úředního ověření vlastnoručního podpisu, jako tomu bylo v době pandemie covid 19, tedy Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ) opět bude standardně vyžadovat, aby vlastnoruční podpis na tiskopisu Potvrzení o žití byl úředně ověřen.

ČSSZ bude vyžadovat, aby tento tiskopis důchodci již opět posílali na ČSSZ v souladu se zákonnou úpravou – buď v listinné podobě, tj. poštou, případně v elektronické podobě, tj. e-mailem, jehož přílohou bude naskenované Potvrzení o žití podepsané uznávaným elektronickým podpisem, anebo prostřednictvím datové schránky.

Některým českým bankovkách skončila platnost

Některé české bankovky již nejsou od 1. července platné. Týká se to nejstarších vzorů vydaných mezi lety 1995 a 1999 v hodnotě od sta do dvou tisíc korun. Česká národní banka je všechny – až na ty s hodnotou pět tisíc – stahuje z oběhu. Lidé si peníze můžou vyměnit na sedmi pobočkách centrální banky, a to po neomezenou dobu. Dva roky je možné bankovky vyměňovat i u ostatních bank.

Náklady dopravců prudce rostou, České dráhy zaplatí miliardy korun navíc

Náklady osobních dopravců v Česku v posledních měsících prudce vzrostly. Důvodem jsou především rostoucí ceny energií a paliv či inflace. Výdaje Českých drah kvůli tomu stouply o miliardy korun, o stovky miliónů korun navíc zaplatí i ostatní dopravci. Vyplývá to z ankety ČTK mezi dopravci. Dopravci uvádí, že se snaží zvýšené náklady pokrýt úsporami a zefektivněním provozu či jednáním s objednateli o úpravě kompenzací za dopravu.

Mluvčí Českých drah Petr Štáhlavský upozornil, že růst energií, což je v případě drah hlavně trakční elektřina a nafta, představuje významný vliv na náklady společnosti. RegioJet vyčíslil meziroční nárůst výdajů za trakční energií na zhruba 110 procent. O desítky procent ovšem rostou náklady i za naftu pro motorové vlaky, případně autobusy, uvedla firma. RegioJetu tyto výdaje proti loňsku stouply asi o 45 procent. Podobný nárůst za paliva pro vlaky i autobusy hlásí také Arriva.

Řidičák od sedmnácti, pokuty za prohřešky na silnicích stoupnou až pětinasobně

Pokuty u závažných dopravních přestupků by se od roku 2024 mohly zvýšit až na 25 000 korun, tedy až pětinasobně proti stávající výši. Počítá s tím návrh novely zákona o silničním provozu, které z ministerstva dopravy míří do připomínkového řízení. Možnost řídit osobní auto pod dohledem mentora od 17 let má přispět k větší bezpečnos-

ti na silnicích. Smyslem je získávání řídičských dovedností pod dohledem zkušeného bezúhonného řidiče. Za porušení povinností bude mentorovi nahlášenému na dopravním úřadě hrozit pokuta až 25 000 Kč. Od 18 let bude moci mladý řidič jezdit sám.

U řídičského průkazu na zkoušku jde o preventivní opatření pro začínající řidiče. Pokud dva roky od získání řídičského oprávnění spáchá šestibodový přestupek nebo mu bude odebrán řídičský průkaz za závažný přečin, bude muset absolvovat dopravně psychologickou přednášku a tzv. evaluační jízdu.

Stávající systém trestných bodů by se měl zjednodušit z pěti sazeb na tři, šlo by o dva, čtyři nebo šest bodů. Například u řízení pod vlivem alkoholu to bude šest bodů místo nynějších sedmi, řidič ale zaplatí pokutu ve správním řízení až 25 000 Kč místo dnešních až 20 000. Pokud odmítne zkoušku na alkohol, hrozí mu až 75 000 Kč. Maximálních šest trestných bodů a pokuta 25 000 Kč hrozí vedle alkoholu i za překročení rychlosti o 50 respektive 40 km/h mimo obec a v obci, vjezd na železniční přejezd přes zákaz nebo jízdu na červenou.

Ke zmírnění trestů dochází u bagatelních prohřešků, jako je porušení zákazu zastavení a stání, nerozsvícení světel, zapomenutí dokladů nebo překročení rychlosti do deseti km/h nad povolený limit, kde se snižuje horní hranice pokuty na místě z 2 000 Kč na 1 500 Kč a trestné body se nezapisují.

České školy v zahraničí by uvítaly možnost nabízet i výuku na dálku

České školy v zahraničí by uvítaly, kdyby se do jejich výuky mohly zapojovat děti i na dálku. Distanční vzdělávání v době covidu-19 umožnilo účastnit se ve výuce v češtině i žákům z odlehlejších míst ciziny, nyní už tento způsob vzdělávání ale český stát oficiálně neuznává, a řada českých dětí tak přišla o možnost dostat i v zahraničí české vysvědčení. Na konferenci českých škol v zahraničí na ministerstvu zahraničí to řekla předsedkyně spolku Česká škola bez hranic Lucie Slavíková-Boucher. Ministerstvo školství by podle vedoucího oddělení základního vzdělávání Svatopluka Pohořelého chtělo do budoucna upravit zákon tak, aby výuka na dálku byla v některých případech možná. Díky výuce on-line v době opatření proti epidemii covidu-19 podle Slavíkové-Boucher v některých českých školách v zahraničí velmi vzrostl počet žáků. Jmenovala například školu v Londýně, kde se v češtině vzdělává nejvíc dětí. To, že se nyní on-line výuka v souladu s českým zákonem už neposkytuje, ale podle ní některé vylučuje, protože třeba bydlí daleko. I když jim školy mohou dál poskytovat výuku on-line, jde už o neoficiální aktivitu, při které děti zůstanou bez vysvědčení, řekla Slavíková-Boucher.

Pohořelý připomněl, že ministerstvo školství už dříve začalo v základních a středních školách v Česku ověřovat, za jakých podmínek by mohla být distanční výuka běžně výhodná. Až parametry ujasní, chtěl by je úřad zařadit do školského zákona, aby se výuka na dálku mohla využívat. Týkalo by se to pak nejen škol v ČR, ale i v zahraničí, řekl. Dodal, že ověřování systému by mělo skončit příští rok.

Děti žijící v zahraničí podle Slavíkové-Boucher narážejí i na další problémy v souvislosti s českým školským systémem. Potíž podle ní mají třeba tehdy, když chtějí po ná-

vratu do Česka studovat střední školu. Pokud se žák aspoň čtyři roky v posledních osmi letech vzdělával v zahraničí, má právo na úpravu podmínek u maturitního testu z češtiny. To ale podle Slavíkové-Boucher jako úleva často nestává. Rodiče podle ní často odrazují i podmínky přijímacích zkoušek, a zůstávají proto s dětmi raději nakonec v zahraničí. Česko tak podle ní přichází o schopné lidi. Podotkla, že většina žáků českých škol v zahraničí jsou čeští občané a stát by se o ně měl zajímat.

Podle náměstka ministra zahraničí Martina Smolka počet českých škol bez hranic přibývá. Ve světě jich je nyní až 130, přičemž první vznikla před zhruba dvaceti lety v Paříži, řekl. Do těchto škol chodí v současnosti asi 3 800 žáků. Největší česká škola v zahraničí je v Londýně. „Od roku 2009 do roku 2021 tam školou prošlo 2 470 žáků a asi 1 000 žáků je tam zapojeno do aktivity on-line,“ uvedl. Ministerstvo zahraničí dává podle Smolka na podporu českého školství v zahraničí 18 miliónů korun. Z rozpočtu ministerstva školství na ně jde 6,4 miliónu, zatímco v roce 2011 to bylo 2,1 miliónu, doplnil náměstek resortu školství Václav Velčovský. Úřad podle něj nyní podporuje 43 českých škol v zahraničí.

Anketa Strom roku 2022

Lidé už mohou hlasovat v anketě o Strom roku 2022. Do finále postoupilo dvanáct stromů z osmi krajů, usilují o postup do evropského kola soutěže. Předchozí český titul Strom roku 2021 získala takzvaná Zpívající lípa z Telce na Svitavsku.

Hlasování končí 11. září. „Poslední týden hlasování bude již tradičně tajný. Vítěze vyhlásíme 21. září 2022 na brněnské Hvězdárně a planetáriu. Od roku 2002 se v anketě objevilo už 1 608 stromů a vybralo přes tři milióny korun. Výtěžek putuje zpět ke komunitám okolo finálových stromů a Stromů hrdinů, které jej mohou použít na nové výsadby nebo ošetření stromů.“

Cyklostezky mezi Lipnem a Rakouskem budou mít jednotnou infrastrukturu

Cyklistické stezky v oblasti lipenské přehrady a rakouského regionu Mühlviertler Hochland budou mít jednotnou infrastrukturu. Nové mapy a trasy propojí nápisy v českém i německém jazyce. Jde o stovky kilometrů cyklistických stezek. ČTK to řekl Jiří Falout ze spolku Lipno-Donau, který za projektem stojí. Okolí lipenské přehrady patří mezi nejnavštěvovanější turistickou oblast Jihočeského kraje.

Podle Falouta je projekt důležitý i pro to, aby se regiony více propojily také po jiné stránce. „Například u nás se v těchto dnech koná Lipno Sport Fest, a v Rakousku o tom prakticky nikdo neví. V Rakousku je zase festival knedlíků nazvaný Knödl Tisch, a o něm nevíme na naší straně hranic zase nic my,“ řekl Falout.

Čeští i zahraniční historici ve Znojmě

Do Znojma se na konci letních prázdnin sešla řada významných českých i zahraničních historiků. Vedení města přichystala konferenci, která připomněla osobnost Vladislava Jindřicha, což byl mladší bratr krále Přemysla Otakara I. a první moravský markrabě. Letos od jeho úmrtí uply-

nulo 800 let. Příspěvky přednášejících se tak týkaly proměny Moravy z knížecí v markrabskou.

Konference se uskutečnila ve spolupráci s Filozofickou fakultou Masarykovy univerzity v opraveném centru Louka v areálu bývalého premonstrátského louckého kláštera. Jejím cílem bylo přiblížit polozapomenutého moravského markraběte Vladislava Jindřicha. „Vytvořil předpoklady pro vznik zemské obce a díky své manželce Heilwidě z Trnavy rozvíjel spolupráci se sousedním vévodstvím rakouským. Za jeho panování vznikla na Moravě první města a je dost dobře možné, že i první kroky k založení města Znojma podnikl právě Vladislav Jindřich,“ uvedl historik a zastupitel Znojma Jiří Kacetl (Pro Znojmo).

Přemysl Janýr k válce na Ukrajině

Další text Přemysla Janýra k válce a bojům na Ukrajině je online k dispozici na:

<http://www.janyr.eu/index.php/95-boj-za-valku>.

STALO SE

Krátce před zahájením českého předsednictví v Radě EU navštívila Vídeň ve dnech 27. a 28. června 2022 delegace Výboru pro záležitosti EU Senátu Parlamentu České republiky. Hlavním bodem návštěvy bylo jednání s prezidentkou Spolkové rady Christinou Schwarz-Fuchs a protějšky z partnerských výborů rakouského parlamentu. Jednání se věnovala prioritám nadcházejícího CZ PRES, důsledkům války na Ukrajině, Konferenci o budoucnosti Evropy či zdražování napříč EU. Diskutovala se také aktuální energetická krize, která staví obě země před podobné výzvy, a její dopad na celoevropské úsilí o dosažení klimatické neutrality (Zelená dohoda pro Evropu).

Delegace Výboru pro záležitosti EU Senátu Parlamentu ČR pod vedením svého předsedy Davida Smoljaka jednala s partnerským Výborem pro EU Spolkové rady a Stálým podvýborem pro záležitosti EU Národní rady rakouského Parlamentu především o předsednictví ČR v Radě EU ve druhé polovině roku 2022, dalším rozvoji a rozšíření EU, výzvách v oblasti energetiky, klimatu či dezinformacích. Poznatky o práci českého Senátu a rakouské Spolkové rady ve vztahu k EU si vyměnili při návštěvě u prezidentky Spolkové rady Christiny Schwarz-Fuchs.

Návštěva u Georga Knilla, prezidenta rakouského Svazu průmyslníků, byla věnována výzvám, před kterými stojí průmysl v souvislosti s konfliktem na Ukrajině, surovinovou závislostí na Rusku a dosažením klimatické neutrality do roku 2050. S šéfem zastoupení Evropské komise v Rakousku Martinem Selmayrem proběhla debata o energetické politice Unie a návazných krocích, které jsou dle Evropské komise nezbytné pro implementaci výsledků Konference o budoucnosti Evropy.

Senátoři se dále setkali s náměstkem sekce pro Evropu a hospodářství rakouského Spolkového ministerstva pro evropské a mezinárodní záležitosti Thomasem Oberreiterem, o postojích jednotlivých rakouských aktérů k různým unijním politikám či rakouské neutralitě diskutovali také s generálním sekretářem Paulem Schmidtem Rakouské společnosti pro evropskou politiku.

27. července 2022 vedoucí diplomatických misí zemí EU a zastoupení Evropské komise v Rakousku poobědvali s juniorní náměstkyní Spolkového ministerstva vnitra Franziskou Kandolf a ředitelem Společné koordinační platformy pro boj s nelegální migrací na východní středomořské a západobalkánské trase Berndtem Körnerem. Pracovní oběd na úvod českého předsednictví v Radě Evropské unie byl zahájen výstavou *Vídeň múzická*.

Diskuse se věnovala zejména vlivu konfliktu na Ukrajině na EU a aktuálním výzvám v oblasti migrace a azylu.

Na úvod měli hosté možnost zhlédnout výstavu *Vídeň múzická* za účasti její kurátorky Zuzany Brikcius. Výstava je realizovaná u příležitosti 45. výročí zveřejnění Prohlášení Charty 77 z 1. ledna 1977. Na velvyslanectví bude k vidění po dobu předsednictví České republiky v Radě EU. Výstava představuje díla tří umělců – Ondřeje Kohouta, Evy Vones (Vonešové) a Eugena Brikciuse, kteří po odchodu z České republiky našli útočiště právě ve Vídni.

Ministr Jan Lipavský se ve středu **24. srpna** na pozvání rakouského kolegy Alexandera Schallenbergera zúčastnil panelové diskuse prestižního Evropského fóra 2022 v rakouském Alpbachu. Poté se setkal s protějšky ze zemí tzv. Slavkovského formátu, který tvoří Česko, Slovensko a Rakousko. V panelové diskusi na téma „The EU's Geopolitical Awakening?“ se účastníci zabývali hlavně ruskou agresí na Ukrajině, rolí EU ve světě, vizeovou politikou, vztahy s Ruskem, Ukrajinou, USA, Čínou a zeměmi západního Balkánu. Diskuse se účastnil rakouský ministr zahraničí Alexander Schallenberg, předseda vlády Albánie Edi Ramou, slovenský ministr zahraničí Slovenska Ivan Korčok, ministryně zahraničí Slovinska Tanja Fajon, místopředseda Open Society Foundations Alexander Soros a ředitelka Austrian Institute for European and Security Policy (AIES) Velina Tchakarová.

Předsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky Markéta Pekarová Adamová ve čtvrtek **18. srpna 2022** jednala s prezidentem rakouské Národní rady Wolfgangem Sobotkou a místopředsedou slovenské Národní rady Milanem Laurenčíkem. Setkání v tzv. Slavkovském formátu na parlamentní úrovni se uskutečnilo v rakouském Grafenegg již počtvrté. Hlavní témata jednání byla válka na Ukrajině, protiruské sankce, problematika inflace, energetické bezpečnosti i otázky přeshraniční mezi-parlamentní spolupráce.

Předsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Markéta Pekarová Adamová se 18. srpna zúčastnila pracovního jednání zástupců parlamentů zemí tzv. Slavkovského formátu. Jde o regionální uskupení spojující od roku 2015 představitele ČR, Rakouska a Slovenska. Hostitelem tradičního setkání v dolnorakouském městečku Grafenegg byl předseda rakouské Národní rady Wolfgang Sobotka. Slovenskou republiku na místě reprezentoval místopředseda Národní rady Milan Laurenčík.

Nový designovaný mimořádný a zplnomocněný velvyslanec České republiky v Rakouské republice Jiří Šitler nastoupil svou službu ve Vídni dne **9. srpna 2022**.

Před svým odjezdem představil plány a priority pro svou misi ministři zahraničních věcí ČR Janu Lipavskému. Oba se shodli na tom, že současné vztahy Česka a Ra-

kouska jsou vysoce nadstandardní. Obě země například úzce spolupracují v oblasti krizového managementu, jak ukázala pandemie covid-19, či při napadení Ukrajiny ruskými vojenskými jednotkami. Před svým odjezdem jednal velvyslanec Šitler také s ministrem pro evropské záležitosti Mikulášem Bekem. Tématem bylo probíhající předsednictví České republiky v Radě EU a jeho priority v kontextu vzájemné spolupráce.

Dne 10. srpna předal designovaný mimořádný a zplnomocněný velvyslanec Šitler kopii pověřovacích listin generálnímu sekretáři Spolkového ministerstva pro evropské a mezinárodní záležitosti Peterovi Launsky-Tieffenthalovi. Při přijetí generální sekretář ocenil vysokou kvalitu vzájemných bilaterálních vztahů, ale také spolupráci zemí v rámci Slavkovského formátu, tedy společně se Slovenskem. Společně hovořili také o spolupráci v kulturní oblasti a v reakci na ruskou agresi proti Ukrajině.

Prezident republiky vyhlásil svým rozhodnutím publikovaným ve Sbírce zákonů (částka 44), pod číslem 81/2022 Sb., volby do 1/3 Senátu a stanovil dny jejich konání **na pátek 23. září a sobotu 24. září 2022.** Hlasování probíhá pouze na území České republiky. Při volbách do Senátu se na zastupitelských úřadech ČR v zahraničí nehlasuje.

Volby do Senátu se konají podle zásady většinového systému. Senát má 81 senátorů, kteří jsou voleni na dobu šesti let. Každé dva roky se obměňuje jedna třetina senátorů. Volby se tedy uskuteční ve 27 volebních obvodech, v nichž uplyne volební období senátorů, kteří byli zvoleni v roce 2016, a to ve volebních obvodech č. 1 Karlovy Vary, č. 4 Most, č. 7 Plzeň-město, č. 10 Český Krumlov, č. 13 Tábor, č. 16 Beroun, č. 19 Praha 11, č. 22 Praha 10, č. 25 Praha 6, č. 28 Mělník, č. 31 Ústí nad Labem, č. 34 Liberec, č. 37 Jičín, č. 40 Kutná Hora, č. 43 Pardubice, č. 46 Ústí nad Orlicí, č. 49 Blansko, č. 52 Jihlava, č. 55 Brno-město, č. 58 Brno-město, č. 61 Olomouc, č. 64 Bruntál, č. 67 Nový Jičín, č. 70 Ostrava-město, č. 73 Frýdek-Místek, č. 76 Kroměříž a č. 79 Hodonín. Druhé kolo voleb do třetiny Senátu se koná v případě, že žádný z kandidátů nezíská v daném obvodu nadpoloviční většinu hlasů. Případné druhé kolo voleb by proběhlo v pátek 30. září a v sobotu 1. října 2022.

Informace k programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí v roce 2022

Ministerstvo zahraničních věcí ČR společně s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Domem zahraniční spolupráce připravily i na rok 2022 několik aktivit v rámci programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí. Aktivita zahrnují dlouhodobější výuku i krátkodobé kurzy českého jazyka pro krajanů a také finanční podporu projektů krajanů v zahraničí.

Konkrétně se jedná o:

- Semestrální stipendijní studijní pobyty – stipendia jsou určena pro studenty z řad krajanů s přednostním zaměřením na obor čeština pro cizince a dále dle kapacity jednotlivých fakult a úrovně češtiny uchazeče i na další obory související s podporou udržení a rozvoje českého jazyka a literatury.

- Čtyřtýdenní kurz českého jazyka pro krajanů – kurz výuky češtiny určený krajanům starším 18 let žijícím v zahraničí.

čí, kteří se chtějí naučit jazyk svých předků nebo se v něm zdokonalit.

- Dvoutýdenní kurz metodiky výuky českého jazyka pro vyučující z řad krajských komunit.

- Poskytování peněžních darů na krajské projekty – přednost mají krajské projekty v rámci konkrétních a tradičních aktivit spolků, jako jsou kulturní či vzdělávací akce.

Podrobnější informace k jednotlivým aktivitám programu naleznete na stránkách ZÚ.

Text platných pravidel pro poskytování peněžních darů krajským spolkům a další informace je možné nalézt na webových stránkách ZÚ.

(Little) Festival národov: Blumengärten Hirschstetten

Tretiu júnovú nedeľu sa nádherné záhrady v Hirschstetten stali pódium a kulisou Festivalu národov, kde ľudia z rôznych kútov sveta žijúci vo Viedni prezentovali kultúru svojej domoviny. Myšlienku podujatia približuje jeho zakladateľka a organizátorka Eva Zeman, viedenská Češka, ktorá je predsedníčkou spolku Austrian International Cultural Association (AICA) a členka výboru Kulturného klubu.

Rádio Dráták, Magazín 22. 8., 16:55

Český tisk k prezidentským volbám v Rakousku

Minimálně šest tisíc podpisů a boj o Hofburg mají v kapse. Takové množství jmen musí na podpisové archy sesbírat na třiadvacet kandidátů, kteří chtějí v Rakousku usilovat o post spolkového prezidenta. Čas mají do 2. září. Termín přímé volby prezidenta je neděle 9. října 2022. Obhájit pozici prvního muže alpské země chystá i prezident dosavadní, osmasedmdesátiletý Alexander Van der Bellen. A paletu možných protikandidátů bude mít skutečně pestrou. Kromě známých jmen usiluje o prezidentské křeslo i více než tucet nováčků: jednašedesátiletý rodák z Bavorska a poradce Johann Peter Schutte, profesionální detektiv ze Salzburgu Thomas Peter Schaufrecker, sedmatřicetiletý politický poradce David Packer z Amstettenu, dvačtyřicetiletý obchodník Wolfgang Ottowitz z Villachu, hodinář Hanno Fessl nebo třeba Franz Josef Gollowitsch, provozovatel autobusové dopravy z Markt Hartmannsdorf.

Mezi neznámými kandidáty jsou i dvě ženy. Pedagožka Barbara Rieger a prodavačka mopedů Helga Egger. Překvapením pak byla kandidatura právníka a komentátora deníku *Krone* Tassilo Wallentina.

A někteří už mají i splněno. Během deseti dní podle svých slov shromáždil všechny potřebné podpisy zpěvák a lékař Dominik Wlazny. K šéfovi Strany piva, známým pod pseudonymem Marco Pogo, se přitom váže ještě jedna zajímavost. Je mu totiž čerstvě pětatřicet, což je věková hranice opravňující ke kandidatuře na hlavu státu.

Velkým favoritem je jednoznačně současný prezident Van der Bellen. Největším protikandidátem mu má být Walter Rosenkranz s podporou opoziční strany Svobodných.

Mezi tématy, kterým bude muset budoucí prezident Rakouska čelit, je bezesporu neutralita v návaznosti na válku mezi Ruskem a Ukrajinou, covid a stažená povinnost očkování. To jsou ostatně i otázky, které ve svých volebních kampaních jednotliví kandidáti zmiňují.

Alexander Van der Bellen

Marco Pogo alias Dominik Wlazny

Tassilo Wallentin

Alpskou zemí, kde si svého prezidenta mohou jít k urnám zvolit všichni Rakušané starší šestnácti let, v posledních dnech rezonuje ještě jeden fakt. A to, že jsou zde bez volebního práva rovně 1,4 milióny lidí starších šestnácti let. Nemají totiž rakouské občanství. Před dvaceti lety bylo přítom takových lidí pouze 580 tisíc. Ze statistických údajů, které zveřejnila rakouská tisková agentura APA, vyplývá, že v Innsbrucku a Salzburgu nemá právo jít k volbám na třicet procent lidí ve volebním věku. V Linci a Grazu je jich čtvrtina. Ve Vídni je pak průměr někde těsně pod třetinou. Rozdíly napříč regiony jsou ale velké. „V některých okresech ve Vídni nemají občanství až čtyři z deseti Vídeňanů,“ poukázali z agentury. V celém Rakousku pak nemá občanství asi osmnáct procent obyvatel starších šestnácti let. To je každý šestý ve věku, kdy reálně může jít volit.

<https://www.denik.cz/staty-eu/prezidentske-volby-v-rakousku>

Výstava *Silva artis* představuje 18 umělců z Rakouska a Česka

V pražském Rakouském kulturním fóru proběhla výstava *Silva artis*, která představí osmnáct umělců z Dolních Rakous a Česka. Jde o rakousko-český umělecký projekt u příležitosti 100. výročí spolkové země Dolní Rakousy. Výstava skončila 22. září.

Koncept *Silva artis* je založen na sérii výstav a akcí jako pocta společnému kulturnímu prostoru Severního lesa (*Silva Norica*), který po staletí držel pohromadě to, co člověk kdysi rozdělil. Radost z přírody nelze vytěsnit realitou dějin.

Severní les je název euroregionu, který byl založen v roce 2002 a letos slaví 20. výročí vzniku. Zahrnuje území okresů Jindřichův Hradec, České Budějovice, Písek a Tábor v Jihočeském kraji a region Waldviertel s okresy Zwettl, Krems, Gmünd, Waidhofen an der Thaya a Horn v Dolním Rakousku.

Na zmíněné výstavě osmnáct umělců z Dolního Rakouska, jižních Čech a Vysočiny interpretovalo ve svých

Berhard Antoni-Bubestinger: *Drapisérie I-V*, 2018
a Makis Warlamis: *Kultovní kámen*, 1998

Petr Gruber: *Hotel v lese*, 2017

dílech nádhernou přírodu a krajinu našich regionů jako společný základ života a zdroj identity.

Je existenciálním rysem lidské kultivovanosti, že se v tísňivé každodennosti stále znovu a znovu snažíme o výhled do domnělého ráje. Takovou rajskou zahradou na zemi je les. Touto výstavou se orientujeme na vnitřní zákonitosti, které nám dává lesní prostor. Jejím cílem bylo umožnit návštěvníkům ponořit se do atmosféry.

Zájem o les je aktuálnější než kdy jindy, a to z ekonomického, ekologického i uměleckého hlediska. Jsme rádi, že se tohoto tématu programově ujalo tolik rakouských a českých umělců, a to každý osobitým způsobem a z různých pozic. Spojuje je láska k lesu, k přírodě.

Tato společná výstava rakouských a českých umělců připomíná původní význam latinského slova *cultura* / *co-*

Karin Antoni: *Procházka lesem*, 2021, video

lere. Kulturní práce znamená pečovat, starat se, budovat. Muzeum umění Waldviertel se považuje za nadregionální centrum, z něhož tato práce vychází. Díky výborné spolupráci s Galerií Vysočiny v Jihlavě a také s Dolním Rakouskem a Rakouským kulturním fórem v Praze se podařilo připravit tuto působivou prezentaci. Zároveň to byla skvělá příležitost společně oslavit vlídné sousedství a sousedskou soudržnost u příležitosti 100. výročí Dolního Rakouska.

Vystavující umělci: Makis Warlamis (AT), Heide Warlamis (AT), Jitka Chřiřtořová (CZ), Sára Skoczková (CZ), David Tureček (CZ), Bernhard Antoni (AT), Hans Sisa (AT), Erich Giese (AT), Daniel Černý (CZ), Hana Sommerová (CZ), Antonia Hinterreitner (AT), Peter Weber (AT), Petr Gruber (CZ), Alice Waisserová (CZ), Jakub Myslín (CZ), Karin Antoni (AT), IDEA Team (AT)

Vstup zdarma, pondělí – pátek, 10:00-17:00, kromě rakouských a českých svátků.

Z NOVÝCH PUBLIKACÍ

Oceňovaná brněnská spisovatelka Tučková vydala nový román *Bílá Voda*

Příběhem řeholic se autorka vrací do roku 1950. Román *Bílá Voda* se nerodil lehce. Tučková na něm pracovala dlouhých deset let a než byla s výsledkem spokojená, dvě předchozí verze zahodila. S úsměvem říká, že přivést na svět *Bílou Vodu* bylo obtížnější než přivést na svět dceru. Autorka se totiž na začátku roku stala dvojnásobnou matkou.

Brněnská rodačka Kateřina Tučková prorazila především díky své knize *Vyhánění Gerty Schnirch*, která popisuje

Kateřina Tučková se svou knihou

osud dívky z česko-německé rodiny, jež absolvovala brněnský pochod smrti.

Následoval román *Žitkovské bohyně*, kde zachytila příběh rodu léčitelů z Bílých Karpat, které přežily čarodějnické procesy, útlak církvi i protektorátních úřadů a byly zničeny až komunistickým režimem.

I ve své nové knize se autorka opět obrací do historie. Inspirací jí tentokrát byla

návštěva místa Bílá Voda, které dalo románu jméno. Je to malá obec, jež leží na hranici s Polskem. „Tamní internační klášter, kde byly drženy během totality řeholnice několika řádů, a hlavně hřbitov, kde je pohřbeno několik stovek z nich, ve mně zanechal nesmírně silný dojem a také pocit, že bych o této zapomenuté kauze našich dějin měla napsat,“ vypráví Tučková.

Kniha popisuje historii místa, kam kdysi mířily zástupy poutníků, kteří si chtěli vyprosít přízeň u zázračné sošky Panny Marie. V klášteře žila i sestra Evarista...

Během práce na nové knize zvládla Tučková napsat i divadelní hru *Vitka* o talentu a vášních brněnské skladatelky a dirigentky Vítězslavy Kaprálové.

Téma *Bílé Vody* totiž pro ni bylo tak náročné, že si musela občas odpočinout i jinou prací. Tak vznikla třeba i výstava o dějinách moravského Manchesteru pro Moravskou galerii, na níž se podílela publikací *Fabrika*.

„Loni mi také vyšla kniha *Hrdinky* ve spolupráci s Renátou Fučíkovou a Lenkou Křížovou. V ní jsou zachyceny příběhy významných českých žen, které jsou určeny dětem kolem dvanácti let,“ říká Tučková, jež byla už od deseti let vášnivou čtenářkou.

Tučková je nositelkou cen Magnesia Litera, Ceny Josefa Škvoreckého a Český bestseller, v roce 2017 jí byla Ústavem pro studium totalitních režimů udělena Cena za svobodu, demokracii a lidská práva. V zahraničí byla loni oceněna literární cenou Premio Libro d'Europa, udělovanou festivalem v italském Salernu. Její knihy se překládají do dvaceti jazyků. Knihu vydalo nakladatelství Host.

Život ve fotografiích

Tereza Brodská: *Moje máma Jana Brejchová, Praha: Universum, 2022*

Jana Brejchová, jedna z českých největších filmových hvězd, si už zhruba před sedmnácti lety přála knihu svých fotografií se stručnými popisky. Chvilí to sice trvalo, nakonec však díky Tereze Brodské, fotografu Herbertu Slavíkovi, filmové publicistce Janě Podskalské a grafiku Janu Havlovi vznikla velice pečlivě sestavená, emotivně silná a mnohvrstevnatá publikace. Má přes 400 stran a pokřtěna byla v Karlových Varech Jiřím Bartoškou.

Autorka literárního zpracování Jana Podskalská doplňuje, že Jana Brejchová točila také v Rakousku či Maďar-

sku, nakonec však zůstala na české půdě, věřila českým režisérům i scenáristům. „Je to škoda, myslím si, že by se opravdu dostala do Hollywoodu,“ řekla Podskalská a zdůraznila také, že ji při práci na knize překvapilo, že tahle česká nejzářivější filmová hvězda trpěla malou sebedůvěrou a ustavičně o sobě pochybovala. „Byla za tím velká pokora k profesi, k práci, kterou dělala. Vždycky pro ni byli důležití režiséři, alespoň namátkou bych zmínila Jiřího Weisse, Jiřího Krejčíka, Evalda Schorma a Jiřího Svobodu.“

Kniha vypráví nejen o spolupráci s filmovými kolegy, kteří byli součástí Brejchové profesní kariéry a někdy i osobního života, ale je i zajímavou a otevřenou výpovědí o soukromí.

Kniha vychází ve spolupráci s nakladatelstvím WWA photo.

Z alba *Květy Válové*

Květa Válová: *Básně a kresby (z fotoalba), Halda Kladno a Spolek Podprůhon, 2022, ISBN: 978-80-11-00818-5*

V domě sester Válových se spolu s jinými písemnostmi, nejspíš dosti fragmentárními a dosud jen málo prozkoumanými, zachovalo album s básněmi a kresbami Květy Válové. Básně z alba jsou formálně jednoduché, většinou jde o čtyřverší nebo dvojverší s rýmy abab, resp. aa bb. Hovorové polohy se mísí s knižní mluvou, prostořekostí a drsným i jemným humorem. Některé básně jsou krátké, jedno až tři čtyřverší, a jiné jsou mnohem delší, od pěti do třiceti strof.

Většina krátkých básní se týká života malířky ve věku kolem třiceti let: takováhle nyní jsem a takhle se mi daří. Nejde o pocity, ale o reálné vhledy do osobní situace (např. finanční nouze nebo hlad). Delší básně zachycují kontakty umělkyně s jinými lidmi (např. malířka mezi horníky na šachtě) a mají epický nebo výčtový ráz (např. průběh setkání s nápadníkem nebo otázky a odpovědi ve zdravotnické rubrice).

Většinou jde o variace na „městský folklór“ (mj. náznak hororu, civilní groteska). Není odtud daleko ke gellnerovské dekadenci, váchalovským sarkasmům a kolářovskému zaujetí promluvy „obyčejných lidí“.

Kresby s verši skvěle souznějí. Je zřejmé, že autorka se básněním i kresbou dobře bavila a uměla jedno s druhým doplňovat. Autoportréty – výrazná postavička v akci – působí jako spojení protopunkerky (např. táhnutí krávy na provaze u básně *Boží ptáček*) s *Divou Bárrou* od Boženy Němcové (výbojný postoj vůči zaraženému myslivcovi u básně *Námluva*).

Básně z alba jsou dokladem toho, že malířka Květa Válová se uměla vyjadřovat také literárně. To by samo o sobě nebylo překvapivé, leckteří výtvarníci to tak mají, ale u ní jsme o tom dosud téměř nic nevěděli. V osmdesátých letech zhudebnila rocková skupina Dunaj báseň *Smutek* (pod názvem *Prší prší*). Někdo asi pronesl tu báseň – zpařiti nebo přepsanou – z Kladna do Brna. Vedle toho jsme se na výstavě *Z kladenských zápisníků* (Galerie Kladenského zámku 2019) seznámili s dopisem sester Válových, jenž byl napsán snad jako odezva na nějaký veřejný výpad proti nim. Dopis má výbojný formulační šarm, názorovou odvahu a všeobecný rozhled tváří v tvář dobové zpitomlosti.

Petr Stančík: *Die Verjähmung*

Klagenfurt: Wieser Verlag, 2022, ISBN 978-3-99029-551-9, 400 str.

Nový román *Die Verjähmung* (český originál: *Pravomil aneb Ohlušující promlčení*) nositele ceny Magnesia Litera je inspirován skutečným příběhem válečného hrdiny, který se na sklonku života vrací do vlasti, aby vykonal spravedlnost. Pravomil na vlastní kůži prožívá klikaté dějiny 20. století od prvních lásek za první republiky přes výslechy na gestapu, mrazivé peklo sovětského gulagu, krvavé boje na frontě a dobývání uranu pro Stalinovy bomby, aby nakonec došel k poznání, že vzít spravedlnost do vlastních rukou znamená ztratit srdce. Pravomil je strašidelně poetická kronika dvacátého věku lidstva, prosáknutá tématy zločinu a trestu, práva a nespravedlnosti anebo nejobecněji smyslu života.

Básník, prozaik, dramatik a esejista **Petr Stančík** alias Petr Odillo Stradický-Stanczyk ze Strdic se narodil 9. června 1968 v Rychnově nad Kněžnou. Vysokoškolská studia na pedagogické fakultě ani na DAMU nedokončil. Pracoval jako učitel a posléze televizní režisér na volné noze. Od roku 1995 se žije jako reklamní textař. Žije v Praze.

Ocenění:

- 2020 Audiokniha roku (Nejlepší audiokniha pro děti a mládež (OneHotBook) – *H₂O a tajná vodní mise*)
- 2020 Cena Karla Čapka (cena fandomu – Mlok + Cena ABB robotika – „Dar smrtelnosti“)
- 2018 Zlatá stuha (Literární část: Beletrie pro děti) – *H₂O a tajná vodní mise*
- 2015 Magnesia Litera (Litera za prózu) – *Mlín na mumie*

Alena Wagnerová: *Im Leben unterwegs. Erzählungen*

Klagenfurt: Wieser Verlag, 2022, ISBN 978-3-99029-542-7, ca. 300 Seiten, EUR 21,00

„Das Tschechische ist mir näher, wenn es um den Reichtum der Gefühle, das Deutsch, wenn es um die Abstraktion geht.“ Alena Wagnerová publikuje od polovice 60. let v obou jazycích. Die Erzählungen *Im Leben unterwegs* wurden in deutscher und tschechischer Sprache verfasst und geben Einblick über das, was die vielseitige Autorin, Publizistin, Übersetzerin ein Leben lang beschäftigt hat. Die persönliche Wahrnehmung findet sich in diesen Erzählungen, die als einzelne Beiträge in tschechischen und deutschen Zeitschriften seit Mitte der 60er Jahre publiziert wurden.

Alena WAGNEROVÁ (* 18. 5. 1936, Brno) vystudovala biologii a pedagogiku, později dálkově divadelní vědu. V druhé polovině šedesátých let začala psát a publikovat. Od roku 1969 žije v Saarbrückenu v Německu, od roku 1989 v Saarbrückenu a Praze. Píše a publikuje česky i německy, zejména sociologické studie, literární eseje, prózy a divadelní hry. Jako prozaička debutovala novelou *Dvojitá kaple* (1982 v německém překladu, česky 1991). Německy a česky vyšly její další knihy: biografie Mileny Jesenské, publikace o rodině Kafkově a dva svazky rozhovorů s Němci a Čechy ze Sudet. V němčině publikovala například knihu o životě Sidonie Nádherné.

Revolver Revue č. 66/2007 otiskla prozaický záznam o cestě, kterou podnikla ve stopách Jiřího Weila, resp. jeho

povídky *Štrasburská katedrála*. Zájem o literaturu a divadlo ji nakonec přivedl jako dramaturgyni do brněnského divadla Julia Fučíka. Publikuje články a reportáže v literárních časopisech, pracuje na divadelní hře a připravuje knížku povídek. Některé z nich byly otištěny v měsíčníku *Plamen*.

Jana Juráňová: *Die Undankbare*

Klagenfurt: Wieser Verlag, 2022, ISBN 978-3-99029-559-5, 280 str.

Kniha je sondou do zdravotníckeho prostredia, ale i prostredia médií, tzv. celebrit i lidí, ktorí sú okato spokojní so sebou a svojim kresťanským prístupom k životu. Kto z nich Ľudmilu zachráni?

Jana Juráňová nadväzuje románom *Naničhodnica* na svoje prózy zo súčasnosti (*Utrpenie starého kocúra, Orodovnice, Nevybavená záležitosť, Cudzie príbehy*). Zosnovala ho okolo osemdesiatničky Ľudmily, neviditeľnej starej ženy, ktorá nikam nepatrí. Napriek tomu či práve preto cez osud bezprizornej Ľudmily prenikáme do rôznych prostredí – od zdravotníctva, charity, médií až po politiku, ako aj do životov tých, ktorí ich zaľudňujú – novinára Miloša, bývalého politika Eliáša a jeho manželky Dorotky, lekára Igora, celebrity Lindy. Stávame sa svedkami príbehu starej ženy Ľudmily, ktorej sa život skomplikoval po smrti jej spriaznenej duše Marieny. Ako sa spoločnosť stavia k pomoci človeku, ktorý prišiel o svoje bývanie i o najbližších?

Jana Juráňová (*1957, Senica) vyštudovala ruštinu a angličtinu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Pracovala ako dramaturgička v Divadle pre deti a mládež v Trnave, od roku 1990 redaktorka časopisu *Slovenské pohľady*, komentátorka Rádia Slobodná Európa; podieľala sa na založení Slovenského centra PEN klubu a Nadácie Milana Šimečku. V roku 1993 s Janou Cvikovou a ďalšími založila feministickú vzdelávaciu a publikačnú organizáciu ASPEKT, v ktorej pôsobí dodnes. V súčasnosti sa venuje redaktorskej činnosti, prekladom z angličtiny a vlastnému písaniu. Žije v Bratislave.

Štyri jej knihy sa dostali do finálovej desiatky ceny Anasoft litera: román *Orodovnice* (2007, 2008), za ktorý dostala aj Cenu Bibliotéky (2016 v macedónčine); parabiografický román *Žila som s Hviezdoslavom* (2008; 2014 v angličtine a macedónčine); kniha poviedok *Lásky nebeské* (2010; 2013 v maďarčine); novela *Nevybavená záležitosť* (2013; 2016 v maďarčine a nemčine). Knižný rozhovor s Agnešou Kalinovou *Mojich 7 životov* dostal Cenu Egona Erwina Kischu (2016 v češtine a nemčine).

Je autorkou viacerých divadelných hier, výber z nich vyšiel v Divadelnom ústave v roku 2014 pod názvom *Hry*. Jej hra o fašistickej minulosti významného slovenského prozaika Mila Urbana *Tichý bič* (Modrý salón SND získala Cenu za pôvodnú slovenskú literárnu tvorbu od Literárneho fondu).

Napísala niekoľko kníh pre deti, píše aj texty pre rozhlas, prekladá beletriu i odbornú literatúru. Za preklad knihy Dragana Klaića *Ako reštartovať divadlo* dostala v roku 2015 Cenu Mateja Bela.

Wieser Verlag GmbH (Záložba Wieser)

Klagenfurt/Celovec, 8. Mai-Starsse 12

www.wieser-verlag.com (díla českých a slovenských autorů viz katalog Herbst 2022)

Jazyková poradna, dobrý den. O češtině a jejích uživatelích

Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2022, 248 s., váz., ISBN 978-80-7422-844-5

Co lze z telefonických dotazů jazykové poradně vyčíst o tazatelích a jejich vztahu k jazyku? Devět tematických kapitol představuje laické i lingvistické vnímání jazyka, pohledy na jazykovou změnu, laická pravidla, kodifikaci, užívání příruček, chápání stylové příznakosti, postoje k přejím-

kám v češtině, podoby nesouhlasů tazatelů s odpověďmi a představy o roli Ústavu pro jazyk český AV ČR.

Ukázka a objednávky: <https://www.nln.cz/knihy/jazykova-poradna-dobry-den-o-cestine-a-jejich-uzivatelich/>.

E*forum

Nejnovější příspěvek česko-německého E*fora je věnován publikaci *Der Volk und Reich Verlag, Prag. Zur Geschichte des Buchhandels und Verlagswesens im Protektorat Böhmen und Mähren 1939-1945*, kterou sestavil Murray G. Hall a kterou v roce 2021 vydalo vídeňské nakladatelství Praesens Verlag. „Halova nejnovější kniha se zabývá dosud velmi opomíjeným aspektem nacistické kulturní politiky v protektorátu. Na základě precizního archivního výzkumu, jež realizoval díky stipendiu české Akademie věd v listopadu 2019, zdokumentoval a analyzoval Hall strukturu a politiku nakladatelství Volk und Reich Verlag, které bylo v Praze v dubnu roku 1940 etablováno jako pobočka stejnojmenného berlínského nakladatelství a zkrátka hrálo dominantní roli v nakladatelském prostředí protektorátu.“ <https://www.ipsl.cz/index.php?id=2086&menu=e-forum&sub=e-forum&str=text.php>

V rámci česko-německého E*fora byla publikována písemné rozepře mezi Miloslavem Hýskem a Pavlem Eisnerem, kteří si v letech 1926-1927 své názory na překlady české literatury vyměňovali v několika pražských denících.

„Básnické překlady z češtiny do němčiny budou mít pomalu stoletou tradici: první antologie z novočeské poezie *Blüten neuböhmischer Poesie* vyšla v Praze r. 1833 a jejímu autoru, jenž v ní spojil vkusný výbor Kollárových sonetů s překladem Čelakovského *Ohlasu písní ruských*, tehdy šestadvacetiletému Josefu Wenzigovi, synu německého důstojníka a tehdy ještě německému básníku, patří zásluha, že první celou knížkou počal se snahami mladé české literatury seznamovati Němce.“

<http://www.ipsl.cz/index.php?id=2065&menu=e-forum&sub=e-forum&str=text.php>

V návaznosti na texty Miloslava Hýska a Pavla Eisnera česko-německé E*forum publikovalo další trojici jejich polemických „replik“.

P. Eisner, 1927: „Řekl jsem v úvaze o překladech z češtiny, že všechny básnické překlady z české poezie, pokud vyšly z pera Čechů němčiny znalých (Wenzig, Waldau, Albert) byly špatné. Příčiny jsou jasné, faktum je nezvratné, důkaz lze kdykoliv vésti svědectvím libovolného počtu esteticky vzdělaných Němců. Neupírám Wenzigovi, Waldauovi, Albertovi morálního významu jejich činnosti. Bohužel mravní moment v umění o sobě nerozhoduje.“

<http://www.ipsl.cz/index.php?id=2069&menu=e-forum&sub=e-forum&str=text.php>

*Institut pro studium literatury
Jankovcova 938/18a, Praha*

Ludmila Mičianová: Šup Šup

Bratislava: E. J. Publishing, 2022

Leporelo pre najmenších od autorky úspešného prvého dielu s názvom *Ham ham*. Knižka určená na rozvoj reči. Obliekame sa každý deň, no nie vždy je to tá najľahšia úloha! A čo ešte len rozprávanie, to tiež nie je až také jednoduché, ako by sa mohlo na prvý pohľad zdať. V rukách držíte knižku určenú na rozvoj reči a rozšírenie slovnej zásoby. Je voľným pokračovaním knižky *Ham ham*. Napísala ju logopedička a výberom slov i dĺžkou viet ju opäť ušila pre najmenšie deti. Témou knihy je tento raz oblečenie, pretože obliekanie patrí medzi každodenné činnosti malých detí. A keďže sú pre dieťa predvídateľné, ľahšie sa počas nich učí.

Ivona Ďuričová: Hádanky z abecedy

Bratislava: Stonožka, 2022

Pri hádankách si nemusíte lámať hlavu. A pri abecede už vôbec nie! Ak ste si obľúbili knižky *Zvieratká z abecedy* a *Písmenká z abecedy*, tentoraz vás potešia hádanky. Tie sa schovali za každé písmenko a už čakajú na múdre hlavičky, ktoré ich rozlústia. Uhádnete hádanky na prvýkrát? Alebo si na každé písmenko vymyslíte vlastné? Podte sa zahrať s Hádankami z abecedy a skamarátit sa so všetkými písmenkami. Ukážka z knihy:

„Z jedle na zem niečo padá,
čože je to za záhada?
Šupiny má ako ryba,
chvost a hlava jej však chýba.
Čo je to?“

Einladung zur Eröffnung der Ausstellung von
JÁN ĽAPÁK
Skulpturen und Zeichnungen

13. September 2022, 18:30 Uhr
Slowakisches Institut, Wipplingerstraße 24–26, 1010 Wien

Kuratorin: PhDr. Danica Lovízková
Musikalische Gestaltung: Silvia Josifoská und Pavol Bereza
Ausstellungsdauer: 13. 9. – 3. 11. 2022
Anmeldung: si.wien@gmx.at

1722
2022

poutního kostela svatého
Jana Nepomuckého
na Zelené hoře ve
Žďáře nad Sázavou

Program hlavních oslav

Sobota 27. srpna

Poutní pochod po stopách opata Vejmluvy a stavitele Santiniho

Neděle 28. srpna

Konventní rybník

20:00 Hasičská vodní fontána na hladině rybníka - Pocta Santinimu

Neděle 18. září

Galerie barokního umění ze sbírek NG Praha - Zámek

17:00 Sv. Jan Nepomucký a další patroni české země v dílech barokních umělců. Přednáší prof. Vít Vlnas

Kostel sv. Jana Nepomuckého

19:00 Divadelní představení Santini v podání členů pražského sdružení Jedl. V hlavní roli držitelka ceny Thalie Lucie Trmíková, režie Jan Nebeský

Vstupné 200 Kč

Sobota 24. září

Kostel sv. Jana Nepomuckého

16:30 Poutní mše svatá, hlavní celebrant Mons. Vojtěch Cikrle, emeritní biskup brněnský

Konventní rybník

19:00 Koncert světového chlapeckého sboru Florianer Sängerknaben z kláštera Sankt Florian v Rakousku

Neděle 25. září

Bazilika minor Nanebevzetí P. Marie

9:00 Poutní mše svatá, P. Vladimír Záleský, děkan žďárský

Kostel sv. Jana Nepomuckého

15:00 Prof. Jan Royt, přednáška o ikonografii kostela a osobnosti sv. Jana Nepomuckého

17:00 Franz Schubert: Slavnostní Mše G-Dur, v podání Tišnovského komorního orchestru a smíšeného pěveckého sboru

Úterý 27. září

Kostel sv. Jana Nepomuckého

19:00 Koncert Mužského pěveckého sboru Vocatus Ecumenicus

Středa 28. září

Kostel sv. Jana Nepomuckého

10:00 Lidová krojová pouť ke sv. Janu Nepomuckému

11:00 Poutní mše svatá za doprovodu Horácké muziky, hlavní celebrant P. Miroslav Herold, SJ, historik, kaplan farnosti Velehrad

12:00 Vystoupení folklorních souborů a dětských pěveckých souborů

16:00 Závěrečný koncert v prostorách Poutního kostela

Sobota 1. října

Kostel sv. Jana Nepomuckého

18:00 Trio Vita Sonante, hudební soubor z německého Frankraichu

Neděle 2. října

Kostel sv. Jana Nepomuckého

16:00 Koncert dětského pěveckého sboru Žďárčák, společně s hudebním a výtvarným oborem ZUŠ

Podrobný popis programu a dalších doprovodných akcí najdete v programových novinách a na internetových stránkách všech spolupracujících institucí.

Projekt oslav je připraven ve spolupráci a za podpory:

SANCTE JOANNES NEPOMUCENE ORA PRO NOBIS

EXSULTATE!

ein kleines Musikfest

08.10.2022
15.00 UHR
PETERSKIRCHE

JAKUB JANŠTA

JAN KRŽITEL KUCHAR - FANTASIEN D MOLL
JAKUB JANŠTA - IMPROVISATION
ANTONÍN DVOŘÁK - SINFONIE NR. 9 OP. 95 "AUS DER NEUEN WELT"; AUSWAHL: LARGO - ALLEGRO CON FUOCO (ORGELTRANSKRIPTION: ZSIGMOND SZATHMÁRY)

FREIWILLIGE SPENDE AM ORT

Logo of the Catholic Church in Vienna and other sponsors

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien
Tel.: +43-1-53 52 360
www.czechcentres.cz/vienna
e-mail: ccwien@czech.cz
www.facebook.com/TschechischesZentrumWien

Po, St, Čt 10:00-17:00
Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00
(Polední přestávka 12:00-12:30)

Galerie auf der Pawlatsche
Institut für Slavistik
Universitätscampus,
1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

**Obchodní právo
a nemovitosti**

Adresa právníka / právníčky
v redakci
tel., fax a záznamník:
01 79 88 454 (od 11:00)

ST. KARL
Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien

Heilige Messe
Montag bis Freitag 18:00 Uhr
Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr
Sonntage 8:00, 10:00 und 19:00 Uhr,
sonst an kirchlich gebotenen Feiertagen um 8:00 und 10:00 Uhr
Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr
in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde vor Beginn der Messen und nach Vereinbarung

Svatá zpověď také v českém jazyce!

Die Kirche ist geöffnet:
Mo-Fr 7:30-19:00,
Sa 8:30-19:00, So 9:00-19:00

Kanzleistunden: Mo-Fr 8:30-11:30
Tel.: 504 61 87, Fax: DW 13
E-Mail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte mit Kommunionempfang nach Vereinbarung mit der Pfarrkanzlei

**Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT**

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

Po – Štv 10:00-12:00, 13:00-17:00
Pia 10:00-12:00, 13:00-15:00

tel./fax: +43-676-780 5353
www.mzv.sk/sivieden
<https://www.facebook.com/SlowakischesInstitutInWien>
si.vienna@mzv.sk

VESELÁ ŠKOLA
s celodenní péčí

MŠ / Česká škola / doučování
7:00-17:00 hodin, 0-15 let
Barichgasse 21/4, 1030 Wien
Tel.: 0650 33 23 579

**RAKÚSKO-SLOVENSKÝ
KULTÚRNY SPOLOK**

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien
tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99
rsk@slowaci.at, www.slovaci.at

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října
BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík
seit 1920
1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Příhlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): ++43-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2022 činí **35,- €** (členský příspěvek 17 € + předplatné 18 €).

Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2022 činí **37,- €**. Prosíme, uveďte na složenice zkratku ABO.

Bankovní spojení: Bank Austria

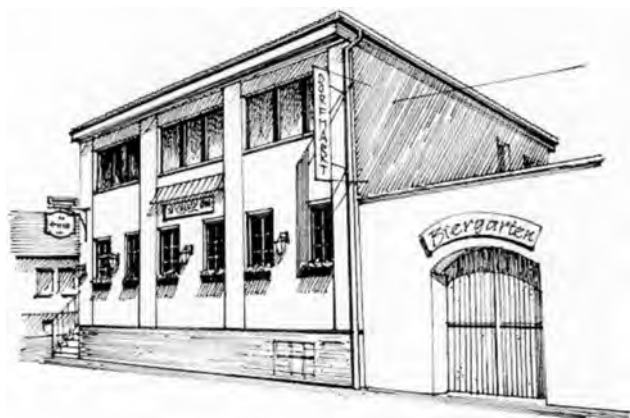
IBAN: AT 03 1200000 683035901

SWIFT: BKAUATWW

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2022, viz též: www.kulturklub.at)

e-mail: inzerce@kulturklub.at

BÖHMISCHER HOF

Restaurace
privátní pokoje

Laaerstr. 55
2111 HARMANNSDORF-RÜCKERSDORF

So-St 10:30-22:00 hod.
Čt 10:30-14:00 hod.

Tel. 06 991 991 1111
www.hroch.at

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
 Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
 fax: 0043-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at
www.kulturklub.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7
 CZ-169 00 Praha 6
 tel.: +420-603 256 618
koniasch@gmail.com
www.koniasch.cz

KLP

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

Restaurace BÖHMERWALD

Česká kuchyně a speciality.
 Oslavy pro malé i větší skupiny
 v romantickém prostředí
 české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
 tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
 otevřeno: po – ne 11:00-23:00 hod.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

Dr. Jirina BODNAR

FA für Haut u. Geschlechtskrankheiten
Privat u. kleine Kassen (BVAEB, SVS,
KFA), Kassaordinationszeiten:
Mo & Do 14:00-18:30
Di 9:00-13:00, Fr 9:00-11:00
ohne Voranmeldung, Privatpatienten
Hotline: +43-676-6297213
Josefstädter Strasse 3/5, A-1080 Wien

MUDr. Vít DOLEŽAL

zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA

oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK

internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

MUDr. Ilona POLZER

(roz. Bartošková), choroby oční
a optometrické (Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ
po, út 9-12, po + st 17-19 hod. a po
dohodě (i sobota dopoledne možná)
Tel.: 02236-496 93,
v akutních případech mimo ord. hod.:
0660-3470374
www.gesundeaugen.at

Další česky nebo slovensky mluvící lékaře najdete na: www.mimo-domov.cz

Ověřené překlady dokumentů aj.

Mag. Pavlína LÖSSL

Allgemein beeidete und gerichtlich zertifizierte Dolmetscherin für die tschechische Sprache Sprachtrainerin für Tschechisch,
Slowakisch, Deutsch
Dieselgasse 5/2, A-1100 Wien
office@pavlina.at, www.pavlina.at
tel. 0699/19544077

Mag. Lenka KOVARIK

A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10

tel./fax: 2908809

mobil: 0699/11807581

lenkakovarik@outlook.com

lenka.kovarik@fh-burgenland.at

<http://www.deutsch-tschechisch.at>

Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER

Weidengasse 2, 2333 Leopoldsdorf/
Wien

Tel.: +43 (0) 676 37 62 117

dietmar.koller@univie.ac.at

www.tschechisch-slowakisch.com

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ SCHULVEREIN KOMENSKÝ

Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel. +43-1-7133188-01

Mateřská škola

Ředitelka: **Sabina Eimer**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola

Ředitelka: **Dipl. Päd. Marcela Ofner**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium

Ředitelka: **Mag. Helena Huber**
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-60

www.rgkomensky.at

DUCHOVNÍ SPRÁVA KRAJANŮ

P. Mgr. Ing. Václav SLÁDEK, O.Cr.

Tel.: +43 670 40 88 255, E-mail:
vaclav.sladek@katholischekirche.at

Kancelář:

Mag. Ing. Miroslava CINKOVÁ

Salvatorgasse 12, A-1010 Wien

T: +431 533 95 94 DW 214 F: 9214

M: +43 (0) 670 40 77 466

miroslava.cinkova@katholischekirche.at

www.erzdioezese-wien.at/pages/

inst/14425183

Facebook: Farnost Vídeň

Kostel Nejsvětějšího Vykupitele

Rennweg 63, 1030 Wien
Mše svatá každou neděli a církv. svátek
v 10:00 a ve čtvrtek
(1. a 3. v měsíci) v 18:30 hodin.

Chrám Panny Marie Na Nábřeží

Salvatorgasse 12, Wien 1
Mše svatá každou neděli a církv. svátek
v 8:15 a ve středu v 18:30,
první pátek v měsíci v 18:30 (kromě
letních, zimních prázdnin a svátků)

Římskokatolická

Katedrála sv. Štěpána Wiener St. Stephansdom

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostel Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaqingasse 12
Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub

Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
<http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/>
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneseliga@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

ST. KARL

Kreuzherren-
gasse 1
1040 Wien

Die Kirche ist ge- öffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00

Sa 8:30-19:00

So 9:00-19:00

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87

Fax: DW 13

E-Mail:

st.karl.wien@aon.at

Österreichische Post AG
PZ 09Z038029 P
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit
případnou změnu adresy!

Stanislav Kostka Neumann: Září

Ty, sladký září! Jak modré nebe
nad těmi vrchy, kde se barvy rodí!
Jdu zmaten vzduchem, jenž je plný tebe,
a chtěl bych plouti povětrnou lodí.

Tak zcela nízko nad lesy, jež mění
svou píseň zelení na píseň žlutí,
a v slunci tiše oddati se snění
o novém jaru, novém zahynutí.

I tak je dobře však na zemi něhy,
jež dovede tak krásně umíratí
na chvíli, požár uhašený sněhy,
by znovu vzplála s jarem, jež se vrátí.

Již v lesích strání měď a zlato hoří,
koňadra u cest nespokojeně hvízdá
v klid, jenž se snáší se sivého boří
a v němž svou radost poslední teď hmyz dá.

Motýla zdvímám létem znaveného
a zas ho pouštím na poslední květy;
ještě se těšit budem ze dne svého
já, cikády a ptáci, zvěř a květy...

Proč prchají však světlehnědé srny?
Můj krok přec tišší nemůže už býti.
Jsem tulák trochu rozedraný trny
a teplo zvířat chtěl bych pocítiti!

(Kniha lesů, vod a strání)

Břetislav Kotyza: Bezejmenná

Brázda k brázdě uléhání
rýhami dlaně naznak
dlouhému loži polí
kanafasem jest
Keře šípků vysvlékání
čistotou
cudností panny rdí se
Skrýváje oči
jen škvírou prstů
bráním se oslepnutí
toužím vidět nevidět

Břetislav Kotyza: Františka

Tolika těžkostí života
a kostelem na márách
nese náručí věchýtek
já zeťák a tvůj syn
– aby tej války nikdá už nebylo –
slyším tě modlit se bez přestání
Františko Březíková
Třiatřicet kroků k černému autu
službou splácíme dluh
já zeťák a tvůj syn

Břetislav Kotyza: Lávka přes řeku

Přiúzká lávka přes řeku Moravu
šlehnutí bičem od břehu ke břehu
Na šíři mužského ramene
na hloubi koryta vetknuta

vlásnička ženského vlasu
Veprořed prodlévám o své vůli
svíraje vdechnutí
vydechnout neumím
Jak řeka plyne
můj obraz na vodě bortí se čeřením
mé strachy mé touhy
plouží se hladinou
co rybí stín
Rozmlouvám s řekou den po dni
oblázky klouzaví hlubinou
Levobřeh opuštěn
co vpravo v sítinách
Netuším

Ivan Binar: Bořivoj a blecha Fló (ukázka)

(Praha: Albatros, 2014)

V kuchyni na stole vyzváněl Bořivojův opuštěný telefon,
jenže nikdo to nebral. Pak v úřadu zazvonil mamčin tele-
fon a maminka to vzala.

„Neměl dneska ten kluk přijít do střídavé péče?“ ze-
ptal se tatínek maminky. „Volám mu, volám, dovolat se ne-
můžu.“

„Copak oni k tobě ještě nedojeli?“ podivila se maminka.
„Měli vyrazit hned po snídani.“

„Jací oni? On s Bořivojem někdo přijede?“

„Ano, jeho přítelkyně Fló.“

„Jestli už vyrazili, tak ještě nedorazili. Copak Bořivoj má
přítelkyni? Není na to příliš brzy?“

„Mně se Fló líbí. Na vysvědčení měla samé jedničky,“
řekla maminka. „I z tělocviku.“

„Určitě se někde zdrželi... Neměli bychom je hledat?“

„Jenže kde?“ řekla maminka do telefonu znepokojeně.

„To je právě to,“ řekl do telefonu tatínek. „Však oni se
neztratí, když jsou dva.“

„To je pravda, ještě nikdy se neztratili.“

Když přišla maminka z úřadu domů a našla v kuchyni
na stole Bořivojův telefon, dostala strach, že se přece jen
mohli ztratit, i když jsou dva.

Ohlásit ztrátu jednoho kluka a jedné blechy šli maminka
s tatínkem na policii společně. Protože oba měli obavy,
kam se jejich kluk poděl. Jen aby ho něco zlého nepotka-
lo... Strážníci je chvíli chlácholili a pak zahájili pátrání po
pohřešovaných osobách. Vždyt jsou tady od toho, aby po-
máhali a chránili! Jenže policejní chlácholení nepomáha-
lo, mamince a tatínkovi na starostech ani špetku neubralo.
Pustili se taky do pátrání: prohledali Bořivojovu cestu do
střídavé péče a zpátky, všechny boční ulice a uličky, dvory
a dvorky, parky a parčíky... Marně! Copak by je mohlo ve
snu napadnout, že se Bořivoj s blechou Fló vydají na ces-
tu kolem světa?

O Červené karkulce

Byla jednou jedna hodná a roztomilá dívenka. Kdekdo jí
měl rád, ale maminka a babička jí měly nejradši. Babička jí
upletla červený čepeček, karkulku, a podle toho čepečku
jí říkali Červená karkulka.

Babička bydlela na samotě, v chaloupce za lesem. Ne-
chtěla se stěhovat do vsi, v chaloupce za lesem si zvyk-
la – a co by si bez ní byli v zimě počali zajáci, srnky a ptáč-
kové. Vždycky pro ně měla něco dobrého na zub nebo do
zobáčku.

Jednou v létě maminka napekla koláčů, odlila do láhve malinové šťávy a řekla Karkulce: „Babička u nás už měsíc nebyla. Dones jí to a vyříd' jí, ať se k nám brzo přijde podívat.“

Karkulka vzala košíček s koláči a malinovou šťávou a šla. Maminka za ní ještě volala: „Karkulko, neboj se cestou za motýly, nekoupej si nožičky v potoce. Jdi rovnou, ať nezabloudíš.“

Karkulka kývala hlavou, že slyší, až se jí copánky háze-ly na zádech. Dostala se za ves, přeběhla jednu mez, přeběhla druhou mez, a už před ní stál vysoký les. Karkulka šla a šla, travičkou, po mechu, a lidem na polích a skríván-kům nad polem už byla z doslechu.

Došla k potůčku. Byl parný den, Karkulka neodolala, položila košíček s koláči do trávy a zula se. Bosýma noha-ma se cachtala ve vodě, voda ji příjemně chladila, sluníč-ko uspávalo.

Vtom se před ní na druhé straně potoka rozhrnulo křoví a z křoví vyšel vlk. „Dobrý den, Karkulko. Kampak, kam?“ zeptal se. Chtěl mluvit dobráckým hlasem, aby Kar-kulku nepolekal, ale neuměl to, v hubě mu to skřípalo, jako by se o sebe třely rezaté hřebíky.

Karkulka nikdy předtím vlka neviděla. Myslíla si, že je to velký pes. Zatřepala na něj ručkama a řekla: „Dobrý den, pejsku. Nesu babičce koláče, už měsíc u nás nebyla. Chceš ochutnat?“ Sáhla do košíku a hodila vlkovi koláč. Vlč přiči-kl ke koláči a oškříbl se.

„Maso nemáš?“ ptal se.

„Nemám,“ odpověděla Karkulka.

„Nevadí,“ řekl vlk, koláč si nechám k večeři.“ Koláč mu nevoněl, nejraději by se pustil do Karkulky. Ale nedaleko odtud praskaly větve a zněly hlasy dřevorubců, i bál se vlk Karkulce ublížit.

„Kdepak bydlí babička?“ ptal se.

„Jak to, že to nevíš?“ divila se Karkulka. „V chaloupce za lesem. Jde se kousek dolů podle potoka, pak cestičkou vlevo a za chvíli jsi tam.“

„Víš co, Karkulko,“ pravil vlk, „budeme závodit. Ty jdi dolů podle potůčku a já půjdu proti vodě. Schválně, kdo tam bude dřív.“

„To víš, že já, pejsku,“ smála se Karkulka, „půjdeš-li proti vodě, nikdy se k babičce nedostaneš.“ Hned vstala, obula se, vzala z trávy košíček a běžela dolů s potůčkem.

Vlk šel kousek opačnou stranou, proti vodě. Když už ho Karkulka nemohla vidět, skočil do houští a hnal se křovím a strouhami rovnou na kraj lesa. Hop, hop, hop – a už byl u dveří babiččiny chaloupky. Zaklepal na dveře.

„Kdopak to klepá? ozval se zevnitř babiččin hlas.

„To jsem já, vaše Karkulka,“ zavolal tiše vlk.

„Ty ses nějak uběhla, Karkulko,“ ozvalo se ze světnič-ky, „máš chraptivý hlásek.“ Babička se už nemohla vnuč-ky dočkat a otevřela dveře. Spatřila vlka, vykřikla strachem a chtěla vlkovi přirazit dveře před nosem. Ale byla slabá, vlk ji odstrčil, vrhl se na ni a spolkl ji. Potom si dal na hla-vu babiččin čepec, nasadil na nos její brýle a lehl si do po-stele. Vzal si babiččin zamilovaný kalendář a dělal, že čte.

Karkulka byla dosud v lese. Nespěchala, jen si hrála. Ani ji nenapadlo, že by ji vlk mohl předhonit. Tu utrhla ma-linu, kousek dál si s beruškou zahrála na nebe a na peklíč-ko, támhle se zase pustila za motýlem.

Konečně přišla k chaloupce za lesem. Zaťukala na dve-ře – ťuky, ťuka, ťuk. Zevnitř se ozvalo: Kdopak to ťuká?“ Hlas byl hrubý, jako cizí, Karkulka se trochu zarazila.

„To jsem já, babičko, vaše Karkulka,“ zvolala.

„Pojď dál k babičce, je odemčeno.“

Karkulka otevřela dveře a vešla do světničky.

„Už jsem si, babičko, myslela, že to nejste vy,“ pravi-la, když spatřila babiččin velký čepec. „Máte takový div-ný hlas.“

„Nediv se, děvečko, uhřála jsem se a napila studené vody, trochu stůňu.“

Karkulka vyřídila pozdrav od maminky a na stůl posta-vila košíček s koláči a malinovou šťávou. Pak šla dát babič-ce hubičku.

„Babičko, vy máte velké uši,“ zvolala polekaně.

„To abych lépe slyšela.“

„Babičko, vy máte velké oči!“

„To abych lépe viděla.“

„Babičko, vy máte velké zuby!“

„To abych tě lépe mohla sníst!“

A jak to vlk řekl, vyskočil a Karkulku spolkl. Ta dvě sous-ta, babička a Karkulka, ho náramně tížila. Svalil se na zem a usnul.

Šel kolem chaloupky myslivec, babiččin dobrý známý. Uslyšel ze světnice divné zvuky, jako by se tam řezalo dříví. Nakoukne okénkem a vidí, jak na zemi leží velký vlk s na-fouklým břichem a chrápe.

Myslivec nemeškal, vpadl dovnitř a tesákem rozpáral vl-kovi břicho. Z břicha vyskočila Karkulka, za ní babička, obě živý a zdravý. Vlč spal dál jako zabítý. Myslivec řekl babič-ce o košík a přinesl v něm kamení. Kamení nasypali vlkovi do břicha a břicho zašili. Potom se schovali za kamna a če-kali, co se bude dít.

Vlk se za chvíli vzbudil a zaskuhral: „To mám žízeň!“

Kamení ho tížilo, sotva se dovlekl ke studni. Nahnul se nad ní a kamení ho stáhlo dolů. Žbluňk – a vlk se utopil.

Babička uvařila kávu a pohostila myslivce. Koláčky mu chutnaly, tuze si pochvaloval. Najedli se a myslivec dovedl Karkulku domů. Zrovna jsem se tamtudy do světa bral, a jak jsem slyšel, povídám to dál.

Miloš Kirschner – Vladimír Straka: *Pohádka na dobrou noc*

...Povídej nám nějakou pohádku, tati,“ – zkusil to Hurvínek.

Moc nevěřil, že se otec dá přemluvit, ale za zkoušku to stálo, ne?

Mánička, to se ví, se hned prosebně přidala. „Při po-hádce se tak krásně usíná, pane Spejble!“

...poslouchat je ještě chvíli, uslyší, že usnou, i když jsou vzhůru, to jim raději bude povídat tu pohádku.

A hned spustil. „Byla jednou jedna holčička a ta se jme-novala Červená Karkulka.“

Dá rozum, že obě děti tu pohádku znaly, kdo by ji taky neznal, že ano, ale Hurvínek v té rozpustilosti napadlo, aby dělal hloupého. „To je jméno? Karkulka?“

Mánička se zahihňala do peřiny, aby nezkazila legra-ci, ale pan Spejbl se dal nacytat. Jindy by na to asi nesko-čil, ale dneska byl unavený, chtěl mít to vyprávění co nej-dřív za sebou, a tak se nad tou otázkou ani nepozastavil a raději vysvětlil. „No, totiž, jméno, karkulka je vlastně ta-ková čepička...“

„Na hlavu, že ano,“ – doplnila Mánička, která musela mít všechno po lopatě.

„Šmankote, je čepice ještě na něco jiného?“ – vyletěl pan Spejbl.

K jeho údivu Mánička prohlásila, že je. Prý na parádu! Výsměšně se na ni osopil. „A ta se asi nosí na koleně, že ano!“ Pak se uklidnil a pokračoval. „A protože ta holčička tu čepičku pořád nosila, tak jí podle té čepičky říkali...“ „...Karkulka. Příjmením Červená,“ zahrál Hurvínek opět hloupého.

Mánička vši mocí držela, aby se nezahihňala nahlas. „Žádným příjmením! Barvou!“ – opravil ho pan Spejbl bezelstně.

„Aha. Ta holčička byla zrzavá,“ – vymýšlel si Hurvínek. Pan Spejbl nad tou neznalostí zaúpěl. „Ne! Červená nebyla ta holčička, ale ta čepička! Co jí ta holčička nosila! Na hlavě, Máničko!“ – zdůraznil, aby snad zase neměla připomínky.

Ale na Máničku si nepřišel, kdepak, ta měla vždy na jedno slovo v zásobě deset. „Copak jí nemohla nést v ruce?“ řekla uraženě.

„Jo! A košík nosila na hlavě!“ – vyjel na ní pan Spejbl, ty věčné námítky ho už začínaly doopravdy rozčilovat.

Hurvínek uzřel příležitost, jak vyprávění krásně zašmodrchat, a hbitě se jí chopil. „Ona nosila košík? Na puse? Jako pejsek?“

Když šlo o takovou taškařici, nemusel Máničce nic říkat, hned mu porozuměla, a aby nezůstala pozadu, řekla s hranou prostoduchostí. „Co je na tom?“ Maminka jí ho asi dala, aby někoho nepokousala!“

Pana Spejbla ani teď nenapadlo, že si z něj střílejí. Konečně, proč by ho to mělo napadnout, kolikrát už od nich slyšel ještě větší hlouposti, kolikrát vypustili z pusy takové nehoráznosti, že mu z toho vstávaly vlasy na hlavě, kdyby nějaké měl. Proto jen bolestně vzdychl, že ne, že to byla hodná holčička. Ta Karkulka. Červená. Je prý to vidět už z toho, že nesla dobroty své staré babičce, která bydlela v opuštěné chaloupce v hustém lese.

Hurvínek spokojeně prohlásil, že teď už je mu to úplně jasné, ten náhubek že dostala, aby cestou k babičce nezhaminkala.

Nový páně Spejblův povzdech, o něco bolestnější. „To nebyl náhubek, to byl obyčejný proutěný košík a držela ho v ruce!“

„A karkulku měla na hlavě. Ta čepice?“ – motal Hurvínek páté přes deváté.

Pan Spejbl už z toho byl tak popletený, že například přitakal, prý samozřejmě, ale hned si ten nesmysl uvědomil a opravil se, že naopak. A honem rychle pokračoval, než zase jeden nebo druhý něco zašmodrchá.

„A jak tak jde tím hlubokým lesem, najednou kde se vzal, tu se vzal, stojí před ní vlk!“

„Vlk? Opravdický vlk?“ – nevěřil Hurvínek.

„Opravdický vlk. Co se dívíš?“ – nechápal pan Spejbl.

„Třebajejí babička bydlela v zoologické zahradě,“ – nadhodila Mánička nevinně, dobře pochopila, kam Hurvínek míří.

„V jaké zoologické zahradě? Už si viděla babičku v kleci?“ – zhrzil se pan Spejbl.

„Ale kde se tam vzal vlk?“ – nevěřil pořád Hurvínek.

Mánička vyslovila podezření, jestli si to Karkulka trochu nepopletla, nebyl to náhodou obyčejný pes? A chtěla vědět, co měla z přírodopisu. Pan Spejbl na to, že ať měla, co měla, vlka poznala. To prý se říká kdoví jestli, zapochybovala Mánička a vyzvíдалa, podle čeho tedy vlka poznala.

Pan Spejbl se dostal do úzkých, sám to nevěděl, a tak odpověděl otázkou, podle čeho prý se pozná vlk, no, co?

„Prosím, že neumí štěkat,“ blýskla se Mánička a Hurvínek se začal obávat, aby se, ježkovy zraky, ta krásná legrace nezměnila ve zkoušení. Ale nemusel mít strach. Ze tmy se ozvalo tařudovo zívnutí, pak byl okamžik ticha a až po chvílce přišla ospalá slova. „No vidíš! A tenhle vlk taky neštěkal! Očichá košík a povídá...“

Hurvínek zapomněl na své obavy a vyjel vítězně. „Už jsem doma! On utekl z cirkusu, že ano, tatí?“

„Z jakého cirkusu zase?“ – dotazoval se hned pan Spejbl pomalu, pomaloučku, tak nějak ospale, každé slovíčko z něho lezlo jako z chlupaté deky.

„Musel být cvičený, když uměl mluvit!“ – tvrdil Hurvínek a byl ukrutně zvědavý, kdy už konečně tařulda jejich hru prokoukne. S lítostí si pomyslel, že to nemůže dlouho trvat.

Nepočítal však s otcovou ospalostí. Ten jenom zabručel, že je to přece pohádka, a vůbec aby ho pořád nevyrušoval. A pokračoval. „Tak ten vlk jí povídá: kampak...“ – to poslední slovo vyznělo trochu huhňavě, protože na něj přišlo zívnutí.

„On tak huhňal?“ – chytil se toho Hurvínek.

„Ale to bylo zívnutí!“

„Tomu vlkovi se chtělo spát?“ – vyzvídal Hurvínek dál.

„Jemu ne, ale na mě jde nějaké spaní,“ – zahuhlal pan Spejbl. „Tak tedy povídá: Kampak jdeš, Červená Karkulko?“

„On jí znal?“

„Odkud by jí znal, prosím tě?“

„Že věděl, jak se jmenuje!“

Pan Spejbl se zase na chvíli odmlčel, mezery mezi otázkou a odpovědí se teď vůbec nějak protahovaly, vypadalo to, jako by se nemohl soustředit, jako by se do řeči musel nutit, a když už promluvil, bylo mu sotva rozumět, jak huhlal. „Co jsi říkal? Už vím! No, byl to chytrý vlk, že ano, tak to asi uhádl. Podle té čepičky. Třeba,“ povzdechl a pokračoval. „Karkulka se stra...“

Chtěl říci: se strachy třásla, ale Hurvínek, který čekal na každou příležitost, aby zapřičinil nějakou motanici, se toho chopil a užasle mu skočil do řeči. „Cože? Ona byla sestra toho vlka? Nepovídej!“

Mánička, to se ví, nemohla zůstat pozadu, a tak tím svým neviňoučkým hláskem odporovala. „Co je na tom Hurvínu? Proč by Karkulka nemohla mít bratra?“

„Vlka, že jo!“ – vyprskl Hurvínek.

„Tak byl nevlastní, no,“ – našla Mánička odpověď na všechno.

Pan Spejbl prohlásil, že jsou oba popletové, kdyby prý ho nechali domluvit! Karkulka se strachy třásla, ale zdvořile pravila „...poslouchej, že tys nevyčistil dřeváky?“

„Na to se ho ptala?“ – vyhrkl Hurvínek, doopravdy překvapen, teď nic nepředstíral, to přece v pohádce není, myslel si.

Mánička ten opravdový údiv v jeho hlase nepostřehla, jak taky, že ano, jeho vykulené oči ve tmě neviděla a podle hlasu se to vždycky nepozná. „Co je na tom: Asi je měl zašmourané!“ – usoudila vážně.

„Už si viděla vlka v dřevácích?“ – posmíval se Hurvínek: ale cítil, že něco není v pořádku.

Mánička ne. Klidně pokračovala ve vyjeté koleji. „Pan Spejbl sám říkal, že to byl chytrý vlk, abys věděl, a třeba bylo bláto a když je bláto, nebude chytrý vlk chodit bosky, víš, víš!“ – hádala se.

Hurvínek ji nechal být. „Proč se ho na to ptala, tati? – vyzvídal na otci, ale byl ve střehu, na tom vybočení z pohádky se mu pořád něco nechtělo líbit.

Naštěstí pro Hurvínka se po chvílce rozlehlo pokojem páně Spejblovo zachrupnutí, potom jeho ulekané hejknutí a zakoktání. „Co... co..., kde jsem to zůstal?“

„Aha. Jdu k babičce,“ – začal pan Spejbl huhlavě vyprávět a zase zívá. „Vlk znovu očichal košíček a zeptal se jí: Co to neseš v tom košíčku, Červenko... totiž Karkulko... totiž Karkulko? A Karkulka mu odpověděla: Koláče pro babičku.“

Poslední slova skoro šeptal...

„A dál? Tati!“ – naléhal Hurvínek.

...„A jak to bylo dál? Tati! Nespi!“ – dotíral Hurvínek zvýšeným hlasem, připadal si ožizený, tak krásně se to rozběhlo, taťulda jim ty hlouposti tak krásně baštil, že by už legrace skončila?

Pan Spejbl ze zvyku sice zabručel, co je, že nespí, ale pak už pokračoval v polospánku, sotva věděl, co mluví. „Vlk běžel do chaloupky...“ – neměl sílu myšlenku dokončit.

„A co Karkulka?“ – pobízela Mánička naléhavě.

Ta naléhavost pana Spejbla přiměla, že se pokusil pokračovat. Jenomže myšlenky ho už vůbec neposlouchaly.

„Co? Jo! Ta spolkla babičku...“

Hurvínek se zhrzil. „Cože?“

„Neplete mě,“ zabručel pan Spejbl a vykoktal. „Babička spolkla červeného vlka...“ – a s konečnou platností svůj boj se spánkem prohrál. Podle pravidelného odfukování se dalo bezpečně usoudit, že usnul neboli že byl v limbu, abyste věděli!

Co se dalo dělat? Ani nezazněl zvonec a pohádky byl konec.

Mánička se zahihňala. „Ty, Hurvínku, věříš, že kdybych od samotného pana Spejbla neslyšela, že dneska neusne, docela bych řekla, že spí?“

Hurvínek se zasmál. „A to nechtěl věřit, že se při pohádce strašně krásně usíná!“

Taky už jste to vyzkoušely, děti?

(Hurvínkovy večerníčky pro kluky a pro holčičky)

TROCHA HISTORIE

26. 9. 1212 – Zlatá bula sicilská

Zlatá bula sicilská, která byla vydána 26. září 1212, definitivně stvrdila královskou hodnost českého panovníka. České země, tj. Čechy, Morava a část Slezska, byly už v 11. století vymezeny přibližně týmiž hranicemi jako dnes. Přemyslovci postupně upevnili svou vládu, utlumili rozpory mezi úředními knížaty a státní integritu dokázali uhájit i navek. Za svůj rozkvět ve 13. století země vděčila hlavně rozvoji měst, řemesel a obchodu, stejně jako bohatým nalezištím stříbra a rozšiřování zemědělské půdy. Obdělávali ji také němečtí kolonisté, kteří se usazovali zvláště v pohraničních oblastech. Hospodářský rozmach byl oporou rostoucího politického vlivu českého státu. Roku 1212, kdy se Přemysl Otakar I. stal prvním dědičným českým králem, byla tato země nejvýznamnějším článkem Římské říše, která zahrnovala střední a jižní Evropu. Povinnosti českého krále vůči říši měly jen formální povahu.

2. 9. 1347 – korunovace Karla IV.

2. září 1347 v chrámu svatého Víta korunoval pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic Karla IV. na českého krále, byla to první česká korunovace českého krále.

Úspěchy vlády Karla IV. jsou nemyslitelné bez přispění mimořádně schopných spolupracovníků, kteří pro svého panovníka vykonávali mnohé diplomatické a správní úkoly. Snad nejbliže ze všech těchto osobností měl ke Karlu IV. první pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic. Doprovázel císaře na jeho zahraničních i domácích cestách, podílel se na vytváření důležitých listin a právních dokumentů a Karel

s ním bezpochyby konzultoval většinu svých zásadních rozhodnutí. Byl to právě Arnošt z Pardubic, který Karla korunoval českým králem a vyjednal jeho císařskou korunovaci.

9. 10. 1667 – slavnostní osvětlení Staroměstského náměstí

Nejmajestátnějším dochovaným příkladem iluminace při slavnostní příležitosti bylo patrně narození Ferdinanda Václava Michaela Josefa Eleazara – prvorozeného syna císaře Leopolda I. v září roku 1667. Oslavy této události se tehdy odehrávaly snad na všech místech tehdejší Prahy. Například na náměstí před Staroměstskou radnicí bylo po slavnostní hostině vypáleno sedmnáct salv, poté zapálena šňůra vedoucí z oken radnice k sudům s hořlavinami a dále byly v činnosti na Rybném trhu ohnivé pumpy se šesti tucty raket, z hmoždířů byly vypalovány ohnivé rakety.

Po dvou dějstvích monumentálního programu se oslavy přesunuly na Vltavu, kde se konala pod Staroměstskou mosteckou věží regata lodí ozářených pochodněmi a ohnivými sudy, odpáleny byly i tucty raket, ohňostroj a oslavy pokračovaly i druhého dne, 10. října.

Po celém Staroměstském náměstí bylo rozmístěno mnoho ohňů a kromě radnice byly vyzdobeny i přilehlé domy a Týnský chrám, na němž uprostřed 104 barevných svítilen svítily ohnivé iniciály novorozence FVMJE a nápis VIVAT. Další bohatý program se odehrával i na Novém Městě a Menším Městě pražském. Byť bylo narození následníka trůnu oslaveno s náležitou pompou, císařův prvorozený syn však zemřel již následující rok.